

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

CEZA HUKUKUNDA HÜMANİZM İLKESİ
AÇISINDAN KASTRASYON YAPTIRIMI

UBEYDULLAH TURAN
2501160513

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. ADEM SÖZÜER

İSTANBUL 2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN;

Adı ve Soyadı : UBEYDULLAH TURAN Numarası : 2501160513
Anabilim Dalı /
Anasanat Dalı / Programı : KAMU HUKUKU Danışmanı : PROF. DR. ADEM SÖZÜER
Tez Savunma Tarihi : 08.05.2019 Saati : 12.00
Tez Başlığı : CEZA HUKUKUNDA HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN KASTASYON YAPTIRIMI

TEZ SAVUNMA SINAVI, İÜ Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 36. Maddesi uyarınca yapılmış,
sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **KABULÜNE** OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- PROF. DR. ADEM SÖZÜER		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ İTİR TARI CÖMERT		
3- DR. ÖĞR. ÜYESİ SELMAN DURSUN		
4- DR. ÖĞR. ÜYESİ MEHMET MADEN		
5- DR. ÖĞR. ÜYESİ MUHAMMED DEMİREL		

YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- DR. ÖĞR. ÜYESİ TUBA TOPÇUOĞLU		
2- DR. ÖĞR. ÜYESİ ZAFER İÇER		

ÖZ

CEZA HUKUKUNDA HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN KASTRASYON YAPTIRIMI

UBEYDULLAH TURAN

Günümüz toplumlarının en önemli problemlerinden birini cinsel suçlar oluşturmaktadır. Artan cinsel suçlulukla mücadele açısından hapis cezalarının yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu durum, devletleri yeni arayışlara yöneltmektedir. Birçok toplumda, cinsel suçlarda tekrerrün önlenerek söz konusu suçların azaltılması amacıyla cinsel suç faillerine kastrasyon uygulanması gündeme gelmektedir. Kastrasyon yönteminin bir tedavi yöntemi olarak uygulanması söz konusu olabileceği gibi, bir ceza hukuku yaptırımı şeklinde uygulanması da mümkündür. Bir yaptırım olarak kastrasyona başvurulabilmesi için, bu yöntemin suç politikasının temel ilkelerinden olan hümanizm ilkesine uygun olması gerekmektedir. Hümanizm ilkesi açısından kastrasyon yaptırımının değerlendirilmesinde ise, kastrasyonun çeşitlerini oluşturan cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyonun ayrı ayrı ele alınması gerekir.

Çalışmamızda ilk olarak, ceza hukukunda hümanizm ilkesi ve hümanizm ilkesi açısından ceza hukuku yaptırımları incelenmiştir. Ardından kastrasyon kavramı ve kastrasyon çeşitleri açıklanmış, kastrasyonun hukuki niteliği belirlenmeye çalışılmıştır. Çeşitli ülkelerdeki kastrasyon düzenlemelerine yer verilerek, kastrasyonun ülkeden ülkeye farklılık gösteren uygulanma şartları somut bir şekilde ortaya konulmuştur. Kastrasyon yaptırımına ilişkin Türk hukukundaki durum da ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Temel haklar ve hümanizm ilkesi açısından kastrasyon yaptırımı incelenirken, cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyon için ayrı ayrı değerlendirmelerde bulunulmuştur. Kastrasyon yaptırımının hümanizm ilkesine uygun olup olmadığının değerlendirilmesinin yanında, bu yöntemin etkinliği de tartışılmıştır. Bu bağlamda, cinsel suçlarda kastrasyona alternatif çözümlerin ve tedavi uygulamalarının gerekliliği üzerinde durularak, cinsel suç faillerine yönelik psikiyatrik tedavi yöntemlerinin uygulanmasının etkili sonuçlar verebileceği değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hümanizm İlkesi, İnsan Onuru, Ceza Hukuku Yaptırımları, Cinsel Suçlar, Cerrahi Kastrasyon, Kimyasal Kastrasyon.

ABSTRACT

CASTRATION SANCTION IN TERMS OF THE PRINCIPLE OF HUMANISM IN CRIMINAL LAW

UBEYDULLAH TURAN

Sex crimes constitute one of the most important problems of today's societies. It is seen that the prison sentences are insufficient in terms of struggle with increasing sexual criminality. This situation leads states to new searches. In many societies, for the purpose of reducing sex crimes by preventing recidivism, the practice of castration on sexual crime perpetrators is on the agenda. The method of castration can be applied as a treatment method or it can also be applied as a criminal law sanction. In order to resort to castration as a sanction, this method must be in accordance with the principle of humanism which is one of the basic principles of crime policy. In the evaluation of castration sanction in terms of the principle of humanism, surgical and chemical castration, which constitute the types of castration, should be handled separately.

In our study, first of all, the principle of humanism in criminal law and the criminal law sanctions in terms of the principle of humanism have been examined. Then the concept of castration and the types of castration have been explained and the legal nature of castration has been tried to be determined. Castration arrangements in various countries have been included and the conditions of implementation of the castration varying from country to country have been explained in a concrete way. The situation in Turkish law concerning to the castration sanction has been also handled in detail. While the castration sanction is analyzed in terms of the fundamental rights and the principle of humanism, surgical castration and chemical castration have been evaluated separately. In addition to evaluating whether the castration sanction conforms with the principle of humanism, the effectiveness of this method has been also discussed. In this context, apart from castration, the necessity of alternative solutions and treatments has been emphasized and it has been evaluated that the practice of psychiatric treatment methods to sex offenders could give effective results.

Keywords: Principle of Humanism, Human Dignity, Criminal Law Sanctions, Sex Crimes, Surgical Castration, Chemical Castration.

ÖNSÖZ

Cinsel suçlar, günümüz dünyasında hemen her toplumdaki en büyük problemlerden birini oluşturmaktadır. Pek çok devlet, artan cinsel suçluluğu önlemeye yönelik çeşitli arayışlara girerken, kastrasyon yöntemi bu konudaki önemli seçeneklerden biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Cinsel suçlar karşısında ortaya çıkan toplumsal tepkiler de kastrasyon uygulamasının cinsel suç faillerine uygulanacak bir yöntem olarak gündeme gelmesinde etkili olmaktadır. Cinsel suçlarda kastrasyona başvurulması konusunda ülkemizde de zaman zaman ciddi tartışmalar yaşanmaktadır. Özellikle çocuklara yönelen ve vahşice gerçekleştirilen cinsel suçlar toplumda büyük infiale neden olmakta, bu suçlar sonrasında kastrasyona ilişkin tartışmaların yoğunlaştığı görülmektedir. Söz konusu tartışmaların, cinsel suçların kastrasyon yoluyla önlenip önlenemeyeceği ile sınırlı kalmaması ve kastrasyonun cinsel suç faillerine yönelik bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanmasının hukukten mümkün olup olmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir. Hukuki açıdan yapılacak incelemede özellikle ceza hukukunda geçerli ilkelerden olan hümanizm ilkesi açısından kastrasyon yaptırımının bir değerlendirmeye tabi tutulması, bu yöntemin hukuka uygun olup olmayacağının belirlenmesi açısından büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmamız ile, cinsel suçlarda kastrasyon yaptırımını hümanizm ilkesi bağlamında değerlendirerek, ceza hukuku açısından söz konusu yaptırımın uygulanabilir olup olmadığını belirlemeye çalışacağız. Bu değerlendirme yapılırken, cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasını öngören çeşitli ülkelerin düzenlemeleri ile birlikte ülkemizdeki kastrasyona ilişkin kanun çalışmaları da ele alınacaktır. Toplum açısından çok büyük bir problem teşkil eden cinsel suçların önlenmesinde başvurulabilecek bir yöntem olarak sıklıkla gündeme gelen kastrasyon yaptırımının hümanizm ilkesi bağlamında değerlendirildiği bu çalışmamızın hukuk literatürüne önemli bir katkı sunmasını temenni ediyoruz.

Bu çalışmanın hazırlanmasında önemli katkıları olan kıymetli hocam Prof. Dr. Adem SÖZÜER'e çok teşekkür ederim. Çalışmanın hazırlanması sürecindeki manevi destekleri dolayısıyla eşim Müberra TURAN ve oğlum Fatih Kerem TURAN başta olmak üzere, saygıdeğer babama, anneme ve ağabeyime de teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
ÖNSÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR LİSTESİ	ix
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

I. HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN CEZA HUKUKU YAPTIRIMLARI, KASTRASYON KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ	3
A. Hümanizm İlkesi ve İnsan Onuru	3
B. Ceza Hukukunda Hümanizm İlkesi	8
1. Hümanizm İlkesi Açısından Ceza Hukuku Yaptırımları.....	15
a. Hümanizm İlkesi Bağlamında Cezalar	18
b. Hümanizm İlkesi Bağlamında Güvenlik Tedbirleri	21
2. Bedenî Cezaların Hümanizm İlkesi Bağlamında Değerlendirmesi	25
a. Çeşitli Bedenî Cezalar ve İnfaz Şekilleri.....	25
b. Hümanizm İlkesi Bağlamında Değerlendirme	29
C. Kastrasyon Kavramı ve Kastrasyonun Hukuki Niteliği	32
1. Kastrasyon Kavramı ve Kastrasyon Çeşitleri.....	35
a. Kavramsal Olarak Kastrasyon	35
b. Kastrasyon Çeşitleri.....	36
(1) Cerrahi Kastrasyon	36
(2) Kimyasal Kastrasyon.....	41
2. Tarihsel Süreçte Kastrasyon	54
a. Geçmiş Dönemlerdeki Kastrasyon Uygulamaları	54

b. Dinler Açısından Kastrasyon	58
3. Kastrasyonun Hukuki Niteliği	60
a. Kastrasyon Bir Ceza Hukuku Yaptırımını mı Yoksa Bir Tedavi Uygulaması mı?	62
b. Koşullu Salıverilme Şartı Olarak Kastrasyon	70

İKİNCİ BÖLÜM

II. ÇEŞİTLİ ÜLKE MEVZUATLARI VE UYGULAMALARINDA

KASTRASYON	72
A. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Kastrasyon Düzenlemeleri	73
1. Kaliforniya	79
2. Florida	83
3. Oregon	86
4. Iowa	88
5. Montana	89
6. Teksas	91
7. Louisiana	94
8. Georgia	96
9. Wisconsin	97
B. Çeşitli Avrupa Ülkelerindeki Kastrasyon Düzenlemeleri	98
1. Almanya	100
2. Danimarka	105
3. Çek Cumhuriyeti	106
4. Polonya	108
5. Fransa	110
C. Diğer Bazı Ülkelerdeki Kastrasyon Düzenlemeleri	111

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TÜRKİYE'DEKİ HUKUKİ DURUM, TEMEL HAKLAR İLE HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN KASTRASYON YAPTIRIMI VE ÖNERİLER..... 117

A. Türk Hukukunda Kastrasyon Yaptırımı	117
1. Türk Hukukunda Kastrasyon Yaptırımının Hukuki Altyapısının Oluşturulma Çabaları	124
2. Kastrasyon Düzenlemesine Yargının Tepkisi	131
3. Türk Hukukunda Kastrasyon Yaptırımına İlişkin Güncel Gelişmeler ve Mevcut Hukuki Durumun Değerlendirmesi.....	136
B. Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Kastrasyon Yaptırımının Değerlendirmesi	142
1. Anayasa Çerçevesinde Kastrasyon Yaptırımı	142
2. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Kastrasyon Yaptırımı.....	150
C. Temel Haklar ve Hümanizm İlkesi Açısından Kastrasyon Yaptırımı	158
1. Cerrahi Kastrasyon Bakımından Değerlendirme.....	159
2. Kimyasal Kastrasyon Bakımından Değerlendirme	163
D. Cinsel Suçlarda Kastrasyona Alternatif Çözümlerin ve Tedavi Uygulamalarının Gerekliliği	177
1. Kastrasyona Alternatif Olabilecek Çeşitli Yöntemlerin Değerlendirmesi	181
2. Cinsel Suç Faillerine Yönelik Psikiyatrik Tedavi Yöntemlerinin Uygulanması	185

SONUÇ..... 189

KAYNAKÇA 194

KISALTMALAR LİSTESİ

ABD	:	Amerika Birleşik Devletleri
A.e.	:	Aynı eser
AİHM	:	Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	:	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
Bkz.	:	Bakınız
CGTİHK	:	Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun
m.	:	madde
p.	:	page
s.	:	sayfa
TBMM	:	Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	:	Türk Ceza Kanunu
vd.	:	ve devamı
v.d.	:	ve diğerleri

GİRİŞ

Cinsel suçlar, tarihin her döneminde en ağır suçlardan biri olarak kabul edilmiştir. Çoğu toplumda bu suçlara karşılık oldukça sert yaptırımlar öngörülmüş, cinsel suçların önlenmesi için çeşitli ceza hukuku yaptırımları etkin bir biçimde kullanılmıştır. Günümüzde de hemen her ülkede cinsel suçlarla mücadele ceza hukukunun önemli amaçlarından birini oluşturmaktadır. Cinsel suçların çocuklara karşı da sıklıkla işleniyor olması, bu suçlarla mücadeleyi çok önemli hâle getirmektedir. Cinsel suç işlenme oranlarının gün geçtikçe artması ve bu suçlarda tekerrür oranlarının oldukça yüksek olması karşısında devletler, cinsel suçları önleyecek çözümler üretme konusunda büyük çaba sarf etmektedirler. Cinsel suçlara karşılık öngörülen hapis cezalarının ağırlaştırılması yönünde adımlar görülmekle birlikte, özellikle son yıllarda bazı ülkelerde cinsel suç faillerine kastrasyon (hadım etme) uygulanmasına ilişkin düzenlemeler yapıldığı görülmektedir. Cinsel suçlulara kastrasyon uygulanması suretiyle, bu suçluların yeniden cinsel nitelikte bir suç işlemelerinin önüne geçilerek toplumun korunması amaçlanmaktadır. Toplumun cinsel suçlardan korunması için kastrasyon uygulamasını öngören çeşitli ülkelerdeki kastrasyon düzenlemeleri incelendiğinde ise, önemli farklılıklarla karşılaşılmaktadır. Kastrasyonun, bazı ülkelerde cinsel suç failinin rızası doğrultusunda uygulanacak bir yöntem olarak, bazı ülkelerde ise zorunlu olarak gerçekleştirilecek bir uygulama şeklinde düzenlendiği görülmektedir. Bu durum, çeşitli kastrasyon düzenlemeleri arasındaki en önemli farklılığı oluşturmasının yanında, kastrasyonun hukuki niteliğinin tespiti konusunda da belirleyici olmaktadır.

Cinsel suçlarda kastrasyon bir tedavi yöntemi olarak uygulanabileceği gibi, kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanması da söz konusu olabilecektir. Bir yaptırım olarak kastrasyona başvurulması, bu uygulamanın hukuki yönden değerlendirilmesini zorunlu kılmaktadır. Kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanmasının hukuka uygun olup olmadığının incelenmesinde, söz konusu yaptırımın ceza hukukunda geçerli ilkelerden olan hümanizm ilkesi açısından bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Çalışmamızın odak noktasını da kastrasyon yaptırımının hümanizm ilkesi açısından değerlendirilmesi oluşturmaktadır. Bu kapsamda, çalışmamızda öncelikle ceza hukukunda hümanizm ilkesinin ne anlama

geldiği ve ceza hukuku yaptırımları açısından bu ilkenin önemi açıklanmaya çalışılacaktır. Ardından, kastrasyon kavramı ve kastrasyon çeşitleri ayrıntılı olarak ele alınacaktır. Çeşitleriyle birlikte kastrasyon kavramının incelenmesinden sonra, tarihsel süreçte kastrasyon uygulamalarından bahsedilecek ve bunun ardından kastrasyonun hukuki niteliği belirlenmeye çalışılacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümünde, çeşitli ülkelerin cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasına ilişkin düzenlemeleri ele alınacaktır. Bu bölümde ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kastrasyon düzenlemeleri incelenecek, kastrasyonu öngören eyaletlerin her biri açısından ayrı ayrı değerlendirmelerde bulunulacaktır. Ardından, Avrupa açısından yapılan değerlendirmelere geçilecek ve bazı Avrupa ülkelerindeki kastrasyona ilişkin düzenlemelere yer verilecektir. Çeşitli Avrupa ülkelerindeki kastrasyon düzenlemeleri de ayrı ayrı ele alındıktan sonra, kastrasyon uygulamasını öngören diğer bazı ülkeler açısından incelemeler yapılacaktır.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde, ilk olarak kastrasyona ilişkin Türk hukukundaki durum ele alınacaktır. Türk hukukunda kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak düzenlenmesine ilişkin çeşitli çalışmalardan bahsedilecek ve buna yönelik gerçekleştirilen düzenlemenin yargısal değerlendirmesine yer verilecektir. Bunun ardından, Türk hukukunda kastrasyon yaptırımına ilişkin güncel gelişmeler bağlamında mevcut hukuki durumun değerlendirmesi yapılacaktır. Türk hukuku açısından yapılan söz konusu değerlendirmeler sonrasında, Anayasa ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi çerçevesinde kastrasyon yaptırımı incelenecektir. Bu incelemenin ardından, çalışmanın odak noktasını oluşturan, hümanizm ilkesi ve temel haklar bağlamında kastrasyon yaptırımının değerlendirilmesine geçilerek bu hususta ayrıntılı açıklamalarda bulunulacaktır. Temel haklarla da bağlantılı olarak hümanizm ilkesi açısından kastrasyon yaptırımının incelenmesinin ardından, cinsel suçlarda kastrasyona alternatif çözümlere, tedavi uygulamalarına ve özellikle de psikiyatrik tedavilere başvurulması açısından çeşitli değerlendirmeler yapılacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

I. HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN CEZA HUKUKU YAPTIRIMLARI, KASTASYON KAVRAMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. HÜMANİZM İLKESİ VE İNSAN ONURU

İnsan, değerli kılınmış bir varlıktır ve ona değer kazandıran en önemli özelliklerinden birisi onurudur¹. Salt insan olmaktan kaynaklanan bir değer olan insan onuru, insanın kişiliğinin bir sembolü olup, ona değer kazandırmakta ve onu diğer canlılardan üstün kılmaktadır². Başka hiçbir özelliğine bakılmaksızın, sırf insan olması nedeniyle değerli ve saygıya layık bir varlık olan insan, hukukun ve devletin temelini oluşturmaktadır³.

Hümanizm (insancılık) ilkesi, insanı en üstün değer olarak kabul etmektedir ve insan onuru kavramı da bu ilkedен doğmuş bir kavramdır⁴. Hümanizm, insanın insanca var olması ve gayri insani olmaması için, yani kendi özünü sürdürerek insanlığını koruması adına düşünmek ve çaba göstermektir⁵. Hümanizm düşüncesi, aydınlanmanın habercisi olan ve aydınlanma felsefesinin temellerinin atıldığı Rönesans döneminde ortaya çıkmıştır⁶. Bu düşünce, insanı yalnızca biyolojik bir varlık olarak görmeyip, onda var olan insan onurunu önemsemektedir⁷.

¹ Nihat Bulut, “Eski Yunan’dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru Kavramının Gelişimine Genel Bir Bakış”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 3-4, 2008, s. 1. Onur kavramı, bütün düşünsel varlıkları kapsayan bir değeri ifade etmektedir (Cesare Beccaria, **Suçlar ve Cezalar Hakkında**, Çeviren: Sami Selçuk, 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2016, s. 59).

² Orhan Aldanmaz, “İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik ve Yerellik İlkesi”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, 2010, s. 87.

³ Ramazan Gülsün, “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı”, **International Journal of Legal Progress**, Cilt: I, Sayı: 2, 2015, s. 20.

⁴ Kahan Onur Arslan, “İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir İlke Olarak İnsan Onurunun Korunması”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 28, Sayı: 120, Eylül-Ekim 2015, s. 158. Hümanizm (insancılık) düşüncesi, insan onuru kavramının temelini oluşturmaktadır (Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 23).

⁵ Martin Heidegger, **Hümanizm Üzerine**, Çeviren: Yusuf Örnek, 2. Baskı, Ankara, Şen Matbaa, 2015, s. 11.

⁶ Özgür Küçüktaşdemir, “Aydınlanma ve Ceza Hukuku”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 27, Sayı: 113, Temmuz- Ağustos 2014, s. 60.

⁷ Faruk Erem, Ahmet Danışman, Mehmet Emin Artuk, **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Tümüyle Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1997, s.

Orta Çağ ve öncesinde insan onuru statüye bağlı olduğundan, herkesin eşit onura sahip olmadığı kabul edilmekteydi⁸. Eski Yunan ve Roma dönemleri ile Orta Çağ'da insan onuru kavramı üzerinde çeşitli düşünsel çabalar görülmekle birlikte, insan onurunun statülere bağlı olması gerçeği değişmemiştir⁹. Bu çarpık anlayışın değişmesinde Aydınlanma düşüncesi önemli bir rol oynamıştır. İnsan onuru kavramı, Aydınlanma düşüncesinde¹⁰ yer alan ve tartışılan önemli bir kavram olmuştur¹¹. Aydınlanma çağının düşünürleri insanı merkeze alarak onun her şeyin ölçüsü olduğunu savunmuşlardır¹². Aydınlanma dönemiyle birlikte her bir insanın, doğuştan gelen hakları olan, eşit ve özgür bireyler olarak başlı başına bir değer olduğu kabul edilmiştir¹³. Rönesans ve ardından gelen aydınlanma hareketiyle birlikte, insan özne hâline gelmiş, tek başına bir değer olarak kabul edilmiştir¹⁴.

35. İnsan onuru, insanı bir nesne olmaktan çıkartarak onu ahlaki ve akli özerkliğe kavuşturmakta, dış dünyada bağımsız bir birey hâline getirmektedir (Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 88). Hümanist düşünce insanı esas almakta olup, insan onurunun önemsenmesi de bu düşüncenin bir gereğidir (Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 24).

⁸ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 8. Klasik antik çağın hukuk ve devlet felsefesinde insan onuru kavramına yer verilmemiştir (Oğuz Şimşek, "Anayasa Hukukunda İnsan Onuru Kavramı ve Korunması", Yayınlanmamış Doktora Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir, 1999, s. 20). Geçmişteki birçok toplumda herkesin eşit olmadığı düşüncesi hâkim olup farklı statüdeki insanların onurları arasında ayrım yapılmış; soylu birisinin onuru, sıradan bir insanın onuru, bir kadının onuru, bir kölenin onuru aynı değerde kabul edilmemiştir (Jeremy Waldron, "How Law Protects Dignity", **The Cambridge Law Journal**, Volume: LXXI, Issue: 1, 2012, p. 213-214).

⁹ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 11. Örneğin, Eski Roma'da hâkim olan anlayışa göre onur, bazı davranışlarla kazanılabilen, bazı davranışlarla ise kaybedilebilen bir kavram olup insan olmanın bir gereği olarak kabul edilmemiştir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 19).

¹⁰ Aydınlanma düşüncesi, on yedinci yüzyılın sonlarında ortaya çıkıp on sekizinci yüzyılda hâkim düşünce hâline gelmiştir (Küçüktaşdemir, **Aydınlanma ve Ceza**, s. 62). On sekizinci yüzyıl, toplumların o zamana kadar üzerinde yükseldiği en derin temellerin sarsıntıya uğradığı düşüncesev devrimin çağı olmuş, bu dönemin düşünürleri insancıl ilerlemeye olan inancı yaygınlaştırmışlardır (Jean Imbert, **Ölüm Cezası**, Çeviren: Beyhan Kayıhan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992, s. 45).

¹¹ İlyas Doğan, "Alman Öğretisinde İnsan Onuru ve Güncel Sorunlar Hakkında Kısa Bir Giriş", **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIII, Sayı: 2, 2005, s. 55. İnsan onuru kavramı aydınlanma düşüncesinin ürünüdür (Haluk Aşar, "İnsan Hakları Düşüncesinin Temeli Olan 'İnsanın Onuru' Sorunu", **Felsefe Dünyası**, Sayı: 59, 2014, s. 228).

¹² Küçüktaşdemir, **Aydınlanma ve Ceza**, s. 59. Aydınlanma süreci, insana bakışı değiştirerek kamusal faaliyetlerin merkezine insanı koymuştur (Hakan Karakehya, "Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfazıyla Hükümlünün İslahının Sağlanması Mümkün Müdür?", **Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach'a Armağan**, Editörler: Feridun Yenisey, İzzet Özgenç, Ayşe Nuhoğlu, Adem Sözüer, Faruk Turhan, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 1064).

¹³ Küçüktaşdemir, **Aydınlanma ve Ceza**, s. 70. Hukuk sistemlerinin geldiği noktada insan, en başta korunması gereken hukuksal ve toplumsal bir değeri ifade etmektedir (Ahmet Taşkın, "Türk Ceza Kanununda Vücut Dokunulmazlığının Korunması", **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 33).

¹⁴ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 8. Rönesans dönemiyle birlikte hümanizm düşüncesinin etkisiyle yeni değerler ortaya çıkmış, Orta Çağ'ın insan anlayışı terk edilerek

Aydınlanma düşüncesi, akıl sahibi olması dolayısıyla diğer canlılardan üstün gördüğü insanı onurlu bir varlık saymış ve bu temel üzerine de insan haklarını geliştirmiştir¹⁵. İnsan onuru kavramı ile insan hakları arasında sıkı bir bağlantı bulunmaktadır. İnsan onuru kavramı, insan haklarının temelini oluşturmaktadır¹⁶. İnsan onuru, insan haklarına kaynaklık eden ve onları kuşatan bir değerdir¹⁷. Uzun süren mücadeleler neticesinde ortaya çıkan insan haklarının yöneldiği amaç insan onurunun korunmasıdır¹⁸.

İnsan onurunun korunması ilkesi, yalnızca etik bir değeri ifade etmekle kalmayıp hukuksal bir değer düzeyine ulaşmış olup, objektif hukukun eylemsel ve bağlayıcı bir normu niteliğindedir¹⁹. Hak ve özgürlüklerin korunabilmesi insan onurunun korunmasına bağlıdır. Zira, tüm hak ve özgürlüklerin temelinde insan onurunun bulunduğu kabul edilir²⁰. İnsan hak ve özgürlüklerinin anlam ifade edebilmesi için insan onurunun mutlaka korunması gerekir²¹. Kanunların insanı önemsemeyip bir nesneye dönüştürmesi durumunda hak ve özgürlüklerden eser kalmayacaktır²². Bu bakımdan, bir hukuk düzeninde hak ve özgürlüklerin içinin

insanın başlı başına bir değer olduğu kabul edilmiştir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 22).

¹⁵ Aşar, **İnsan Hakları Düşüncesinin Temeli**, s. 234. Bunun yanında, Müslümanlık, Hristiyanlık ve Musevilik başta olmak üzere birçok dinde de insan hakları ve insan onuru kavramları üzerinde durulmuştur (Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 158).

¹⁶ Doğan, **Alman Öğretisinde İnsan Onuru**, s. 56. İnsanın değerinden kaynaklanan insan onuru kavramı, insan haklarının temelini oluşturmaktadır (Aşar, **İnsan Hakları Düşüncesinin Temeli**, s. 228). Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi ile Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nde de insan haklarının temelinde insan onuru kavramının bulunduğu ifade edilmiştir (Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 160 ; Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 83).

¹⁷ Mehmet Ali Zengin, "İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma Cezası", **Tıp Hukuku Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2012, s. 81.

¹⁸ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 1. İnsan onurunun dokunulmazlığı, tüm insan haklarının dayanağını oluşturmaktadır (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 69).

¹⁹ Zafer Gören, "Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru", **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 12, Güz 2007, s. 27. İnsan onuru kavramı yalnızca felsefi bir kavram olmayıp aynı zamanda hukuki bir kavramdır (Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 39). İnsan onuru kavramına uluslararası belgelerde ve anayasalarda yer verilmesiyle birlikte bu kavram hukuki bir kavram niteliği kazanmıştır (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 50).

²⁰ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 2. Onurun yalnızca bir insan hakkı olarak korunması ile yetinilmeyip, söz konusu değer kendi başına hakların temeli olduğu düşünülmektedir (Waldron, **How Law Protects Dignity**, p. 201).

²¹ Doğan, **Alman Öğretisinde İnsan Onuru**, s. 56.

²² Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 105. Zira, bütün değerlerin kaynağı insandır (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 46).

boşalmaması için insan onuruna saygının esas alınması gerekir²³. Hukuk devletinin ve özgürlükçü bir demokrasinin varlığı için insan onurunun korunması gerekmektedir²⁴. Nitekim, özgürlükçü demokratik hukuk düzenlerinin benimsenmesinde, insan onuruna olan inanç belirleyici olmuştur²⁵.

İnsan onuruna sahip olmak bakımından herkes eşit olup, bu hususta kişiler arasında ayırım yapılamaz²⁶. Her bir insanın onuru eşit derecede korunmaya layıktır. Bir kimsenin onurunun başkasının onuru karşısında üstün olduğu söylenemez. İnsan onuru, vazgeçilemez ve devredilemez nitelikte bir değerdir²⁷. İnsan onuru, hem ahlaksal ve doğal hukuk öğretilerinde hem de günümüz pozitif hukukunda en üstün ve vazgeçilmez bir değer olarak kabul edilmektedir²⁸. Hukukun üstünlüğü anlayışında temel değer insan onuru olup, hukukun üstünlüğünün sağlanması için insan onurunun en üstün değer olduğunun kabul edilmesi gerekir²⁹.

İnsan onuru kavramı insanın kişiliğine ilişkin olup onun özerkliğinin temelini oluşturur³⁰. Kişilik hakkı her insanın ilk temel hakkı olarak değerlendirilebilirken,

²³ Doğan, **Alman Öğretisinde İnsan Onuru**, s. 54-55. İnsan haklarının kaynağını oluşturan insan onuru, hukuk sisteminin temel değeridir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 79). Hukuk devletinde, devletin sahip olduğu iktidar hukuktan kaynaklanır ve hukuka uygun olarak kullanılır iken, hukuk ise insan kişiliğine saygıya dayanmaktadır (Veli Özer Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 65). Hukuksal, sosyal, siyasi ve sair tüm alanlarda yapılacak düzenlemelerin insana dayanması ve onu amaç edinmesi gerekir (Taşkın, **Vücut Dokunulmazlığının Korunması**, s. 33).

²⁴ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 78. İnsan onuru, korunması gereken en temel hukuki değerlerden biridir (Adem Sözüer, Selman Dursun, Serdar Talas, **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, 4. Basım, İstanbul, Alfa Yayınları, 2017, s. 24).

²⁵ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 33. Geçmiş hukuk düzenleri insanı eksik anlamışken günümüz hukuk düzenleri bu eksikliği giderme çabasında olup, bunun için kişi özerkliği ve insan onuru kavramlarına özellikle önem verilmesi gerekmektedir (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 68). Özgürlükçü bir hukuk düzeninin varlığı için, insan onurunun tanınması ve hukuki olarak güvence altına alınması gerekir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 10).

²⁶ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 23.

²⁷ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 2.

²⁸ Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 82. Onur, insanların birçoğu tarafından yaşamdan bile üstün tutulan bir değerdir (Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 61). Özgürlükçü demokratik hukuk düzenlerinde insan onuru, öncelikli olarak korunması gereken en üstün değerdir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 43).

²⁹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 65.

³⁰ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 2. İnsan onuru kavramı, insanın otonom (özerk) bir özne olduğunu kabul eden anlayışın ürünüdür. İnsan onuru kavramı, insanın kişilik değerini ve bağımsızlığını ifade etmektedir (A.e., s. 10). İnsan onuru ve özerklik kavramları çok yakın bir ilişki içerisinde. İnsan onurunun temelinde insanın özerkliğinin bulunduğu söylenebilir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 80). İnsan onurunun korunması ve onurlu bir kişiliğin oluşumu için kişisel özerkliğin korunması ve geliştirilmesi gerekmektedir (Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 81).

insan onuruna saygı ilkesi ile de kişilik hakkının korunması amaçlanmaktadır³¹. Zira, insan onuru kişiliğin odak noktasını oluşturmakta olup bu değerin yerine başka bir şeyin konulması mümkün değildir³².

İnsanın fiziksel, duygusal ve sosyal kişilik değerleri insan hakları kapsamındadır ve bu değerlerin hukuk düzeni tarafından koruma altına alınması şarttır³³. Bu kapsamda değerlendirilebilecek olan, işkenceye ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muameleye tabi tutulmama hakkı, evrensel olarak tanınan, mutlak, vazgeçilemeyen ve sınırlanamayan bir haktır³⁴. İnsan onuru kavramı, insanın öz varlığına saygı gösterilmesini zorunlu kılar, onun gayriinsani ve onur kırıcı davranışlara maruz kalmasını engeller³⁵. Kamu düzeninin bir unsuru olan insan onurunun korunması için, bireyin maddi ve manevi bütünlüğü ile kişiliğini hedef alan insanlık dışı muamelelerin önlenmesi gerekir³⁶.

Devlet, tüm işlem ve eylemlerinde insan onuruna saygı ilkesi doğrultusunda hareket etmek ve insan onurunu korumakla yükümlüdür³⁷. İnsan ve insan onuru, devletin faaliyetlerinin odak noktasını oluşturmalıdır. Zira, devletin kendisi bir amaç olmayıp, esas amaç insandır ve insan onurunun korunmasıdır³⁸. Tüm faaliyetlerini insan için gerçekleştiren devlet, bunu yaparken insan onuruna saygı göstermeli ve onu

³¹ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 24. İnsan onuruna saygı, insanın hukuk süjesi olma niteliğine ve insan olması nedeniyle sahip olduğu değerlere saygı anlamına gelmektedir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 83).

³² Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 82.

³³ Muharrem Kılıç, “İnsan Haklarında Beden Bütünlüğünün Korunması”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 393. İnsan hakları, bireylerin etrafında koruyucu bir alan oluşturmakta ve onlara diğer insanların müdahalesi olmaksızın kişiliğini geliştirme imkânı sunmaktadır (Tony Ward, Theresa A. Gannon, Astrid Birgden, “Human Rights and the Treatment of Sex Offenders”, **Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment**, Volume: XIX, Issue: 3, 2007, p. 197). Kişinin temel hak ve özgürlüklerinin farkında olarak bunlardan tam manasıyla faydalanabilmesi için, ruh ve beden bütünlüğünün birlikte korunması gerekmektedir (Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 398).

³⁴ Bernadette Rainey, Karen Harrison, “Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders: Best of Friends or Unlikely Bedfellows?”, **Sexual Offender Treatment**, Volume: III, Issue: 2, 2008, p. 2, (Çevrimiçi) <http://www.sexual-offender-treatment.org/index.php?id=69&type=123>, 16 Ekim 2018.

³⁵ Tefvik Sönmez Küçük, “Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIX, Sayı: 4, Ekim 2015, s. 310.

³⁶ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 24.

³⁷ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 27. Devlet, insanı merkeze alarak onun etrafında bir organizasyon ve hukuk sistemi oluşturmali, insan onurunu yasal sistemin temel değeri hâline getirmelidir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 79).

³⁸ Sözüer, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku**, s. 35. Bu amacın gerçekleştirilmesi için, hukuk devletinin güçlü olması gerekmektedir (A.e.).

korumalıdır. Devlet, insan onuruna dokunmamakla yükümlü olmasının yanında, buna yönelik tehditleri önlemek ve insan onurunu korumak için gerekli tedbirleri almakla da yükümlüdür³⁹. Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 176. maddesi gereğince anayasa metnine dahil olan başlangıç kısmında da her Türk vatandaşının onurlu bir hayat sürdürme ve maddi ve manevi varlığını bu yönde geliştirme hak ve yetkisine doğuştan sahip olduğu belirtilmiştir⁴⁰. Bu şekilde devlete, hem insan onuruna yönelik saldırılara karşı bireyleri koruma hem de bireylerin insan onuruna yakışır hayat sürmeleri için gerekli olanakları sağlama yükümlülüğünün yüklendiği söylenebilir⁴¹.

B. CEZA HUKUKUNDA HÜMANİZM İLKESİ

Modern ve demokratik bir ceza hukukunun ortaya çıkmasında on sekizinci yüzyıldaki düşünceler oldukça etkili olmuş, bu düşünceler insanı hareket noktası kabul ederek ve temel hakları esas alarak ceza hukukunun insanileşmesine büyük katkı sunmuşlardır⁴². Aydınlanma dönemi düşünürleri cezalandırmanın günümüzdeki şekline kavuşmasında önemli bir paya sahipken, bu dönemde cezalandırma konusunda özellikle insan onuru kavramı ön plana çıkmış ve bu sayede cezalar ile infaz sistemi insanileşmiştir⁴³.

İnsan onuru kavramı, tarihsel süreç içerisindeki gelişimiyle birlikte günümüzde insan hakları ve hukuk devleti açısından en yüksek değer niteliğine bürünmüştür⁴⁴. Toplumsal düzenin sağlanması açısından insan onurunun korunması şart olduğundan,

³⁹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 79.

⁴⁰ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 25. Anayasamızın başlangıç kısmında da vurgulandığı üzere, insan onuru insanın doğuştan sahip olduğu bir değerdir (Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 25).

⁴¹ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 28. İnsan onurunun korunması ilkesinin, temel haklar içerisinde en üst basamakta değerlendirilmesi gerekir. Bu doğrultuda Türk Anayasa Hukukunda insan onurunun korunması ilkesinin, temel hakların özel sınırlama nedenleri dışında ayrıca bir sınırlama nedeni olarak kabul edilmesi gerekir (A.e., s. 30).

⁴² Giuseppe Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi ve Klasizm ile Pozitivizm Arasındaki Tezadın Bugünkü Durumu**, Çeviren: Faruk Erem, Ankara, Yeni Cezaevi Matbaası, 1949, s. 14.

⁴³ Pinar Bacaksız, "Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma", **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XVI, Özel Sayı (Prof. Dr. Hakan PEKCANİTEZ'e Armağan), 2014, s. 4919. Aydınlanma sayesinde, cezalandırma insanileşerek insan odaklı bir kamusal faaliyet niteliğini almış, suçluların ıslahı da cezanın infazıyla güdülen amaçlardan birisi hâline gelmiştir (Karakehya, **Hükümlünün Islahı**, s. 1067).

⁴⁴ Bulut, **Eski Yunan'dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru**, s. 3.

insan onuru kavramının hukuki bir kavram niteliği taşıdığı da söylenebilir⁴⁵. İnsan onurunu koruma yükümlülüğü bulunan devletin her türlü işlevine, insan onuruna saygı ilkesi ile bir sınır getirilmiştir⁴⁶. İnsan onurunun korunması devletin en önemli görevlerinden biri olup, bu koruma hukuk devleti olmanın bir gereğini oluşturmaktadır⁴⁷. İnsan onurunun önemsenmediği, koruma altına alınmadığı bir devletin hukuk devleti olduğundan bahsedilemez.

İnsan onurunu korunması gereken üstün bir değer olarak gören hümanist doktrin hukukun merkezine insanı koymuştur. Hümanist doktrinin hukukun merkezine insanı koymasını, insanı tanrılaştırmak olarak değil ölçüyü insanda bulmak olarak anlamak gerekir⁴⁸. Hukukun ruhu ile insan onuruna saygı arasında kalıcı bir bağlantı bulunmakta olup, hukukun en şiddetli olduğu durumlarda dahi insan onuru ile bağlantısı ve buna duyulan saygı devam etmektedir⁴⁹.

Her temel hakkın insan onuru içeriği bulunmaktadır ve insan onurunun temel haktaki görünümü, söz konusu temel hakka yönelik kanun ile getirilecek sınırlamaların da sınırını oluşturmaktadır⁵⁰. Dolayısıyla kanun ile temel hak sınırlanabilse dahi, temel hakkın insan onuruna ilişkin yönünün sınırlanması mümkün değildir. İnsan onurunun temel haktaki görünümü, dokunulamaz bir alanı ifade etmektedir.

Ceza hukuku çerçevesinde yaptırımlar uygulanması konusunda da birtakım sınırlar bulunmaktadır. Ceza hukukunun gerekli kıldığı devlet müdahalesi keyfî ve sınırsız olamaz⁵¹. Ceza hukuku vasıtasıyla gerçekleştirilecek keyfî ve haksız

⁴⁵ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 24. Bir ülkede hukuki güvenliğin sağlanabilmesi için, bireylerin kişilikleri ile insan onurunun tanınması ve korunması gerekir (A.e., s. 26).

⁴⁶ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 27. Zira insan onuru, göreceli değil mutlak bir değere sahiptir (Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 82).

⁴⁷ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 25. İnsan onurunun korunması, insanı esas alan hukuk sistemlerinde devletin en önemli görevlerinden biridir (A.e., s. 39).

⁴⁸ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 34-35. Bir obje hâline getirilemeyecek olan insan, hakları ve yükümlülükleri olan bir hukuk süjesidir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 78). İnsan onurunun en üstün hukuksal değer olarak görüldüğü özgürlükçü hukuk devletinde, insanın devlet için değil devletin insan için var olduğu kabul edilir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 86).

⁴⁹ Waldron, **How Law Protects Dignity**, p. 218.

⁵⁰ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 31.

⁵¹ İzzet Özgeçen, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 14. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 51.

uygulamalara karşı bireylerin korunması gerekir⁵². Bir kimsenin işlediği suç ne olursa olsun, bu kişinin başlı başına insan olması dolayısıyla cezalandırmada belirli sınırların gözetilmesi gerekmektedir⁵³. Bu bağlamda, insanlık ölçülerine dayanan bir ceza hukuku anlayışının benimsenmesi gerekir⁵⁴. Toplum ile birey arasındaki ilişki insani kurallar vasıtasıyla tesis edilerek toplumsal düzen ile özgürlükler arasında bir dengenin kurulması mümkündür⁵⁵. Dolayısıyla söz konusu dengenin kurulabilmesi için insani kuralların dışına çıkılmasına gerek yoktur. Toplumsal düzen ile temel hak ve özgürlüklerin aynı anda korunması insani kurallarla sağlanabilir. Ceza hukukunun da insanlık ölçüleri doğrultusunda belirlenen insani kurallar vasıtasıyla görevini yerine getirmesi mümkün olacaktır.

On sekizinci yüzyıldan itibaren etkili olan hümanist anlayışın ceza hukukunun insanileşmesi konusunda büyük katkıları olmuştur. Ceza hukuku alanında yirminci yüzyıl ile birlikte hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması düşüncesi ön plana çıkmış ancak bu dönemde de yaşanan savaşlar ve otoriter rejimler infaz sistemini etkilemiş ve insan onuruna aykırı birçok uygulama gerçekleştirilmiştir⁵⁶. Özellikle İkinci Dünya Savaşı öncesinde ve savaş sırasında yaşanan insanlık dışı olaylar ile insan onuru ihlalleri, insan onurunun hukuki bir güvence altına alınarak korunması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır⁵⁷. Bu dönemde özellikle Nazi Almanyası'nda insan onuruna aykırı birçok yaptırım ve tıbbi müdahale gerçekleştirilmiş⁵⁸, bu türden

⁵² Sözüer, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku**, s. 22. Ceza hukukunun kötüye kullanılması hâlinde, hakları koruyan ve adaleti sağlayan bir hukuk dalı olmaktan çıkarak bizzat kendisinin haksızlık teşkil etmesi söz konusu olabilir (A.e.).

⁵³ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 86. Katillerin en kötüsüne bile ceza verirken, onun en azından 'insanlığı'na karşı saygı duyulması gerekir (Michel Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, 7. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2017, s. 127).

⁵⁴ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 35. Hümanist doktrin, işlediği suç fiilinden ziyade suçlunun hukuk dışı olduğunun kabul edilerek ona bir insan olarak yaklaşılmasına karşıdır (A.e., s. 98). Ceza hukukunun insanileşmesi, hukukun totaliter bir ideolojinin hizmetinden çıkarak manevi ve ahlaki değerler doğrultusunda tesis edilmesine bağlıdır (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 6).

⁵⁵ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 37. Ceza hukukunun insanileşmesi, devletin görevlerini yerine getirememesi veya güç kaybetmesi sonucunu doğurmaz. Bunun yanında ceza hukukunun insani olması, yaptırımların zayıflaması anlamına da gelmemektedir (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 6).

⁵⁶ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4923. Avrupa'da ortaya çıkan totaliter rejimler cezaların vahşileşmesine yol açmıştır (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 13).

⁵⁷ Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 34.

⁵⁸ Nazi döneminde ırk taassubunun etkisiyle ceza müesseseleri vahşileştirilmiştir (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 6).

zalimane ceza ve muamelelerin önlenmesi için ulusal ve uluslararası hukuki metinlerde insan onuru güvence altına alınmıştır⁵⁹. Yirminci yüzyılda yaşanan iki dünya savaşının ardından ortaya çıkan insan haklarına dair uluslararası metinlerde ve birçok ülkenin anayasasında hümanizm düşüncesinin önemli etkileri olduğu söylenebilir⁶⁰. Bu bağlamda, çeşitli uluslararası belgelerde ve anayasalarda insan onuru kavramına yer verilmiştir⁶¹.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 10 Aralık 1948 tarihinde kabul edilen İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin önsözünde insanlık ailesinin bütün üyelerinin onura sahip olduğu belirtilmişken, birinci maddesinde ise bütün insanların özgür, onur ve haklar bakımından eşit oldukları ifade edilmiştir⁶². İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin⁶³ beşinci maddesi ise şu şekildedir: “Hiç kimse işkenceye; zalimane, gayriinsani, onur kırıcı cezalara veya muamelelere tabi tutulamaz.” Bu hükümle, işkence ile birlikte zalimce, insanlık dışı ve onur kırıcı nitelikteki her türlü ceza veya muamele yasaklanmıştır. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin⁶⁴ yedinci maddesi de aynı hükmü içermektedir.

⁵⁹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 309. Hukukun insan onurunu koruma yollarından biri, aşağılamayı ve insan onurunun zedelenmesini açık bir şekilde yasaklayan insan hakları hükümleri düzenlemek ve bunları uygulamaktır (Waldron, **How Law Protects Dignity**, p. 200).

⁶⁰ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 23. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından, ölüm cezasının totaliter devletlerin bir uygulaması olduğu ve modern devlet anlayışında bu ceza türüne yer olmadığı düşüncesinden hareketle, çoğu ülke ölüm cezasını da mevzuatından çıkarmıştır (Ayhan Önder, “Ölüm Cezası”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 18, Sayı: 1, 1961, s. 1).

⁶¹ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 157. ; Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 20. Yirminci yüzyıl öncesinde insan haklarına ve özgürlüklere dair metinlerde insan onuru kavramına yer verilmediği görülmektedir. Önemli ulusal özgürlük belgelerinden olan 1215 tarihli Magna Charta Libertatum'da, 1627 tarihli Petition of Rights'ta, 1679 tarihli Habeas Corpus Act'ta, 1689 tarihli Bill of Rights'ta, 1787 tarihli Amerikan Anayasası'nda, 1789 tarihli Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirisi'nde insan onuru kavramına yer verilmemiştir (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 30).

⁶² Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 36.

⁶³ İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 10 Aralık 1948 tarihli ve 217 A(III) sayılı kararıyla ilan edilmiştir. 6 Nisan 1949 tarihli ve 9119 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile “İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin Resmi Gazete ile yayımlanması, yayımdan sonra okullarda ve diğer eğitim müesseselerinde okutulması ve yorumlanması ve bu Beyanname hakkında radyo ve gazetelerde munasip neşriyatta bulunulması” kararlaştırılmıştır. Söz konusu Bakanlar Kurulu Kararı 27 Mayıs 1949 tarihli ve 7217 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

⁶⁴ Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi, 16 Aralık 1966 tarihinde imzaya açılmış, 35 ülkenin onay belgelerini Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'ne tevdi etmesi üzerine 23 Mart 1976 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, sözleşmeyi 15 Ağustos 2000 tarihinde imzalamıştır. Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun (4868 sayılı), 4 Haziran 2003 tarihinde TBMM tarafından kabul

Bunun yanında, ‘İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’⁶⁵, İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nin 5. maddesi ile Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme’nin 7. maddesinde yer alan düzenlemelere işlerlik kazandırmayı amaçlamaktadır⁶⁶.

İşkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve ceza yasağı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nde de düzenlenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin⁶⁷ buna ilişkin üçüncü maddesi şu şekildedir: “Hiç kimse işkenceye, gayriinsani ya da onur kırıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz.” Ayrıca, 1989 yılında yürürlüğe giren ‘İşkencenin ve Gayriinsani ya da Küçültücü Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi’⁶⁸ ile ‘Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi’ kurulmuştur⁶⁹. Avrupa Birliği vatandaşlarının temel haklarını düzenleyen Avrupa Temel Haklar Şartı da birinci maddesinde insan onurunun ihlâl edilemeyeceğini, ona saygı gösterilmesi ve korunması gerektiğini belirtmek suretiyle doğrudan insan onuru kavramı ile başlamaktadır⁷⁰.

edilmesinin ardından 18 Haziran 2003 tarihli ve 25142 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁶⁵ ‘İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’nin onaylanması 21/04/1988 tarihli ve 3441 sayılı Kanun ile (Resmi Gazete Tarih: 29/04/1988, Sayı: 19799) uygun bulunmuş ve Bakanlar Kurulu’nun 16/06/1988 tarihli ve 88/13023 sayılı kararıyla (Resmi Gazete Tarih: 10/08/1988, Sayı: 19895) sözleşme onaylanmıştır.

⁶⁶ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 395. İşkenceye ve Diğer Zalimane, Gayriinsani veya Küçültücü Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi’ne taraf devletler, zalimane, gayriinsani ve küçük düşürücü muamele ve cezaları yasaklamak konusunda taahhüt altına girmişlerdir. Söz konusu sözleşmede, bu tür uygulamaların hiçbir surette meşru ve mazur görülemeyeceği belirtilmekle birlikte, taraf devletlere bu tür uygulamaların suç olarak düzenlenmesi yönünde bir yükümlülük de yüklenmiştir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 704-705).

⁶⁷ 4 Kasım 1950’de Roma’da imzalanıp 3 Eylül 1953 tarihinde yürürlüğe giren ‘İnsan Hakları ve Temel Özgürlükleri Korumaya Dair Avrupa Sözleşmesi (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi)’ Türkiye tarafından 4 Kasım 1950’de imzalanmış ve 10 Mart 1954 tarihli ve 6366 sayılı Kanun ile onaylanıp 19 Mart 1954 tarihli ve 8662 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

⁶⁸ Söz konusu sözleşme, 26 Kasım 1987 tarihinde imzalanmış, 1 Şubat 1989 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye, Sözleşmeyi 11 Ocak 1988 tarihinde imzalamış ve 25 Şubat 1988 tarihinde onaylamıştır. 3411 sayılı Onay Kanunu 26 Şubat 1988 tarihli ve 19737 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Sözleşmenin onaylanması, Bakanlar Kurulu’nca 26 Şubat 1988 tarihinde kararlaştırılmış ve bu karar ile birlikte sözleşme metni 27 Şubat 1988 tarihli ve 19738 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

⁶⁹ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 396.

⁷⁰ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 160. Avrupa Temel Haklar Şartı’nın birinci maddesinde insan onurunun dokunulmaz olduğu, bu değere saygı gösterilmesi ve korunması gerektiği belirtilmiştir (Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 84).

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi gibi metinler, insan onuru kavramının anayasal ve mutlak bir değer olarak gelişimini sağlamıştır⁷¹. Türkiye Cumhuriyeti de insan onuruyla bağdaşmayan ceza ve muamelelerin yasak olduğunu düzenleyen uluslararası sözleşmelere taraf olmakla, insan onuruna aykırı uygulamaların önlenmesine ilişkin gerekli tedbirleri alma konusunda taahhüt altına girmiştir⁷². Nitekim, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda da insan onuru kavramına yer verilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, insan onurunu bir temel hak olarak açıkça düzenlememiş olmakla birlikte, her Türk vatandaşının onurlu bir hayat sürdürme hak ve yetkisine sahip olduğunu başlangıç kısmında belirtmiştir⁷³. İnsan onuru kavramına Anayasamızın başlangıç kısmında bu şekilde açıkça yer verilmişken, diğer birçok maddede de insan onuru kavramını pekiştiren düzenlemeler yer almaktadır⁷⁴. Esasen, temel hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa'daki hemen her maddenin insan onuru kavramı ile ilişkili olduğu söylenebilir⁷⁵. Ceza hukukunun uygulanması bakımından insan onurunun korunmasına ilişkin Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesinin üçüncü fıkrası ise şu şekildedir: "Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz." Hümanizm ilkesinin pozitif hukukumuzdaki dayanağını teşkil eden⁷⁶ Anayasa'nın bu hükmü, cezaların insani olmasının da anayasal dayanağını oluşturmaktadır⁷⁷. Şunu da belirtmek gerekir ki, söz konusu hüküm uyarınca yalnızca cezaların değil bireye yönelik her türlü muamelenin insani olması, insan onuruyla bağdaşması gerekmektedir. Zira Anayasa'da yalnızca insan onuruyla bağdaşmayan cezalar değil bu türden her türlü muamele yasaklanmıştır. Bunun yanında, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 'İnfazda temel ilke' başlıklı ikinci maddesinin ikinci fıkrasında, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda

⁷¹ Küçüktaşdemir, **Aydınlanma ve Ceza**, s. 91.

⁷² Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 704.

⁷³ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 79.

⁷⁴ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 25.

⁷⁵ **A.e.**

⁷⁶ Mehmet Emin Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018, s. 10.

⁷⁷ A. Vedat Dilberoglu, "Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı ve Niteliği", **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 1531. Anayasamız, 17. maddesinin üçüncü fıkrasında kimsenin insan onuruyla bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamayacağını belirterek, insan onuruna verdiği önemi göstermiştir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 79).

bulunulamayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile ceza hukuku yaptırımları infaz edilirken insan onurunun gözetilmesi ve buna aykırı davranışlarda bulunulmaması gerektiği ifade edilmiştir.

İnsan onuru kavramına diğer birçok ülke anayasasında da yer verilmiştir. Örneğin, Alman Anayasası'nda insan onuru kavramına açıkça yer verilmiş ve Alman Anayasa Mahkemesi de birçok kararında insan onurunu bütün temel hakların kaynağı olarak nitelendirmiştir⁷⁸. Almanya'da temel hakların insan onurunun birer parçası olduğu kabul edilmekte ve bu düşüncenin bir yansıması olarak da Alman Anayasası "İnsan onuru dokunulmazdır" cümlesi ile başlamaktadır⁷⁹. Federal Alman Anayasası'nın birinci maddesine göre insan onuru dokunulmazdır ve devletin tüm organları insan onuruna saygı göstermek ve onu korumak zorundadır⁸⁰. İnsan onuru kavramına anayasasında yer veren bir diğer ülke ise İtalya'dır. İtalyan Anayasası'nın 27. maddesine göre de, bir kimseye ceza uygulanırken insan onuruna aykırı bir muamelede bulunulamaz⁸¹. Bu hüküm ile, cezalandırmada insan onurunun korunması amaçlanmaktadır.

Hümanizm ilkesi, insan onuruna verdiği değer ve insan onurunun korunması konusundaki yaklaşımıyla ceza hukukunda oldukça önemli bir yer edinmiştir⁸². Ceza

⁷⁸ Doğan, **Alman Öğretisinde İnsan Onuru**, s. 58. Alman Anayasası'na göre insan onuru anayasadaki değerler sisteminin en başında yer almaktadır (Şimşek, **Anayasa Hukukunda İnsan Onuru**, s. 40). Alman Anayasası, birinci maddesinde düzenlediği insan onurunu en yüksek hukuki değer olarak kabul etmiştir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 79 (52 Numaralı Dipnot)).

⁷⁹ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 24. Alman hukukunda kanun ile sınırlandırılabilmesine ilişkin bir hüküm bulunmayan temel hakların, insan onurunun korunması ilkesi ile sınırlandırılması mümkündür (A.e., s. 30). Dolayısıyla kanun ile sınırlandırılabilmesi öngörülmemiş bir temel hak, insan onurunun korunması gerekçesiyle sınırlanabilmektedir. Bu da Alman hukukunda insan onurunun ne derece üstün bir değer olarak kabul edildiğini göstermektedir.

⁸⁰ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 309 (41 numaralı dipnot). Alman Anayasası'nın 79. maddesinin 3. fıkrasına göre, anayasanın insan onurunun dokunulmaz olduğunu belirten birinci maddesi değiştirilemez hükümler arasında yer almaktadır. Buradan da Alman hukukunda insan onurunun korunmasına ne kadar büyük bir önem verildiği anlaşılmaktadır (Aldanmaz, **İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik**, s. 83). Anayasamızda da, bütün temel hakların kaynağı olan insan onurunun dokunulmaz olduğuna ilişkin bağımsız bir norma yer verilmelidir (Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 34).

⁸¹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 309 (41 numaralı dipnot).

⁸² Suç politikasının temel ilkeleri olan hukuk devleti ilkesi, kusur ilkesi ve hümanizm ilkesi, insanlığın hukuk tarihi süreci içerisinde ortaya koyduğu evrensel ilkeler olup, bu ilkeler üzerinde bir görüş birliği bulunmaktadır (Adem Sözüer, "Suç Politikası İlkeleri Bağlamında Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın Değerlendirilmesi", **Türk Ceza Kanunu Reformu: Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli (21-22 Mayıs 2004-Ankara)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 68, Ankara, Şen Matbaa, 2004, s. 33).

hukukunun uygulanmasında insan onurunun dikkate alınarak insan onuruyla bağdaşmayan ceza ve muamelelerin uygulanamayacağına ilişkin somut hukuki düzenlemeler getirilmesinde hümanizm ilkesinin etkisi yadsınamaz. İnsan onuruna ilişkin bu hassasiyet doğrultusunda ceza hukuku da kendi gelişimini daha sağlıklı bir şekilde sürdürmüştür. Nitekim, insanlık kanunlarına bağlanmış bir ceza hukukunun gelişiminin önünde hiçbir engel bulunmamaktadır⁸³. Ceza hukukunun kişisel intikam düşüncesinden bugünkü düzeyine ulaşması rastlantısal değil, hümanizm ilkesi ile insancıl kanunların ceza hukukunun dayanak noktası hâline getirilmesinin bir sonucudur⁸⁴.

1. HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN CEZA HUKUKU YAPTIRIMLARI

Toplumun adalet beklentisi ile mevcut adalet düzeni arasında kabul edilebilir düzeyi aşan bir mesafe olduğunda, toplumda rahatsızlıklar ortaya çıkar ve toplumsal sorunlar artar⁸⁵. Toplumdaki rahatsızlıkların ve ortaya çıkabilecek düzensizliklerin önlenmesi için, adalet düzeninin toplumun adalet beklentisini karşılar nitelikte olması gerekir. Adalet düzeninin en önemli unsurlarından birisini oluşturan ceza hukuku yaptırımları da, işlenen suçlar karşısında toplumun adalet beklentisine cevap verebilmelidir. Özellikle toplumda büyük tepkilere neden olan ağır suçlar karşısında ceza hukuku yaptırımlarının oldukça sert olması beklenmektedir. İşte bu noktada hümanizm ilkesi, ceza hukuku yaptırımları bakımından gözetilmesi gereken önemli bir sınırı oluşturmaktadır.

Ceza hukuku tarafından korunan tüm menfaat ve değerlerin kaynağını insan oluşturmaktadır⁸⁶. Dolayısıyla ceza hukuku korumasının merkezinde insan yer almaktadır. Bu bağlamda insan onuru da ceza hukuku bakımından korunmaya değer hukuksal değerlerin başında gelirken, insan onuruna aykırı bir ceza hukuku

⁸³ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 37. İnsanlık değeri, anlamını ve varlığını hiçbir zaman kaybetmeyen bir değerdir (A.e., s. 42).

⁸⁴ A.e., s. 34.

⁸⁵ Hasan Hüseyin Aygül, Alara Fulya Şensoy, “Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar ve Beklenen Toplumsal Adalet”, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, Cilt: XVII, Sayı: 2, 2018, s. 534.

⁸⁶ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 399.

yaptırımının varlığı düşünülemez⁸⁷. Ceza hukukunun koruması gereken en temel değerlerden biri insan onuru iken buna aykırı yaptırımların öngörülmesi büyük bir çelişki oluşturacaktır. Ceza hukukunun insan onurunu ve temel hak ve özgürlükleri koruma görevini insan onuruna aykırı yaptırımlarla gerçekleştirmesi mümkün değildir.

Suçlu yalnızca bir insan iken, kanunun insanlığı temsil edebilmesi ve hümanizm ilkesi doğrultusunda düzenlenmesi ve uygulanması gerekir⁸⁸. Ceza hukuku yaptırımları belirlenirken, devredilemez ve dokunulamaz nitelikte bir hukuksal değer olan insan onurunun mutlaka dikkate alınması gerekir⁸⁹. Bu yaptırımlar insan onuruyla bağdaşır nitelikte olmalıdır.

Ceza hukukunun amacı toplum düzenini korumak iken, bu amaca cezalar ve güvenlik tedbirleri vasıtasıyla ulaşılmaya çalışılmaktadır⁹⁰. Cezaların ve güvenlik tedbirlerinin uygulanması sırasında suçlunun temel hak ve özgürlüklerine hukuka uygun olarak müdahalede bulunulmakta, ancak bu durumda dahi insan onurunun ihlâl edilmemesi gerekmektedir⁹¹. Bir ceza hukuku yaptırımının uygulanıyor olması insan onurunun göz ardı edilmesini haklı çıkaramaz. İşlenen suç fiili karşılığında devlet tarafından suçlunun temel hak ve özgürlüklerine yönelik gerçekleştirilecek müdahalenin insan onuruna aykırı olmaması gerekir⁹². Bunun yanında, maddi gerçeği ortaya çıkarma amacıyla olan ceza yargılamasının da bu amaca ulaşma yolunda insan

⁸⁷ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 156.

⁸⁸ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 36. Her devlet, ceza sistemini düzenlerken belirli bir insanlık seviyesinden aşağıya inemeyeceğini kabul etmek zorundadır (Faruk Erem, **Ölüm Cezası**, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1962, s. 21).

⁸⁹ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 167.

⁹⁰ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 46. Türk Ceza Kanunu'nda da yaptırımlar, 'cezalar' ve 'güvenlik tedbirleri' olmak üzere iki grupta toplanmıştır (A.e., s. 589).

⁹¹ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 165. İnsanlık kanunlarına göre kurulan bir ceza hukuku, vahşileşmediği için suçu önleyici olamadığı yönünde eleştirilere maruz kalabilirse de insanlık yolundan ayrılmaması sebebiyle takdiri hak etmektedir (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 34).

⁹² Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 165. Bir ülkedeki ceza hukuku kuralları, o ülkenin mevcut toplumsal ve siyasal yapısına göre biçimlenmektedir (İlhan Akbulut, "Ölüm Cezası Geri Gelmeli Mi?", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 30, Sayı: 131, Temmuz-Ağustos 2017, s. 14). Dolayısıyla, suç fiillerinin ne şekilde cezalandırılacağı hukuki olmanın yanında aynı zamanda siyasal bir tercihtir (Küçüktaşdemir, **Aydınlanma ve Ceza**, s. 69). Bu bakımdan, ceza hukuku yaptırımlarının insan onurunu ihlâl etmeyecek nitelikte olması, uygulanan suç politikası ile doğrudan ilgilidir (Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 165). Bununla birlikte, kanun koyucu ceza hukukuna ilişkin bir düzenleme yaparken, suç politikasının temel ilkeleri olan hukuk devleti ilkesi, kusur ilkesi ve hümanizm ilkesini dikkate almak zorundadır (Sözüier, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku**, s. 25).

haklarını ve insan onurunu koruması gerekmektedir⁹³. Ceza hukuku yaptırımlarının insan onurunu ihlâl etmeyecek nitelikte olması ve cezaya adil ve insan onuruyla bağdaşır bir yargılama sonucunda hükmedilmiş olması yeterli değilken, infaz sisteminin de mutlaka insan onuruna uygun olması gerekir⁹⁴.

Hümanizm ilkesine göre, ceza hukuku yaptırımları ve bunların infaz şekilleri failin yeniden topluma kazandırılmasına ve sosyalleşmesine hizmet edici nitelikte olmalıdır⁹⁵. Bu bağlamda, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 'İnfazda temel amaç' başlıklı 3. maddesinde, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenen temel amacın genel ve özel önlemeyi sağlayarak hükümlünün yeniden suç işlemesini engellemek ve bu sayede toplumu suça karşı korumak olduğu belirtildikten sonra, hükümlünün yeniden sosyalleşmesinin ve sorumluluk sahibi bir birey olarak topluma yeniden kazandırılmasının da infazın temel amaçlarından olduğu ifade edilmiştir. Suçlunun ceza hukuku yaptırımları yoluyla sosyalleşmesinin sağlanarak yeniden topluma kazandırılması, insan onurunun korunmasının bir gereğidir. İnsan onurunu önemseyen bir infaz sisteminin suçlunun ıslahını sağlayıcı nitelikte olması gerekir. Bu çerçevede hümanist doktrin de suçlu ile toplum arasındaki bağları kuvvetlendirmeyi amaçlamaktadır⁹⁶. Suç siyasetinin temel ilkelerinden olan hümanizm ilkesiyle amaçlanan, suç işleyen insanın yeniden

⁹³ Gülsün, **İnsan Onuru ve Lekelenmeme**, s. 28.

⁹⁴ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4926-4927. İnfaz rejimi açısından da hümanizm ilkesinin dikkate alınması gerekir (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 10). Hümanizm ilkesine göre, cezaların infazının da insan onuruna uygun olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Mahmut Koca, İlhan Üzülmaz, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 55). İnsan onuruyla bağdaşmayan cezalar uygulanmaması gereği yanında, ceza infaz kurumlarında hükümlülere yönelik muamelelerin de insan onuruyla bağdaşır nitelikte olması gerekir. Cezalandırma ile, kişinin işlediği suçtan dolayı pişmanlık duyarak yeniden topluma kazandırılması amaçlandığından, bu amacın gerçekleştirilmesi için, hükümlünün insan onuruyla bağdaşır muamelelere tabi tutulması gerekmektedir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 704).

⁹⁵ Sertaç Işıka, "Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2012, s. 52. Hümanizm ilkesi, suç failine uygulanacak yaptırımların ve bunların infaz biçiminin hükümlüyü sosyalleştirme ve yeniden topluma kazandırma amacı taşımasını ifade eder (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 10). Hükümlünün ıslahı (yeniden topluma kazandırılması, resosyalizasyonu), suçun önlenmesi açısından da en temel kavramlardan birisidir (Karakehya, **Hükümlünün Islahı**, s. 1060).

⁹⁶ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 39. Hümanizm ilkesi, ceza hukuku yaptırımlarının belli bir amaç doğrultusunda düzenlenmesi gerektiği konusunda belirleyici bir ilke olup, söz konusu amaç ise kişinin yeniden topluma kazandırılmasıdır (Işıka, **Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon**, s. 16).

sosyalleştirilmesi ve toplumsal sorumluluğa sahip bir birey durumuna getirilmesidir⁹⁷. Suçlu ile toplum arasındaki bağları kuvvetlendirmek devletin görevi iken, bunun için hukuk devletinin ‘ıslah edici devlet’ niteliğini kazanması gerekmektedir⁹⁸.

a. HÜMANİZM İLKESİ BAĞLAMINDA CEZALAR

Hukukun zorlayıcı gücü ve cezalandırma yetkisi reddedilemez ancak suçlu bir kimse cezalandırılırken insan onurunu tahrip etmeyecek cezalandırma yöntemlerinin kullanılması gerekmektedir⁹⁹. Hümanizm ilkesine göre, cezalar insan onuru ile bağdaşır nitelikte olmalıdır¹⁰⁰. İnsan haklarını benimsemiş bir hukuk sisteminde insan onurunu ihlâl eden cezalar kabul edilemez olup¹⁰¹, cezaların mutlaka insan onuru ile bağdaşır olması gerekir¹⁰². Anayasa ve Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası anlaşmalar gereğince cezalandırmada hümanizm ilkesi geçerli olduğundan, insan onuruyla bağdaşmayan, zalimane, gayriinsani cezaların mevzuata dahil edilmesi ve uygulanması mümkün değildir¹⁰³. Genel önleme amacına ulaşılabilmesi için cezanın ibret verici ve korkutucu olması gerekirken, caydırıcılığın sağlanmasında insan onuruyla bağdaşır yöntemlerin kullanılması zorunludur¹⁰⁴.

⁹⁷ Türkiye Büyük Millet Meclisi Adalet Komisyonu’nun Türk Ceza Kanunu Tasarısı’na ilişkin 08/03/2004 tarihli ve 1/593 Esas, 60 Karar Numaralı Raporu’ndan. TBMM 22. Dönem 2. Yasama Yılı 664 Sıra Sayılı, Türk Ceza Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu’nu içeren belgeye “<https://www.tbmm.gov.tr/tutanaklar/TUTANAK/TBMM/d22/c059/tbmm22059119ss0664.pdf>” bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 13 Ocak 2019. Söz konusu komisyon raporu, belgenin 224. sayfasında başlamakta olup, ilgili bilgi 227. sayfada yer almaktadır. Komisyon raporunda, suç siyasetinin, toplum düzeninin devamı için hukuka aykırı fiillerin hangilerinin suç olarak tanımlanması gerektiğinin belirlenmesinde izlenen yolu gösterdiği, hukuka aykırı herhangi bir fiile suç niteliğini kazandıran koşulların izlenen suç siyaseti ile belirlendiği belirtilmiştir. Devamında, suç siyaseti ile güdülen amaca ulaşabilmek için uyulması gereken ana ilkelerin, kusur ilkesi, hukuk devleti ilkesi ve hümanizm ilkesi olduğu ifade edilmiştir.

⁹⁸ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 39. Günümüzde devletin cezalandırma hakkından ziyade ıslah etme hak ve görevi üzerinde durularak cezanın ıslah edici yönü ön plana alınmalıdır (A.e., s. 694).

⁹⁹ Waldron, **How Law Protects Dignity**, p. 218-219.

¹⁰⁰ Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 10. Hümanizm ilkesinin gereği olarak, işlenen bir suç karşılığında insan onuruyla bağdaşmayan cezalara hükmedilemez (Koca, Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku**, s. 55).

¹⁰¹ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 75.

¹⁰² Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 587.

¹⁰³ Ramazan Çağlayan, “İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma Cezası”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 113. İnsan onuruyla bağdaşmayan, kişiye acı ve ızdırap çektirmeyi amaçlayan cezalar uygulanamaz (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 703).

¹⁰⁴ Dilberoglu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1525.

Bir suç karşılığında uygulanacak cezaların insan onuruna uygun olması zorunluluğu, insan onurunun dokunulmaz olmasının bir gereğidir. İnsan onurunun dokunulmazlığı ilkesi ile kişi, insan olması nedeniyle kendisine değer verilmesini ve saygı gösterilmesini isteme hakkına sahip olmaktadır¹⁰⁵. Bir kimse, işlemiş olduğu suç fiili dolayısıyla kınanmaya layık görüldüğü için cezalandırılmakta olup, gerçekleştirdiği haksızlıktan dolayı cezalandırılırken o kimsenin kişiliğine duyulan hürmet, saygınlık ihlâl edilmemelidir¹⁰⁶.

Ceza yaptırımlarının insan onuru ile bağdaşır olması gereğini değerlendiren Anayasa Mahkemesi de, insan onuru kavramının, insanın hangi durum ve koşullar altında bulunursa bulunsun sırf insan olmasının kendisine kazandırdığı değer topluma tarafından tanınıp sayılmasını ifade ettiğini belirtmiş olup, yüksek mahkemeye göre, insan onuruyla bağdaşmayan bir ceza yaptırımı konulamaz, ceza yaptırımlarının makul olması ve insani sınırları aşmaması gerekir¹⁰⁷. Bir cezanın, suçluya karşı uygulanan kaba bir güç ve şiddet olmaması için, işlenen suçun ağırlığıyla orantılı yaptırımların en ılımlısı olması gerekir¹⁰⁸. Bunun yanında cezaların, suçlunun insan onurunun ayrılmaz parçaları olan akıl ve özgür irade gibi iktidarlarını kontrol altına alıcı ya da etkisiz duruma getirici nitelikte de olmaması gerekir¹⁰⁹. Zira, bu nitelikteki bir ceza da insan onuru ile bağdaşmayacaktır.

Ceza hukukundaki gelişmelerle birlikte zamanla suç ve suçluya ilişkin yeni kavramlar benimsenmiş, cezanın intikam, kısas, kefarete ve caydırıcılık gibi amaçları geri planda bırakılarak suçlunun ıslahı ve toplumun korunması amaçları öncelenmeye

¹⁰⁵ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 24. İnsan haklarının temelini de, hiçbir ayrıma tabi olmaksızın insanın salt insan olması nedeniyle temel hak ve özgürlüklere sahip olması düşüncesi oluşturmaktadır (Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 393).

¹⁰⁶ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 698. Cezanın belirlenmesinde ve uygulanmasında uyulması gereken bu sınır, cezalandırma ile güdülen kamusal faydanın da sınırını oluşturmaktadır (A.e.).

¹⁰⁷ Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 1971/2, Karar Sayısı: 1971/36, Karar Günü: 06/04/1971, Resmi Gazete Tarih-Sayı: 22/10/1971-13994.

¹⁰⁸ Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 222. Türk Ceza Kanunu'nun üçüncü maddesinde, suç işleyen kişi hakkında işlenen fiilin ağırlığıyla orantılı ceza ve güvenlik tedbirine hükmolunacağı belirtilmiştir. İşlenen fiilin ağırlığıyla orantılı birden çok yaptırım mevcutsa, bunların içerisinde en ılımlı olanı tercih edilmelidir.

¹⁰⁹ John F. Stinneford, "Incapacitation through Maiming: Chemical Castration, the Eighth Amendment, and the Denial of Human Dignity", **University of St. Thomas Law Journal**, Volume: III, Issue: 3, Spring 2006, p. 566. Davranışlarını serbestçe belirleyebilme yeteneği, insan kişiliğinin gelişiminin olmazsa olmaz şartı iken, suç işlemiş kimseye dahi kişiliğini geliştirmesi için davranışlarını serbestçe belirleme özgürlüğünün tanınması gerekmektedir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 711).

başlanmıştır¹¹⁰. Bununla birlikte şunu da belirtmek gerekir ki, cezaların insanileştirilmesi, cezanın kefarete, caydırıcılık gibi diğer amaçlarının bir kenara bırakıldığı anlamına gelmemektedir¹¹¹. Cezanın ıslah amacı ön plana çıkmakla beraber, diğer amaçları da varlığını korumaya devam etmektedir¹¹².

Hümanist ceza hukuku anlayışına göre, cezanın temel amacı suçlunun ıslahı olmalıdır¹¹³. Cezanın infazıyla, hükümlünün gelecekte sosyal sorumluluğa sahip bir birey olarak suçsuz bir yaşantı sürmeye yatkın hâle getirilmesi amaçlanmalıdır¹¹⁴. Bu bağlamda cezanın gerçek amacı, hükümlü tarafından suçun kefaretinin ödenmesi değil, hükümlüyü ıslah edebilecek bir ceza rejimi içerisinde onun iyileştirilmesini sağlamaktır¹¹⁵.

¹¹⁰ Harry Elmer Barnes, Negley K. Teeters, “İlkel Cezalar ve Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri”, Çeviren: Devrim Aydın, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 69, Sayı: 4, 2011, s. 163.

¹¹¹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 587. Suç işleyen kişinin cezalandırılmasıyla, bu kişinin topluma kazandırılması, yeniden suç işlemesinin önlenmesi ve kefarete amacının sağlanması amaçlanmaktadır (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 772).

¹¹² Günümüzde, cezanın yalnızca tek bir amacının bulunduğu değil, cezanın hem kefarete hem de genel ve özel önleme amacını taşıdığı ve suçluyu topluma uyumlu hâle getirmeyi amaçladığı görüşü hâkimdir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 587). Sözüer’e göre, suçun ağırlığıyla orantılı, suçluya göre bireyselleştirilmiş ve etkin olarak uygulanan ceza yaptırımları, hem caydırıcı hem önleyici hem de ıslah edicidir (İpek Özbek, “İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)”, **Hürriyet**, 16 Nisan 2018, (Çevrimiçi) <http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ipek-ozbey/iki-cocuk-arasindaki-cinsel-davranis-cezalandiriliyor-40805962>, 3 Ocak 2019).

¹¹³ Erem, Danışman, Artuk, **Hümanist Doktrin**, s. 733. Ceza, hükümle birlikte kesilmiş, donmuş bir kavram olmayıp, mahkûmu ıslah edebilecek, hareketli bir kavramdır (A.e., s. 734). Hümanizm ilkesi de, ceza hukukunda cezaya hükmedilirken ve hükmedilen bu cezalar infaz edilirken, hükümlünün durumunun gözetilmesini, onun yeniden topluma kazandırılması amacıyla hareket edilmesini gerektiren ilkedir (Koca, Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku**, s. 55).

¹¹⁴ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 711. Cezanın uygulanmasının ardından suçlunun ıslah edilmemesi olarak topluma dönmesi, toplumu savunmasız bırakabilmektedir (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 769). Dolayısıyla, toplumun savunmasız kalmaması açısından ceza ile suçlunun ıslah edilmesi büyük önem taşımaktadır.

¹¹⁵ Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 76. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi de 2013 tarihli bir kararında, üye ülkelere cezanın eğitici ve iyileştirici işlev taşımasını garanti etme ödevini yükleyerek, müebbet hapis cezasında dahi cezanın bu işlevinin bulunması gerektiğini belirtmiştir. AİHM, 9 Temmuz 2013 tarihli Vinter ve Diğerleri v. Birleşik Krallık kararında, müebbet hapis cezası mahkûmuna özgürlüğüne kavuşacağına dair somut bir olasılığın kanunen sunulmamış olmasının insanlık onuruna ağır biçimde aykırılık oluşturduğuna ve AİHS’nin 3. maddesinde yer alan insanlık dışı ve aşağılayıcı cezalandırma yasasına aykırılık teşkil ettiğine hükmetmiştir (Emilio Dolcini, “ ‘Ceza İnfazı Meselesi’: Bir Ceza Hukukçusu Gözüyle Ara Bilanço”, Çeviren: Duygu Çağlar Doğan, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 3363). Bu bağlamda, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkûm edilen bir kimseye dahi yeniden özgürlüğüne kavuşabilme umudunu verecek şekilde düzenlemeler yapılmalıdır (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 592). Ne kadar ağır bir cezaya mahkûm edilmiş olursa olsun, hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanarak toplumsal hayata yeniden geri dönme ümitlerinin canlı tutulması gerekirken, aksi takdirde, suçlunun cezalandırılmasıyla güdülen amaca aykırı davranılmış olacaktır (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 774-775). Müebbet hapis cezasına mahkûm edilmiş bir suçlunun dahi belirli bir süre sonra koşullu salıverilmeden yararlanarak topluma

Cezanın suçluyu ıslah ederek onun yeniden suç işlemesini önlemesi gerekir¹¹⁶. Devlet, suçlu bir kimseyi ne kadar ağır bir suç işlemiş olursa olsun gözden çıkartmadan, ıslah edip yeniden topluma kazandırmayı amaçlayarak, insan olmasının gereği olarak var olan ve vazgeçilemez, devredilemez nitelikteki insan onuruna uygun bir şekilde cezalandırmalıdır¹¹⁷. Cezalandırmada insan onurunun korunması ve cezanın insancıl olması prensiplerine uygun davranılması ile, hapislananın hükümlüyü toplumdan koparan özelliği bertaraf edilerek onun toplum ile uyumlu bir birey hâline gelmesinin önü açılacaktır¹¹⁸.

b. HÜMANİZM İLKESİ BAĞLAMINDA GÜVENLİK TEDBİRLERİ

Ceza, suçla mücadelede suçu önleme tedbirlerinden yalnızca birisi iken, suçu önleme ve toplumu koruma amacına ulaşabilmek için ceza hukukuna yakın geçmişte güvenlik tedbirleri müessesesi kazandırılmıştır¹¹⁹. Pozitivist okulun ceza hukuku üzerindeki etkisiyle birlikte, birçok ülkenin ceza kanununda cezaların yanında güvenlik tedbirlerine de yer verilmiştir¹²⁰. Modern ceza hukukunun tek yaptırımı ceza

yeniden dönme imkânına sahip olması, suç siyaseti açısından bir zorunluluktur (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 13).

¹¹⁶ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 689. Suçluların ıslah edilmesi devletin görevlerinden biridir ve devletin ceza yoluyla suçluları ıslah etmesi bir çeşit ahlak tedavisi işlevi görmektedir (A.e., s. 694).

¹¹⁷ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 586. Devlet, cezalandırma hakkını, ceza tedbirine başvurmada meşruluk sınırını aşmayacak şekilde kullanmalıdır (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 695). İşlediği suç ne kadar ağır olursa olsun failin anayasal güvencelerden mahrum bırakılmaması ve insan onurunun hiçe sayılmaması gerekirken, düşman ceza hukuku anlayışıyla ve anayasal güvenceler bir tarafa bırakılarak gerçekleştirilecek uygulamalar failin topluma yeniden kazandırılması açısından faydadan çok zarar getirecektir (Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4935).

¹¹⁸ Dolcini, **Ceza İnfazı Meselesi**, s. 3358. Cezaların infazı insanileştirilerek suçludaki insan kurtarılmalıdır (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 697).

¹¹⁹ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 894. Verilen cezalara rağmen suçluluğun artması göstermiştir ki toplumun korunması bakımından cezalar yetersiz kalmaktadır. Modern ceza hukukunun önemli yeniliklerinden biri, ceza kanunlarında cezaların yanında güvenlik tedbirlerine de yer verilmesidir (Mehmet Emin Artuk, “Güvenlik Tedbirleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 1-2, 2008, s. 462).

¹²⁰ İlhan Üzülmüş, “Ceza Sorumluluğunun Esası ve Cezalandırmanın Amacına Dair Düşünce Hareketleri (Ceza Hukukunda Okullar Mücadelesi)”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: V, Sayı: 1-4, 2001, s. 281-282. Pozitivist okul, suçlu kişiliği ön plana çıkartmış ve güvenlik tedbirlerini ceza hukukuna kazandırarak ceza hukuku bilimine önemli bir katkı sunmuştur (A.e., s. 293). Özellikle Birinci Dünya Savaşı’nın ardından birçok ülke mevzuatında güvenlik tedbirlerine yer vermeye başlanmıştır. Günümüzde hemen hemen her ülkenin mevzuatında, suçla mücadele için cezaların yanında güvenlik tedbirlerine de yer verilmiştir (Erem, Danışman, Artuk,

olmayıp, failin tehlikeliliğini esas alan güvenlik tedbirleri de bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanabilmektedir¹²¹. Güvenlik tedbirleri, işlenen suçun ağırlığına göre değil, failin tehlikelilik durumuna göre uygulanan ceza hukuku yaptırımlarıdır¹²². Güvenlik tedbirleri, suçlulukla mücadelede cezayı tamamlayıcı bir işlev görmektedir¹²³.

Güvenlik tedbirine ancak bir suçun işlenmesi üzerine hükmedilebilir¹²⁴. Güvenlik tedbirlerine işlenen bir suç dolayısıyla hükmedilebilirken, tehlikelilik hâlini ortaya koyan bir suç olgusu ortaya çıkmadıkça söz konusu yaptırımlar uygulanamayacaktır¹²⁵. Bir kimsenin toplumsal düzen bakımından tehlike oluşturması, onun tehlikelilik hâline uygun yükümlülöklere tabi tutulmasının dayanağını oluşturmaktadır¹²⁶. Güvenlik tedbirleri de toplum için tehlike arz eden bir kimsenin tehlikelilik hâlini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır¹²⁷. Bir ceza hukuku yaptırımı olan güvenlik tedbirleri, suç fiilini gerçekleştiren kişi hakkında koruma,

Ümanist Doktrin, s. 894). Suç siyasetinde yaşanan değişimle birlikte, güvenlik tedbirleri uygulamada oldukça öne çıkmıştır (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 623).

¹²¹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 37. Ceza kanunlarına cezaların yanında güvenlik tedbirlerinin getirilmesi, modern ceza hukukunun önemli bir yeniliğini oluşturmaktadır (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 905).

¹²² Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 832. ; Koca, Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku**, s. 622. Güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında failin tehlikelilik durumu göz önüne alınırken, bu tedbirlerin sonlandırılması açısından da tehlikelilik esas alınmaktadır. Örneğin, suç işlemiş bir akıl hastasının tehlikelilik durumuna göre denetimine veya denetim altında tutulduğu kurumdan bırakılmasına karar verilecektir. Dolayısıyla, suç işlemiş akıl hastasının serbest bırakılması açısından şifa kavramı değil, tehlikelilik kavramı esas alınacaktır (Sözüer, **Suç Politikası İlkeleri**, s. 45).

¹²³ Artuk, **Güvenlik Tedbirleri**, s. 474. Milletlerarası Ceza Hukuku Birliği, cezayı suçla mücadelede başvurulabilecek tek yol olarak görmemekte, cezanın önleyici tedbirlerle tamamlanması gerektiğini düşünmektedir. Birliğe göre güvenlik tedbirlerinin; geçmişteki antisosyal davranışları, düzensiz bir yaşam sürme konusundaki alışkanlıkları, fizyolojik veya akli anomalileri dolayısıyla toplum açısından tehlikelilik arz eden bazı kimseler hakkında toplumsal savunma tedbirleri olarak uygulanması gerekmektedir (A.e., s. 489).

¹²⁴ A.e., s. 468. Güvenlik tedbirleri kişinin bazı temel hak ve özgürlüklerine sınırlama getirmektedir (Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1540). Bu bakımdan, kişi herhangi bir suç işlemeksizin ona güvenlik tedbirleri uygulanması mümkün değildir. Güvenlik tedbirine hükmedilebilmesi için mutlaka bir suçun işlenmiş olması gerekir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 831).

¹²⁵ Koca, Üzülmöz, **Türk Ceza Hukuku**, s. 622.

¹²⁶ Zeynel T. Kagal, “Fransız Ceza Hukukunda Cinsel Suç Faillerine Yönelik Yeni Yaptırımlar”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: LX, Sayı: 1-2, 2002, s. 35. Güvenlik tedbirlerinin işlenen fiil ile orantılı olmasından ziyade, kişinin tehlikelilik hâli değerlendirilerek buna uygun bir tedbir olması gerekmektedir. Ancak, güvenlik tedbiri uygulamasında kişinin tehlikelilik hâlini ortadan kaldırmak için kullanılan araç ile amaç arasında orantısızlık varsa, söz konusu güvenlik tedbiri uygulaması haksızlık teşkil edecektir (Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1539).

¹²⁷ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 895. Güvenlik tedbirleri, gerek haksızlığı gerçekleştiren kişinin kendisini gerek toplumu muhtemel zarar tehlikelerinden korumak amacıyla uygulanan yaptırımlardır (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 36).

iyileştirme, eğitim ve ıslah amacıyla uygulanabileceği gibi toplumun korunması amacıyla da uygulanabilirken, bir güvenlik tedbirinde bu amaçlardan bazılarının bir arada bulunması da mümkündür¹²⁸.

Cezanın amaçlarından biri kefarete iken, güvenlik tedbirlerinin amacı kefarete değil, işlemiş olduğu suç fiiliyle tehlikelilik hâlini ortaya koyan failin yeniden suç işlemesini önlemek ve bu şekilde toplumu korumaktır¹²⁹. Bastırıcı değil önleyici bir nitelik taşıyan güvenlik tedbirleri, faili eğiterek, koruma altına alarak veya tedavi ederek onun tehlikeliliğini önlemeyi amaçlamaktadır¹³⁰. Ancak, kişinin tehlikelilik hâli ve toplum açısından oluşturduğu tehdit ne kadar büyük olursa olsun, işkence ve insanlık dışı veya aşağılayıcı muamele ve ceza yasağına aykırı tedbirler alınamayacaktır¹³¹. Bir kimseye uygulanacak güvenlik tedbirlerinin insani olması gerekmekte olup, işkence boyutunda ya da insanlık dışı veya aşağılayıcı nitelikte tedbirlere başvurulamaz. Nitekim, tehlikelilik hâli bulunan kimsenin iyileştirilmesini, tedavi edilmesini amaçlayan güvenlik tedbirlerinin, doğası gereği de insani olması gerekmektedir¹³². Zira, işkence teşkil eden ya da insanlık dışı veya aşağılayıcı bir tedbirle bir kimsenin iyileştirilmesi ve topluma kazandırılması beklenemez. Tehlikelilik hâli bulunan kimsenin yeniden toplumla uyumlu bir birey hâline gelmesi istenirken bu kişiye “tedavi amacıyla” insani olmayan tedbirler uygulanması, kişinin iyileşmesini ve toplumla yeniden uyumlu hâle gelmesini sağlamayacak, tam aksine toplumdan nefret etmesine ve toplumsal hayata dahil olmaktan korkmasına yol açacaktır¹³³.

¹²⁸ Özgeç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 831-832.

¹²⁹ Artuk, **Güvenlik Tedbirleri**, s. 473-474. Güvenlik tedbirleri açısından, failin işlemiş olduğu suç tehlikelilik hâlinin önemli bir belirtisini oluşturmaktadır (A.e., s. 474). Güvenlik tedbirinin failin tehlikelilik derecesi ile orantılı olması gerekir (Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1543).

¹³⁰ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 623. Güvenlik tedbirleri, failin tehlikelilik hâlini uygun bir tedaviyle ortadan kaldırmayı amaçlar (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 912).

¹³¹ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 2. Güvenlik tedbirlerinin uygulanmasında faili acı ve ızdırap çektirmek amaçlanmamakla beraber, bu tedbirlerin, zorunlu olarak uygulanması sebebiyle faili belirli bir acı ve ızdırap verdiği söylenebilir (Artuk, **Güvenlik Tedbirleri**, s. 473). Güvenlik tedbirlerinin, uygulanmasının zorunlu bir sonucu olarak failde acı ve ızdıraba yol açması mümkünken, güvenlik tedbirlerinin zorla uygulanmasından kaynaklanan bu acı ve ızdırabın, tedavi ve ıslah amaçlarına ulaşılabilmesi için zorunlu olan sınırı aşmaması gerekir (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 912).

¹³² Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1538.

¹³³ A.e., s. 1539.

Suçluya kefarete ödetme ve suçtan zarar görenlerin tatminini sağlama yerine yeniden suç işlenmesini önleme amacını önceleyerek ve failin iyileşmesini sağlayıp tehlikelilik hâlini ortadan kaldırmak için tedavi ve iyileştirme tedbirleri şeklindeki güvenlik tedbirlerine başvurulması, ceza hukuku anlayışında hümanist yaklaşımla birlikte insanlık unsurunun ağır basması sonucunda yaygınlaşmıştır¹³⁴. Ceza hukukunda klasik ve pozitivist okulun ardından gelen ve insani bilimlerin gelişiminin de etkisiyle ortaya çıkan Yeni Sosyal Savunma Okulu, toplumun korunması uğrunda suçlunun feda edilmemesini ve onun topluma kazandırılması için çaba gösterilmesini savunmuştur¹³⁵. Yeni Sosyal Savunma Okulu, suçluların ıslahı için tedavi yöntemini öngörmekte ve antisosyal suçlunun tedavi edilerek kanunlara uygun bir biçimde yaşamını sürdürmesinin sağlanacağını düşünmektedir¹³⁶. Nitekim, hükümlülerin ıslahı ve yeniden topluma kazandırılması açısından, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakan hapis cezaları tek başlarına elverişli olmayacaktır¹³⁷.

Güvenlik tedbirlerine toplumdaki diğer kişilere ibret vermek, onları caydırmak amacıyla değil, uygulanan kişiyi iyileştirerek onun toplumla uyumlu bir birey hâline getirilmesi amacıyla başvurulur¹³⁸. Güvenlik tedbirleri, failin tehlikelilik hâlini uygun bir tedavi ile ortadan kaldırmayı ve bu suretle kişinin ıslah edilerek yeniden topluma kazandırılmasını amaçlar¹³⁹. Hükümlünün topluma yeniden kazandırılması konusunda

¹³⁴ A.e., s. 1526.

¹³⁵ Üzülmüş, **Ceza Sorumluluğunun Esası**, s. 287. Yeni Sosyal Savunma Okulu ceza hukuku alanında insancıl çözümler önermiştir (A.e., s. 293). Sosyal Savunma Okulu'na göre, toplumun korunması, suçlunun toplumdan dışlanmasıyla değil, topluma yeniden kazandırılmasıyla sağlanacaktır (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 103). Suçlu insanın mutlaka kurtarılması gerekirken, suçlunun ıslah edilemez olduğunu kabul etmek insana umut bağlamamak, umutsuzluğu kabullenerek kolaycılığa kaçmak anlamına gelir (Erem, Danışman, Artuk, **Hümanist Doktrin**, s. 734).

¹³⁶ Üzülmüş, **Ceza Sorumluluğunun Esası**, s. 290. Hükümlünün topluma yeniden kazandırılması için tıbbi yöntemlere başvurulabilirse de, bunlar topluma yeniden kazandırma bakımından tek başına yeterli olmayacaktır (Bacaklı, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4921-4922).

¹³⁷ Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 711.

¹³⁸ Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1539-1540. Güvenlik tedbirlerinin iyileştirme amacının bulunmasının bir sonucu olarak da, bu tedbirlerin bastırıcı değil önleyici niteliğe sahip olduğu söylenebilir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 625).

¹³⁹ Artuk, **Güvenlik Tedbirleri**, s. 475-476. Hürriyeti bağlayıcı güvenlik tedbirleri ile hürriyeti bağlayıcı cezaların infaz rejimi farklılık gösterirken, güvenlik tedbirlerinin infaz edildiği kurumlarda mahkûmun cezalandırılması değil, pedagojik ve tıbbi kurallar doğrultusunda iyileştirilmesi ve tehlikelilik hâlinin ortadan kaldırılması amaçlanır (A.e., s. 477).

tıbbi ve etkileşimci model bulunurken, tıbbi modelde tıbbi yöntemler, etkileşimci modelde ise terapi ve iletişim yöntemleri ağırlıklı olarak kullanılmaktadır¹⁴⁰.

Suçlunun iyileştirilmesine yönelik tedbirler, insanın değerli bir varlık oluşuna saygının gereğidir¹⁴¹. Hükümlüye yönelik eğitim ve iyileştirme faaliyetleri, insan onurunun korunması ve ceza hukuku yaptırımlarının insancıl olması prensiplerine dayanmaktadır¹⁴². Suçluya gerekli pedagojik, sosyal ve tıbbi desteklerin verilebilmesi açısından cezaların yanında güvenlik tedbirlerine de başvurulması büyük önem arz etmektedir¹⁴³. Zira, modern suç politikası, bir taraftan toplumsal düzenin korunmasını, diğer yandan suçlunun topluma kazandırılmasını sağlayacak tedbirlerle iyileştirilmesini amaçlamaktadır¹⁴⁴.

2. BEDENÎ CEZALARIN HÜMANİZM İLKESİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRMESİ

a. ÇEŞİTLİ BEDENÎ CEZALAR VE İNFAZ ŞEKİLLERİ

Tarihsel süreçte bedene yönelik çok çeşitli cezalandırma yöntemleri kullanılmıştır. Cezalandırmada kişisel öç anlayışının hâkim olduğu dönemde, suçlunun acı çekmesi için kendisine ya da bir yakınına zarar verilmesi söz konusuydu¹⁴⁵. Kişisel öç alma sisteminin ortadan kaldırılarak suçun takibinin kamunun kontrolüne geçtiği ilk zamanlarda ise, işlenen suçlar kralın şahsında temsil edilen kamu düzenine karşı gelme ve kralın makamına bir hakaret olarak algılanmakta

¹⁴⁰ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4922.

¹⁴¹ Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 98.

¹⁴² Dolcini, **Ceza İnfazı Meselesi**, s. 3358. Suçlu, erdemli bir birey olmanın yollarını kendi kendine bulamamış insandır ve bu yolların kendisine gösterilmesi hâlinde erdemli bir birey hâline getirilebilir (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 733).

¹⁴³ Artuk, **Güvenlik Tedbirleri**, s. 491. Güvenlik tedbiri uygulamasının sona erdirilmesinde kişinin tam olarak iyileşmiş olmasına değil tehlikelilik hâlinin ortadan kalkmış olmasına bakılmalıdır, aksi takdirde bazı durumlarda güvenlik tedbirinin bir ömür boyu sürmesi gerekebilecektir (Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1536-1537).

¹⁴⁴ Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 97.

¹⁴⁵ Dilberoğlu, **Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı**, s. 1529. Kabile toplumlarında klanın herhangi bir üyesine karşı işlenen suç, kan davası yöntemi izlenerek ‘göze göz, dişe diş’ ilkesi çerçevesinde karşılık verilirdi (Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 165). Örneğin, İslamiyet öncesi Arap toplumlarında öç alma anlayışı hâkim olduğundan ihkak-ı hak çerçevesinde ölüm cezası ile sıklıkla karşılaşılmaktaydı (Mehmet Köroğlu, “Hukuk Tarihi Açısından Ölüm Cezası ve İnfaz Şekilleri”, **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 17, 2011, s. 315).

olduğundan, suçlular fiziksel (bedenî) cezaların en canî türleriyle şiddetle cezalandırılıyordu¹⁴⁶.

Suçluların cezalandırılmasında bedene yönelik cezaların sıklıkla kullanıldığı bir örnek olarak Memlûkler dönemi verilebilir. Memlûklerde; sopa ile dövme¹⁴⁷, aç ve susuz bırakma, kamçılama, ellerden çivileme, çarmıha germe¹⁴⁸, vücudun bazı azalarını kesme ya da koparma¹⁴⁹, boğma, kazığa oturtma gibi çok çeşitli ve şiddetli bedeni cezalar uygulanmıştır¹⁵⁰. Memlûklerde görülen bu cezalandırma biçimleri bedene yönelik cezaların da başlıca türlerini ifade etmektedir. Benzer şekilde Orta Çağ ceza hukukunun da sert bir yapısı bulunmakta olup, bu dönemde de oldukça ağır cezalar keyfi bir şekilde uygulanmıştır¹⁵¹.

Suçluların bedenine yönelik ceza uygulanmasında birçok farklı yöntem kullanılmıştır. Suçluların cezalandırılmasında kullanılan en yaygın fiziksel cezalardan biri kırbaçlamadır¹⁵². Kırbaçlama cezasında, ham deriden dokuz kayışın bir kabzaya

¹⁴⁶ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 168. Merkezi otoritenin güçlenmesi sonucunda kişisel öç alma uygulaması ortadan kalkmıştır (Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 9). Merkezi otoritenin güçlenmesiyle birlikte, kişisel öç alma sistemi yerini kamusal öç almaya bırakırken, bunun yanında cezaların caydırıcı olması da özellikle amaçlandığından, suçun belirlenmesi ve suçlunun cezalandırılması açısından oldukça sert bir döneme girilmiştir (Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 168). Tarihsel süreçte, suçlunun yakılması, taşlanması veya linç edilmesi gibi, acı ve ızdırap çektirmeye yönelik cezalar uygulanmıştır (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 703-704). Devletin cezalandırma hakkının ortaya çıkmasıyla birlikte ölüm cezası da devlet tarafından uygulanan bir ceza olarak ortaya çıkmıştır (Erem, **Ölüm Cezası**, s. 4).

¹⁴⁷ Memlûklerde dövme cezası kimi zaman, cezalandırılan kişinin ölümüne yol açacak kadar şiddetli şekilde uygulanıyordu (Altan Çetin, “Memlûklerde Bedeni Cezalar ve İşkenceler”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 28). Dövme cezası, ilkel toplumlarda da bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmaktaydı. Örneğin, ilkel toplumlarda vatan hainliğinin cezası, mızraklar ve sopalarla meydan dayığı atılması şeklinde fiziksel bir ceza olabilmekteydi (Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 165).

¹⁴⁸ Memlûklerde; yol kesme, hırsızlık, öldürme, ayaklanma çıkarma ve sultana suikast düzenleme gibi ağır suçları işleyenlerin uzuvları çivilerle bir tahtaya çakılarak suçlu bu şekilde şehirde dolaştırılırdı. Suçlunun bağışlanması hâlinde çiviler sökülürken, bağışlanmaz ise vücudu göbeğinin hizasından kılıçla ikiye bölünürdü (Samira Kortantamer, “Memlûklerde Sünnet, Hadım Etme ve İşkence”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 114).

¹⁴⁹ Memlûklerde, vücudun el, ayak, dil gibi bazı parçalarının kesilmesi veya gözlerin çıkartılması şeklinde de bedeni cezalar uygulanmaktaydı (Kortantamer, **Memlûklerde Sünnet, Hadım Etme ve İşkence**, s. 115).

¹⁵⁰ Çetin, **Memlûklerde Bedeni Cezalar**, s. 25.

¹⁵¹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 99. Orta Çağ döneminde Avrupa’da işkence de oldukça yaygın bir uygulamaydı (Adnan Demircan, Yusuf Ziya Keskin, “İslam’da Bedene İşkence Yöntemi Olarak Müsle”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 50).

¹⁵² Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 169.

bağlandığı ‘dokuz kuyruklu kedi’ adı verilen bir kamçıyla veya dokusunda kişinin etine girip onu yırtan çengeller bulunan ‘Rus kamçısı’ ile suçlunun kırbaçlanması gibi oldukça zalimane kırbaçlama türleri popülerdi¹⁵³. Tarihsel süreçte Rusya ve İngiltere’de suçlunun kamçılanması, bir cezalandırma yöntemi olarak sıklıkla kullanılmıştır¹⁵⁴. Roma Devleti’nin ilk dönemlerinde ise kırbaçlayarak öldürme cezasının uygulandığı görülmektedir¹⁵⁵.

Bedene yönelik ceza türlerinden biri de sakatlamadır¹⁵⁶. Sakatlama cezası, eski çağlarda özellikle ‘göze göz, dişe diş’ anlayışı çerçevesinde (kisas usulü / lex talionis), yaygın suçlardan olan yaralama ve sakatlama suçları karşısında uygulanan bir cezalandırma biçimiydi ve faile yol açtığı zararın aynısı verilmekteydi¹⁵⁷. Tarihsel uygulamalara bakıldığında, potansiyel suçlular için dehşet verici bir ibret olarak caydırıcılığı sağlamak amacıyla, suçluların gözlerinin oyulması, burunlarının, kulaklarının ve üst dudaklarının kesilmesi, kafa derilerinin yüzülmesi gibi genellikle ölümle sonuçlanan vahşice sakatlama cezalarına da rastlanmaktadır¹⁵⁸. Hun Devleti’nde, araba tekerleği altında ezme ve sopayla dövme gibi sakatlayıcı cezalar uygulanmaktaydı¹⁵⁹. Tarihsel süreçte İngiltere’de suçlulara yönelik, gererek işkenceye tabi tutma, zincire vurma ve kastrasyon gibi eziyet ve sakatlama içeren zalimane cezaların uygulandığı görülmektedir¹⁶⁰. Sakatlama cezasına bir suç failinin yeniden aynı suçu işlemesinin önlenmesi amacıyla da başvurulabilmektedir. Sakatlama bir ceza olarak kullanılarak, örneğin hırsızların elleri kesilerek, casusların gözleri oyularak, cinsel suçluların üreme organları alınarak işlenen suçun tekrarlanmasının önlenmesi amaçlanmaktadır¹⁶¹.

¹⁵³ A.e.

¹⁵⁴ Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 43.

¹⁵⁵ Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 15.

¹⁵⁶ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 170.

¹⁵⁷ A.e.

¹⁵⁸ A.e. Antik Yunan’da, suçlunun bir direğe bağlanarak ölünceye kadar sopalarla dövülmesi şeklinde cezalar uygulanmaktaydı (Imbert, **Ölüm Cezası**, s. 14).

¹⁵⁹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 92.

¹⁶⁰ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 588. İngiltere’de vatan hainlerine yönelik gövdelerinin parçaları ayrılması şeklinde ceza uygulanmışken, bu ceza uygulamasına 19. yüzyılın başlarından itibaren son verilmiştir (Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 43).

¹⁶¹ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 170.

Bedene yönelik bir diğer ceza türü dağlama cezasıdır. Romalılar, suçluların alınlarına damga vurmak suretiyle fiziksel ceza türlerinden olan dağlama cezasını uygulamışlardır¹⁶². Sömürge döneminde Amerika’da dağlama cezasına, genellikle işlediği suçu simgeleyen bir harfin suçlunun eline ya da alınına dağlanması şeklinde sıklıkla rastlanmaktaydı¹⁶³. Avrupa’da da bu ceza türüne rastlanmakta olup, damgalama şeklinde gerçekleştirilen bu ceza Fransa’da 1832, İngiltere’de 1834 yılında ancak kaldırılmıştır¹⁶⁴.

Bedene yönelik cezalardan bir diğeri olan kızak ve boyunduruk cezası, modern zamanlara kadar uzanmış (örneğin İngiltere’de 1837, ABD’nin Delaware eyaletinde 1905 yılına kadar boyunduruk cezası yürürlükteydi) bir fiziksel ceza yöntemi¹⁶⁵. Kızak cezasında mahkûm, elleri ve ayakları kilitli bir kafese bağlı olarak oturtulurken, boyunduruk cezasında ayakta duran mahkûmun başı ve elleri kafese kilitleniyordu¹⁶⁶. Boyunduruk cezasının vahşice uygulamalarından birinde, mahkûmun kulakları boyunduruğun kirişlerine çivileniyor ve mahkûm boyunduruktan çıkacağında ya kulaklarını yırtmak zorunda kalıyor ya da mahkûmun kulakları görevli tarafından kesilip atılıyordu¹⁶⁷. Kızak ve boyunduruk cezası ile adeta bir işkence makinesinde tutulan suçluya bir taraftan da kırbaçlama veya dağlama cezası uygulanabilmekteydi¹⁶⁸.

Demirle hapsedme cezası, bedene yönelik bir diğer ceza türüdür. Mahkûmun, hapsedildiği hücresinde elleri ve ayaklarının iki yanına, tavana ya da yere bağlanması ve demir çubuklara yaslandırılarak zincirlenmesi şeklinde uygulanan ‘demirle hapsedme cezası’, yaygın olarak kullanılan vahşice bir fiziksel cezalandırma yöntemi¹⁶⁹.

¹⁶² A.e., s. 171. Romalılarda ve Yunanlılarda işkence de sıklıkla kullanılmıştır. Ancak işkence, Romalılarda ve Yunanlılarda insan onurunu kırıcı bir eylem olarak görülmekte olduğundan vatandaşlara uygulanmazken, kölelere ve yabancılara uygulanabiliyordu (Demircan, Keskin, **Müsle**, s. 50).

¹⁶³ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 171.

¹⁶⁴ Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 43.

¹⁶⁵ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 171.

¹⁶⁶ A.e. Kızak ve boyunduruk cezasıyla esas amaçlanan, suçluyu halk tarafından aşağılanmaya maruz bırakmak olduğundan, bu ceza türü tam anlamıyla aşağılayıcı bir ceza örneğidir (A.e.).

¹⁶⁷ A.e.

¹⁶⁸ A.e.

¹⁶⁹ A.e., s. 172. Mahkûmların çalışırken birbirlerine zincirlenmeleri veya hücrelerinin kapılarına kelepçelenmeleri, modern zamanlara kadar uzanmış ve sıklıkla başvuru bir fiziksel cezalandırma yöntemi (A.e.).

b. HÜMANİZM İLKESİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRME

Bedene yönelik cezalar tarih boyunca dünyanın çoğu yerinde cezalandırma aracı olarak kullanılmıştır. On sekizinci yüzyılın sonlarına kadar suçluların cezalandırılmasında çeşitli fiziksel cezalara sıklıkla başvuruluyordu¹⁷⁰. Aydınlanma dönemi düşünürleri, bireyin özgürlüklerini hiçe sayan yargılama ve infaz sistemlerinin reforma tabi tutulması gerektiğini savunmuşlardır¹⁷¹. Özellikle on sekizinci yüzyılın ikinci yarısından itibaren, hukukçular, felsefeciler, kanun koyucular gibi birçok kesim tarafından, suçluya acı ve azap çektirmeye yönelik bedeni cezalara karşı önemli itirazlar ortaya konulmuştur¹⁷². Aydınlanma döneminde ceza hukuku alanındaki gelişmelerle birlikte, cezalandırmada kullanılan barbarca uygulamalar adım adım ortadan kaldırılmış, öç alma ve caydırıcılık amaçlarının yerine sosyal koruma ve ıslah amaçları ön plana alınmıştır¹⁷³.

İnsanın bedeni (fiziksel) bütünlüğü hukuken korunması gereken kişilik değerlerinin başında gelmektedir¹⁷⁴. Nitekim ceza hukuku tarihi içerisinde ilkel toplumlardan günümüze kadar, kişinin bedeni en çok korunan hukuki değerlerden biri olmuştur¹⁷⁵. Ancak bu korumanın yalnızca diğer kişilerin müdahalelerine karşı korumayla sınırlı kalmaması gerekir. Kişinin bedeninin devletin müdahalelerine karşı da korunması büyük önem arz etmektedir. Devletin bireyin vücut bütünlüğüne saygı göstermesi, insan onurunun korunmasının bir gereğidir¹⁷⁶. İnsanın kişiliğinin ve

¹⁷⁰ A.e., s. 169. On sekizinci yüzyılın sonlarına kadar dünyanın pek çok yerinde suçlulara yönelik fiziksel cezalar uygulanmaktaydı (A.e.).

¹⁷¹ Küçüktaşdemir, *Aydınlanma ve Ceza*, s. 92.

¹⁷² Foucault, *Hapishanenin Doğuşu*, s. 125.

¹⁷³ Barnes, Teeters, *Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri*, s. 168.

¹⁷⁴ Kılıç, *Beden Bütünlüğünün Korunması*, s. 393. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 5. maddesi, bireyin vücut bütünlüğü ile maddi ve manevi kişiliğine yönelik haksız fiilleri ve tecavüzleri önlemeyi amaçlamaktadır. Aynı şekilde, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin hiç kimseye işkence yapılamayacağı, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışta bulunulamayacağı ve ceza verilemeyeceğine ilişkin düzenlemesi ile de bir kişilik değeri olan vücut bütünlüğüne yönelik ihlaller yasaklanmıştır (A.e., s. 394-395).

¹⁷⁵ Taşkın, *Vücut Dokunulmazlığının Korunması*, s. 33.

¹⁷⁶ Doğan, *Alman Öğretisinde İnsan Onuru*, s. 52.

onurunun korunması, fiziksel ve manevi yönleriyle bedeninin korunmasıyla mümkündür¹⁷⁷.

Bir ülkede uygulanan suç politikası neticesinde, insan onuru kavramının toplumun güvenliği karşısında feda edilmesi söz konusu olabilir¹⁷⁸. Toplumun güvenliğinin sağlanması adına ceza yaptırımlarının sertleştirilmesi ve bedene yönelik cezaların getirilmesi gündeme gelebilir. Ancak, faile fiziksel zarar veren veya onun kişiliğine saldıran cezaların uygulanması, faile insanlık ailesinin bir üyesiymiş gibi değil, acı çekmesi önemsiz bir nesneymiş gibi davranılarak insan onurunun yok sayılması anlamına gelmektedir¹⁷⁹.

On altıncı ve on yedinci yüzyıllarda tecrübe edildiği üzere, cezaların şiddeti arttırılarak suçların önlenmesi mümkün değildir¹⁸⁰. Bunun yanında, bir suç için öngörülen vahşice bir ceza, o suçun cezasından kurtulmak için failin başkaca birçok suç işlemesine de yol açabilir¹⁸¹. Bu da acımasız cezaların ortaya çıkardığı önemli bir tehlikeyi oluşturmaktadır.

Hümanizm ilkesi gereğince, ceza kanunlarında bedeni cezalara yer verilmemesi gerekmektedir¹⁸². Nitekim, hümanizm düşüncesi doğrultusunda insan onurunun üstün bir değer olarak kabul edilmesiyle birlikte, bedene yönelik ceza uygulamalarına son verilmiştir. Anayasa Mahkemesi de bir kararında; prangabentlik, teşhir, boyunduruk, dayak gibi cezaların kaldırılmasının, insan onuru kavramının

¹⁷⁷ Taşkın, **Vücut Dokunulmazlığının Korunması**, s. 34.

¹⁷⁸ Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 167.

¹⁷⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 588. Aşağılayıcı cezalar ile bedeni cezalar, uygulanan kişinin beden bütünlüğü ve kişiliği üzerinde olumsuz etkiler bırakmaktadır (Bettioli, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 9). Fiziksel eziyet veya sakatlama içeren cezalar ile failin onuruna ve kişiliğine saldırı niteliğindeki cezalar zalimane cezalar olarak nitelendirilir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 592).

¹⁸⁰ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 689. Bu bakımdan, ölüm cezası gibi şiddetli cezaların suçların önlenmesini sağlayacağı söylenemeyeceği gibi, ölüm cezasının kaldırılması da suçluluk oranlarında artış meydana gelmesine yol açmamaktadır (İmbert, **Ölüm Cezası**, s. 105). Suç oranları ile ceza miktarları arasındaki bağlantı istatistiksel olarak belgelenemez. Nitekim, ölüm cezasının kaldırılmasının ardından, ölüm cezasını gerektiren suçlarda bir artış görülmemektedir (Henning Rosenau, “İdam Cezası, Özgürlükçü Ceza Hukuku Reformlarına Karşı Tehlike mi Oluşturmaktadır?”, Çeviren: Mustafa Çiçek, **Dünyada ve Türkiye’de Ceza Hukuku Reformları Kongresi (26 Mayıs-4 Haziran 2010)**, Cilt: II, Editör: Prof. Dr. Adem Sözüer, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 1662).

¹⁸¹ Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 130.

¹⁸² Sözüer, Dursun, Talas, **Türk Ceza Hukuku**, s. 28.

gelişmesi ve yerleşmesi neticesinde mümkün olduğunu belirtmiştir¹⁸³. Cezalandırmada suçlunun ıslahı düşüncesinin ön plana çıkmasıyla birlikte, suçlunun bedeninin değil, ondaki kötülük doğuran iradenin cezalandırılması gerektiği görüşü yaygınlaşmıştır¹⁸⁴. Suç işleyen kimsenin ıslahını sağlamak için uygulanan ceza yaptırımının temel amacı faile acı ve ızdırap vermek olmayıp, cezanın bu etkisinin en aza indirilmesi gerekir¹⁸⁵. Cezada acı ve ızdırap, ıslah zorunluluğunun gerektirdiğiyle sınırlı olarak bulunmalıdır¹⁸⁶.

Modern ceza hukukunda insanın kişiliğiyle birlikte değerli bir varlık olduğu kabul edilmiş olduğundan aşağılayıcı cezalar ile bedeni cezalar kaldırılmıştır¹⁸⁷. Demokratik modern devletlerde, suç failinin vücut bütünlüğüne yönelik ceza yaptırımları değil, failin belirli özgürlüklerini sınırlayan yaptırımlar uygulanmaktadır¹⁸⁸. Hümanist akım ceza hukukunu etkilemiş, ceza kanunlarında hümanizm düşüncesi doğrultusunda gerçekleştirilen reformlarla birlikte fiziksel ceza uygulamalarına son verilerek bunların yerini hapis cezası almıştır¹⁸⁹. Suçlunun işlediği suça karşılık acı ve ızdırap çektilerle cezalandırılması ve bu kefarete anlayışının en sert uygulaması olarak suçlunun kefareti hayatı ile ödemesi, günümüzde genellikle kabul görmeyen anlayışlardır¹⁹⁰. Günümüzdeki kefarete anlayışı, işlediği suça karşılık

¹⁸³ Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 1963/132, Karar Sayısı: 1966/29, Karar günü: 28/6/1966, Resmi Gazete Tarih - Sayı: 27/6/1967 - 12632.

¹⁸⁴ Karakehya, **Hükümlünün Islahı**, s. 1069.

¹⁸⁵ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 682. Bununla birlikte, hürriyeti bağlayıcı cezaların acı verici yanının ortadan kaldırılmaması gerekirken, bu konudaki insanileştirme faaliyetlerinde aşırılığa kaçılmamalı, cezanın korkutucu olma özelliği korunmalıdır (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 12).

¹⁸⁶ Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 695.

¹⁸⁷ Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 9. Ceza hukukunun insanileştirilmesi sonucunda, kişinin manevi ve rasyonel tabiatından kaynaklanan bir duygu olan insanlık duygusuna aykırı cezalar reddedilmiştir (A.e.). Günümüz ceza hukukunda, kişinin yaşam ve şerefine yönelik cezalara yer verilmemesi gerektiği kabul edilmektedir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 588).

¹⁸⁸ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 75. Bedeni cezaların terk edilmesiyle birlikte cezalar, suçluya fiziki acı ve azap çektilerle şeklinde değil onun bazı hak ve özgürlüklerinin askıya alınması şeklinde uygulanır olmuştur (Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 43).

¹⁸⁹ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 169. Modern dönemle birlikte fiziksel şiddet içeren cezalardan hürriyeti bağlayıcı cezalara geçilmesi, insanlık adına çok önemli bir gelişmedir (Karakehya, **Hükümlünün Islahı**, s. 1082).

¹⁹⁰ Köksal Bayraktar, "Ölüm Cezası", **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 3, 1968, s. 71.

suçluya acı verilmesini değil, onun ihlâl ettiği hukuk düzeni ve içinde yaşadığı toplum ile yeniden barışmasını amaç edinmektedir¹⁹¹.

C. KASTRASYON KAVRAMI VE KASTRASYONUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Zor kullanarak, korkutarak, şiddet uygulayarak ya da istismar yoluyla cinsel dokunulmazlığı ihlâl eden cinsel davranışlar tarih boyunca suç sayılan fiiller olmuş ve cezaya tabi tutulmuştur¹⁹². Cinsel saldırı, çocukların cinsel istismarı ve cinsel taciz gibi kişilerin cinsel dokunulmazlığına karşı işlenen suçlar, toplum nezdinde diğer suçlara göre daha fazla tepki ve nefret doğuran suçlardır¹⁹³. Bu suçlar toplumda büyük infiallerin oluşmasına neden olabilmektedir. Bunun yanında cinsel suçlar, mağdurlar üzerinde fiziksel ve psikolojik birçok olumsuz etki bırakmakta, suç fiilinin bu olumsuz etkileri çoğu kez mağdurların hayatında kalıcı hâle gelmektedir¹⁹⁴.

Cinsel suçlar karşısında ortaya çıkan toplumsal tepkiler, kastrasyonun¹⁹⁵ bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanması gerektiği yönünde bir kamuoyu algısının oluşmasını beraberinde getirmektedir¹⁹⁶. Özellikle cinsel suç oranlarındaki artış

¹⁹¹ A.e. Modern ceza sisteminde, cezanın suçluya azap vermeyi merkeze alarak bir acı çekirme tekniği olarak kullanılmasından vazgeçilmiştir. Bununla birlikte, hapisane gibi modern ceza adaleti mekanizmalarının da suçluya azap veren bir tarafının olduğu söylenebilir (Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 49-50).

¹⁹² Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 97. Türk Ceza Kanunu'nun da 102 ile 105. maddeleri arasında cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar düzenlenmiştir.

¹⁹³ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 298. Cinsel suçlar bir şiddet biçimidir ancak diğer şiddet eylemlerine göre toplumda daha büyük bir öfke oluşmasına neden olur (Özge Yücel, "Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Cinsel Suçluların Kimyasal Kısırlaştırılmaları Sorunu", **Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 1, Haziran 2014, s. 53).

¹⁹⁴ Ahmet Caner Yenidünya, Yusuf Yaşar, "Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır?", **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 10. Kuruluş Yıldönümü Armağanı**, Yıl: 4, Sayı: 14, Temmuz 2013, s. 347. Cinsel suçların çocuklara karşı işlenmesi, mağdur çocuklara hayatlarının geri kalanını etkileyecek boyutta ciddi travmalar yaşatabildiğinden, bu tür suçlardan çocukların korunması en önemli öncelik olmalıdır (Elizabeth M. Tullio, "Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional", **Chapman Law Review**, Volume: XIII, Issue: 1, 2009, p. 218).

¹⁹⁵ Kastrasyon kavramı, hadım etmenin tıp bilimindeki karşılığıdır (Adnan Ataç, "Tıp Etiği Açısından Kastrasyon", **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 169. ; Seher Çakan, "Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi", **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 29, Sayı: 129, Mart-Nisan 2017, s. 12).

¹⁹⁶ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 297. Bazı psikiyatristler ve politikacılar cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulamasını savunurken, kamuoyunda büyük tepkilere yol açan bazı cinsel suç davaları da bu yönde yasal değişiklikler

dolayısıyla birçok toplumda kastrasyonun bir yaptırım olarak uygulanması konusunda tartışmalar yaşandığı görülmektedir¹⁹⁷.

Günümüz ceza hukuku düzenlerinde, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlar için genellikle hapis cezaları öngörülmektedir¹⁹⁸. Cinsel suçların ağırlığı ve ihlâl ettiği değerlerin önemi dikkate alınarak bu suçlar karşısında uygulanacak hapis cezaları da genellikle uzun süreli hapis cezaları olarak belirlenmektedir. Ancak, geçmişte ve günümüzde en ağır suçlardan biri olarak kabul edilen cinsel suçlara karşılık uzun süreli hapis cezalarının öngörülmesi, bu fiillerin haksızlık içeriğini karşılar nitelikte olabilirse de¹⁹⁹, salt hapis cezasının süresinin çokluğu cinsel suç failinin tekrar bu nitelikte bir suç işlemesini önlemek bakımından yeterli olmayacaktır²⁰⁰. Zira, cinsel suçlara karşılık uygulanan hapis cezası, yalnızca cezanın infazı süresi boyunca yeniden suç işlenmesini önlemekte, suçlunun rehabilitasyonu açısından ise genellikle bir fayda sağlamamaktadır²⁰¹. Hapis cezası ile ıslah edilemeyen cinsel suç failinin yeniden cinsel nitelikte bir suç işlemesi ihtimali oldukça yüksek olmaktadır. Cinsel suçlarda suçun tekrarrünü önlemede klasik cezalandırma yöntemleri yetersiz kaldığından

yapılmasına neden olmaktadır (Lisa Forsberg, Thomas Douglas, “Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders: Medical or Correctional?”, **Medical Law Review**, Volume: XXIV, Issue: 4, Autumn 2016, p. 454).

¹⁹⁷ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 75.

¹⁹⁸ Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 98.

¹⁹⁹ Ceza adaleti önemli olmakla birlikte bunun yanında mağdurun mağduriyetinin giderilmesi amacıyla onarıcı adaletin de tesis edilmesi gerekir (Aygül, Şensoy, **Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar**, s. 548).

²⁰⁰ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 359. Tarihsel tecrübe göstermiştir ki cezaların şiddetli olmasının suç oranlarının düşmesi bakımından önemli bir etkisi bulunmamaktadır (Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 163). Suç oranlarının yüksekliği göz önüne alındığında, yalnızca cezaların ağır olmasının caydırıcılığı sağlamak noktasında yetersiz kaldığı anlaşılabacaktır. İdam cezası, müebbet hapis cezası gibi çok ağır cezalar dahi toplumun tüm fertleri açısından aynı caydırıcılık etkisini göstermemektedir (Zeycan Güzelsoy, “Kimyasal Kastrasyon Uygulanmasına Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımlarının Araştırılması”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü**, İstanbul, 2014, s. 45). Nitekim, ölüm cezasının uygulandığı ülkelerdeki suç oranları uygulanmayan ülkelere göre daha az değildir (Bayraktar, **Ölüm Cezası**, s. 75). Cinsel suçlarda da cezaların ağır olması bu suçların önlenmesi bakımından yeterli olmayacaktır. Zira, cinsel suç failinin hapis hane geçirdiği sürenin fazla olmasının, bu kişinin çocuklara yönelik sapkın cinsel eğilimlerini düzeltmesi bakımından olumlu bir etkisi olmayacaktır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 200).

²⁰¹ Elizabeth Pitula, “An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to Treat Repeat Sex Offenders”, **Barnard College**, p. 8, (Çevrimiçi) <https://core.ac.uk/download/pdf/27289955.pdf> , 8 Kasım 2018.

kastrasyon seçeneği gündeme gelmektedir²⁰². Nitekim bazı modern toplumlarda kastrasyon, cinsel suçlarda tekrerrü önlemek amacıyla uygulanmaktadır²⁰³.

Cinsel suçlarda salt hapis cezası uygulanmasının cezalandırmanın amacına ulaşılabilmesi için yeterli olmadığı söylenebilir²⁰⁴. Cinsel suçlar için bu suçların haksızlık içeriğini karşılayacak cezaların belirlenmesi önemli olmakla birlikte, yalnızca ağır hapis cezaları infaz edilerek, faillere yönelik hiçbir tedavi ve destek uygulanmaksızın bu suçlarla mücadele edilmesi mümkün değildir²⁰⁵. Bu bakımdan hapis cezasının yanında, suçlunun ıslahını sağlayarak tehlikelilik hâlini ortadan kaldıracak ve yeniden suç işlemesini önleyecek başkaca tedbirlere başvurma ihtiyacı doğmaktadır. Özellikle son yıllarda kastrasyon uygulamasının faili ıslah edici ve suçu önleyici tedbirlerden biri olup olamayacağı ve bunun yanında ceza hukukunun ilkeleriyle bağdaşıp bağdaşmayacağı önemli tartışma konularından biri hâline gelmiştir. Bu çalışmada da cinsel suçlarla mücadelede kastrasyonun düzenlenme ve uygulanma biçimleri ayrıntılı olarak değerlendirilecek, kastrasyon kavramı ve uygulamaları ceza hukuku açısından, özellikle de hümanizm ilkesi bağlamında incelenecektir. Bu incelemeye geçilmeden önce ise, kastrasyon kavramı açıklanacak, kastrasyonun çeşitleri ayrıntılı olarak ele alınacak ve kastrasyonun hukuki niteliği belirlenmeye çalışılacaktır.

²⁰² Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 52. Cinsel suç işlemiş her faile müebbet hapis cezası verilmesi makul ve gerçekçi olmadığı için, devletler cezalarını çekmelerinin ardından salıverilen cinsel suçlulara karşı toplumu güvende tutmaya yönelik çeşitli adımlar atmaktadır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 196).

²⁰³ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 171.

²⁰⁴ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 31.

²⁰⁵ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 363-364. Cinsel suçluların çoğu cinsel sapkınlıkları ve şiddet eğilimleri sebebiyle cinsel suçları işlediklerinden, bu sorunların çözülmesine yönelik tedbirler alınmaksızın salt hapisane duvarlarının ardında hapsedilmeleri bu kişilerin iyileştirilmelerini sağlamayacak ve dolayısıyla da cinsel suçların önlenmesi konusunda etkisiz kalacaktır (Alison G. Carpenter, "Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders", **Dickinson Journal of International Law**, Volume: XVI, Issue: 2, 1998, p. 456-457).

1. KASTRASYON KAVRAMI VE KASTRASYON ÇEŞİTLERİ

a. KAVRAMSAL OLARAK KASTRASYON

Kastrasyon (hadım etme), kişinin cinsel faaliyette bulunma ve üreme yeteneğinin tamamen sonlandırılması ya da geçici bir süre durdurulmasıdır²⁰⁶. Cerrahi veya kimyasal yöntemle gerçekleştirilebilen kastrasyon, erkeklerde testislerin, kadınlarda ise yumurtalıkların işlevsiz kalmasına neden olan bir uygulamadır²⁰⁷. Bu uygulamanın çeşitli amaçlarla gerçekleştirilmesi söz konusu olabilir. Kastrasyon, cezalandırma veya tedavi amacıyla uygulanabileceği gibi, doğum kontrolü için veya dini inanışların gereği olarak da gerçekleştirilebilir²⁰⁸. Kastrasyon uygulaması için; ‘hadımlaştırma’, ‘iğdiş etmek’, ‘tavâşî’²⁰⁹ ve ‘enük’ kavramları da kullanılmaktadır²¹⁰.

Cinsel suçlarla mücadelede bir yöntem olarak kullanılması durumunda kastrasyon ile amaçlanan, cinsel suç failinin cinsel ilişkide bulunma yeteneğinin ortadan kaldırılarak, bu kişinin yeniden cinsel dokunulmazlığa karşı bir suç işlemesini önlemektir²¹¹. Bu durumda kastrasyon, cinsel bir suç işlemiş failin yeniden bu nitelikte bir suç işlemesinin önüne geçilerek toplumun cinsel suçlardan mümkün olduğunca korunması amacıyla uygulanacaktır.

²⁰⁶ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 348. Kastrasyon; cerrahi, kimyasal ya da başka bir yöntemle cinsel isteğin ve cinsel ilişkiye girme yeteneğinin ortadan kaldırılmasıdır (Cahid Doğan, “Kastrasyon (Tavaşi, Hadımlaştırma, İğdiş Etmek) Çalışmasının Tedavi Etme ya da Cezalandırma Amaçlarıyla Yapılmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı”, **Tıp Hukuku Dergisi**, Cilt: IV, Sayı: 7, 2015, s. 47).

²⁰⁷ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 169. Cezai bir yaptırım olarak kastrasyon, cerrahi veya kimyasal kastrasyon şeklinde uygulanmaktadır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 76).

²⁰⁸ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 43. Kastrasyon işlemi tamamen tıbbi amaçlarla yapılabilmesi gibi, bazı toplumlarda olduğu gibi adli amaçlarla gerçekleştirilmesi de söz konusu olabilir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 170-171).

²⁰⁹ Memlük sarayında hadım edilmiş erkek görevliler için, Türkçe’deki ‘tapıgıcı (hizmetçi)’ kelimesinin Arapça’ya geçmiş hâli olan ‘tavâşî’ tabiri kullanılmış ve bu kavram 14. yüzyılda Anadolu Beylikleri döneminde de saraylardaki hadım edilmiş erkekler için kullanılır hâle gelmiştir (Aydın Taneri, “Hadım”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt: XV, 1997, s. 2).

²¹⁰ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 93. Türkçede kastrasyon için ‘hadım etmek’, ‘iğdiş etmek’, ‘enemek’ ve ‘burmak’ gibi ifadeler kullanılmaktadır (Gülal Halidi, “Farinelli Örneğinde Kastrasyon”, **Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 3, 2017, s. 218). Türk mevzuatında kastrasyon kavramına yer verilmiş, hadımlaştırma ve diğer kavramlar kullanılmamıştır (Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 92).

²¹¹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 302.

b. KASTRASYON ÇEŞİTLERİ

Kastrasyon, cerrahi bir işlemle gerçekleştirilebileceği gibi vücuda ilaç verilmesi suretiyle de gerçekleştirilebilirken²¹², bu iki farklı işlem kastrasyon uygulamasının çeşitlerini (cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyon) ifade etmektedir. Bunun yanında kastrasyon, kendisine bu işlem uygulanacak kişinin uygulamaya yönelik rızasının bulunup bulunmadığına göre de ‘rızaya dayalı (gönüllü) kastrasyon’ ve ‘rıza dışı (zorunlu) kastrasyon’ olarak ikiye ayrılır²¹³. Bu başlık altında cerrahi ve kimyasal kastrasyon ayrıntılı bir şekilde incelenecek olup, çalışmanın ilgili kısımlarında gönüllü ve zorunlu kastrasyona ilişkin açıklama ve değerlendirmelerde bulunulacaktır.

(1) CERRAHİ KASTRASYON

Cerrahi kastrasyon, kişinin cinsel salgı bezlerinin alınması suretiyle cinsel faaliyette bulunmasının engellenmesine ve üreme yeteneğinin ortadan kaldırılmasına yönelik bir müdahaledir²¹⁴. ‘Orşiektomi’ olarak da adlandırılan cerrahi kastrasyon,

²¹² Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 348. Yapılan müdahalenin niteliğine göre kastrasyon, cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyon olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 302). Bir devlet, iki yöntemden birini kullanarak vatandaşlarına kastrasyon uygulayabilir. Bunlar, cerrahi kastrasyon ve kimyasal kastrasyondur. Bu iki yöntem farklı fiziksel ve psikolojik sonuçlar ortaya çıkarmakta olup ancak belirli durumlarda kabul edilebilir olmaktadır (Zachary Edmonds Oswald, “Off with His: Analyzing the Sex Disparity in Chemical Castration Sentences”, **Michigan Journal of Gender and Law**, Volume: XIX, Issue: 2, 2013, p. 474). Bunun yanında, ameliyatla kişinin beynine müdahale edilerek beyin cinsel dürtüleri harekete geçiren merkezinin devre dışı bırakılması ve bu suretle cinsel isteğin azaltılması ya da tamamen ortadan kaldırılması da mümkündür (Erhan Temel, “Hadımlaştırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 116). Temel, bu yöntemin cerrahi ve kimyasal kastrasyondan tamamen farklı bir yöntem olduğunu belirtmiştir ancak kanaatimizce bu yöntem cerrahi kastrasyonun farklı bir uygulama biçimini oluşturmaktadır. Zira burada da kişinin cinsel arzularını azaltmak veya sonlandırmak amacıyla cerrahi bir müdahalede bulunulmaktadır. Beyin ameliyatı yöntemi ABD’ye nazaran Avrupa’da daha yaygın bir yöntemdir, ancak burada da çok nadir olarak uygulanan bu yöntem on yıllardır başvurulmamaktadır. Beyin ameliyatı yöntemi, bedene yönelik çok ciddi bir müdahale niteliğinde olması, etik değerlere uygun olmaması ve tıbbi açıdan önemli sorunlar ve riskler barındırması dolayısıyla cinsel suçlulara uygulanabilecek bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmemektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 202).

²¹³ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 50. Kastrasyon, kişinin isteğine bağlı olup olmasına göre ‘isteğe bağlı (gönüllü) kastrasyon’ ve ‘zorunlu kastrasyon’ olmak üzere ikiye ayrılır (Murat Doğan, “Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 138).

²¹⁴ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 138.

testislerin ameliyat ile alınması şeklinde gerçekleştirilir²¹⁵. Cerrahi kastrasyon uygulaması, kişinin testosteron hormonu üreten erbezlerinin (testislerinin) alınması suretiyle gerçekleşirken, kişi üzerinde eski hâle dönüşü imkânsız kılan etkiler doğurur²¹⁶.

Cerrahi kastrasyon, testislerden penise doğru sperm akışını kesme şeklinde gerçekleştirilen kısırlaştırmadan farklıdır²¹⁷. Kısırlaştırma ameliyatının kişinin cinsel arzu ve yetenekleri üzerinde herhangi bir etkisi yoktur ve cerrahi kastrasyondan farklı olarak geri dönüşü mümkündür²¹⁸. Kısırlaştırmada kişinin vücudunun testosteron hormonu üretimini engellemeye yönelik bir müdahalede bulunulmamakta ve bu nedenle de kişinin cinsel arzu ve yetenekleri etkilenmemektedir. Bunun yanında, kısırlaştırma sonrasında testislerden penise doğru sperm akışının gerçekleşmesi yeniden sağlanarak müdahalenin etkileri geri döndürülebilir. Kısırlaştırma işleminden tamamen farklı olan cerrahi kastrasyon sonucunda ise kişi cinsel ilişkiye girebilme yeteneğini kaybetmekte ve geri dönüşü olmayan bir durum ortaya çıkmaktadır²¹⁹.

Cerrahi kastrasyon yoluyla testosteron hormonu üreten testislerin alınması, kişinin üreme yeteneğini sonlandırırken, cinsel arzularını azaltmasına rağmen tamamen ortadan kaldırmaz²²⁰. Zira, cerrahi kastrasyon sonucunda kişinin vücudundaki testosteron seviyesi önemli miktarda düşmesine rağmen, vücut yine de bir miktar testosteron üretmeye devam etmektedir²²¹. Ancak testislerin alınmış

²¹⁵ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 171. Cerrahi kastrasyon, genital organların kısmen ya da tamamen alınarak kişinin üreme ve cinsel faaliyette bulunma yeteneğinin ortadan kaldırılmasına yönelik işlemdir (Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 215).

²¹⁶ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 351. Cerrahi kastrasyon, testosteron üreten en önemli kaynak olan testislerin ameliyat ile alınması işlemidir (Zeynep Burcu Akbaba, “Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu-I”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 22, Sayı: 81, Mart-Nisan 2009, s. 359). Cerrahi kastrasyon, kadınlarda yumurtalıkların, erkeklerde ise penis veya testislerin ameliyat ile alınması şeklinde gerçekleştirilir (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 48). Doktrinde, Doğan, kişinin cinsel salgı bezlerinin alınması suretiyle gerçekleştirilen kastrasyon için ‘biyolojik kastrasyon’ (yazarın kullandığı tam ifadeyle ‘biyolojik hadımlaştırma’) kavramını kullanmıştır (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139).

²¹⁷ Karen Harrison, “The High-Risk Sex Offender Strategy in England and Wales: Is Chemical Castration an Option?”, **The Howard Journal of Criminal Justice**, Volume: XLVI, Issue: 1, February 2007, p. 18.

²¹⁸ A.e.

²¹⁹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 352.

²²⁰ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18.

²²¹ John McMillan, “The Kindest Cut? Surgical Castration, Sex Offenders and Coercive Offers”, **Journal of Medical Ethics**, Volume: XL, Issue: 9, September 2014, p. 584.

olmasının hormonlar üzerindeki ciddi etkisiyle kişinin cinsel ilişkiye girme yeteneğinin ortadan kalktığı söylenebilir. Bunun yanında, cerrahi kastrasyon sonucunda kişi çocuk yapma yeteneğini de kaybetmektedir²²². Zira, kastrasyon uygulanmasıyla birlikte üremeyi sağlayan spermelerin üretimi sona ermekte olduğundan kişinin çocuk yapma yeteneği de ortadan kalkmaktadır.

Cerrahi kastrasyon, kişiye yönelik oldukça ağır bir fiziki müdahale niteliğindedir. Kişinin bedenine yönelik bir müdahale olmasının yanında, gerçekleştirildikten sonra geri dönüşünün mümkün olmaması nedeniyle de çok ağır bir müdahale olarak değerlendirilebilir. Nitekim, tarihsel süreçte kastrasyon, kişinin erkeklik fonksiyonlarının yok olmasına neden olan, sakatlananın şiddetli bir biçimi olarak kabul edilerek²²³, bir başkasına haksız yere kastrasyon uygulayan suçluya ölüm cezasına kadar varan ağır cezalar uygulanmıştır²²⁴.

Günümüzde cerrahi kastrasyon yöntemine çeşitli sağlık sorunlarının tedavisi için başvurulmaktadır²²⁵. Bu durumda cerrahi kastrasyon, hastanın rızası doğrultusunda ve tedavi amaçlı olarak uygulanmaktadır²²⁶. Özellikle prostat kanserinin tedavisi amacıyla kastrasyona başvurulduğu görülmektedir²²⁷. Kadınlarda da ağır rahim hastalıklarının ve rahim kanserinin tedavisi amacıyla, yumurtalıkların alınması suretiyle cerrahi kastrasyon gerçekleştirilebilmektedir²²⁸. Cerrahi kastrasyonun tedavi amacıyla ve tedavi şartlarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi

²²² Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 351.

²²³ Cerrahi kastrasyon, erkeğin testislerinin alınması işlemidir ve yüzyıllardır uygulanmaktadır (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18).

²²⁴ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 595. Hatta köleliğin geçerli olduğu dönemde Amerika'nın güneyinde, beyaz bir insan kölesine birçok şiddetli fiziksel müdahalede bulunabilirken ona kastrasyon uygulaması suç olarak kabul edilmiştir (A.e.). Bu da hukukun günümüzdeki kadar gelişmediği toplumlarda dahi kastrasyon uygulamasının çok sert ve hatta acımasızca bir fiziki müdahale olarak kabul edildiğini göstermektedir.

²²⁵ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 95. Kastrasyon, bir ceza olarak veya suçla mücadele kapsamında bir tedavi yöntemi olarak uygulanmasının yanında bazı hastalıkların tedavisi amacıyla da uygulanmaktadır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 78).

²²⁶ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 303.

²²⁷ Akbaba, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 359. ; Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 50. Testislerdeki kötü huylu tümör veya prostat kanserinin tedavisi amacıyla, yani tıbbi bir gereklilikten dolayı kastrasyon uygulamasına gidilebilir ve bu durumda kastrasyon olağan bir tıbbi müdahale niteliğinde olacaktır (Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 117).

²²⁸ Hayrunnisa Özdemir, "Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü", **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIV, Sayı: 1, Haziran 2010, s. 128.

hâlinde, kişinin vücudunun ve cinsel kimliğinin kastrasyon ile önemli bir zarara uğraması, tıbbi gerekliliğin bulunması sebebiyle kabul edilebilir olacaktır²²⁹.

Cerrahi kastrasyon uygulamasının cinsel suçlarla mücadelede kullanılması ve özellikle cinsel bir suç işlemiş failin yeniden bu nitelikte bir suç işlemesini önleyerek toplumun korunması amacıyla bu yönteme başvurulması gündeme gelebilmektedir. Cerrahi kastrasyon cinsel suçlar açısından caydırıcılığı sağlamada ve cinsel suçlarda tekerrürü önlemede etkili bir yöntem olarak değerlendirilebilirse de, birçok ülke oldukça sert ve geri dönüşü olmayan bir müdahale olması sebebiyle bu uygulamayı yürürlüğe koyma konusunda tereddüt yaşamaktadır²³⁰. Bununla birlikte, geçmiş yıllarda cerrahi kastrasyon Avrupa'nın birçok ülkesinde uygulanmışken, bu ülkeler arasında Norveç, İsviçre, Danimarka, İsveç, Finlandiya, Estonya, İzlanda, Letonya ve Çek Cumhuriyeti sayılabilir²³¹.

Cinsel suçları önleme ve bu suçlarda tekerrür oranlarını düşürme bakımından cerrahi kastrasyonun etkili bir yöntem olduğu savunulmaktadır²³². Cerrahi kastrasyonun etkililiğine dair yapılan araştırmalar da göstermektedir ki, cerrahi kastrasyonun uygulanmasıyla birlikte cinsel suçlarda tekerrür oranlarında önemli miktarda azalma sağlanmaktadır²³³. Almanya, İsviçre ve Danimarka gibi çeşitli

²²⁹ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 228.

²³⁰ Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 437.

²³¹ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18. İsteğe bağlı veya zorunlu cerrahi kastrasyon 20. yüzyılda, Amerika Birleşik Devletleri'nin birkaç eyaletinde ve Danimarka, Norveç, Estonya, Finlandiya, İzlanda, Letonya, Hollanda, İsviçre ve Almanya gibi birçok Avrupa ülkesinde uygulanmıştır (Thomas Douglas v.d., "Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument From Autonomy", **Journal of Bioethical Inquiry**, Volume: X, Issue: 3, October 2013, p. 394).

²³² Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 14. Cerrahi kastrasyon, kastrasyon kanunlarının amaçlarını gerçekleştirmede oldukça etkili bir vasıta (Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 475). Cerrahi kastrasyon uygulamasını savunan psikiyatri uzmanları, aşırı cinsel dürtüleri bulunan kişilerin bu sapkın dürtü ve isteklerinin dizginlenebilmesi açısından cerrahi kastrasyonun en etkili yöntem olduğunu düşünmektedirler (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 93). Ancak, cerrahi kastrasyonun cinsel suçları önleme konusundaki etkililiği kesin değildir. Nitekim, Avrupa Konseyi'nin Çek Cumhuriyeti delegasyonu, kendilerine cerrahi kastrasyon uygulanmış üç Çek cinsel suçlunun kastrasyon uygulamasının ardından yeniden cinsel nitelikte suçlar işlediklerini gözlemlemiştir (Dan Bilefsy, "Castration of Sex Offenders: Deterrent or Torture?", *The New York Times*, 10 March 2009, (Çevrimiçi) <https://www.nytimes.com/2009/03/10/world/europe/10iht-castrate.html?mcubz=3>, 4 Kasım 2018). Cinsel suçlar yalnızca sapkın cinsel dürtülerden dolayı değil kontrolsüz şiddet dürtüsünden kaynaklı olarak da işlenebileceğinden, cerrahi kastrasyon uygulamasının cinsel suçlar sorununu tam olarak çözebileceği söylenemez (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 453).

²³³ Büşra Uzun, "Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Ülkemize İlişkin Öneriler", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2014, s. 6-7. Cerrahi kastrasyon cinsel suçlarda tekerrür oranlarını yüzde 50'lerden yüzde 2

ülkelerde yapılan çalışmalarda, cerrahi kastrasyon uygulanmış cinsel suç faillerinin yeniden bu nitelikte bir suç işleme oranlarının oldukça düşük olduğu gözlemlenmiştir²³⁴. Ancak, cinsel suçlarla mücadelede bir yöntem olarak kullanılan cerrahi kastrasyonun cinsel suç failinin sapkın cinsel dürtülerini ortadan kaldırarak onun toplum ile uyumlu bir birey hâline gelmesi açısından olumlu etkileri bulunmakla birlikte²³⁵, bu yöntemin kişi üzerinde birçok yan etkisi de bulunmaktadır²³⁶.

Cerrahi kastrasyon uygulaması kişi üzerinde, metabolik değişiklikler, depresyon ve intihara meyletme gibi fiziksel ve ruhsal birçok yan etkinin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir²³⁷. Kastrasyon neticesinde kişinin cinsiyetine bağlı özelliklerinde değişiklikler meydana gelebilecektir²³⁸. Cerrahi kastrasyon uygulanmış erkeklerde, vücut kıllarında azalma, seste incelme, kas kütlesinde kayıp ve kas gücünde zayıflama gibi etkiler görülmektedir²³⁹. Söz konusu metabolik değişiklikler, kişinin depresyona girmesine ve intihara meyilli bir birey hâline gelmesine yol açabilmektedir.

ile 5 aralığına kadar düşürmektedir (Joo Yong Lee, Kang Su Cho, “Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians’ Views”, **Journal of Korean Medical Science**, Volume: XXVIII, Issue: 2, February 2013, p. 171).

²³⁴ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18. Almanya’da yapılan bir çalışmaya göre, 1970-1980 yılları arasında cerrahi kastrasyon uygulanmış 104 kişinin yalnızca yüzde 3’ü yeniden cinsel nitelikte bir suç işlemişken, kastrasyon uygulanmamış 53 kişi içerisinde ise yeniden cinsel suç işleme oranı yüzde 46 olmuştur (Jessica Phelan, “Germany Must Stop Castrating Sex Offenders, Says European Rights Watchdog”, *Global Post*, 22 February 2012, (Çevrimiçi) <https://www.pri.org/stories/2012-02-22/germany-must-stop-castrating-sex-offenders-says-european-rights-watchdog>, 6 Kasım 2018). 1960’larda Danimarka’da cerrahi kastrasyon uygulanmış 900 cinsel suçlu üzerinde yapılan bir çalışma sonucunda cerrahi kastrasyon uygulandığında cinsel suçlarda tekrerrür oranının yüzde 80’den yüzde 2,3’e düştüğü görülmüştür. Ancak, insan hakları grupları, cinsel suçluların kendi beyanları esas alınarak sonuca ulaşılması nedeniyle bu tarz çalışmaların inandırıcı olmadığını belirtmektedirler (Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**).

²³⁵ Cerrahi kastrasyon, kişinin cinsel isteklerini azaltarak onun daha sakin, daha mutlu ve daha pasif olmasına yol açar (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18).

²³⁶ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 354. Cerrahi kastrasyon, avantajları bulunmasına rağmen birçok sorunu da beraberinde getirmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 202).

²³⁷ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203. Cerrahi kastrasyon, kişi üzerinde fiziksel ve ruhsal yönden birçok kalıcı zarara neden olmaktadır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 84). Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi de, cerrahi kastrasyon uygulamasının geri dönüşünün mümkün olmaması sebebiyle ciddi fiziksel ve ruhsal sonuçlar doğurabileceğini belirtmiştir (Phelan, **Germany Must Stop Castrating**).

²³⁸ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 228.

²³⁹ Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 475. Cerrahi kastrasyon, insan vücudu üzerinde kalıcı bir değişim meydana getirmektedir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 88).

Cerrahi kastrasyonun önemli yan etkilerinin bulunması yanında, cinsel suçlarla mücadele bakımından bu yöntemin etkili bir yöntem olarak değerlendirilmesinin önünde birtakım engeller bulunduğu da söylenebilir. Cerrahi kastrasyon geri dönüşü olmayan bir operasyon olmasına rağmen kastrasyonun etkileri kolaylıkla edinilebilen testosteron iğneleriyle hafifletilebildiğinden, sürekli bir gözetim olmadığı takdirde kastrasyon uygulanmış kişinin cinsel dürtü ve yeteneklerini yeniden kazanmaya yönelik çabalar içine girerek uygulamayı etkisiz bırakması mümkündür²⁴⁰. Bu durum, cinsel suçları önlemede cerrahi kastrasyonun etkililiği konusunda önemli bir soru işaretini beraberinde getirmektedir. Bunun yanında, bazı bilim insanları cinsel sapkınlıkların insanın beyninden kaynaklandığını ve bu sebeple de cerrahi kastrasyon uygulanarak bu sapkınlıklara son verilemeyeceğini ileri sürmektedir²⁴¹. Zira, cerrahi kastrasyon uygulaması kişi üzerinde fiziksel ve hormonal değişikliklere yol açacak olup, kişinin sapkın düşünceleri ve antisosyal kişiliği üzerinde herhangi bir etki göstermeyecektir. Cinsel sapkınlıkların kişinin beyninden kaynaklandığının, kişinin cinsel suçlara yönelmesinde sapkın düşünceleri ile antisosyal kişiliğinin etkili olduğunun kabulü hâlinde, cerrahi kastrasyon uygulaması cinsel suçların önlenmesini sağlayan etkili bir yöntem olarak değerlendirilemeyecektir.

(2) KİMYASAL KASTRASYON

Kimyasal kastrasyon, bir kimsenin vücudundaki testosteron hormonu seviyesinin azaltılması amacıyla o kişiye tıbbi ilaçların verilmesi şeklinde gerçekleşir²⁴². Bu yöntem, vücuda enjekte edilen veya ağızdan alınan ilaçla, kişinin cinsel dürtülerini harekete geçiren testosteron hormonunu azaltmayı

²⁴⁰ Harrison, *The High-Risk Sex Offender Strategy*, p. 19.

²⁴¹ Zengin, *İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma*, s. 88. Bazı psikiyatri uzmanları cinsel sapkınlıkların beyinden kaynaklandığını ve cerrahi yöntemlerle iyileştirilemeyeceğini ifade etmektedirler (Bilefsy, *Castration of Sex Offenders*).

²⁴² Harrison, *The High-Risk Sex Offender Strategy*, p. 20. İlaç yoluyla kişinin cinsel dürtülerinin azaltılmasını ifade eden kimyasal kastrasyon, kamuoyunda “hadım” olarak bilinmektedir (Özlem Yenerer Çakmut, “Türk Hukukunda Kastrasyon Tıbbi Müdahalesi ve Yeni Gelişmeler”, *II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu “Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku”*, Yayına Hazırlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 137). Kimyasal kastrasyon yöntemi ‘medikal kastrasyon’ olarak da adlandırılmaktadır (Akbaba, *Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu*, s. 361). Farmakoloji bilimindeki gelişmeler sonucunda ameliyat yapılmaksızın testislerin testosteron üretimini durduran ilaçlar üretilmiş ve bu ilaçların kullanılması suretiyle gerçekleşen, ‘medikal kastrasyon’ olarak da adlandırılan kimyasal kastrasyon yöntemi ortaya çıkmıştır (Ataç, *Tıp Etiği Açısından Kastrasyon*, s. 172).

amaçlamaktadır²⁴³. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, beyni, vücutta yeterli seviyede testosteron bulunduğu ve daha fazla üretilmesine gerek olmadığına inandırarak yanıltmakta ve böylece aslında üretilmesi gereken testosteron hormonunun üretilmeyerek kanda dolaşan testosteron miktarının ve kişinin cinsel arzularının azalmasına neden olmaktadır²⁴⁴.

Kimyasal kastrasyona cinsel bir suçtan hüküm giymiş olan failin yeniden bu nitelikte bir suç işlemesini önlemek amacıyla başvurulabilmektedir²⁴⁵. Bu durumda kimyasal kastrasyon, cinsel suçlarla mücadelede suç failinin cinsel arzu ve dürtülerini azaltmak için kullanılmaktadır²⁴⁶. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar ile²⁴⁷, kişinin vücudundaki testosteron hormonu seviyesi azaltılarak sapkın cinsel dürtülerinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır²⁴⁸. Kimyasal kastrasyon, kişinin

²⁴³ Pervin Aksoy İpekçioğlu, “Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 17, Aralık 2011, s. 114. Kimyasal kastrasyon, kişinin cinsel faaliyette bulunma yeteneği sonlandırılmaksızın ilaç yoluyla cinsel dürtülerinin engellenmesi şeklinde gerçekleştirilen kastrasyon türüdür (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139).

²⁴⁴ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20.

²⁴⁵ Cinsel suçlarda tekrerrü önlemek için hormonal ilaçların kullanılması kimyasal kastrasyon olarak bilinmektedir (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171). Kimyasal kastrasyon, cinsel suçlarda tekrerrün önlenmesi için kişinin vücudundaki testosteron hormonlarını azaltan ilaçların kullanılmasıdır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 83).

²⁴⁶ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 52. Kastrasyonun her iki türünün de amacı, testosteron seviyesini azaltarak failin cinsel dürtülerini hafifletmek ve sapkın cinsel düşünce ve davranışlarını bastırmasına yardımcı olmaktır (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 393). Kimyasal kastrasyon, cinsel suç failindeki aşırı cinsel güdülerin bastırılması için, ilaç yoluyla kişinin testosteron seviyesinin düşürülmesine yönelik müdahaledir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 11). Kimyasal kastrasyonda, cinsel suçluya belirli dönemlerde verilen ilaçlarla bu kişinin vücudundaki testosteron seviyesinin azaltılması amaçlanır (İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 120). Cerrahi kastrasyonun kimyasal kastrasyona göre daha masrafsız bir yöntem olduğu söylenebilir, zira tek bir ameliyat yapmak kişiye belirli aralıklarla ilaç vermeye göre maddi açıdan daha az yük getirir (Bruce Pastner, “Cinsel Suçlarda Erkek Faillerin Hadım Edilmesi”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 135).

²⁴⁷ Kimyasal kastrasyon için Amerika’da Medroxyprogesterone Acetate (MPA), diğer adıyla Depo-Provera isimli ilaç, Avrupa ve Kanada’da ise Cyproterone Acetate (CPA) isimli ilaç kullanılmaktadır. Bu iki ilaç da testislerin testosteron üretmesini sağlayan hormonları engellemek için beyinde etki gösteren sentetik progesteronlardır. CPA’nın yan etkileri MPA’ya göre daha az olduğundan, kimyasal kastrasyonda CPA’nın daha tercih edilebilir bir ilaç olduğu söylenebilir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20-21). Kimyasal kastrasyonda kullanılan Medroxyprogesterone acetate (MPA), Depo-Provera ticari adıyla pazarlanan sentetik bir hormondur. Medroxyprogesterone acetate, esasen kadınlarda doğum kontrolü amacıyla kullanılırken, erkeklerde cinsel arzuları azaltmak için verilen doz, kadınlar için önerilen dozun kat kat üzerindedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 572-573).

²⁴⁸ Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 96. Kişinin vücudundaki testosteron hormonunun fazla olmasının cinsel suçların işlenmesinde etkili olduğu söylenebilir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 83). Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, kişinin vücudundaki testosteron seviyesini düşürerek onun cinsel arzularını azaltmaktadır (Harrison,

vücutundaki testosteronun tamamına yakını ortadan kaldırarak cerrahi kastrasyona benzer bir etki göstermektedir²⁴⁹. Kişinin cinsel ilişkide bulunma yeteneği cerrahi kastrasyonda tamamen ortadan kalkarken, kimyasal kastrasyonda tamamen ortadan kalkmayıp önemli ölçüde zarar görmektedir²⁵⁰. Kimyasal kastrasyon uygulanan cinsel suç failinin kastrasyona rağmen cinsel faaliyette bulunması mümkün olsa da, cinsel faaliyetlere yönelik kastrasyon öncesi ile aynı isteği taşımayacaktır²⁵¹. Kimyasal kastrasyon, failin vücutundaki testosteron seviyesini sert bir biçimde düşürerek onun cinsel dürtü ve arzuları ile cinsel faaliyet ve üreme kapasitesini büyük oranda ortadan kaldırması bakımından cerrahi kastrasyona benzemektedir²⁵².

Cerrahi kastrasyon ile kimyasal kastrasyon arasındaki en önemli ve en belirgin farklılık, cerrahi kastrasyonun kalıcı etki göstermesine karşılık kimyasal kastrasyonun geri dönüşü olan bir etki göstermesidir²⁵³. Cerrahi kastrasyonun aksine kimyasal kastrasyonun etkilerinin geri dönüşü mümkün olup, kimyasal kastrasyon uygulamasının sonlandırılmasının ardından kısa bir süre içerisinde kişi cinsel yönden eski durumuna geri dönmektedir²⁵⁴. Kimyasal kastrasyon, cerrahi değil farmakolojik bir müdahale olması ve cinsel etkilerinin geri dönüşünün mümkün olması bakımından cerrahi kastrasyondan farklılık göstermektedir²⁵⁵.

The High-Risk Sex Offender Strategy, p. 20). İlaç tedavisi, cinsel suç faillerinin sapkın cinsel dürtü ve davranışlarını kontrol altına almada bir yöntem olarak kullanılmaktadır (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 8). Cinsel suç faillerinin cinsel dürtülerini kontrol altına almak için başvuru kimyasal kastrasyon yöntemi, farmakolojik müdahale yöntemleri içerisinde en bilinenidir (Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 453). Kimyasal kastrasyon yoluyla cinsel suç faillerinin cinsel dürtüleri ortadan kaldırılarak, bu kişilerin yeniden cinsel nitelikte bir suç işleyemez veya bu suçları işlemeye isteksiz duruma getirilmeleri ve bu sayede de toplumun üretken bireyleri hâline gelmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır (Matthew V. Daley, “A Flawed Solution to the Sex Offenders Situation in the United States: The Legality of Chemical Castration for Sex Offenders”, **Indiana Health Law Review**, Volume: V, No: 1, 2008, p. 88-89).

²⁴⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 561.

²⁵⁰ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 304.

²⁵¹ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20. Araştırmalar göstermektedir ki, kimyasal kastrasyona tabi tutulmasına rağmen kişinin cinsel ilişkide bulunması mümkündür (“16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018).

²⁵² Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 593.

²⁵³ John McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 588.

²⁵⁴ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 21.

²⁵⁵ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 593.

Kimyasal kastrasyon, kişi üzerinde daha küçük bir müdahaleyle gerçekleştirilmesi ve geri dönüşünün mümkün olması sebebiyle cerrahi kastrasyon karşısında daha tercih edilebilir bir yöntem olup²⁵⁶, cinsel suç faillerinin cinsel arzularını azaltmada cerrahi kastrasyona göre daha insancıl bir yöntem olarak da değerlendirilebilir²⁵⁷. Nitekim, cinsel suçluların cinsel isteklerini azaltarak yeniden suç işlemelerini önlemek amacıyla genellikle kimyasal kastrasyon yöntemi tercih edilmektedir²⁵⁸.

Sapkın cinsel davranışlar tıbbi bir sorun olarak değerlendirildiği takdirde, cezalandırma, bu davranışları gösteren failer üzerinde caydırıcı bir etki oluşturmayacak ve sapkın davranışları kontrol altına almada uygun bir yöntem olarak kabul edilemeyecektir²⁵⁹. Pedofiller gibi cinsel sapkınlıkları bulunan kişilerin doyumsuz cinsel arzularını normale çevirmeye yönelik bir tedavi uygulanmaksızın onların yalnızca hapsedilmesi, suçun tekrarı oranlarının yüksek kalmasına neden olmakta²⁶⁰, bu kimselerin tekrar eden cinsel saldırıları dolayısıyla sürekli olarak hapis yaptırımının uygulanması, vatandaşlar açısından da önemli bir vergi yükü doğurmaktadır²⁶¹. Hapis cezasının ekonomik açıdan maliyetinin yüksek olmasına

²⁵⁶ Courtney Flack, “Chemical Castration: An Effective Treatment for the Sexually Motivated Pedophile or an Impotent Alternative to Traditional Incarceration”, **Journal of Law in Society**, Volume: VII, Issue: 1, Fall 2005, p. 179. Kimyasal kastrasyon, cerrahi kastrasyon karşısında bazı avantajlara sahiptir. Kimyasal kastrasyon; psikoterapi ile birlikte uygulanarak cinsel suç failinin normal cinsel aktivitelerde bulunmasına imkân sağlayabilir, bazı cinsel suçlular tarafından gönüllü olarak talep edilebilir, elektronik kelepçe veya cerrahi kastrasyona göre daha uygun bir sınırlama biçimi olarak değerlendirilebilir. Kimyasal kastrasyon, uygulamanın sona ermesinin ardından etkileri geri dönebilen ve cinsel suç failine uygulanması sürecinde toplumun kendisini daha güvende ve rahat hissetmesini sağlayan bir uygulamadır (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171). Tüm bu sebeplerle kimyasal kastrasyonun cerrahi kastrasyona göre daha tercih edilebilir bir yöntem olduğu söylenebilir.

²⁵⁷ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20.

²⁵⁸ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 114. Özellikle 1960’lardan itibaren birçok ülkenin hukuk düzeninde, geri dönüşü mümkün olmayan cerrahi kastrasyonun yerini kimyasal kastrasyon almaya başlamıştır (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 394 ; Lise Aagaard, “Chemical Castration of Danish Sex Offenders”, **Journal of Bioethical Inquiry**, Volume: XI, Issue: 2, June 2014, p. 117). Birçok ülkede cinsel suç faillerine yönelik önleyici bir tedbir veya bir tedavi yöntemi olarak kimyasal kastrasyonun uygulanabileceği öngörülmüştür (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 83).

²⁵⁹ John T. Melella, Sheldon Travin, Ken Cullen, “Legal and Ethical Issues in the Use of Antiandrogens in Treating Sex Offenders”, **The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law**, Volume: XVII, No: 3, 1989, p. 224.

²⁶⁰ Çocuklara yönelik işlenen cinsel suçlarda tekrarı oranlarının oldukça yüksek olması da göstermektedir ki bu suçlar bakımından hapis cezaları yeterli olmamakta, failin ıslahı için daha fazlasının yapılması gerekmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 193).

²⁶¹ Flack, **Chemical Castration**, p. 174. Pedofillere yönelik yaptırım olarak hapis cezasının uygulanması, onların ıslahını ve toplum açısından doğurdıkları tehlikelilik hâlinin ortadan kalkmasını

karşılık kimyasal kastrasyonun maliyetinin daha düşük olması, cinsel suç faillerinin yeniden suç işlemelerini önlemek konusunda kastrasyon seçeneğinin uygulanmasını daha tercih edilebilir hâle getirmektedir²⁶². Ancak burada şunu da belirtmek gerekir ki, kimyasal kastrasyon yaptırımı cinsel suçlarda hapis cezasına bir alternatif olarak düşünülse de kamu vicdanının zedelenmemesi ve toplumdaki adalet duygusuna zarar verilmemesi için bu suçlarda hapis cezasının uygulanmasından tamamen vazgeçilmemesi, hapis cezasının yerine kimyasal kastrasyon uygulanarak bununla yetinilmemesi gerekir²⁶³.

Teşhircilik, fetişizm, sürtünmecilik, pedofili, cinsel mazoşizm, cinsel sadizm gibi çeşitli görünümleri²⁶⁴ olan parafili hastalığı²⁶⁵, psikiyatrik hastalıklar kapsamında

sağlamayacaktır (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 132). Çocuklara yönelik cinsel suç işleyenler hapis cezalarının infazının ardından toplum içerisine geri döndüklerinde çoğunlukla bu suçu tekrar işlemektedirler (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 199). Bununla birlikte şu hususu da belirtmek gerekir ki, cinsel suçluların ıslahı açısından hapis cezasının etkili bir yöntem olmayacağının savunulması, cinsel suçlarda hapis cezasının uygulanmaması gerektiği anlamına gelmezken, cezanın uygulanmasının yanında kimyasal kastrasyon ve psikoterapi ile failin iyileştirilmesi yoluna gidilebilecektir. Bu şekilde cezanın tüm amaçlarına hizmet edilecek, caydırıcılık ile birlikte failin ıslahı ve toplum güvenliği de sağlanmış olacaktır (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 27-28).

²⁶² Pitula, **An Ethical Analysis**, p. 14. Kimyasal kastrasyonun maliyeti hapis cezasının maliyetinden daha azdır ve kastrasyonun tercih edilme sebeplerinden biri de failin hapis hane dışında kalmasına imkân sağlayarak hapsedeninin getireceği ekonomik yükü azaltmasıdır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207). Kimyasal kastrasyon yöntemi etkililiğinin yanında cinsel suçluları hapsedenelerde veya hastanelerde tutmaya göre çok daha az maliyetli bir yöntem olması dolayısıyla çok iyi bir çözüm yoludur (A.e., p. 192). Tek başına kimyasal kastrasyonun maliyeti hapsedeninin maliyetinden daha düşük olsa da, kastrasyon durumunda ortaya çıkabilecek psikolojik danışma ve faili izlemenin maliyetlerinin de dikkate alınması gerekir. Bununla birlikte, tedavinin maliyeti hapsedeninin maliyetini aşıya da, fail toplum içerisinde olduğunda iş bularak tedavi masrafları için katkıda bulunabilecektir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20).

²⁶³ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 87-88. Bu noktada dünyadaki uygulamalar değerlendirildiğinde kimyasal kastrasyonun genellikle failin koşullu salıverilmeden yararlanması için bir şart olarak düzenlendiği ve bu doğrultuda uygulandığı görülmektedir. Dolayısıyla cinsel suç faili belirli bir süre hapis cezasına tabi tutulmakta, koşullu salıverilmeden yararlanarak tahliye olması gündeme geldiğinde ise kimyasal kastrasyon uygulaması salıverilme şartı olarak faile sunulmaktadır. Bu şekilde faile hem hapis cezası uygulanmakta hem de koşullu salıverilme sonrasında kastrasyon uygulanması söz konusu olmaktadır.

²⁶⁴ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 51-52. Teşhircilik, cinsel organları gösterme takıntısı; fetişizm, cinsel davranışları cansız nesneler üzerinden gerçekleştirme; sürtünmecilik, cinsel davranışlara onay vermeyen kişilere dokunma veya sürtünme; pedofili, cinsel davranışları çocuklara yönlendirme; cinsel mazoşizm, kişinin kendisine yönelik gerçekleştirilecek cinsel davranışlarla aşağılanmayı veya acı çekmeyi istemesi; cinsel sadizm, cinsel davranışlarla karşı tarafı aşağılama veya ona acı çekirtme isteği olarak tanımlanabilir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 173).

²⁶⁵ Cinsel tatmini alımlı davranışlardan başka şekilde sağlayan kimseler ‘parafili hastaları’ olarak nitelendirilirler (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 51). Bir kimseye parafili hastalığı teşhisi konabilmesi için, kişide en az 6 ay boyunca süren, kendisinin ve çevresindekilerin acı çekmesine ve aşağılanmasına yol açacak sapkın cinsel dürtü veya davranışların

ele alınır ve bunların tedavisi için uygulanan klasik yöntem psikiyatrik terapidir²⁶⁶. Cinsel dürtülerini kontrol altına alamadıkları için cinsel suçları işleyen söz konusu parafili hastaları kimyasal kastrasyonun uygulanabileceği en uygun suçlu grubu olarak kabul edilir²⁶⁷. Kastrasyonun, cinsel dürtü ve isteklerini kontrol edemeyen ve salt cinsel bir saikle cinsel suçları işleyen faille yönelik bir ceza hukuku yaptırımını olarak uygulanması, bunların yeniden cinsel nitelikte suçlar işlemelerini engellemeye elverişli bir yöntem olarak kabul edilebilir²⁶⁸. Nitekim, parafilik kişiler, cinsel arzuları

bulunması ve bunların kişide klinik sorunların çıkmasına veya sosyal işlev bozukluğuna neden olması gerekir (Muharrem Uçar, “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 153).

²⁶⁶ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 153. Sapkın cinsel dürtüleri bulunan parafili hastalarına yönelik psikoterapi uygulanması yöntemi için doktrinde ‘psikolojik kastrasyon’ kavramı kullanılmıştır (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 49). Kanaatimizce, psikoterapi uygulamasının kastrasyon ile ilişkilendirilmesi doğru değildir. Zira bu yöntem, klasik bir tedavi yöntemidir. Cinsel suç faillerine yönelik uygulanacak psikoterapi tedavisi kastrasyon kapsamında değerlendirilemez. Nitekim genel kabul, kastrasyonun cerrahi ve kimyasal olmak üzere iki çeşidinin olduğu yönündedir.

²⁶⁷ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 153 ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 173. Bütün cinsel suçluların parafili olduğu söylenemez (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 394). Sapkın cinsel dürtüleri bulunan parafililer bakımından cinsel suçlarda tekrerr riskinin daha yüksek olduğu söylenebilir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Failerinin Kastrasyonu**, s. 23). Kastrasyonun bütün cinsel suçlulara değil, yalnızca psikiyatrik açıdan parafili hastası olarak nitelendirilen ve sapkın cinsel dürtülerini kontrol edememeleri sebebiyle bu suçları işleyen faille yönelik uygulanması gerektiği savunulmaktadır (Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 17-18). Kimyasal kastrasyon, bu uygulamadan gerçek manada fayda sağlayacak kişilere uygulanmalı iken, bu bakımdan kastrasyonun parafilik cinsel suçlulara yönelik uygulanması gerekmektedir (Laura S. Chism, “The Case for Castration: A ‘Shot’ towards Rehabilitation of Sexual Offenders”, **Law and Psychology Review**, Volume: XXXVII, 2013, p. 208). Cinsel saldırı suçlarında failin davranışlarını kontrol edememesi ve cinsel sapkınlık derecesinde bir hastalığının bulunması durumu söz konusu olabileceğinden, kastrasyon uygulanması konusunda fail açısından tıbbi bir değerlendirme yapılması ve tıbbi teşhis sonucunda bu uygulamaya karar verilmesi gerekir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 87). Parafili ruhsal bir bozukluk olarak kabul edildiğinde, bu rahatsızlığın tedavisinde tıbbi-farmakolojik yöntemlerin kullanılmasının kaçınılmaz olduğu söylenebilir (Vedije Ratkoceri, “Chemical Castration of Child Molesters - Right or Wrong?!” , **European Journal of Social Sciences Education and Research**, Volume: XI, No: 1, September-December 2017, p. 75). Cinsel suçlar, kişide sapkın cinsel dürtülerin bulunmasından dolayı ortaya çıkabileceği gibi, kişinin antisosyal eğilimlerinin olmasından da kaynaklanabilir. Sapkın cinsel dürtülerden kaynaklanan cinsel suçlarda failin cinsel saiki ön plandayken, antisosyal eğilimleri bulunan kişilerin işlediği cinsel suçlarda ise başkalarının haklarını ihlal etme ve onlara zarar verme isteği ağır basmaktadır. Hem sapkın cinsel dürtüleri bulunan hem de antisosyal eğilimleri olan kişiler ise toplum açısından çok daha büyük bir risk teşkil etmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, s. 571-572.)

²⁶⁸ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 303. Çünkü bu kimselerin cinsel bir suç işlemesinde cinsel etkenlerin belirleyici rolü olmaktadır. Dolayısıyla suça yönelten cinsel etkenler bertaraf edildiğinde kişinin cinsel bir suç işlemesi de engellenebilecektir. Ancak cinselliğin dışında kişiyi cinsel suç işlemeye yönelten farklı etkenler bulunuyorsa, kastrasyon uygulaması suçun tekrerrü açısından önleyici olamayacaktır. Zira kişinin cinsel arzuları kastrasyon yoluyla her ne kadar kontrol altına alınabilse de, bu uygulamanın suç fiiline etki eden diğer faktörler üzerinde herhangi bir etkisi olmayacaktır.

azaltan ilaçları almadıklarında sapkın cinsel davranışlarını durdurma yönünde iradelerini kullanamadıklarını, ilaçları alırken ise bu tarz sapkın davranışları durdurabildiklerini ifade etmektedirler²⁶⁹.

Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar ile, kişinin aşırı cinsel istekleri kontrol altına alınarak parafili hastalığının tedavisi amaçlanmaktadır²⁷⁰. Doktrindeki bazı görüşlere göre, kimyasal kastrasyon etkili bir şekilde uygulanıp, bu uygulama bir taraftan da psikolojik terapi ile desteklendiğinde sapkın cinsel davranışların önüne geçilebilecektir²⁷¹. Kimyasal kastrasyon uygulanan kişi psikoterapiye daha iyi cevap

²⁶⁹ Fred S. Berlin, Carl F. Meinecke, "Treatment of Sex Offenders with Antiandrogenic Medication: Conceptualization, Review of Treatment Modalities, and Preliminary Findings", **The American Journal of Psychiatry**, Volume: CXXXVIII, Issue: 5, May 1981, p. 607. Kimyasal kastrasyon, parafililerin süreklilik arz eden sapkın cinsel dürtü ve fantezilerini kontrol altına almalarına yardımcı olur (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 584). Kimyasal kastrasyona tabi tutulan bazı cinsel suç failleri, sapkın cinsel dürtülerinden kurtulmalarında kastrasyonun oldukça faydalı olduğuna dair görüşler bildirmektedir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 25-26). Örneğin; birçok kez çocuklara yönelik cinsel suç işlemiş ve sapkın cinsel düşünce ve davranışlarına bir türlü engel olamadığını ifade eden Jeremy adlı 55 yaşındaki adama koşullu salıverilme çerçevesinde isteğine bağlı olarak kimyasal kastrasyon uygulanmasının ardından bu kişi, sapkın cinsel arzularının önemli oranda azaldığını ve seyrekleştiğini, zihninin sürekli cinsel düşüncelerle meşgul olmasından kurtulduğunu ifade etmiştir (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 399). Kimyasal kastrasyonu tecrübe etmiş cinsel suç faillerinin kastrasyona ilişkin görüşleri bu uygulamayı destekleyici nitelikte olup, bu olumlu görüşler kimyasal kastrasyona iyimser yaklaşılmasını sağlayabilir (Chism, **The Case for Castration**, p. 201). Kendisine kimyasal kastrasyon uygulanmış cinsel suç faillerinin bu uygulama hakkındaki görüşlerinin olumlu yönde olduğu söylenebilirken, kastrasyonu tecrübe etmiş kişilerin bu olumlu düşüncelerinin kastrasyon uygulanması muhtemel diğer failler tarafından bilinmesi, onların da uygulamaya rıza göstermelerinde önemli bir etken olacaktır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 17). Kimyasal kastrasyon yönteminin bazı suçlular açısından olumlu sonuç vermediği görülsede genel olarak bakıldığında etkili ve işlevsel bir tedavi yöntemi olduğu söylenebilir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 212).

²⁷⁰ Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 135-136. Cinsel suç failine yönelik uygulanacak tedavi yöntemi olarak psikoterapiye başvurulabileceği gibi, kişiyi cinsel suça yönelten hastalığı tedavi etmek amacıyla veya cinsel dürtüleri harekete geçiren hormonları azaltmak için ilaçlı tedavi, yani kimyasal kastrasyon da uygulanabilir (Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 44-45).

²⁷¹ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 172. Cinsel suç failinin yeniden bu nitelikte bir suç işleme riskini mümkün olduğunca azaltabilmek için, kimyasal kastrasyon uygulamasının psikoterapi veya diğer bir danışma yöntemiyle birlikte gerçekleştirilmesi gerekir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 28). Pedofillerin tedavisinde farmakolojik tedaviler ile psikoterapinin birlikte uygulanması, etkili bir sonuç alınmasını sağlayacaktır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 16). Cinsel suç failini ıslah etmek, toplum açısından tehlikeliliğini ortadan kaldırarak onu yeniden topluma kazandırmak amacıyla kimyasal kastrasyona başvuruluyorsa, istenen neticinin tam olarak elde edilebilmesi için bu kişilere mutlaka psikiyatrik desteklerin de verilmesi gerekir (Güzelsöy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 24-25). Kimyasal kastrasyon yönteminin etkililiği üzerine yapılan çalışmalar, özellikle bilişsel davranışçı tedavi programları ile birlikte uygulandığında kastrasyonun etkili bir yöntem olabileceği hususunda oldukça iyimserdir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 24).

verebilir hâle geldiğinden, psikoterapinin kimyasal kastrasyonla birlikte uygulanmasının etkili ve uzun vadeli sonuçlar ortaya çıkaracağı düşünülmektedir²⁷².

Doktrinde pedofiller ile diğer cinsel suçluların farklı yaptırımlara tabi tutulması gerektiği yönünde görüşler de bulunmaktadır²⁷³. Bu görüşlere göre, cinsel saldırı fiillerini çocuklara yönlendiren cinsel suçlular, çocuk kurbanlarına karşı kontrol edilemez seviyede cinsel arzu beslemektedir ve bu pedofillerden bazıları hormonal durumları nedeniyle normal bir insana göre sapkın cinsel davranışlara daha yatkın olabilmektedir²⁷⁴. Pedofillerin hastalıklarının çocuklara yönelik karşı konulmaz bir cinsel dürtüye sahip olmak gibi biyolojik temelleri olduğundan bunlar açısından etkili olabilecek tek yol kimyasal ya da cerrahi kastrasyondur, psikoterapi gibi geleneksel tedavi yöntemleri ise bu kişilerde olumlu bir sonuç vermeyecektir²⁷⁵. Dolayısıyla bu görüşler, kimyasal ya da cerrahi kastrasyonun yalnızca pedofil olan cinsel suç failleri için uygulanabileceğini ve bunların tekrar suç işlemelerinin ancak bu şekilde önlenebileceğini savunmaktadır.

²⁷² Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 20. Testosteron seviyesindeki azalma kişinin saldırganlık isteğini de azaltmakta olduğundan, kastrasyon uygulanmış suçlular daha uysal hâle gelmekte ve toplumla uyumlu bir birey olmaları da kolaylaşmaktadır ("16 Compelling Chemical Castration Statistics", (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018). Cinsel suç failine uygulanacak kimyasal kastrasyonun psikoterapi ile desteklenmesi daha faydalı olacaktır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 60). Psikiyatrik terapi ile kimyasal kastrasyonun birlikte uygulanması, cinsel suçlulara yönelik tedavinin uzun dönemde etkili olması açısından oldukça önemlidir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 456).

²⁷³ Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 131. Kimyasal kastrasyonun yalnızca belirli cinsel suç failleri üzerinde etkili olabilmesi muhtemeldir. Birçok araştırma göstermektedir ki kastrasyon yalnızca pedofillerde, hatta daha spesifik belirtmek gerekirse yetişkinlerle cinsel ilişki kurmayıp yalnızca çocuklara yönelen pedofillerde etkili olabilmektedir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 26). Pastner, 'tecavüzcüler' ve 'pedofiller' olmak üzere iki tip cinsel suçlu olduğunu belirtmekte, cinsel bir suç işlerken tecavüzcülerin saldırgan davranışlar gösterdiklerini, pedofillerin ise saldırgan davranmadıklarını ifade etmektedir. Pastner tarafından kastrasyon, tecavüzcüler için değil pedofiller için uygun bir tedavi yöntemi olarak önerilmektedir (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 130). Yapılan araştırmalara göre, bazı cinsel suçlular açısından sadece psikoterapi ve davranışsal tedaviler ile etkili bir sonuç alınabilirken, aynı yöntemler bazı cinsel suçlular açısından tamamen etkisiz olabilmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 202).

²⁷⁴ Flack, **Chemical Castration**, p. 174. Bazı pedofiller çocuklara yönelik cinsel eğilimlerinden nefret etmelerine, onlara karşı gerçekleştirdikleri cinsel davranışlarının doğru olmadığını farkında olmalarına rağmen kendilerini durduramamaktadırlar (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 194-195).

²⁷⁵ Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 131. Psikolojik ve davranışsal tedaviler pedofillerin tedavisi açısından tek başına yeterli değildir. Psikolojik ve davranışsal tedavi uygulanan birçok kişiye bu tedavinin hiçbir fayda sağlamadığı görülmüştür (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 201-202).

Cinsel suçluların aşırı düzeyde bir cinsel arzularının bulunmadığını ve cinsel suç fiillerinin hormonlarından kaynaklanmadığını savunan bir görüş de bulunmaktadır²⁷⁶. Cinsel suç faillerinin vücutlarında olağan seviyenin üstünde testosteron hormonu bulunup bulunmadığının ve cinsel suçun işlenmesinde hormonal durumların etkili olup olmadığının tespiti oldukça önemlidir. Zira kimyasal kastrasyon, hormonlar üzerinde etki gösteren bir yöntemdir. Kişiyi cinsel suçlara yönelten etken hormonları değil ise, bu kişinin işleyeceği cinsel suçları önlemede kimyasal kastrasyonun hiçbir olumlu etkisi olmayacaktır.

Cinsel dokunulmazlığa karşı suçların çok çeşitli nedenlerle işlenmesi mümkündür. Kişilerin bu suçları işlemede farklı etkenler yönlendirici olabilir. Cinsel suç fiili, saldırganın mağdura yönelik öfkesinden, güç gösterme arzusundan, acı vererek bundan zevk alma duygusundan veya antisosyal bir kişiliğe sahip olmasından kaynaklanabilir²⁷⁷. Görüldüğü üzere bunların hiçbirisi cinsel bir saik niteliği taşımamakta ancak buna rağmen fail cinsel bir suç işlemektedir. Dolayısıyla her cinsel suçun cinsel saiklerle işlendiğini söylemek mümkün değildir. Kimyasal kastrasyon uygulaması, suç fiilini cinsel saiklerle gerçekleştirmeyen failler açısından etkisiz ve hatta tehlikeli olabileceğinden, bu uygulama ancak cinsel saiklerle ve şiddete başvurmaksızın suç işleyen cinsel suçlular üzerinde gerçekleştirilmeye elverişlidir²⁷⁸.

²⁷⁶ Mustafa Tören Yücel, “Cinsel Suçluların Tretmanı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 24, Sayı: 94, Mayıs-Haziran 2011, s. 70. Bu görüşe göre kimyasal kastrasyon, pedofiller açısından faydalı bir yöntem değildir. Çünkü bu kişiler cinsellikten ziyade duygusal ihtiyaçla cinsel suç fiilini işlemektedir. Pedofili bir hastalık olduğundan pedofil bir kişiye kastrasyon uygulansa dahi bu kişi vücudunun başka kısımlarını (örneğin ellerini) kullanarak cinsel suç oluşturan davranışlara devam edebilecektir (A.e., s. 77). Pedofillerin cinsel arzuları kimyasal kastrasyon yoluyla azaltılsa dahi bu kişiler çocuklara yönelik istismar fiillerinde bulunmaya devam edebilir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 54).

²⁷⁷ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 70. Cinsel suçlar yalnızca kadınların veya çocukların cinsel bütünlüğü bağlamında değerlendirilmekte, bu suçların şiddet içeren yönü ise göz ardı edilmektedir. Cinsel saldırı ve cinsel istismar suçları aynı zamanda birer şiddet suçu olduğu için, yalnızca cinsel arzuların engellenmesi suretiyle bu suçların önüne geçmek mümkün değildir. Cinsel suçlarda failin saldırganlığı suça neden olan önemli bir etkeni oluşturduğundan, failin sapkın cinsel dürtülerini engellemenin yanında saldırganlığının önüne geçilmesi de suçun tekerrürünü önleme açısından oldukça önemlidir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırılma**, s. 58-59).

²⁷⁸ Flack, **Chemical Castration**, p. 184. Kimyasal kastrasyon, her cinsel suç faili üzerinde etkili olmamaktadır (“16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018). Birtakım suçlular cinsel suçları gerçek bir suç türü olarak görmez, cinsel suç teşkil eden davranışları cezayı gerektiren bir davranış biçimi olarak düşünmezken; diğer bazı suçlular, davranışlarının suç teşkil ettiğini kabul ederler ancak suç fiillerinin uyuşturucu, alkol veya stres gibi cinsellik dışı bir nedenden kaynaklandığını ileri sürerler. Bir diğer suçlu grubu ise cinsel suç fiilini, cinsel arzularını tatmin etme

Kimyasal kastrasyon uygulaması, cinsel suçların işlenmesindeki çeşitli etkenlerden olan güç gösterme arzusu, nefret ve öfke duygusu, acı verme ve şiddet uygulama isteği gibi kişideki antisosyal eğilimler üzerinde herhangi bir etki göstermemektedir²⁷⁹. Örneğin, cinsel saldırı fiilinin nefret ve öfkeden kaynaklı olması hâlinde cinsel isteği azaltıcı ilaçların failin ıslahında ve suçun tekrarrünün önlenmesinde hiçbir etkisi olmayacaktır²⁸⁰. Dolayısıyla kimyasal kastrasyona bir yöntem olarak başvurulduğunda etkili bir sonuç alınabilmesi için, failin salt cinsel bir motivasyonla fiilini gerçekleştirmiş olması gerekmektedir. Failin suç fiilini işleminde cinsel motivasyonun yanında şiddet, merak, nefret, öfke gibi farklı motivasyonlar da mevcutsa, bu durumda kimyasal kastrasyon sapkın cinsel dürtüleri önleyici bir rol üstlenebilse de faili suça iten diğer yönelimleri engelleyemeyeceğinden etkili bir sonuç alınamayacaktır. Salt cinsel bir sapkınlıktan kaynaklı değil de uyuşturucu, alkol²⁸¹, antisosyal eğilimler veya diğer bir dış etkenin etkisi altında cinsel suça yönelen failer hakkında kimyasal kastrasyon uygulanmasından ziyade²⁸², bu

amacıyla değil, mağdur konumundaki kişiye karşı güç gösterisinde bulunma duygusundan, şiddet uygulama isteğinden veya öfkesinden dolayı işlemektedir. Bazı cinsel suç faileri ise tamamen cinsel amaçlarla, cinsel dürtü ve isteklerini kontrol edememeleri dolayısıyla cinsel suçları işlemektedirler. Bu son sayılan suçlular açısından kimyasal kastrasyon yöntemi etkili bir yöntem olabilir de diğer suçlu grupları için kastrasyon uygulaması faydalı olmayacaktır (Edward A. Fitzgerald, “Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender”, **American Journal of Criminal Law**, Volume: XVIII, Issue: 1, 1990, p. 4-5). Çocuklara yönelik cinsel suç işleyen failerin de kategorilere ayrılması oldukça önemlidir, zira bu tür suçluların hepsi kimyasal kastrasyona uygun değildir (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 71).

²⁷⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 584. Kimyasal kastrasyon yalnızca parafili rahatsızlığı bulunan cinsel suçlular bakımından tedavi edici bir etki gösterirken, birçok cinsel suçlu antisosyal yönelimlere veya kişiliğe sahip olup herhangi bir cinsel rahatsızlık yaşamamaktadır (A.e.). Antisosyal eğilimlerinden dolayı cinsel suç işleyen failere yönelik kimyasal kastrasyon uygulanmasının, failin yeniden suç işleminin engellenmesi açısından herhangi bir olumlu etkisi olmayacağı söylenebilir. Buna karşılık, testosteron seviyesindeki azalmanın kişinin saldırganlığını ve şiddet eğilimini de azalttığı söylenmektedir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 24). Ancak kastrasyonun bu yöndeki olumlu etkisinin suçların önlenmesi bakımından önemsiz düzeyde kalacağı söylenebilir.

²⁸⁰ William Green, “Depo-Provera, Castration, and the Probation of Rape Offenders: Statutory and Constitutional Issues”, **University of Dayton Law Review**, Volume: XII, No: 1, 1986, p. 13. Cinsel suçlar saldırganlıktan ve şiddetten de kaynaklanabileceğinden kimyasal kastrasyon bu suçlarla mücadelede etkili bir yöntem olamayabilir. Kimyasal kastrasyonun cinsel suçların tekrarrünü kesin bir şekilde önlediğini söylemek mümkün değildir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 51-52).

²⁸¹ Örneğin; enstest faili babaların çocuklarına yönelik cinsel suç işlemelerinin en önemli sebeplerinden birini kronik alkolizm oluşturmaktadır (Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 42).

²⁸² ABD’de yapılan çalışmalar, çocuklara yönelik cinsel istismarda bulunan cinsel suç failerinin yalnızca üçte birinin pedofil olduğunu, üçte ikisinin ise alkolizm gibi diğer nedenlerden dolayı bu suçları işlediğini göstermiştir (Christina Hebel, “EU Politicians Angered By Polish Chemical Castration Plan”, Spiegel Online, 25 September 2008, (Çevrimiçi) <http://www.spiegel.de/international/europe/an->

kişileri söz konusu suça iten zayıflıkların tespit edilerek bunların tedavisi yoluna gidilmesi daha doğrudur²⁸³. Cinsel suç işlemiş faili bu suça yönelten etken doğru bir şekilde tespit edilerek, failin yeniden cinsel bir suç işlemesinin önüne geçecek uygun tedbirlerin alınması gerekir. Bu çerçevede, kimyasal kastrasyonun mağdurun özellikleri dikkate alınarak, belirli cinsel suçları işleyen tüm faille uygulanması yerine; failin özellikleri dikkate alınarak, etkili bir sonuç ortaya çıkarması mümkün olan failer üzerinde uygulanması daha yerinde olacaktır²⁸⁴.

Kimyasal kastrasyon yöntemi, bu uygulamada kullanılan ilaçların zararlı etkilerinin faydalarından daha ağır bastığı gerekçesiyle eleştirilmektedir²⁸⁵. Kimyasal kastrasyon cerrahi kastrasyona göre daha insancıl bir yöntem olmakla birlikte, bu yöntemin de birçok yan etkisi bulunmaktadır²⁸⁶. Kimyasal kastrasyon için kullanılan ilaçlar; aşırı kilo artışı, halsizlik, baş ağrısı, ayak krampı, sindirim sistemi ile ilgili rahatsızlıklar, safra taşı oluşumu ve şeker hastalığı gibi birçok yan etki ortaya çıkarabilmektedir²⁸⁷. Kimyasal kastrasyon uygulaması, yüksek tansiyona, kolesterol

unsuitable-instrument-for-sex-offenders-eu-politicians-angered-by-polish-chemical-castration-plan-a-580284.html , 7 Kasım 2018). Cinsel ilgisi esasen yetişkinlere yönelik olup uyuşturucu veya alkolün etkisiyle ya da stres gibi durumsal faktörlerden dolayı çocuklara yönelen pedofiller açısından kastrasyon etkili olmayabilir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 26).

²⁸³ İpekçiöğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 113. Örneğin, cinsel suçların görünüm şekillerinden biri olan egzibisyonizmde (teşhircilik) kişi, ruhindaki bunalımı cinsel organını yabancı bir kişiye teşhir ederek hafifletmektedir (Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 69). Kanaatimizce, böyle bir cinsel sapkınlığı bulunan kişiye yönelik kastrasyon uygulanması bu kişinin problemini çözmek açısından etkili bir yöntem olmayacaktır. Olması gereken, psikiyatrik tedaviler ile bu kişinin ruhsal bunalımlarını cinsel bir suça yönelmeden gidermesinin sağlanmasıdır.

²⁸⁴ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 463.

²⁸⁵ Jason O. Runckel, “Abuse It and Lose It: A Look at California’s Mandatory Chemical Castration Law”, **Pacific Law Journal**, Volume: XXVIII, Issue: 3, 1997, p. 579. Kimyasal kastrasyon için kişiye ilaç verilmesi, cinsel organın işlevinin büyük oranda yitirilmesi yanında ciddi yan etkiler ve sağlık risklerine de yol açmaktadır (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 596).

²⁸⁶ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 15-16. Amerika’da doğum kontrol ilacı olarak oldukça yaygın biçimde kullanılan Depo-Provera’nın kadınlar açısından yan etkileri az iken, bu ilaç erkeklerde kullanıldığında daha ciddi yan etkiler gösterebilmektedir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 21). Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların yan etkilerine ilişkin çalışmalarda genellikle bu ilaçların kadınlarda doğum kontrolü için kullanımında verilen doz miktarı üzerinden yan etkileri ortaya konulmaktadır. Bununla birlikte, bu ilaçlar erkeklerde cinsel dürtüleri bastırmak amacıyla kullanıldığında verilen ilaç dozu kadınlardaki kullanımından çok daha fazla olmaktadır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 92-93). Bu bakımdan, cinsel suçlulara yönelik uygulanan kimyasal kastrasyonun yan etkilerinin doğum kontrolü için söz konusu ilaçların kullanımı sonucunda ortaya çıkabilecek yan etkilere göre daha ağır olabileceği söylenebilecektir.

²⁸⁷ Walter J. Meyer, Collier Cole, Evangeline Emory, “Depo Provera Treatment For Sex Offending Behavior: An Evaluation of Outcome”, **The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law**, Volume: XX, No: 3, 1992, p. 254. Kimyasal kastrasyon uygulaması failin sağlığı açısından

ile trigliserit düzeylerinde artışlara ve kalp damar sağlığında bozulmalara da neden olabilmektedir²⁸⁸. Kimyasal kastrasyon uygulamasının en önemli yan etkilerinden biri de, kemik mineral yoğunluğunda kayba neden olarak kemik erimesine veya kemik kırığına yol açmasıdır²⁸⁹. Kimyasal kastrasyonun bazı yan etkileri kalıcı nitelikte olmaktadır²⁹⁰.

Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, kişinin vücudunda kusurlu spermlerin üretilmesine de neden olabilir²⁹¹. Bu ilaçlar sperm miktarını düşürdüğü ve anormal nitelikte spermlere neden olduğu için, kastrasyon etkisi altında döllenmenin gerçekleşmesi hâlinde ceninde birtakım sakatlıklar ortaya çıkabilecektir²⁹². Sperm kalitesinin düşmesi dolayısıyla, gelecek nesillerde kalıtsal hastalıklar da görülebilir²⁹³.

Kimyasal kastrasyon uygulaması, kişinin vücudunda fiziksel ve kimyasal değişikliklere yol açabilir²⁹⁴. Kimyasal kastrasyon uygulanan erkek bireylerde kadınlaşma eğilimleri görülebilmektedir²⁹⁵. Kişi üzerinde birçok olumsuz etkiyi beraberinde getirebilen kimyasal kastrasyon, cerrahi kastrasyonda olduğu gibi andropozun başlamasına, şiddetli ruhsal durum dengesizliklerine ve klinik müdahale gerektiren depresyona neden olabilir²⁹⁶. Bu bakımdan, kimyasal kastrasyona tabi tutulan kişinin bu uygulamanın kendisi üzerinde ortaya çıkardığı biyolojik ve

uzun vadede çok önemli riskler barındırmasının yanında, kısa vadede de ciddi zararlar doğurabilmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 597).

²⁸⁸ “16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018. Kimyasal kastrasyon sonucunda, kişinin kemik gelişimi, beyin fonksiyonları ve kalp damar sağlığı açısından önemli faydaları olan hormonlarında ciddi anlamda azalmalar meydana gelmekte, bu durum çeşitli sağlık sorunları riski doğurmaktadır (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 172).

²⁸⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 597-598. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, kemik erimesine ve karaciğer rahatsızlıklarına yol açabilecektir (“California Law Mandates Chemical Castration of Certain Offenders”, (Çevrimiçi) <http://www.cbs8.com/story/12443091/california-law-mandates-chemical-castration-of-certain-offenders>, 4 Kasım 2018).

²⁹⁰ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 593.

²⁹¹ Green, **Depo-Provera, Castration**, p. 22.

²⁹² Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 172-173. Zorunlu kimyasal kastrasyona tabi tutulan kişinin eşi uygulama sürecinde gebe kalırsa, kastrasyonda kullanılan ilaçlar, ceninde ölü ya da engelli doğmasına kadar varabilecek ciddi sağlık sorunları oluşmasına neden olabilir (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 313).

²⁹³ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 120.

²⁹⁴ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 160. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 182.

²⁹⁵ McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 588.

²⁹⁶ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 395.

psikolojik değişikliklere uyum sağlayabilmesi için mutlaka psikolojik bir terapi görmesi gerekmektedir²⁹⁷.

Kimyasal kastrasyon için kullanılan ilaçlar kısa vadede birçok yan etki doğurmaktayken bu ilaçların uzun dönemdeki yan etkileri ise tam olarak bilinmemektedir²⁹⁸. Zira, tedavi amacıyla kimyasal kastrasyon uygulanmasına başlandıktan bir süre sonra yan etkilerin ortaya çıkmasıyla birlikte tedavi yarıda kesilmekte, bu da kastrasyonun uzun dönemdeki yan etkilerinin belirlenememesine neden olmaktadır²⁹⁹. Hayvanlar üzerinde yapılan uzun süreli çalışmalarda ise kimyasal kastrasyonun meme ve rahim kanserine yol açabildiği gözlemlenmiştir³⁰⁰.

Kimyasal kastrasyon uygulaması, insan vücudu üzerinde cinsel yönden kalıcı bir etki göstermez, uygulama sona erdirildiğinde cinselliğe ilişkin fizyolojik işlevlerin geri dönüşü mümkündür³⁰¹. Yapılan çalışmalara göre, kimyasal kastrasyona tabi tutulan kişi, bu uygulamanın sona ermesinden itibaren yedi ile on gün içerisinde cinsel yeteneklerini geri kazanmakta, cinsel faaliyetleri açısından eski hâline geri dönmektedir³⁰². Dolayısıyla, kimyasal kastrasyonun kişinin vücudundaki testosteron seviyesini düşürerek onun cinsel faaliyetlerini durdurma şeklindeki fonksiyonu kalıcı nitelikte olmamaktadır. Kimyasal kastrasyon için kullanılan ilaçlar testosteron üretimini engelleme konusunda geçici bir etki gösterdiğinden, sapkın cinsel dürtülerin kontrol altında tutulabilmesi için bunların devamlı olarak kullanılması gerekmektedir³⁰³.

²⁹⁷ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 113.

²⁹⁸ **A.e.**, s. 122.

²⁹⁹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 15-16.

³⁰⁰ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 155. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların kısa dönemdeki yan etkileri makul sayılabilecek ölçüde olsa da, bu ilaçlar uzun dönemde ciddi yan etkiler gösterebilmektedir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 175). Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların uzun süreli kullanımı kişi üzerinde ciddi yan etkiler doğurabilecektir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 14).

³⁰¹ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174. Kimyasal kastrasyon uygulamasına son verildiğinde kişi, kastrasyon öncesindeki biyolojik durumuna geri dönmektedir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 15).

³⁰² Flack, **Chemical Castration**, p. 179. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların alımının bırakılmasıyla birlikte birkaç gün içerisinde ilacın etkileri ortadan kalktığından, bu ilaçların düzenli olarak her hafta alınması gerekmektedir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 440).

³⁰³ Green, **Depo-Provera, Castration**, p. 14. Kimyasal kastrasyon uygulamasının, bazı araştırmacılara göre birkaç ay boyunca, bazılarına göre beş yıl boyunca, bazılarına göre ise ömür boyu sürmesi gerekmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 205-206). Birkaç ay boyunca ya

Kimyasal kastrasyon uygulanan kişinin dışarıdan testosteron hormonu alarak cinsel arzularını yeniden harekete geçirmesi ve kastrasyonun etkilerini bu şekilde bertaraf etmesi de mümkündür³⁰⁴. Bu bakımdan, kimyasal kastrasyon uygulaması sürecinde bu kişinin sıkı bir şekilde takip edilmesi ve uygulamanın etkilerini ortadan kaldıracak davranışlarının engellenmesi, kastrasyondan istenen sonucun alınabilmesi açısından büyük önem arz etmektedir³⁰⁵.

2. TARİHSEL SÜREÇTE KASTRASYON

a. GEÇMİŞ DÖNEMLERDEKİ KASTRASYON UYGULAMALARI

Kastrasyon, geçmişten günümüze hayvanlar ve insanlar üzerinde çeşitli amaçlarla uygulanmıştır³⁰⁶. Tarihsel süreçte, cinsel suçluları cezalandırmak ya da tedavi etmek amacıyla veya dini, ticari, müzikal ve tıbbi amaçlar gibi çeşitli amaçlarla insanlar üzerinde kastrasyon yöntemine başvurulduğu görülmektedir³⁰⁷. Geçmiş dönemlerdeki kastrasyon uygulamalarında cerrahi kastrasyon yöntemi kullanılmıştır, zira o dönemlerde kimyasal kastrasyon yöntemi bulunmamaktadır.

Eski çağlarda Yunanlılar kastrasyonu köleler üzerinde ticari amaçlar için uygulamış; doğu ülkelerinde harem muhafızlarının cinsel arzularının önlenmesi için

da beş yıl boyunca, yani geçici bir süre ile uygulandığında kimyasal kastrasyonun uygulama sonrasına dönük bir fayda sağlamayacağı söylenebilir. Zira bu ilaçların etkisi, kullanımının sonlandırılmasından itibaren belirli bir süre geçince ortadan kalkmaktadır. Dolayısıyla kimyasal kastrasyon uygulaması devamlı surette olmadıkça etkili bir sonuç ortaya çıkarmayacağı söylenebilir.

³⁰⁴ John Macdonald, **Rape Offenders and Their Victims**, Illinois, Springfield, 1971, p. 314, Aktaran: Green, **Depo-Provera, Castration**, p. 14. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 15.

³⁰⁵ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 363. Kimyasal kastrasyon uygulanan failin testosteron ilaveleri ile kastrasyonun etkilerini bertaraf etme riski bulunduğundan, etkili bir sonuç alınabilmesi için failin mutlaka yakından takip edilmesi gerekir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 25). Kimyasal kastrasyon uygulanması sırasında klinik takip gerekirken, uygulamanın sonlandırılması için de psikiyatrik bir değerlendirme yapılmalıdır (Ayten Erdoğan, “Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 2, 2010, s. 153).

³⁰⁶ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 215.

³⁰⁷ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 108. Tarihsel süreçte kastrasyon tıbbi sebeplerle ve tedavi amacıyla yapıldığı gibi, dini veya kültürel gerekçelerle de uygulanmıştır (Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 133). Cerrahi kastrasyon, geçmişte yüzyıllar boyunca bir sosyal kontrol mekanizması olarak kullanılmıştır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 76).

kastrasyon işlemi gerçekleştirilmiş³⁰⁸; savaşlarda savaşı kazanan ordu, düşman güçlerinden esir düşenler üzerinde kastrasyon uygulamış³⁰⁹; Avrupa’da 18. yüzyıl boyunca devam eden bir uygulamada, korolarda görev alan çocukların seslerinde gerçekleşecek değişimin önüne geçebilmek için bunlar üzerinde kastrasyon işlemi gerçekleştirilmiştir³¹⁰. Tarihsel süreçte kastrasyon, savaşta esir düşmüş olanlara bir yaptırım olarak, bazı yoksul bölgelerde doğum kontrolü amacıyla, düşmana işkence için veya düşmanın sayısının çoğalmasını önlemek amacıyla uygulanmıştır³¹¹. Tarih boyunca Avrupa, Ortadoğu, Hindistan, Afrika ve Çin gibi pek çok bölgede dini veya sosyal gerekçelerle kastrasyon uygulaması gerçekleştirilmiştir³¹².

Eski toplumlarda kastrasyon hayvanlar üzerinde uygulandığında hayvanların daha uysal ve daha üretken olmalarını sağladığı gözlemlendiğinden, köle sahipleri kölelerinin görevlerini yerine getirmede daha itaatkâr ve daha güvenilir olmalarını sağlayacağı düşüncesiyle köleleri üzerinde kastrasyon uygulamasını gerçekleştirmişlerdir³¹³. Bunun yanında, saraylarda görev alacak kimseler üzerinde kastrasyon uygulanması da oldukça sık rastlanan bir durumdur. Eski Ön Asya, Grek, Roma, Bizans ve İran saraylarında hadım edilmiş (kastrasyona tabi tutulmuş) erkekler görev almış, bunların bir kısmı da devlet kademelerinde oldukça önemli görevler üstlenmişlerdir³¹⁴. Mısır, Kuzey Afrika, Endülüs ve Hindistan saraylarında da hadım edilmiş erkekler çeşitli görevlerde bulunmuşlar, bunlardan bazıları kumandan olarak seferlere dahi katılmışlardır³¹⁵. Abbasiler, Eyyûbîler, Memlûklüler, Selçuklular gibi

³⁰⁸ İmparatorluk döneminde Hindistan’da harem dairesini cerrahi kastrasyon uygulanmış kişiler korumaktaydı (Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**).

³⁰⁹ Tarihte kastrasyon, savaş sırasında esir alınan düşman askerlerine işkence yapmak için kullanılmıştır (Akbaşa, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 358).

³¹⁰ Edward S. Tauber, “Effects of Castration upon the Sexuality of the Adult Male: A Review of Relevant Literature”, **Psychosomatic Medicine**, Volume: II, Issue: 1, January 1940, p. 74-75, Aktaran: William L. Baker, “Castration of the Male Sex Offender: A Legally Impermissible Alternative”, **Loyola Law Review**, Volume: XXX, Issue: 2, Spring 1984, p. 379.

³¹¹ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 44.

³¹² Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 301.

³¹³ Victor T. Cheney, **A Brief History of Castration**, Second Edition, AuthorHouse, 2006, p. 1-2, Aktaran: Haley A. Smith, “Common Enemy and Political Opportunity Leave Archaically Modern Sentencing Unchecked: The Unconstitutionality of Louisiana’s Chemical Castration Statute”, **Loyola Law Review**, Volume: LIX, No:1, Spring 2013, p. 219-220.

³¹⁴ Taneri, **Hadım**, s. 1. Devlet kademelerindeki idari görevlerin dışında dini görevler için de hadımlaştırma uygulamasına rastlanmaktadır. Örneğin, Bizans İmparatorluğu’nda çocuklarını kilisenin hizmetine vermek isteyen bazı aileler, bunun için çocuklarını hadım ediyorlardı (A.e.).

³¹⁵ A.e., s. 2.

Osmanlı öncesi İslam devletlerinde de hadım edilmiş erkeklerin saraylarda istihdam edilmesi yaygın bir uygulamaydı³¹⁶. Osmanlı Devleti’nde de 15. yüzyılın başlarından itibaren hadım edilmiş erkekler sarayda istihdam edilmeye başlanmıştır³¹⁷.

Tarihsel süreçte kastrasyon uygulamasına müzikal amaçlarla başvurulduğu da görülmüştür. Avrupa’da Roma Katolik Kilisesi tarafından kadınların kilise ve katedral korolarında şarkı söylemesine izin verilmediğinden³¹⁸, bu korolarda erkeklere yer verilmiş, burada görevlendirilen erkeklerin ergenlik döneminde seslerinde gerçekleşecek kırılmaları önlemek amacıyla bu kişiler üzerinde kastrasyon uygulanmış ve bunlar için ‘kastrato’ tabiri kullanılmıştır³¹⁹. Özellikle on altıncı ve on sekizinci yüzyıllar arasında İtalya’da görülen bu uygulamada, kadınların ses sanatçısı olarak çalışmasının yasak olması nedeniyle erkek çocuklara ergenlik öncesinde kastrasyon uygulanarak seslerini muhafaza etmeleri sağlanmış ve istenen kadın sesine benzer sesler kastrasyon yoluyla elde edilmiştir³²⁰. Bireyin özerkliği ve vücut dokunulmazlığı kavramlarının o dönem için önemli kavramlardan olmaması, kastratoluğun kabul edilebilir görülerek yaygınlaşmasına neden olmuştur³²¹.

Geçmiş dönemlerde kastrasyon uygulaması, bazı suçlar karşısında bir cezalandırma yöntemi olarak da kullanılmıştır. Cerrahi kastrasyonun bir ceza yaptırımı olarak uygulanması çok eski dönemlere dayanmaktadır³²². Kastrasyon, yüzyıllardan beri bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmaktadır³²³. Tarihsel süreçte cezai bir yaptırım olarak kullanıldığında kastrasyon, genellikle cinsel suç faillerine yönelik

³¹⁶ Recep Çiğdem, “Kısırlaştırma”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 86. Abbasiler, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Zengiler, Anadolu Selçukluları ve Eyyübiler gibi birçok İslam devletinde hadım edilmiş erkekler çeşitli görevlerde istihdam edilmişlerdir. Memlûklüler döneminde de çoğunlukla Rum, Habeş, Hint ve Batı Afrika asıllı olan ve kendi memleketlerinde hadım edildikten sonra Memlûk Sultanlığı’na gönderilen kişilere saray içinde ve dışında çeşitli görevler verilmiştir (Taneri, **Hadım**, s. 1-2).

³¹⁷ Çiğdem, **Kısırlaştırma**, s. 86. Osmanlı Devleti döneminde hem sarayda hem de saray dışında hadım edilmiş erkekler çeşitli görevlerde bulunmuş, bunlardan bazıları veziriazamlığa kadar yükselmişlerdir (Taneri, **Hadım**, s. 2).

³¹⁸ O dönemde Katolik kilisesinin hayatın her alanını düzenleyen üstün bir konumda olması, ‘kastrato’ olarak adlandırılan ses sanatçılarının ortaya çıkmasına yol açmıştır (Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 220). Bu dönemde dini otoriteler, kastrasyonu yasaklamasına karşın çocukların kastrato yapılmasına sıcak bakarak önemli bir çelişki içine düşmüşlerdir (**A.e.**, s. 224).

³¹⁹ Akbaba, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 358-359.

³²⁰ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 216.

³²¹ **A.e.**, s. 224.

³²² Ratkocer, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 72.

³²³ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 121.

uygulanmıştır. Bununla birlikte, cinsel suçlar dışında başka suç faillerine de kastrasyon uygulandığı görülmektedir. Örneğin, Hammurabi Kanunları'nda kastrasyona kısas usulü çerçevesinde yer verilerek, bir başkasına haksız yere kastrasyon uygulayan kişiye ceza olarak kastrasyon uygulanacağı düzenlenmiştir³²⁴. Orta Çağ döneminde İngiltere'de, vatana ihanet suçunu işleyen kimselere yönelik, kastrasyon bir ceza yaptırımı olarak uygulanıyordu³²⁵.

Cerrahi kastrasyon, yaygın olarak cinsel suçlar karşısında bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılmıştır. Cinsel suç failine ceza olarak kastrasyon uygulanmasıyla, bu kişinin yeniden cinsel bir suç işlemesinin önüne geçilmesi amaçlanmaktadır³²⁶. Tarih boyunca birçok toplumda cinsel suçluların cezalandırılmasında kastrasyon yöntemine başvurulmuştur. Eski Mısır'da özgür bir kadına tecavüz eden faile, Eski Roma'da ise hayvanlara tecavüz edene ceza olarak kastrasyon uygulanmaktaydı³²⁷. Bizans İmparatorluğu'nda cerrahi kastrasyon, ölüm cezası olarak uygulanmıştır³²⁸. Orta Çağ'da, 'göze göz, dişe diş' şeklinde ifade edilen kısas usulü kapsamında, tecavüz ve zina gibi suçları cezalandırmak amacıyla kastrasyona başvurulmuştur³²⁹. Osmanlı Devleti'nde 16. yüzyılda çıkartılan Sultan Süleyman Ceza Kanunnamesi'nde çeşitli bedensel cezalara yer verilmiştir³³⁰. Bu kanunnamede, çocuk kaçıranın ve yardım edenin, hıyanet amacıyla birinin evine girenin, ergen ve evli olup livata yapanın örfi bir ceza olarak cerrahi kastrasyon ile cezalandırılacağı düzenlenmiştir ancak söz konusu cezanın uygulandığına dair bir bilgi bulunmamaktadır³³¹.

³²⁴ Cheney, **History of Castration**, p. 6, Aktaran: Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 220.

³²⁵ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 50.

³²⁶ Barnes, Teeters, **Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri**, s. 170.

³²⁷ Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 72.

³²⁸ Akbaba, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 357-358. Eski zamanlarda kastrasyonun erkek genital organının tamamının alınması suretiyle gerçekleştirildiği görülmekteyken, bu şekildeki uygulama, kanamadan veya enfeksiyondan kaynaklanan ölümlere neden olmaktaydı (A.e., s. 357).

³²⁹ Nikolaus Heim, Carolyn J. Hirsch, "Castration for Sex Offenders: Treatment or Punishment? A Review and Critique of Recent European Literature", **Archives of Sexual Behavior**, Volume: VIII, No: 3, 1979, p. 281-282.

³³⁰ Çiğdem, **Kısırlaştırma**, s. 87 (34 numaralı dipnot).

³³¹ A.e., s. 89. Osmanlı döneminde cezalandırma yöntemi olarak kullanılmasının dışında gerçekleşen kastrasyon uygulamalarının önlenmesi adına çeşitli girişimlerde bulunulmuş olmasına rağmen ancak 19. yüzyılın ortalarında bu uygulamalara son verilebilmiştir (A.e., s. 86). Osmanlı Devleti'nde zamanla

Yakın geçmişe bakıldığında, kastrasyonun bir ceza yaptırımı olarak uygulandığı meşhur bir örnekle karşılaşılmaktadır. Yirminci yüzyılda İngiltere’de görülen bu kastrasyon uygulaması, kastrasyonun en bilinen ve en trajik örneklerinden birini teşkil etmektedir. Bilgisayar bilimine çok önemli katkıları olan ünlü İngiliz bilim insanı Alan Turing³³², eşcinsel olması sebebiyle 1952 yılında kimyasal kastrasyon ile cezalandırılmış ve bu cezanın kendisi üzerinde oluşturduğu psikolojik bunalımlar neticesinde 1954 yılında intihar ederek hayatını kaybetmiştir³³³.

b. DİNLER AÇISINDAN KASTRASYON

Kastrasyon uygulaması, çeşitli dinler tarafından da hükme bağlanmış, bu hükümler doğrultusunda izin verilen ya da yasaklanan bir uygulama olmuştur. Tarihsel süreçte bazı dindar gruplar, dine yönelmenin önünde bir engel teşkil ettiğini düşündükleri cinsel aktivitelerden kurtulabilmek adına kastrasyonun gerekliliğini savunmuşlardır³³⁴. Bu gruplar, kastrasyon uygulanması neticesinde cinsel faaliyetlerden arınarak dine daha kuvvetli bir şekilde bağlanacakları düşüncesiyle kastrasyona sıcak bakmaktadırlar. Buna karşılık, dünya genelinde çok sayıda inananı bulunan ve en yaygın dinlerden olan Müslümanlık ve Yahudilik’te kastrasyon uygulaması doğru bulunmamaktadır³³⁵.

İslam dini kastrasyonu yasaklamıştır³³⁶. İslam dinine göre, bir erkeğe isteği dışında kastrasyon uygulanması haram olduğu gibi isteği doğrultusunda bu

hadımlaştırma uygulamalarına son vermeye yönelik bazı adımlar atılsa da ancak 19. yüzyılın ortalarında Sultan Abdülmecid döneminde bu uygulama kesin bir biçimde durdurulabilmiştir (Taneri, **Hadım**, s. 2).

³³² Alan Turing’in biyografisi için Bkz.: (Çevrimiçi) <https://www.timeturk.com/alan-turing/biyografi-816048> , 11 Kasım 2018.

³³³ Alexey Eremenko, “Russia: Parliament Approves Pedophile Castration”, Ria Novosti, 27 January 2012, (Çevrimiçi) <http://www.eurasiareview.com/27012012-russia-parliament-approves-pedophile-castration/> , 11 Kasım 2018.

³³⁴ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 5.

³³⁵ Akbaba, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 357. Yahudilik ve İslam’da kastrasyon yasaklanmıştır (Çiğdem, **Kısırlaştırma**, s. 83-84). Özellikle Ortodoks Museviler kastrasyon uygulamasına şiddetle karşı çıkmaktadırlar (Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 115-116).

³³⁶ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 46. İslam Peygamberi Hazreti Muhammed, kadınlardan tamamen uzaklaşmak isteyen bir sahabeye bunun için müsaade etmemiş, bazı sahabeler de eğer ki Peygamber kadınlardan tamamen uzak durmaya izin vermiş olsaydı kendilerini hadımlaştıracaklarını ifade etmişlerdir (Çiğdem, **Kısırlaştırma**, s. 84). Buradan Hazreti Muhammed’in kastrasyon uygulamasını doğru bulmadığı sonucu çıkarılabilir. Bunun yanında, Hazreti Muhammed’in, yanına getirilen hadım edilmiş köleleri azat ettirdiği rivayet edilmiş ve buna dayanan alimler kölenin

uygulamanın gerçekleştirilmesi de haramdır³³⁷. İslam dini, ruhu taşıma görevini üstlenmiş bedenin bütünlüğünü korumaya önem verdiğiinden kastrasyon uygulamasını haram kılmıştır³³⁸. İslam hukukçuları, kastrasyonun dini açıdan yasak olduğunu belirtmişlerdir³³⁹. Bununla birlikte, İslam hukukçularının çoğunluğu, bir başkasına haksız yere kastrasyon uygulayan kimseye kısas usulü doğrultusunda ceza olarak kastrasyon uygulanabileceğini kabul ederken, Hanefî hukukçular ise bu durumda kısas değil diyet gerekeceği, bu nedenle de ceza olarak kastrasyon uygulanamayacağı görüşündedirler³⁴⁰.

İslam hukukunda ceza, suçlunun ahlakını güzelleştirerek, onu ıslah ederek bir daha suç işlemesini engellemek amacıyla uygulanır³⁴¹. Kastrasyon uygulamasının ise bu amaca ulaşma bakımından islami kurallara uygun bir yöntem olmadığı söylenebilir. Zira burada suçlunun ahlakının güzelleştirilmesi, ıslahının sağlanmasından ziyade suçluya yaptığıın kefareti en ağır şekilde ödetmek amacıyla hareket edilmektedir. Bu bakımdan, bir ceza olarak kastrasyon uygulanması İslam dinine uygun değildir. Cinsel suçlar açısından bakıldığında da, cinsel suç faillerine ceza olarak kastrasyon uygulanmasının caiz olduğuna dair herhangi bir dini kural bulunmadığı gibi, İslam müçtehitlerinin bu hususta bir görüş birliği de bulunmamaktadır.

Kastrasyon uygulaması Hristiyanlık dininde de doğru bulunmamaktadır. Nitekim, nüfusunun çoğunluğu Katoliklerden oluşan İspanya, Portekiz, Fransa, Belçika, İtalya ve Avusturya gibi ülkelerde kastrasyonun cinsel suç faillerinin kontrolü açısından tıbbi bir yöntem olarak kullanılamayacağı kabul edilmektedir³⁴². Bu

hadım edilmesinin onun azat edilmesini gerektireceğini kabul etmişlerdir (Demircan, Keskin, **Müsle**, s. 56-57). Dolayısıyla İslam dininde kölenin dahi hadım edilmesinin yanlış bulunduğu görülmektedir.

³³⁷ Rahmi Yaran, “Hadım (Fıkıh)”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt: XV, 1997, s. 3. Kastrasyon uygulanacak kişinin hür, köle, Müslüman veya gayrimüslim olması kastrasyonun haram olması hükmü açısından bir istisna doğurmaz (**A.e.**).

³³⁸ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 224.

³³⁹ Çiğdem, **Kısırlaştırma**, s. 85. İslam alimlerinin birçoğu tarafından hayvanların iğdiş edilmesi dahi caiz görülmemekte, buna gerekçe olarak da bu uygulamanın hayvana eziyet, Allah’ın yarattığında değişikliğe gitme ve doğal düzeni bozma niteliğinde olması gösterilmektedir. Bazı alimler ise, hayvanların iğdiş edilmesinin meşru bir yarar sağlamak amacıyla yapılması hâlinde caiz olduğu, buna karşılık sırf hayvana eziyet etmek için veya putperestlik döneminden kalma bir âdet olarak bu uygulamanın gerçekleştirilmesinin ise caiz olmayacağı yönünde görüş bildirmektedirler (Yaran, **Hadım (Fıkıh)**, s. 3).

³⁴⁰ Yaran, **Hadım (Fıkıh)**, s. 3.

³⁴¹ Üzülmöz, **Ceza Sorumluluğunun Esası**, s. 263.

³⁴² Heim, Hirsch, **Castration for Sex Offenders**, p. 282.

lkelerde dini inançla bağdaşmaması sebebiyle kastrasyon uygulamasına sıcak bakılmadığı sylenebilir³⁴³.

3. KASTRASYONUN HUKUKİ NİTELİĞİ

Devlet, toplumu zararlı davranışlardan korumakla mükelleftir ve sapkın cinsel davranışların cezalandırma veya rehabilitasyon yoluyla kontrol altına alınması da devlet açısından bir ykmllktr³⁴⁴. Cinsel suç faillerine yönelik uygulanacak ceza hukuku yaptırımları veya çeşitli tedavi programları ile bu kişiler ışlah edilmeli ve toplum açısından tehlike taşımayan bireyler olarak toplumsal hayata geri dönmeleri sağlanmalıdır.

Kastrasyon, tıbbi sebeplerle ve tedavi amacıyla gerçekleştirilebileceği gibi bir ceza hukuku yaptırımı olarak da uygulanabilir³⁴⁵. Tarihsel süreçte kastrasyonun genellikle bir cezalandırma yöntemi olarak kullanılması, kastrasyona ilişkin bir düzenleme yapıldığında ilk olarak bunun bir ceza yaptırımı olduğunu akla getirmektedir³⁴⁶. Bununla birlikte, kastrasyonun hukuki niteliği konusunda kanun koyucunun tercihi belirleyici olmaktadır³⁴⁷. Kanun koyucu tarafından kastrasyonun bir ceza olarak, bir güvenlik tedbiri olarak ya da bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmesi söz konusu olabilir³⁴⁸. Dolayısıyla, kastrasyonun hukuki niteliği, kanun koyucunun bu konuda yapacağı düzenleme çerçevesinde belirlenecektir. Kanun koyucu, yapacağı

³⁴³ Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 437. Bununla birlikte, Amerika Birleşik Devletleri'nde, rahiplerin çocuklara cinsel istismarda bulunduğuna dair Katolik kilisesine yöneltilen suçlamalar karşısında kilise, pedofili rahiplere yönelik bir tedavi programı başlatmıştır. 'Saint Luke Enstitüsü' olarak adlandırılan program 1985'de rahipleri tedavi etmeye başlamıştır. Bu enstitü, tedavi programında rahiplerin cinsel dürtülerini bastırmak için kimyasal kastrasyon yöntemini kullanmıştır (Patricia Edmonds, "Priests' Path to Redemption After Sex Abuse", USA TODAY, 30 July 1993, Aktaran: Stacy Russell, "Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis", **Houston Journal of International Law**, Volume: XIX, No: 2, Winter 1997, p. 432).

³⁴⁴ Melella, Travin, Cullen, **Legal and Ethical Issues**, p. 224.

³⁴⁵ zdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 128.

³⁴⁶ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 153. Kastrasyon, geçmiş dönemlerdeki uygulamaları dolayısıyla toplum tarafından bir ceza yöntemi olarak algılanmaktadır (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 72). Bu bakımdan, kastrasyon kanunlarına yönelik karşılığın tarihsel bir arka planının bulunduğu söylenebilir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 452).

³⁴⁷ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119.

³⁴⁸ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 54. Ceza ve güvenlik tedbiri ayrımı çok net olmayıp, bir ülkede ceza olarak kabul edilen bir yaptırımın diğer bir ülkede güvenlik tedbiri olarak düzenlenmesi söz konusu olabilmektedir (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 895). Bir yaptırım olarak kastrasyonun da bazı ülkelerde ceza niteliğinde bazı ülkelerde ise güvenlik tedbiri niteliğinde düzenlenmiş olması mümkündür.

düzenleme ile kastrasyonu bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak, yani bir ceza hukuku yaptırımını niteliğinde öngörebileceği gibi, bu uygulamayı yaptırım olarak değil bir tedavi yöntemi olarak da düzenleyebilir.

Tıbbi bir gereklilikten dolayı kastrasyona başvurulabileceği gibi, tıbbi gereklilik olmaksızın önleme veya cezalandırma amacıyla da kastrasyon gerçekleştirilebilir³⁴⁹. Devlet, kastrasyon yöntemine ne amaçla başvurduğunu belirlemeli ve bu amaç doğrultusunda kastrasyonu hukuki bir temele oturtmalıdır³⁵⁰.

Yirminci yüzyıldan itibaren kastrasyon, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlarla mücadele amacıyla, suçlunun tedavisinde kullanılan bir yöntem hâline gelmiştir³⁵¹. Kimi hukuk düzenlerinde kastrasyon bir ceza hukuku yaptırımı olarak öngörülmüşken kimilerinde ise bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmektedir³⁵². Bazı ülkeler cinsel suçlarda tekerrürün önlenmesi konusunda hapis cezalarını yeterli görmemekte, buna ek olarak suçlunun takip edilmesi, kayıt altına alınması veya suçluya kastrasyon uygulanması gibi yöntemlere başvurmaktadır³⁵³.

Kimyasal kastrasyonun cinsel suç hükümlüsünün koşullu salıverilmeden yararlanmasının bir şartı olarak düzenlenmesi de söz konusu olabilir. Kimyasal kastrasyon koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlendiğinde, hükümlü belirli bir süre hapis cezasıyla cezalandırılmasının ardından ilaçlı tedavi görmesi koşuluyla serbest bırakılacak ve bu sayede hükümlüye salıverilmesi ile cezanın infazının tamamlanması arasında belli bazı hak ve özgürlüklerini kullanması imkânı sağlanmış olacaktır³⁵⁴. Bununla birlikte, koşullu salıverilmeden yararlanmak için kimyasal

³⁴⁹ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139.

³⁵⁰ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122. Kimyasal kastrasyonun tarihsel arka planına bakıldığında bu yöntem daha ziyade kamu vicdanını rahatlatmak amacıyla başvurulduğu görülecek, bu durumda kastrasyonun bir ceza yaptırımı olarak uygulandığı söylenebilecektir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 54).

³⁵¹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 301. Kastrasyon, birçok ülkede cinsel suçlarda tekerrürü önlemek amacıyla uygulanmaktadır (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 393).

³⁵² İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119. Kimyasal kastrasyon, birçok ülkede özellikle çocuklara yönelik cinsel suçlar işleyen kimseler için bir ceza yaptırımı olarak önerilmektedir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 52).

³⁵³ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 54. Yücel'e göre, suçlunun takip edilmesi ve kayıt altına alınması bir tedbir olarak nitelendirilebilirken, kastrasyon ise bir ceza niteliğindedir. Bir ceza yaptırımı olarak kimyasal kastrasyon, kısasa kısas yöntemine benzemektedir (**A.e.**, s. 54-55).

³⁵⁴ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 123.

kastrasyona rıza göstermiş olan bir hükümlü sonradan rızasını geri alırsa, koşullu salıverilmenin şartı ortadan kalkmış olacak ve hükümlü yeniden cezaevine alınarak kalan cezası infaz edilecektir³⁵⁵. Kastrasyon uygulaması koşullu salıverilme şartı olarak kabul edilirse; bu uygulamanın yan etkileri, cinsel dürtüleri kontrol etme açısından faydaları ve kastrasyona rıza göstermezse alternatifinin hapis cezası olduğu hususlarında cinsel suç failinin bilgilendirilmesi gerekmektedir³⁵⁶.

a. KASTRASYON BİR CEZA HUKUKU YAPTIRIMI MI YOKSA BİR TEDAVİ UYGULAMASI MI?

Kastrasyon yönteminin bir cezalandırma mı yoksa tedavi mi olduğu konusunda tartışmalar geçmişte olduğu gibi günümüzde de sürmektedir³⁵⁷. Kastrasyonun hukuki niteliği konusundaki tartışmalar bu yönetime başvurulmasının gerekçeleri üzerinden şekillenmektedir³⁵⁸. Kastrasyonun hukuki niteliği belirlenirken, bu yöntemin tedavi amacıyla mı yoksa cezalandırma amacıyla mı uygulandığına bakılarak bir değerlendirme yapılmalıdır³⁵⁹. Bununla birlikte, kastrasyonun tedavi amacıyla uygulanıyor olması bunun her zaman tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olduğu anlamına gelmez. Zira, kastrasyonun tedavi amacıyla ancak zorunlu olarak uygulanacak bir yöntem olarak, yani bir güvenlik tedbiri niteliğinde düzenlenmesi söz konusu olabilir. Nitekim, toplumun ve özellikle de çocukların cinsel suçlara karşı korunabilmesi amacıyla, karşılaştırmalı hukukta bir güvenlik tedbiri olarak kastrasyon yaptırımına yer verildiği görülmektedir³⁶⁰. Bunun yanında, kastrasyonun cezalandırma

³⁵⁵ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 32.

³⁵⁶ Kenneth B. Fromson, "Beyond an Eye for an Eye: Castration as an Alternative Sentencing Measure", **New York Law School Journal of Human Rights**, Volume: XI, Issue: 2, Spring 1994, p. 332.

³⁵⁷ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 115. Pedofili olmayan cinsel suç faillerine (yazarın ifadesiyle tecavüzcülere) yönelik kastrasyon uygulaması bir tedavi değil açık bir cezalandırma yöntemidir ve bunların yeniden suç işlemelerini önleyici bir etkisi olmayacaktır. Çünkü bu kişiler bakımından hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyonun tıbbi açıdan etkili bir tedavi yöntemi olduğuna dair hiçbir veri bulunmamaktadır (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 131).

³⁵⁸ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 216.

³⁵⁹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119. Kimyasal kastrasyon, mağdurun ve ailesinin aç alma duygusunu tatmin etmek için de önerilmektedir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 52). Bu durumda kastrasyonun ceza niteliği ön plana çıkmaktadır.

³⁶⁰ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 360. Karşılaştırmalı hukuk göz önüne alındığında, birçok ülkede kastrasyon yaptırımının bir güvenlik tedbiri niteliğinde kabul edildiği görülecektir (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 308).

amacı taşıması hâlinde kastrasyon uygulamasının ceza niteliğinde olduğu söylenebilecektir.

Cinsel suçlarda tekerrürü önlemek amacıyla uygulanan cerrahi kastrasyonun, insan bedenine yönelik ağır bir müdahale teşkil etmesi ve kalıcı bir etki göstermesi nedeniyle ceza olarak nitelendirilmesi mümkündür³⁶¹. Günümüzde kimyasal kastrasyon yönteminin de mevcut olması göz önüne alındığında, cinsel suçlarda cerrahi kastrasyon yöntemine başvurulmasının tedavi amacı taşıdığından bahsedilemeyecektir. Zira, tedavi amacıyla hareket ediliyor ve cinsel suç failinin sapkın cinsel dürtülerinin engellenmesi isteniyorsa, bu amacı gerçekleştirmeye elverişli daha az müdahaleci yöntemin cerrahi kastrasyon değil kimyasal kastrasyon yöntemi olduğu açıktır. Kimyasal yöntemle aynı amaca ulaşmak mümkün iken cerrahi yöntemle başvurulması, cerrahi kastrasyonun tedavi amacıyla değil cezalandırma amacıyla uygulandığını göstermektedir. Bu durumda, cinsel suçlarda tekerrürü önlemek amacıyla cerrahi kastrasyon uygulanmasının öngörülmesi hâlinde, bu uygulamanın bir ceza niteliğinde olduğu söylenebilecektir.

Kimyasal kastrasyon uygulaması açısından bir değerlendirme yapmak gerekirse; kimyasal kastrasyona cinsel suç işlemiş failin cezalandırılması amacıyla başvurulabileceği gibi, pedofililik gibi parafilik bozukluklar bir hastalık olarak kabul edildiğinde³⁶² bu hastalığın tedavisi amacıyla da başvurulabilir³⁶³. Kimyasal kastrasyon bir ceza hukuku yaptırımı olarak kabul edildiğinde uygulanması için failin rızası gerekmezken, bir tedavi yöntemi olarak kabul edilirse ‘hasta’ olarak nitelendirilen failin aydınlatılmış rızası olmaksızın kastrasyon uygulanamayacaktır³⁶⁴.

Kimyasal kastrasyon uygulanmasında tedavi amacının dışında faili ıslah etmek, toplumu korumak gibi amaçlar da mevcutsa, uygulama için failin rızasının

³⁶¹ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174. Kişinin tüm cinsel aktivitesini geri dönüşü olmayacak şekilde sonlandıran cerrahi kastrasyon, tedavi niteliğinde değil ceza niteliğindedir (Işıka, **Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon**, s. 102).

³⁶² Pedofililik, tedavisi başka türlü mümkün olmayan bir hastalık olarak kabul edilerek kastrasyon yönteminin tedavi olarak uygulanmasına gerekçe oluşturulmaktadır (İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122).

³⁶³ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122. Yazara göre, kimyasal kastrasyon zorunlu olarak ve cezalandırma amacıyla değil, pedofili olan kişinin isteğine bağlı olarak ve tedavi amacıyla uygulanmalıdır (A.e., s. 123).

³⁶⁴ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 55.

aranmasının yersiz olduğu söylenebilir³⁶⁵. Nitekim bu durumda kastrasyon bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olacaktır. Kastrasyon uygulamasının tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olduğundan bahsedilebilmesi için, tıbbi bir değerlendirme neticesinde ‘hasta’ olarak nitelendirilen faile, başka bir amaç gözetilmeksizin salt tedavi amacıyla ve tedavinin şartlarına uygun bir şekilde kastrasyon uygulanması gerekmektedir.

Kimyasal kastrasyon uygulamasının bir tedavi yöntemi değil bir ceza niteliğinde olduğunu savunanlar, kastrasyonda kullanılan ilaçlarla ilgili yeterli tıbbi çalışmanın olmadığını, bu ilaçların henüz deneysel aşamada olup tıp camiasında genel bir kabul görmediğini, zararlı etkilerinin faydalarından daha fazla olduğunu ve uzun süreli etkilerinin de bilinmediğini ileri sürmektedirler³⁶⁶. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlarla ilgili bu şekilde bir değerlendirme yapıldığı takdirde, kastrasyon uygulamasının tedavi amacı taşıdığı söylenemeyecek, bu uygulama bir cezalandırma yöntemi olarak kabul edilecektir.

Doktrindeki bir görüşe göre, ‘kimyasal kastrasyon’ ifadesi testosteron etkisini azaltıcı ilaçların bir ceza hukuku yaptırımı olarak kullanılması izlenimi doğururken, bunun yerine kullanılabilecek ‘anti-libidinal tedavi’ veya ‘kimyasal tedavi’ ifadeleri aynı ilaçların tedavi kapsamında kullanıldığı yönünde bir izlenim oluşturmaktadır³⁶⁷. Kastrasyon terimi acı ve ızdırabı akla getirerek olumsuz bir algı oluşturmakta olduğundan, kimyasal kastrasyon kavramı yerine başka bir ifade kullanılması devletin,

³⁶⁵ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 458.

³⁶⁶ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 155. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174-175. Yeme dürtülerini kontrol edemeyen obezite hastaları için mideye kelepçe takılması, midenin bir bölümünün alınması veya zararlı etkileri olan ilaçların verilmesi gibi çok çeşitli tedaviler uygulanmakta, bu tedavilerin birçok yan etkisi olmasına rağmen uygulanmasında bir sakınca görülmemektedir. Obezitenin tedavisi için kullanılan ilaçların kastrasyonda kullanılan ilaçlara benzer şekilde ciddi yan etkileri bulunmasına, tıp camiasında genel kabul görmemesine rağmen, hekimler bu ilaçları hastaların tedavisinde sıklıkla kullanmaktadır. Yeme dürtülerini kontrol edemeyenler için durum böyleyken, cinsel dürtülerini kontrol edemeyenler için ilaç kullanılması çok büyük tartışmaları beraberinde getirmektedir. Tarihsel perspektiften bakıldığında kastrasyon doğrudan bir ceza olarak algılanmakta ve buna yönelik bir reaksiyon ortaya çıkmaktadır (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 155).

³⁶⁷ Hal Tilemann, **Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice**, South Jakarta, Institute for Criminal Justice Reform, 2016, p. 9, (Çevrimiçi) http://icjr.or.id/data/wp-content/uploads/2016/06/paper-ICJR_ResearchNote_CC_CM.pdf , 17 Ekim 2018. ‘Kimyasal kastrasyon’ ifadesi aslında yanlış bir adlandırmadır, zira bu uygulamada fail fiziksel olarak kastrasyona tabi tutulmamaktadır (“California Law Mandates Chemical Castration of Certain Offenders”, (Çevrimiçi) <http://www.cbs8.com/story/12443091/california-law-mandates-chemical-castration-of-certain-offenders> , 4 Kasım 2018).

toplumun ve hükümlülerin bu uygulamaya daha sıcak bakmasını sağlayabilir³⁶⁸. Ancak kanaatimizce, kimyasal kastrasyonun hukuki niteliğinin belirlenmesi konusunda önemli olan, kanun koyucu tarafından kullanılan ifadeler olmayıp uygulamanın hangi şartlar altında ve ne amaçla gerçekleştirildiğidir. Söz konusu uygulamanın hukuki niteliği, yani bir ceza hukuku yaptırımı mı yoksa bir tedavi yöntemi mi olduğu, kastrasyonun uygulanma şartları ile uygulanma amacına göre belirlenecektir. Örneğin, tedavi amacıyla ve tedavinin tüm şartlarına uygun biçimde, özellikle de failin aydınlatılmış rızası doğrultusunda kimyasal kastrasyon uygulanması hâlinde, bu uygulama bir tedavi yöntemi niteliğinde olacaktır. Buna karşılık, kanun koyucu tarafından tedavi amacıyla uygulandığı belirtilse ve kanuni düzenlemede de bu uygulama için ‘anti-libidinal tedavi’ veya ‘kimyasal tedavi’ gibi uygulamanın tedavi niteliğinde olduğunu belirten ifadeler kullanılsa dahi, eğer ki kimyasal kastrasyon mahkeme kararı doğrultusunda zorunlu olarak, failin aydınlatılmış rızası bulunmaksızın uygulanıyorsa bu uygulama bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olacaktır. Bu durumda, kanun koyucu tarafından kastrasyonun tedavi yöntemi olduğunu belirten ifadelerin kullanılması, söz konusu uygulamanın ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olması gerçeğini değiştirmeyecektir.

Kastrasyon uygulamasının cezai bir yaptırım mı yoksa bir tedavi yöntemi mi olduğunun belirlenmesinde bu uygulamanın zorunlu olup olmadığına bakmak gerekirken, kastrasyon uygulaması kişinin rızası doğrultusunda değil zorunlu olarak gerçekleştiriliyorsa cezai bir yaptırım niteliğinde olduğu söylenebilecektir³⁶⁹. Cinsel suç failinin yargı kararıyla zorunlu olarak kastrasyon uygulamasına tabi tutulması, kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olduğunu göstermektedir³⁷⁰. Kimyasal kastrasyon uygulaması, infaz kurumu ya da denetimli serbestlik kurumu gibi bir ceza muhakemesi kurumu yönetiminde, tıbbi gereklilikten bağımsız olarak yalnızca kişinin işlemiş olduğu suç dolayısıyla gerçekleştiriliyorsa, önceden

³⁶⁸ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 28.

³⁶⁹ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 95. Kimyasal kastrasyonun cinsel suç failinin aydınlatılmış rızası olmaksızın uygulanması durumunda tedavi değil ceza niteliğinde olacağı söylenebilir (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171).

³⁷⁰ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 115. Zorunlu bir tedavi olarak kabul edilmesi durumunda kastrasyon yöntemi tedavi niteliğinde değil cezanın devamı niteliğinde olacaktır (A.e., s. 122).

belirlenmiş sabit bir sürenin geçmesiyle sonlandırılıyorsa, yaptırım, ceza veya tedbir olarak nitelendirilip bu nitelemeyi karşılıyorsa kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulandığı söylenebilir³⁷¹.

Cinsel suçları önlemek veya cinsel suç faillerini cezalandırmak amacıyla kastrasyona başvurulabilir³⁷². Cinsel suç failinin yeniden bu nitelikte bir suç işlemesini önlemek için onun kastrasyon ile cezalandırılması da söz konusu olabilir. Bu durumda kastrasyon uygulamasının, esas olarak gelecekte gerçekleşmesi muhtemel cinsel suçları önleme amacı taşıdığı söylenebilir³⁷³. Kastrasyon, bu çerçevede uygulanacak bir ceza yaptırımı olarak kabul edildiğinde, kişinin gelecekte işleme ihtimali olan bir suçtan dolayı cezalandırılması gibi bir durum ortaya çıkacak ve bu da ceza hukukunun temel prensipleriyle bağdaşmayacaktır³⁷⁴. Cinsel suç faili bir kişi her ne kadar geçmişte böyle bir suç işlemiş de olsa gelecekte bu nitelikte bir suçu işleyip işlemeyeceği belirsizdir. Bu nedenle, gelecekteki suç potansiyeline göre bir ceza uygulanması mümkün değildir.

Cinsel suç failine yönelik uygulanacak zorunlu kastrasyonun bir güvenlik tedbiri niteliğinde olması da mümkündür³⁷⁵. Kastrasyon yaptırımı ile amaçlanan, cinsel dokunulmazlığa yönelik bir suç işlemiş kişinin toplum açısından ortaya çıkardığı tehlikelilik hâlini önlemek ve bu suretle yeniden cinsel nitelikte bir suç

³⁷¹ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 459.

³⁷² Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139. Kimyasal kastrasyon yöntemi, caydırıcılık niteliği olan ve sapkın cinsel arzuları bulunan kişilerin bunları kontrol altına almalarını sağlayan etkili bir yöntemdir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 219).

³⁷³ Özellikle bir yaptırım olarak cerrahi kastrasyon uygulanması durumunda bu durum söz konusu olabilecektir.

³⁷⁴ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119.

³⁷⁵ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 307. Zorunlu kimyasal kastrasyon bir ceza olarak nitelendirilemez, zira ceza olarak nitelendirilmesi durumunda cinsel suç failine karşı sosyal hesaplaşmadan başka bir anlam ifade etmeyecektir. Oysa cezanın kefarete dışında başka amaçları da vardır ve ceza yaptırımının yalnızca kefarete hizmet etmesi düşünülemez. Ayrıca kimyasal kastrasyonun bir ceza olarak kabul edilmesi hâlinde, işlenen suç ile faile verilen ceza orantılı olmayacak, suç failinin haksızlık içeriği dikkate alındığında faile yalnızca kastrasyon uygulanması oldukça hafif bir ceza olarak kalacaktır. Buna karşılık, failin haksızlık içeriğini karşılamak için kastrasyon ile birlikte hürriyeti bağlayıcı ceza verilmesi de mümkün değildir. Zira 'non bis in idem' ilkesi gereğince, kişinin suç teşkil eden tek bir fiilinden dolayı iki farklı ceza verilmesi hukuka aykırı olacaktır. Tüm bu nedenlerle kimyasal kastrasyon bir ceza olarak değil, cinsel suçların tekrarrünü önleyici bir güvenlik tedbiri olarak değerlendirilmelidir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 50).

işlemesinin önüne geçmek olduğunda, kastrasyonun, bastırıcı değil önleyici nitelikte bir tedbir olacağı söylenebilir³⁷⁶.

Akıl hastalarına yönelik, rızaları alınmadan, zorunlu olarak tedavi uygulanabilmesi, güvenlik tedbiri niteliğinde olacak zorunlu kastrasyon uygulaması açısından bir örnek olarak düşünülebilir³⁷⁷. Akıl hastalarına yönelik zorunlu tedavi uygulamasının bazı şartları bulunmakta olup, uygulanacak prosedürün tedavi değerinin çok yüksek olması yani önemli düzeyde iyileştirici etkisinin bulunması, tıp camiasında kabul gören bir prosedür olması, risklerine kıyasla faydalarının çok daha fazla olması ve başka uygulamalarla desteklenmesi gerekiyorsa bunlarla birlikte uygulanması gerekir³⁷⁸. İşte güvenlik tedbiri niteliğindeki zorunlu kastrasyon uygulamasında da sayılan bu şartların varlığı aranabilir. Kastrasyon uygulamasının tüm bu şartları sağlaması durumunda, özellikle sapkın cinsel dürtülerinden dolayı cinsel suç işleyen failere yönelik zorunlu bir tedavi olarak uygulanabileceği söylenebilir. Nitekim, kimyasal kastrasyon yöntemini savunanlar, bu yöntemin kontrol edilemeyen cinsel dürtüleri ortadan kaldırmak suretiyle tedavi edici etkisinin olduğunu, kullanılan ilaçların ruhsatlı ilaçlar olması nedeniyle esasen tıp camiasında kabul edildiğini ve yararlı etkilerinin zararlarından daha fazla olduğunu ileri sürmektedirler³⁷⁹.

Doktrinde, kimyasal kastrasyonun bir tedavi uygulaması olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır³⁸⁰. Kimyasal kastrasyonun tedavi amacıyla ve gerçek manada

³⁷⁶ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 307-308. Kanunlarda, mükerrirler ile diğer tehlikeli suçlular hakkında özel güvenlik tedbirleri öngörülebilir. Örneğin, cinsel saldırı ve çocukların cinsel istismarı suçlarından dolayı mükerrir veya itiyadi suçlu durumundaki failer hakkında, denetim süresi içinde, özel bir güvenlik tedbiri olarak, testosteron azaltıcı tedavi uygulaması yapılabilir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 877). Hürriyeti bağlayıcı ceza kefarete ve sosyal hesaplaşma amacıyla uygulanırken, güvenlik tedbiri niteliğindeki kimyasal kastrasyon ise suçlunun ıslah edilmesi ve suçun önlenmesi amacıyla hizmet etmektedir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 128). Toplum açısından yüksek risk taşıyan cinsel saldırganları kontrol altına alarak özellikle çocukları bu kişilerden korumak adına kastrasyonun uygulanabilir bir yöntem olduğu söylenebilir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 26).

³⁷⁷ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 154.

³⁷⁸ A.e..

³⁷⁹ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 175. Kimyasal kastrasyon insanlık dışı ve aşağılayıcı bir ceza değil, kişinin belirli rahatsızlıklardan dolayı acı çekmesini engelleyecek bir tedavidir (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 75).

³⁸⁰ Kimyasal kastrasyon failin rızası doğrultusunda uygulanabilecek bir tedavi yöntemi olup, kastrasyonun bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak uygulanması mümkün değildir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 67). Kimyasal kastrasyon bir tıbbi müdahaledir ve

bir tedavi yöntemi olarak uygulandığının kabul edilebilmesi için, bu tedavinin mutlaka hükümlünün isteğine bağlı olarak, aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması gerekir³⁸¹. Kanaatimizce de, bir tedavi yöntemi olarak kastrasyona başvurulduğu iddia ediliyorsa bunun zorunlu olmaması gerekir. Zira, kimyasal kastrasyon uygulaması sıradan bir tıbbi tedavi niteliğinde olmayıp, birçok yan etkiyi beraberinde getirebilen, kişinin bedenine yönelik ağır bir müdahale niteliği taşımaktadır. Böyle bir müdahalenin zorunlu olarak gerçekleştirilmesi hâlinde, bu uygulama bir tedavi yöntemi olmaktan çıkıp cezalandırmanın devamı hâline gelecektir³⁸². Kimyasal kastrasyonun uygulanması mahkemenin takdirine bırakılıyorsa, kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak düzenlendiği söylenebilir³⁸³. Zorunlu kimyasal kastrasyon bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilemez, zira tedavi olup olmamaya karar verecek olan hastanın kendisi olduğundan, tedavi için mutlaka hastanın aydınlatılmış rızasının bulunması gerektiğinden zorunlu olarak gerçekleştirilen bu uygulamanın tedavi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir³⁸⁴. Tedavi olarak nitelendirilerek önemli yan etkileri bulunan ilaçların zorunlu olarak verilmesi, devletin tedavi adı altında zalimane yaptırımlar uygulaması tehlikesini doğurmaktadır³⁸⁵.

İnsan davranışlarının patolojik olup olmadığına yani tıbbi açıdan anormallik teşkil edip etmediğine, eğer bir patolojik durum varsa da ne tür bir tedavinin gerektiğine karar verme konusunda kanun koyucunun veya mahkemelerin yetkisi bulunmamakta olup, bu yetki hekimlerdedir³⁸⁶. Hekim, bir davranışın patolojik olup

diğer tıbbi müdahalelerde olduğu gibi burada da aydınlatılmış rızanın varlığı gerekir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 57). Kimyasal kastrasyon uygulamasının esas amacı, cinsel suç failinin yeniden suç işlemesini önlemek değil, failde tıbbi açıdan mevcut olan bir rahatsızlığın tedavisi olmalıdır (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4).

³⁸¹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 120. Bir hastaya yönelik kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için öncelikle hastanın konuyla ilgili aydınlatılması ve rızasının alınması gerekir (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 157).

³⁸² İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 120.

³⁸³ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 12.

³⁸⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 60. Kişinin aydınlatılmış rızası alınmaksızın gerçekleştirilen zorunlu kastrasyon uygulamaları tedavi olarak nitelendirilemez (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 95).

³⁸⁵ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 592.

³⁸⁶ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 181. Hekim, insan davranışının hukuksal tanımlamasıyla ilgilenmez, davranışın tıbbi tanımı doğrultusunda hastaya yaklaşır (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159-160 ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 181).

olmadığını belirleyecek ve patolojik bir durum görürse de uygulanacak tedaviye karar verecektir³⁸⁷. Dolayısıyla kanuni düzenleme ile ya da mahkeme kararıyla bir kişi hakkında parafili teşhisi konulması ve tedavi yöntemi olarak da kimyasal kastrasyonun öngörülmesi doğru olmayacaktır. Parafili teşhisini koyacak ve uygulanacak tedavi yöntemini belirleyecek olan hekimlerdir. Parafilin bir hastalık olarak kabul edilmesi hâlinde, bir cinsel suç failinde bu hastalığın bulunduğu ve işlediği cinsel suçta da bu hastalığın etkili olduğu tespit edildiğinde, cinsel suç failine bu hastalığından dolayı tedavi uygulanması söz konusu olacaktır. Bu tedavinin yönteminin hekimlerce belirlenmesi ve tedavinin uygulanması için hastanın aydınlatılmış rızasının aranması hâlinde, söz konusu tedavi tam anlamıyla bir tedavi niteliğinde olacaktır. Ancak, uygulanacak tedaviye mahkeme tarafından hükmedilmesi ve tedavinin zorunlu olarak uygulanması durumunda, bu tedavi uygulamasının güvenlik tedbiri niteliğinde bir ceza hukuku yaptırımı olduğunu söylemek gerekir.

Kimyasal kastrasyon uygulaması, bir sağlık kuruluşu yönetiminde, tıbbi bir teşhis neticesinde gerçekleştiriliyorsa, uygulanan kişiye artık fayda sağlamadığında ya da kişinin rahatsızlığının sona ermesi durumunda sonlandırılıyorsa³⁸⁸, tedavi ya da terapi olarak nitelendirilip bu nitelemeyi doğru bir şekilde karşılıyorsa kastrasyonun bir tedavi yöntemi olarak uygulandığı söylenebilir³⁸⁹. Kimyasal kastrasyonun bir tedavi yöntemi olduğunu savunanlar, hasta olarak nitelendirdikleri kişinin kontrol edilemeyen cinsel dürtülerine kastrasyon yoluyla son verilebileceğini, kastrasyonun yararlı etkilerinin zararlı etkilerinden daha fazla olduğunu ifade ederler³⁹⁰. Pedofililik şeklindeki cinsel sapkınlık bir hastalık olarak kabul edilerek kimyasal kastrasyon yönteminin bu hastalığın tedavisi amacıyla uygulanması hâlinde hastanın tedaviyi reddetme hakkı olduğundan, hasta sayılan pedofilik kişinin rızasına bağlı olarak kastrasyonun uygulanması gerekir³⁹¹. Kimyasal kastrasyonun tedavi olarak

³⁸⁷ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 181.

³⁸⁸ Tıbbi amaçlarla gerçekleştirilen müdahalelerin ayırıcı özelliği, belirli bir süre ile sınırlanmamaları, hastanın ihtiyaç duyduğu ve fayda sağladığı sürece uygulanmalarıdır (Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 463).

³⁸⁹ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 459.

³⁹⁰ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 155-156. Kimyasal kastrasyon bazılarında acımasız bir yöntem olarak nitelendirilse de, cinsel suçlulara yönelik uygulanabilecek en modern tedavi yöntemlerinden biridir (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 73).

³⁹¹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122.

nitelendirilebilmesi için, mutlaka hükümlünün aydınlatılmış rızası doğrultusunda gerçekleştirilmesi gerekir³⁹².

Kimyasal kastrasyon uygulanması için kişinin rızasının bulunması gerektiği yönündeki görüşün, kastrasyonu ceza yargılamasında hükmedilen ıslah edici bir tedbir olarak değil bir tıbbi tedavi yöntemi olarak kabul ettiği söylenebilirken, buna karşılık bir yandan kastrasyonu faili ıslah etmek amacıyla uygulanan bir tedbir olarak nitelendirip diğer yandan rızanın varlığını arayan görüşlerin tutarlı olmadığı söylenebilir³⁹³. Zira, faili ıslah etmek ve suçu önlemek amacıyla öngörülen güvenlik tedbirlerinin uygulanması için hükümlünün rızasına gerek olmadığından, kimyasal kastrasyonun bir güvenlik tedbiri olarak düzenlenmesi durumunda hükümlünün rızası bulunmasa dahi kastrasyon uygulanabilecektir³⁹⁴.

b. KOŞULLU SALIVERİLME ŞARTI OLARAK KASTRASYON

Kimyasal kastrasyon uygulamasının koşullu bir cezalandırma mı yoksa bir tedavi mi olduğu hususunda bir değerlendirme yapmak gerekirse, kastrasyonun koşullu salıverilme için bir şart olarak belirlenmiş olup olmadığına bakılarak bir neticeye varılabilir³⁹⁵. Kastrasyon karşıtları, kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmeden yararlanılmasının bir şartı olarak öngörülmesi durumunda, hükümlünün bu uygulamaya yönelik rızasının aslında daha fazla hapiste kalmamanın bir bedeli yerine geçtiğini belirtmektedirler³⁹⁶. Kimyasal kastrasyonun hapis cezasıyla daha fazla cezalandırılmanın alternatifi olarak sunulmasının bir ölçüde zorlama teşkil ettiği ve bu sebeple de failin kastrasyona yönelik rızasını geçersiz hâle getirdiğine ilişkin görüşler bulunmaktadır³⁹⁷.

³⁹² Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 61. Hükümlünün isteğine bağlı olması durumunda, kastrasyonun, denetimli serbestlikten yararlanma imkânı doğuran bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilmesi mümkündür (İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 115). Ancak, kastrasyonun bu şekilde bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilebilmesi için, failin kastrasyonu kabul etmemesi hâlinde aleyhine bir durumun ortaya çıkmayacak olması ve bu sayede kendisine kastrasyon uygulanmasına özgür iradesiyle karar verebilmesi gerekir. Aksi hâlde kastrasyonun tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilmesi mümkün değildir.

³⁹³ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 457.

³⁹⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 62.

³⁹⁵ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 114.

³⁹⁶ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 92.

³⁹⁷ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 393. Kimyasal kastrasyon uygulaması için failin rızası aranmakla birlikte koşullu salıverilmenin bu tedaviye bağlı tutulması

Bir kimseye cezai yaptırım uygulanması için onun rızasının alınmasına gerek yok iken, kastrasyonun hükümlünün isteğine bağlı olarak uygulanması durumunda ise bu uygulamanın bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olmayacağı söylenebilecektir³⁹⁸. Bununla birlikte, kastrasyon koşullu salıverilmenin bir şartı olarak kabul edildiğinde, her ne kadar uygulanması hükümlünün isteğine bağlı olsa da³⁹⁹, buna yönelik rıza gösterilmediğinde hükümlü koşullu salıverilmeden yararlanamayacak ve hapis cezasının uygulanmasına devam edilecektir. Bu şekilde hükümlü, daha fazla hapis cezası ile kastrasyon uygulaması arasında bir tercih yapmak zorunda bırakılmaktadır. Bu durumda, kastrasyonun alternatif bir ceza yaptırımı olarak nitelendirilmesi mümkündür. Bunun yanında, cinsel suç işlemiş failin cezalandırılmasına henüz başlanmadan, faile hapis cezası ve kastrasyon seçenek olarak sunularak bunlardan birini tercih etmesinin istenmesi hâlinde kastrasyon, hapis cezasının tam anlamıyla bir alternatifi olacaktır. Yani fail ya hapis cezası ile cezalandırılacak ya da isteği hâlinde hiç hapis cezası uygulanmaksızın doğrudan kastrasyon işlemine tabi tutulacaktır⁴⁰⁰. Böyle bir durumda kastrasyon, tam olarak alternatif bir ceza yaptırımı niteliğinde olacak ve kastrasyonun uygulanmasının failin isteğine bağlı olması da durumu değiştirmeyecektir.

durumunda, rızanın gerçekten gönüllü bir şekilde verilmiş olduğuna dair şüpheler artmaktadır (Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 5). Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmesi hâlinde, hükümlü sırf koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için aslında rızası olmayan kastrasyon uygulamasına rıza göstermek zorunda kalabilecektir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 32).

³⁹⁸ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 57.

³⁹⁹ Kimyasal kastrasyona bir tedavi yöntemi olarak ya da bir ceza hukuku yaptırımı olarak kanunlarında yer veren birçok devlette kastrasyonun uygulanması gönüllülük esasına bağlıdır (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 72). Esasen gönüllülük esasına bağlı bir ceza hukuku yaptırımı olamaz. Ceza hukuku yaptırımları zorlayıcıdır ve uygulanacak kişinin isteğine bağlı değildir. Kastrasyona da bir ceza hukuku yaptırımı olarak yer veriliyorsa bunun isteğe bağlı olması söz konusu olamaz. Buna karşılık, kastrasyon uygulamasının failin isteğine bağlı tutulup, bu yöntemin tercih edilmemesi hâlinde failin hapis cezası ile karşı karşıya kalması durumunda, artık kastrasyon uygulamasının tam manasıyla gönüllülük esasına tabi olduğu da söylenemeyecektir. Zira bu durumda failin serbest iradesiyle bir seçim yaptığından bahsedilemez.

⁴⁰⁰ Bazı cinsel suç failleri, müebbet hapis cezasından kurtulmak adına, alternatif bir ceza olarak kendilerine kastrasyon uygulanmasını talep edebilmektedir (“16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018).

İKİNCİ BÖLÜM

II. ÇEŞİTLİ ÜLKE MEVZUATLARI VE UYGULAMALARINDA KASTRASYON

Birçok ülkede cinsel suçlarla mücadelede zorunlu ya da rızaya dayalı olarak cerrahi veya kimyasal kastrasyonun uygulanabileceğine ilişkin yasal düzenlemeler bulunmakta, bu düzenlemelere gerekçe olarak da psikolojik ve psikofarmakolojik terapilerin cinsel suçluların sapkın cinsel eğilimleri üzerinde istenen sonucu vermemeleri ve cinsel suç faillerinin yeniden suç işlemelerini önlemek açısından bu yöntemlerin yetersiz kalması gösterilmektedir¹. Kastrasyon yöntemi, cinsel suç faillerinin bu nitelikteki suçları yeniden işlemelerinin önüne geçmek ve onları topluma kazandırmak amacıyla tüm olumsuz etkilerine rağmen birçok ülkede uygulanmaktadır².

Cinsel suçlarda kastrasyon uygulaması ile ilgili olarak ülkelerin farklı düzenlemeleri mevcuttur ve bu hususta yeknesak bir uygulama bulunmamaktadır³. Kastrasyonun uygulanma şartları ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Kastrasyon uygulanması için bazı ülkelerde cinsel suç failinin buna yönelik rızasının bulunması, bazılarında suçun tekrerrür etmiş olması, bazılarında ise hekim veya belirli bir kurul tarafından işleme onay verilmesi gibi şartlar aranmaktadır⁴. Günümüzde cinsel suçlarla mücadelede bir yöntem olarak kullanılmak üzere genellikle kimyasal kastrasyon yöntemi tercih edilmektedir. Kimyasal kastrasyonun çeşitli ülkelerdeki düzenlemelerine bakıldığında, kastrasyonun mahkemenin takdirine bağlı olarak uygulanacak bir yaptırım olarak düzenlendiği gibi, belirli suçlar açısından özellikle tekrerrür hâlinde uygulanması zorunlu bir yaptırım olarak da düzenlendiği

¹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 108.

² A.e., s. 114. ABD, İsveç, Danimarka, Kanada, Avustralya, Endonezya, Güney Kore ve Polonya gibi birçok ülkede gönüllü ya da zorunlu kimyasal kastrasyon uygulaması yasaldır (David Maddox, “CASTRATE THEM! Chemical Castration for Paedophiles: May's Bid to Keep Our Children SAFE”, Sunday Express, 11 April 2018, (Çevrimiçi) <https://www.express.co.uk/news/politics/944275/sexual-offender-chemical-castration-ministry-justice-worboys>, 16 Ocak 2019). Ancak, yasal olduğu ülkelerde dahi kimyasal kastrasyon uygulamasına yaygın olarak başvurulmamaktadır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 15).

³ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 306.

⁴ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 56.

görülmektedir⁵. Bazı ülkelerde ise kimyasal kastrasyon, hükümlünün rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi yöntemi olarak öngörülmüştür. Bazı ülke mevzuatlarına göre ise kimyasal kastrasyon, koşullu salıverilmeden yararlanılmasının bir şartı olarak düzenlenmiştir⁶.

Cinsel suç faillerine kastrasyon uygulanmasına ilişkin yasal düzenlemeler yirminci yüzyılda yapılmaya başlanmıştır. Özellikle bu yüzyılın sonlarından günümüze kadar cinsel suçlarda kastrasyon uygulaması pek çok ülkede çokça tartışılan ve yasal düzenlemelere konu olan bir uygulama olmuştur. Cinsel suçlarda kastrasyon uygulaması, Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok eyalet tarafından kabul edilen bir yöntem olup, çalışmamızda bu ülkedeki kastrasyon düzenlemelerine ayrıntılı şekilde yer verilmiştir. Bunun ardından, çeşitli Avrupa ülkelerindeki ve dünyanın diğer yerlerindeki kastrasyon düzenlemeleri ve uygulamalarından bahsedilmiştir.

A. AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NDEKİ KASTRASYON DÜZENLEMELERİ

Cinsel suçlar, dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi Amerika Birleşik Devletleri'nde de oldukça sık işlenen ve büyük bir mücadeleyi gerektiren suçların başında gelmektedir. Özellikle çocukların cinsel istismarı, ABD'nin karşı karşıya olduğu en ciddi problemlerden biridir⁷. Amerika Birleşik Devletleri'nde çocukların cinsel suçlara maruz kalma oranlarının çok yüksek olması karşısında, cinsel suçluları engelleme ve toplumu bu suçlardan korumaya yönelik çabaların oldukça değerli olduğu söylenebilir⁸. Yirminci yüzyılın sonlarında ABD'de birçok eyalette, çocuklara karşı cinsel suç işleyen faillerin kayıt altına alınmasını öngören kanunlar çıkartılarak toplumun bu suçlulardan haberdar olması ve gereken önlemleri alması amaçlanmıştır⁹. Ancak, söz konusu cinsel suçlular kayıt altına alınmasına ve okullara, oyun alanlarına

⁵ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 5.

⁶ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 123. ; Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 43-44.

⁷ "16 Compelling Chemical Castration Statistics", (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/> , 3 Kasım 2018.

⁸ Chism, **The Case for Castration**, p. 194-195.

⁹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 197.

ve çocukların bulunduğu diğer yerlere yaklaşımları yasaklanmasına rağmen, bu suçluların yeniden suç işleme oranları yüksek kalmaya devam etmiştir¹⁰.

Yirminci yüzyılın sonlarından itibaren Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel suçlarla mücadelede kastrasyon uygulaması yükselen bir popülerite kazanmıştır¹¹. Bu ülkede kastrasyon yöntemi, cinsel suçlarla mücadelede başvurulabilecek etkili bir yol olarak düşünülmektedir¹². Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel suç faillerine yönelik kastrasyon uygulanması konusunda federal düzeyde resmî bir politika bulunmazken bazı eyaletlerin bu hususta düzenlemeleri mevcuttur¹³. ABD'de yirminci yüzyılın sonundan itibaren çeşitli eyaletlerde kastrasyona ilişkin yasal düzenlemeler yürürlüğe konulmaya başlanmış olup, toplam dokuz eyalette cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasına izin veren kanunlar çıkartılmıştır¹⁴. Kastrasyon yaptırımını öngören dokuz eyaletten Georgia, Montana, Oregon ve Wisconsin eyaletlerinde yalnızca kimyasal kastrasyon, Teksas eyaletinde yalnızca cerrahi kastrasyon yasal hâle getirilmişken; Kaliforniya, Florida, Iowa ve Louisiana eyaletlerinde ise hem kimyasal kastrasyon hem de cerrahi kastrasyon öngörülmüştür¹⁵. Bazı eyaletlerde, uzun hapis

¹⁰ "16 Compelling Chemical Castration Statistics", (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018.

¹¹ Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 483. ABD'de kimyasal kastrasyon uygulaması 1990'lı yıllarda popülerite kazanmakla birlikte bu uygulamanın geçmişi daha eskilere dayanmaktadır. Kimyasal kastrasyon ABD'de ilk olarak 1966 yılında sapkın cinsel davranışların engellenmesi amacıyla kullanılmıştır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 77).

¹² Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 121.

¹³ Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 134.

¹⁴ Chism, **The Case for Castration**, p. 196. ; Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 89. Amerika Birleşik Devletleri'nde 1997'den itibaren dokuz eyalette cinsel suçlulara kimyasal ya da cerrahi kastrasyon uygulanmasına ilişkin kanunlar yürürlüğe girmiştir (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 231). ABD'nin dokuz eyaletinde cinsel suç faillerine yönelik kastrasyon yaptırımı öngörülmüştür (Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 360). Amerika Birleşik Devletleri'nin Kaliforniya, Florida, Georgia, Wisconsin, Oregon, Teksas, Montana, Iowa ve Louisiana eyaletlerinde cinsel suç faillerine yönelik kastrasyon uygulaması yasal hâle getirilmiştir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 25). Ancak bu dokuz eyaletten ikisinde (Georgia ve Oregon eyaletlerinde) daha sonrasında kastrasyon düzenlemeleri yürürlükten kaldırılmıştır (Chism, **The Case for Castration**, p. 196). ABD'de bazı eyaletlerde kimyasal kastrasyon düzenlemeleri gündeme gelmesine rağmen kastrasyon yasal hâle gelmemiştir. 1997 yılında Pennsylvania'da, 2002 yılında Oklahoma'da, 2005 yılında Minnesota'da, 2008 yılında Vermont'ta, 2009 yılında Alabama'da ve 2011 yılında Virginia'da kimyasal kastrasyon düzenlemeleri önerilmiş ancak yürürlüğe girmemiştir (Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 483-484).

¹⁵ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 395. ; Charles L. Scott, Trent Holmberg, "Castration of Sex Offenders: Prisoners' Rights Versus Public Safety", **The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law**, Volume: XXXI, Issue: 4, 2003, p. 503. ; Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 74. Kaliforniya, Florida, Iowa ve Louisiana eyaletlerindeki düzenlemelere göre, cinsel suç faili kendisine kimyasal kastrasyon yerine cerrahi

cezalarına ve kimyasal kastrasyona maruz kalmak istemeyen cinsel suç faillerine gönüllü olmaları hâlinde cerrahi kastrasyon uygulanmasına izin verilirken, hiçbir eyalette cerrahi kastrasyon zorunlu olarak uygulanmamaktadır¹⁶.

Kimyasal kastrasyon uygulamasında yaşanan çeşitli zorluklara ve bu yöntemin toplum güvenliğinin sağlanması açısından faydalı olduğuna dair yeterli veri bulunmamasına rağmen, Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok eyalette kimyasal kastrasyon kanunları çıkarma eğilimleri görülmüştür¹⁷. Cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanmasını öngören eyaletlerde kastrasyon uygulaması için ortak bir standart bulunmamakta olup, bu uygulama için gereken şartlar eyaletten eyalete farklılık göstermektedir¹⁸. Bazı eyaletlerde (örneğin Iowa'da) kastrasyon uygulanabilecek suç tiplerinin kapsamı geniş tutulmuşken, bazılarında ise (örneğin Florida'da) oldukça spesifik cinsel suçlar açısından kastrasyon uygulanabileceği öngörülmüştür¹⁹. ABD'deki bazı düzenlemelere göre kimyasal kastrasyon tamamen isteğe bağlı olup kastrasyonu reddetmenin uygulanacak hapis cezasına bir etkisi bulunmamakta iken, bazı düzenlemelere göre kastrasyon koşullu salıverilmenin zorunlu bir şartı olarak öngörülmüştür²⁰. ABD'de bazı eyaletlerde cinsel suç failine kastrasyon uygulanmasına karar verilmesinde tıp uzmanlarının hiçbir etkisi

kastrasyon uygulanmasını isterse failin bu talebi karşılanacak ve cerrahi kastrasyon uygulaması gerçekleştirilecektir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207).

¹⁶ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203-204.

¹⁷ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 585. Kimyasal kastrasyon yönteminin bir alternatif olarak ortaya çıkmasıyla birlikte ABD'de cerrahi kastrasyonun standart bir yöntem olarak uygulanmasından vazgeçilmiştir (Pitula, **An Ethical Analysis**, p. 10). Kimyasal kastrasyon uygulamasının toplum nezdinde de önemli bir karşılığı bulunmaktadır. Çocuklara yönelik cinsel suçlarda tekrerrür oranlarının yüksek olması sebebiyle, ABD'de birçok kişi kimyasal kastrasyonun cezalandırma sürecinin bir parçası hâline getirilmesi gerektiğini düşünmektedir ("16 Compelling Chemical Castration Statistics", (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018).

¹⁸ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 100.

¹⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579. Iowa'da kimyasal kastrasyon uygulanabilecek cinsel suçların kapsamı geniş tutulmuşken, Florida'da kastrasyona konu olabilecek cinsel suçlar şiddet içeren suçlarla sınırlandırılmıştır (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 235).

²⁰ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 395. ABD'nin bazı eyaletlerinde kastrasyon koşullu salıverilmenin bir şartı olarak uygulanmakta olduğundan, kastrasyonun tedavi amacından ziyade cezalandırma amacını taşıdığı söylenebilir (Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 19-20).

bulunmazken, bazı eyaletlerde ise tıp uzmanlarının değerlendirmeleri doğrultusunda kastrasyonun uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmektedir²¹.

Amerika Birleşik Devletleri'nde birçok eyalette kastrasyon yönteminin bir ceza hukuku yaptırımını olarak uygulandığı söylenebilirken, bu durumda kastrasyon uygulamasının özellikle ABD Anayasası'nın sekizinci maddesi bakımından değerlendirilmesi gerekmektedir. ABD Anayasası'nın sekizinci maddesi ile, zalimce (acımasız) ve olağan dışı olarak nitelendirilebilecek her türlü ceza yasaklanmıştır²². Zalimce ve olağan dışı ceza yasağının temelinde insan onuru kavramı bulunmaktadır²³. Amerikan Yüksek Mahkemesi de zalimce ve olağan dışı cezaları yasaklayan Amerikan Anayasası'nın sekizinci maddesinin amacının, devletin insan onurunu reddeden veya ihlâl eden cezaları uygulamasını önlemek olduğunu ifade etmiştir²⁴. Yüksek Mahkeme, failin onurunu kıran veya onun kişiliğini yok sayan cezaların fiziksel eziyet içermeseler dahi zalimane cezalar olduğunu kabul etmiştir²⁵.

Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel suç faillerine ölüm cezası verilmesi Amerikan Yüksek Mahkemesi'nin kararlarına konu olmuş ve cinsel suçlarda ölüm cezası uygulanması anayasaya aykırı bulunmuştur. Amerikan Yüksek Mahkemesi 1977 yılında verdiği bir karar ile, yetişkin bir kadına tecavüz davasında idam cezasını anayasaya aykırı bulmuş, hayatın kaybına neden olmayan bir suçtan dolayı faile ölüm cezası verilmesinin orantısız bir ceza olduğuna hükmetmiştir²⁶. 1993 yılından itibaren ise bazı eyaletler, on iki yaşın altındaki çocuklara yönelik tecavüz fiilleri için idam cezası getiren düzenlemeler yapmaya başlamıştır²⁷. Amerikan Yüksek Mahkemesi

²¹ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 119-120. Kastrasyona karar verilmesinde tıp uzmanlarının değerlendirmelerinin esas alınması, ABD'deki kastrasyon düzenlemelerinin etkililiğini arttıracak ve bu düzenlemeleri anayasaya uygunluk açısından daha iyi bir duruma getirecektir (A.e., p. 121).

²² Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 210. ABD Anayasası'nın 8. maddesi zalimane ve olağan dışı ceza verilemeyeceğini düzenlemektedir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 41).

²³ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 86.

²⁴ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 585-586. ABD'de kastrasyonun hümanizm ilkesi açısından değerlendirilmesinde, bu uygulamanın ABD Anayasası'nın zalimce ve olağan dışı cezayı yasaklayan sekizinci maddesini ihlâl edip etmediği önemli bir veri sunmaktadır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 46).

²⁵ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 588.

²⁶ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 198.

²⁷ A.e.

2008 tarihli bir kararında, çocuk tecavüzlerinde faile ölüm cezası verilmesinin Amerikan Anayasası'nın sekizinci maddesinde yer alan zalimce ve olağan dışı ceza verme yasağını ihlâl eden aşırı bir ceza olduğuna hükmetmiştir²⁸. Yüksek Mahkeme'nin çocuk tecavüzü fiilinde ölüm cezasını ölçüsüz bir ceza olarak kabul etmesinin en önemli nedenlerinden biri yine, suç fiilinin hayata son veren bir fiil niteliğinde olmamasıdır²⁹.

Cinsel suç faillerine yönelik kastrasyon yaptırımı uygulanmasının Amerika Birleşik Devletleri Anayasası'na uygunluğu açısından yapılacak incelemede, cerrahi ve kimyasal kastrasyon açısından ayrı ayrı değerlendirmelerde bulunulması gerekir. Cerrahi kastrasyonun, insan haklarını ihlâl eden, olağan dışı ve zalimce bir uygulama olduğu düşünülmektedir³⁰. Bu bakımdan, cerrahi kastrasyon yaptırımı ABD Anayasası'nın sekizinci maddesinde yer alan 'zalimce ve olağan dışı ceza yasağı'na aykırılık teşkil edecektir³¹. Nitekim, Amerika Birleşik Devletleri'nde cerrahi kastrasyon, zalimce ve olağan dışı bir ceza olduğu gerekçesiyle mahkemeler tarafından da reddedilmektedir³². Amerikan mahkemeleri istikrarlı bir şekilde, cerrahi kastrasyonu zalimce ve olağan dışı cezaların klasik bir örneği olarak belirtmişlerdir³³. Amerikan Yüksek Mahkemesi de 1985 yılında verdiği bir kararda, zorunlu cerrahi kastrasyon uygulamasının zalimce ve olağan dışı ceza niteliğinde olduğuna hükmetmiştir³⁴. Yüksek Mahkeme, cerrahi kastrasyonun bir sakatlama biçimi olduğunu ve bu nedenle bir cezalandırma yöntemi olarak kabul edilemeyeceğini ifade

²⁸ A.e. ABD Yüksek Mahkemesi söz konusu kararıyla on iki yaşın altındaki çocuklara tecavüz edenlere ölüm cezası verilmesini anayasaya aykırı bularak buna ilişkin düzenlemeyi iptal etmiştir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 90 (69 numaralı dipnot)). Bu kararın verildiği dönemde, Louisiana, Güney Carolina, Montana, Georgia ve Oklahoma eyaletlerinde çocuk tecavüzleri için ölüm cezası yürürlükteydi (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 198).

²⁹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 212-213.

³⁰ Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 73. Barbarca bir uygulama olarak görülen cerrahi kastrasyonun, ABD Anayasası'nın sekizinci maddesine aykırı olduğu söylenebilir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 19).

³¹ Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 134.

³² Pitula, **An Ethical Analysis**, p. 10. Zalimce cezada, ceza uygulanan kişinin acı çekmesi önemsenmez ya da bundan zevk alınır (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 566).

³³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 593. Amerikan Sağlık Birliği de, mahkeme tarafından karar verilen kastrasyon uygulamasına katılmanın hekimler bakımından etik dışı olduğunu deklare etmiştir (A.e.).

³⁴ Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**.

etmiştir³⁵. Bunun yanında Mahkeme, cerrahi kastrasyon uygulaması ile ortadan kaldırılan üreme hakkının kişinin en temel haklarından biri olduğunu da belirtmiştir³⁶.

Cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon yaptırımının uygulanmasının Amerikan Anayasası'na uygun olup olmadığının değerlendirilmesine gelinecek olursa, bu konuda farklı görüşlerin bulunduğu söylenebilir. Doktrinde, kimyasal kastrasyonun zalimce ve olağan dışı bir muamele veya ceza olmadığı yönünde görüşler yer almaktadır³⁷. Buna karşılık, kimyasal kastrasyonun da cerrahi kastrasyon gibi zalimce ve olağan dışı bir ceza olduğu yönünde görüşler de bulunmaktadır³⁸.

Amerikan Yüksek Mahkemesi, Amerikan Anayasası'nın sekizinci maddesi çerçevesinde, devletin suç failinin sağlığına ve fiziksel varlığına zarar verme riski taşıyan cezalar uygulamama yükümlülüğünün bulunduğunu belirtmiştir³⁹. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, kimyasal kastrasyon cinsel suç failinin sağlığına ve vücuduna zarar veren bir uygulama olduğundan, kastrasyonun bu türünün de zalimce ve olağan dışı bir ceza olarak nitelendirilmesi mümkündür⁴⁰. Nitekim ABD'de cinsel suç faillerine ceza olarak kimyasal kastrasyon uygulanmasının zalimce ve olağan dışı bir ceza olduğu yönünde mahkeme kararları da bulunmaktadır⁴¹.

³⁵ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 3.

³⁶ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 215.

³⁷ Kimyasal kastrasyon zalimce ve olağan dışı bir muamele olarak düşünülemez (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 193). Cinsel suç faillerine bir ceza olarak kimyasal kastrasyon uygulanması zalimce ve olağan dışı bir ceza olarak değerlendirilemez. ABD Yüksek Mahkemesi'nin çeşitli kararlarındaki değerlendirmeleri göz önüne alındığında; cinsel suç failinin mental bir hastalığı ya da anormalliğinin bulunması, kastrasyon uygulamasının tıbbi olarak failin yararına olması ve bu uygulamadan daha hafif bir alternatif yöntemin bulunmuyor olması şartlarının varlığı hâlinde zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasının hukuka uygun olacağı söylenebilir. Bununla birlikte, ABD'de cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasını öngören eyaletlerin düzenlemeleri belirtilen standartları taşımamaları sebebiyle eleştirilmektedir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 86-87). Kimyasal kastrasyon, zalimce ve olağan dışı ceza kapsamında değerlendirilecek kadar sert bir yaptırım değildir. Ancak kimyasal kastrasyonun failin sağlığına önemli bir zarar vermeyecek şekilde uygulanması gerekir, aksi takdirde bu uygulama zalimce ve olağan dışı ceza niteliğinde olacaktır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 209-211).

³⁸ Cerrahi ve kimyasal kastrasyonun etkilerinin oldukça benzer olması göz önüne alındığında, cerrahi kastrasyonun zalimce ve olağan dışı ceza olarak kabulünün yanında kimyasal kastrasyonun da bu nitelikte olduğunun kabulü gerekmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 597). Kimyasal kastrasyon zalimce bir uygulama olarak nitelendirilebilir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 98).

³⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 597.

⁴⁰ A.e., p. 599.

⁴¹ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 86.

Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel suç faillerine yönelik bir yaptırım olarak cerrahi veya kimyasal kastrasyon uygulanmasının anayasaya uygunluğu konusunda yapılan bu değerlendirmelerin ardından, bu ülkede cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasını öngören eyaletlerin buna ilişkin düzenlemeleri ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

1. KALİFORNİYA

Kaliforniya, 18 Eylül 1996'da kabul edilen ve 1 Ocak 1997 tarihinde yürürlüğe giren düzenlemeyle, hapishaneden salıverilecek belirli cinsel suç failleri için kimyasal ya da cerrahi kastrasyonun uygulanmasını kabul eden ilk eyalet olmuştur⁴². Kaliforniya'da kastrasyon tüm cinsel suç faillerine değil, cinsel saldırının kanunda belirtilen ağır biçimlerini gerçekleştiren cinsel suçlulara yönelik uygulanabilecekken, kanunda hangi türden cinsel suçlarda kastrasyon uygulanabileceği açık bir şekilde düzenlenmiştir⁴³.

Kaliforniya eyaletinde cinsel suç failine kastrasyon uygulanabilmesi için, suçun mağdurunun on üç yaşın altında olması gerekir⁴⁴. Kaliforniya Ceza Kanunu'na göre, on üç yaşın altındaki bir çocuğa yönelik kanunda belirtildiği şekilde cinsel bir suç işlemiş failin böyle bir suçtan dolayı ilk defa mahkûm olması hâlinde mahkeme, koşullu salıverilme sonrasında uygulanacak bir denetimli serbestlik tedbiri olarak kimyasal kastrasyona hükmetme konusunda takdir yetkisine sahipken, failin bu suçtan dolayı ikinci defa mahkûm olması hâlinde ise kimyasal kastrasyona hükmetmek zorundadır⁴⁵. Böylelikle Kaliforniya Ceza Kanunu, on üç yaşın altındaki çocuğa

⁴² Scott, Holmberg, **Castration of Sex Offenders**, p. 503. ; Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22. ; Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171. Kaliforniya, kimyasal kastrasyon kanununu yürürlüğe koyan ilk eyalettir ve 1996 tarihli kanun ile belirli cinsel suçlular için denetimli serbestlik tedbiri olarak kimyasal kastrasyon öngörülmüştür (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 206).

⁴³ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 23.

⁴⁴ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 234. ; Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 18.

⁴⁵ Peter J. Gimino, "Mandatory Chemical Castration for Perpetrators of Sex Offenses Against Children: Following California's Lead", **Pepperdine Law Review**, Volume: XXV, Issue: 1, 1997, p. 71-72. ; Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 460. Kaliforniya'daki düzenlemeye göre, 13 yaşın altındaki çocuklara yönelik kanunda belirtilen cinsel suçları işleyen failere kimyasal kastrasyon uygulanabilecektir. Mahkeme, suçun ilk defa işlenmesi hâlinde koşullu salıverilmenin bir şartı olarak kimyasal kastrasyona hükmetme konusunda takdir yetkisine sahipken, fail tarafından böyle bir suç ikinci defa işlendiğinde ise koşullu salıverilmenin şartı olarak kastrasyon

yönelik işlediği cinsel bir suçtan hüküm giymiş olan kişiye koşullu salıverilmesi ile birlikte kimyasal kastrasyon uygulanabileceğini, suçun tekrarı hâlinde ise kastrasyon uygulamasının zorunlu olduğunu düzenlemiştir⁴⁶.

Kaliforniya'da kimyasal kastrasyon, belirli nitelikteki cinsel bir suçtan dolayı hükümlü olan kişinin koşullu salıverilmeden yararlanmasının bir şartı olarak öngörülmüştür⁴⁷. Kaliforniya eyaletinde kimyasal kastrasyon uygulaması, birden çok defa cinsel suçtan mahkûmiyet durumunda mahkûmun koşullu salıverilmesi için zorunlu bir şartı oluşturmaktadır⁴⁸.

Kaliforniya'daki düzenlemeye göre kastrasyon uygulanabilmesi için, bir hekim tarafından kastrasyon uygulamasının tıbbi açıdan uygun ve güvenli olduğunun belirlenmesine gerek olmadığı gibi, cinsel suç failine cinsel bir rahatsızlığı olduğu yönünde bir teşhis konulmasına da gerek yoktur⁴⁹. Bunun yanında, bazı kastrasyon düzenlemelerinde olduğu gibi Kaliforniya'daki düzenlemede de kastrasyonda kullanılacak ilaç doğrudan kanunda belirtilmiştir⁵⁰. Kaliforniya'da cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağına mahkemenin karar veriyor olması, bu karar sürecinde tıp uzmanlarının rol almaması ve tıbbi bir değerlendirme yapılmaması, kastrasyon uygulamasının tıbbi bir tedavi değil bir ceza hukuku yaptırımını niteliğinde olduğunu göstermektedir⁵¹.

uygulanması zorunlu hâle gelmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 578. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 234).

⁴⁶ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 306. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 22. İşlenen cinsel suçun mağdurunun on üç yaşından küçük olması şartıyla mükerrer suçluluk hâlinde koşullu salıverilme için kimyasal kastrasyon uygulanması zorunludur (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22).

⁴⁷ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 22. ; Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 26.

⁴⁸ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207. Kaliforniya eyaletinde kimyasal kastrasyon, toplum açısından yüksek risk oluşturan cinsel suç failleri açısından hapisli tahliye şartı olarak öngörülmüştür (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22).

⁴⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 578.

⁵⁰ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 6. Kanuna göre, Kaliforniya'da kimyasal kastrasyon uygulamasında Depo-Provera ticari adıyla bilinen Medroxyprogesterone Acetate (MPA) adlı ilaç kullanılacaktır (A.e.).

⁵¹ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 460. Kaliforniya, ABD'de kastrasyonu cezai bir yaptırım olarak düzenleyen ilk eyalettir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91).

Kaliforniya'daki düzenlemeye göre, cinsel suçlulara yönelik kimyasal kastrasyon uygulanması sürecini hükümlülerin yeniden topluma kazandırılmasıyla görevli kurum yönetecektir⁵². Kaliforniya'da kastrasyon uygulaması, hükümlünün koşullu salıverilmesinden bir hafta öncesinde başlar ve hükümlünün yeniden topluma kazandırılmasıyla görevli kurumun kastrasyon uygulamasına artık gerek kalmadığına karar vermesine kadar devam eder⁵³.

Kaliforniya eyaletinde kastrasyon uygulaması için belirli bir süre öngörülmemesi, ihtiyaç olduğu müddetçe uygulanmasının mümkün olması bunun bir tedavi özelliği gösterdiği anlamına gelse de, kastrasyon uygulamasının sonlandırılmasına veya devam etmesine karar veren organın bir sağlık kurumu veya tıp uzmanı olmaması nedeniyle söz konusu uygulamanın tedavi niteliğinde olmadığı söylenebilir⁵⁴. Bunun yanında, Kaliforniya'da kastrasyon uygulanmasında tıbbi bir gereklilik olup olmadığının ve failin bundan fayda sağlayıp sağlamayacağının değerlendirilmemesi, kastrasyonun tıbbi amaçlarla gerçekleştirilmediğini göstermektedir⁵⁵. Kaliforniya eyaletinde cinsel suç hükümlüsüne kastrasyon uygulanmasına karar verilmesinde, uygulama sırasında denetleme ve uygulamanın sona erdirilmesi aşamalarında tıp uzmanlarının rol almaması, kastrasyon uygulamasının tedavi yöntemi olmaktan ziyade bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olduğunu göstermektedir⁵⁶. Tüm bunlarla birlikte, kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmeden bir hafta öncesinde başlaması da bu uygulamanın bir tedavi yöntemi olarak benimsenmediğini göstermektedir, zira kastrasyon bir tedavi yöntemi olarak

⁵² "California Law Mandates Chemical Castration of Certain Offenders", (Çevrimiçi) <http://www.cbs8.com/story/12443091/california-law-mandates-chemical-castration-of-certain-offenders> , 4 Kasım 2018.

⁵³ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 460-461. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 234. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 22. ; Gimino, **Mandatory Chemical Castration**, p. 72. Kaliforniya'daki kastrasyon düzenlemesi, kastrasyon uygulamasının ne kadar süre boyunca devam edeceği hususunda belirli bir sınır öngörmemiş olması nedeniyle kusurlu bir düzenleme olarak değerlendirilebilir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 108).

⁵⁴ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 463-464.

⁵⁵ **A.e.**, p. 461. Kaliforniya'da belirli cinsel suçları işleyen failler ceza mahkemeleri tarafından kimyasal kastrasyona mahkûm edilebilmekte, bu karar verilirken tıbbi gereklilikler göz önüne alınmamaktadır (**A.e.**, s. 465).

⁵⁶ **A.e.**, p. 461.

kabul edilmiş olsaydı hapis cezasının infazı sürecinde uygulanmaya başlanır, salıverilme zamanına kadar ertelenmezdi⁵⁷.

Kaliforniya'nın kastrasyon düzenlemesinde kastrasyon uygulaması için 'yaptırım', 'ceza' veya 'tedbir' kavramları kullanılmayıp 'tedavi' kavramının kullanılması sebebiyle bu uygulamanın tedavi niteliğinde olduğu kabul edilemez⁵⁸. Kanun koyucu her ne kadar bu uygulamayı tedavi olarak nitelendirse de, uygulamanın gerçek manada bir tedavi niteliğinde olduğunun söylenmesi mümkün değildir.

Tüm bu açıklamalardan anlaşılaçağı üzere, Kaliforniya'daki düzenlemeye göre kastrasyon bir tedavi yöntemi değil bir ceza hukuku yaptırımı niteliğindedir. Kastrasyonun bir ceza mı yoksa güvenlik tedbiri mi olduğu değerdendirilecek olursa da; Kaliforniya'daki kastrasyon düzenlemesine bakıldığında kastrasyonun bir ceza değil, suçun önlenmesi ve toplumun korunmasını amaçlayan bir güvenlik tedbiri niteliğinde olduğu görölmektedir⁵⁹. Bununla birlikte, kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmeden yararlanılmasının bir şartı, yani daha fazla hapiste kalmamanın bir yolu olarak öngörölmüş olması, bu uygulamanın alternatif bir ceza yaptırımı niteliğinde değerdendirilmesini de mümkün kılabilir. Zira, hükümlü ya kimyasal kastrasyona tabi tutularak koşullu salıverilmeden yararlanacak, ya da kastrasyona tabi olmayıp daha uzun süre hapiste kalacaktır. Bu durumda, kastrasyon uygulamasının hapis cezasının bir alternatifi hâline geldiğı, dolayısıyla da alternatif bir ceza olarak değerdendirilebileceğı söylenebilir.

Kaliforniya Ceza Kanunu esas olarak kimyasal kastrasyonu öngörmüş olmakla birlikte, cinsel suç failinin isteğı doğrultusunda kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyon uygulanması da mümkündür⁶⁰. Buna göre hükümlü, kendisine cerrahi

⁵⁷ A.e., p. 462.

⁵⁸ A.e., p. 464-465. Nitekim kastrasyon düzenlemesinin ilk hâlinde belirli cinsel suçları işleyen faillerin kimyasal kastrasyon ile cezalandırılacağı belirtilmesine rağmen bu ifade kanuna 'kimyasal kastrasyona tabi tutulma' olarak geçmiştir (A.e.). Buradan da kastrasyonun esasen bir ceza yaptırımı olarak düşünöldüğü sonucuna ulaşılabilir.

⁵⁹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 24. Hükümlünün cezaevinden çıkmasının ardından sapkın cinsel dürtülerini kontrol edemeyip yeniden cinsel bir suç işlemesini önlemek ve onu topluma kazandırmak amacıyla kimyasal kastrasyon tedbiri öngörölmüştür (A.e.).

⁶⁰ Gimino, **Mandatory Chemical Castration**, p. 72. Kaliforniya'daki kastrasyon düzenlemesi cinsel suç failine esasen üç seçenek sunmaktadır. Cinsel suç faili kimyasal kastrasyon uygulamasına tabi olmayı kabul ederek koşullu salıverilmeden yararlanabilir, bu uygulamayı reddederek hapisanede

kastrasyon uygulanmasını tercih edebilecektir⁶¹. Dolayısıyla, Kaliforniya eyaletinde cerrahi kastrasyon uygulaması da yasaldır ve hükümlünün isteğine bağlı olarak kimyasal kastrasyon yerine uygulanabilmektedir. Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, Kaliforniya’da cerrahi veya kimyasal kastrasyon belirli cinsel suçlarla mücadelede tek çözüm yolu olarak görülmekte olduğundan, psikoterapi veya başka bir psikolojik danışma yöntemiyle birlikte uygulanmamaktadır⁶².

Kaliforniya’daki kastrasyon düzenlemesi, kişiye özgürlüğüne karşılık kastrasyonu teklif etmesi nedeniyle hükümlüyü bir anlamda kastrasyona zorlayacağı ve kastrasyon yanında psikoterapi gibi destekleyici tedavileri öngörmemesinin etkili bir sonuç alınamamasına neden olacağı gerekçeleriyle eleştirilmektedir⁶³. Bununla birlikte, kastrasyona karar verilmesi, kastrasyonun uygulanması ve sonlandırılması aşamalarında tıp uzmanlarına yer verilmemesi ve hiçbir tıbbi değerlendirme yapılmaksızın söz konusu uygulamanın gerçekleştirilmesi nedeniyle de Kaliforniya’daki düzenleme eleştirilebilir. Kaliforniya’nın kastrasyon düzenlemesi büyük tartışmalara neden olmasına rağmen, sonrasında sekiz eyalet daha cinsel suç faillerine kastrasyon uygulanmasını öngören kanuni düzenlemeler yapmıştır⁶⁴. Kaliforniya’nın kastrasyon kanunu, onu takip eden diğer kastrasyon kanunları için bir model oluşturmuştur⁶⁵.

2. FLORİDA

Florida eyaletinde kimyasal kastrasyona ilişkin kanun 30 Mayıs 1997’de kabul edilmiş ve 1 Ekim 1997 tarihinde yürürlüğe girmiştir⁶⁶. Florida’da cinsel suçlulara

kalmayı ve cezasını bu şekilde tamamlamayı tercih edebilir ya da kalıcı nitelikte olan cerrahi kastrasyon uygulamasına tabi olmayı seçebilir (Daley, *A Flawed Solution to the Sex Offenders*, p. 109).

⁶¹ Küçük, *Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi*, s. 306. ; Güzelsoy, *Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları*, s. 21. Kaliforniya’da cinsel suç hükümlüsü kendisine cerrahi kastrasyon uygulanmasını tercih ederek kimyasal kastrasyona tabi olmaktan kaçınabilir (Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 235).

⁶² Harrison, *The High-Risk Sex Offender Strategy*, p. 22.

⁶³ Güzelsoy, *Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları*, s. 22.

⁶⁴ Scott, Holmberg, *Castration of Sex Offenders*, p. 503. ; Tullio, *Chemical Castration for Child Predators*, p. 206-207.

⁶⁵ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 578. Kimyasal kastrasyon Kaliforniya Ceza Kanunu’nun 645. paragrafında düzenlenmiş olup, 1 Ocak 1997 tarihinde yürürlüğe giren söz konusu düzenleme diğer eyaletlerin kastrasyon düzenlemeleri açısından bir model olmuştur (Tilemann, *Laws Providing for Chemical Castration*, p. 17-18).

⁶⁶ Daley, *A Flawed Solution to the Sex Offenders*, p. 112.

yönelik kimyasal kastrasyon uygulanması için suçun mağdurunun belirli bir yaşın altında olması gibi bir şart getirilmemiştir⁶⁷. Bu eyalette de Kaliforniya’da olduğu gibi failin işlediği ilk cinsel suçta kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması mahkemenin takdirine bağlıyken, suçun tekerrürü hâlinde kastrasyon uygulanması zorunludur⁶⁸. Dolayısıyla, Florida’da cinsel suç failinin birden çok defa cinsel suçtan mahkûm olması durumunda, kimyasal kastrasyon uygulaması mahkûmun salıverilmesi için zorunlu bir şartı oluşturmaktadır⁶⁹.

Florida eyaletinde kimyasal kastrasyon, hapis cezasına ya da başka bir cezaya alternatif olarak veya cezayı azaltan bir uygulama olarak öngörülmemiştir⁷⁰. Ancak, hapis cezasının infazının ardından salıverilecek hükümlünün kendisine kimyasal kastrasyon uygulanmasını reddetmesi, ayrıca bir cezayı gerektiren ikinci dereceden bir suç teşkil etmekte olup, bu durumda hükümlü, kimyasal kastrasyon ile hapis cezası arasında de facto bir seçimle karşı karşıya kalmaktadır⁷¹. Bu durumda hükümlü, mahkeme tarafından kastrasyona tabi tutulmasına karar verilmesi hâlinde, kastrasyonu reddetmenin getireceği yeni bir hapis cezasından kurtulabilmek için bu uygulamayı kabul etmek zorunda kalmaktadır.

Florida’daki düzenlemeye göre, cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için, bu uygulamanın cinsel suçlu açısından etkili ve faydalı olacağının bir tıp uzmanı tarafından belirlenmesi gerekmektedir⁷². Bu çerçevede, mahkemenin görevlendireceği bir tıp uzmanı, cinsel suç faili hakkında verilen hükümden itibaren altmış gün içinde hükümlünün kastrasyon uygulaması için uygun bir aday olup olmadığını tespit edecektir⁷³. Bu tıp uzmanı tarafından hükümlünün

⁶⁷ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207.

⁶⁸ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 20. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 25.

⁶⁹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207. Florida eyaletinde Kaliforniya’da olduğu gibi tekerrür hâlinde kastrasyon uygulanması zorunludur (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579).

⁷⁰ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396.

⁷¹ A.e.. Florida’da hükümlü, kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması yönündeki mahkeme kararına uymaz ise, 15 yıl hapis cezası veya 10.000 dolar para cezası ya da her ikisi ile birden cezalandırılacaktır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 26).

⁷² Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 113.

⁷³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 582-583. Florida’da mahkemenin görevlendireceği bir tıp uzmanı tarafından failin kastrasyon uygulaması için uygun bir aday olup olmadığının belirlenmesi gerekirken, kastrasyona uygunlukla ilgili kanunda herhangi bir kriter getirilmemiştir (Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 20). Florida düzenlemesinde,

kimyasal kastrasyona uygun olup olmadığı, bu uygulamanın hükümlü açısından etkili ve faydalı olup olmayacağı konusunda bir rapor düzenlenmesi ve bu rapor doğrultusunda kastrasyonun uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmesi gerekir⁷⁴.

Florida’da cinsel suç failinin kimyasal kastrasyona mahkûm olması hâlinde, kastrasyon uygulaması en geç hükümlünün salıverilmesinden bir hafta öncesinde başlamalıdır⁷⁵. Florida’da kastrasyonun ne kadar süre boyunca uygulanacağını mahkeme belirleyecekken, bu süre birkaç yıl da olabilir failin bütün yaşamını da kapsayabilir⁷⁶. Bu konuda mahkemenin takdir yetkisi bulunmakta olup, kimyasal kastrasyonun cinsel suç failinin ömrü boyunca uygulanmasına ilişkin bir karar verilmesi de söz konusu olabilir⁷⁷.

Florida eyaletinde kimyasal kastrasyonun yanı sıra cerrahi kastrasyon uygulaması da yasal durumdadır. Florida’daki düzenlemeye göre, mahkeme tarafından kimyasal kastrasyona tabi tutulmasına karar verilen cinsel suç faili kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyonu tercih edebilecektir⁷⁸. Dolayısıyla, Kaliforniya’da olduğu gibi Florida’da da hükümlünün isteği doğrultusunda kendisine kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyon uygulanabilecektir⁷⁹.

Florida’daki kastrasyon uygulamasının hukuki niteliği değerlendirilecek olursa; Florida Temyiz Mahkemesi’nin de kastrasyona ilişkin bir davada belirttiği üzere, bu eyaletteki kastrasyon uygulamasının bir ceza niteliğinde olduğu

görevlendirilecek tıp uzmanının kim olacağı ve nasıl belirleneceği belirsizdir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 583).

⁷⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 26.

⁷⁵ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396.

⁷⁶ **A.e.** Florida’da kimyasal kastrasyon uygulamasının ne kadar süreceğini belirleyecek olan mercii mahkemedir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 26). Florida’daki kastrasyon düzenlemesine göre, mahkeme kimyasal kastrasyon uygulaması için herhangi bir süre belirleyebilirken, uygulamanın failin hayatı boyunca sürmesine dahi karar verebilir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579-580. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 236). Florida’da faile kastrasyon uygulanmasına ilişkin hükümde bu uygulamanın süresi belirtilmeliyken, bu süre belirli bir zaman dilimi olabileceği gibi failin ömrü boyunca sürecek şekilde de belirlenebilir (Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 20).

⁷⁷ Florida’da mahkeme, tıp uzmanı tarafından belirli bir cinsel suçlu açısından yapılan değerlendirmede etkili ve faydalı bir yöntem olacağı belirlenen kimyasal kastrasyon uygulamasının failin ömrü boyunca sürmesi yönünde karar verebilir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 113).

⁷⁸ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 237.

⁷⁹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 26. Florida’daki düzenlemeye göre, kimyasal kastrasyona tabi tutulmasına karar verilen cinsel suç faili kendisine kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyon uygulanmasını talep edebilir ve bu talep üzerine faile cerrahi kastrasyon uygulanır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 114).

söylenbilir⁸⁰. Cinsel suç faili hakkında kastrasyon uygulanmasına karar verilmesi sürecinde her ne kadar tıp uzmanları rol alıyor ve tıbbi değerlendirmeler neticesinde bu uygulamaya karar veriliyor olsa da kastrasyon uygulaması mahkeme kararıyla, zorunlu olarak gerçekleştirilmektedir. Bunun yanında, cinsel suç hükümlüsünün kastrasyona tabi olmayı reddetmesi hâlinde, sırf bu tercihi nedeniyle yeni bir hapis cezasıyla cezalandırılmasının öngörülmüş olması dolayısıyla da Florida'daki kastrasyon uygulamasının ceza niteliğinde değerlendirilmesi mümkündür. Zira, bu durumda kastrasyon uygulaması, reddedilmesi hâlinde uygulanacak olan ceza yaptırımının alternatifi hâline gelmekte olduğundan, alternatif bir ceza yaptırımı olarak nitelendirilebilecektir.

3. OREGON

Oregon eyaletinde kimyasal kastrasyon ilişkin düzenleme 1999 yılında yürürlüğe girmiştir⁸¹. Oregon'da cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için, suçun mağdurunun belirli bir yaşın altında olması şartı bulunmamaktadır⁸².

Oregon'da kimyasal kastrasyon uygulaması için bazı aşamalar öngörülmüştür. İlk olarak, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasıyla görevli kurum kimyasal kastrasyona tabi tutulabilecek 40 ile 50 arasında hükümlüyü belirler⁸³. Belirlenen bu adayların; cinsel bir suçtan hüküm giymiş olması, hapis cezasının infazında son altı ayın içinde olması ve kimyasal kastrasyondan fayda sağlaması en muhtemel adaylar olduklarının kurum tarafından tespit edilmesi gerekir⁸⁴. Ardından bu suçlular arasından toplum açısından daha fazla risk taşıyanlar belirlenecek, bunların içerisinde

⁸⁰ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 21.

⁸¹ Chism, **The Case for Castration**, p. 196. ; Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 117.

⁸² Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207.

⁸³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 580. Oregon'da ceza infaz kurumu, koşullu salıverilme veya denetimli serbestlikten yararlanabilecek durumdaki cinsel suç hükümlüleri arasından her yıl kırk ya da elli kişiyi, bunların salıverilmesinden altı ay öncesinde belirleyecektir. Oregon'da kimyasal kastrasyon uygulamasına karar verilmesi sürecinde mahkeme değil ceza infaz kurumu belirleyici rol oynamaktadır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 31-32). Oregon'da kimyasal kastrasyon uygulanması konusunda kriter olarak alınan, failde cinsel bir rahatsızlığın bulunması değil failin risk değerlendirmesi olduğundan, cinsel bir rahatsızlıkları bulunmayıp diğer kimselerin haklarını ihlâl etme konusunda genel bir istekleri olan antisosyal cinsel suçlular üzerinde de kastrasyon uygulanması söz konusu olabilir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 584).

⁸⁴ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 580.

de kastrasyon uygulamasının faydalı olacağı düşünölen suçlular uzman bir hekime yönlendirilecek, bu uzman hekim de kendisine yönlendirilen kişiler hakkında tıbbi bir değeriendirme yapacaktır⁸⁵. Hekim tarafından, belirlenen adaylar için kastrasyonun tıbbi olarak uygun olup olmadığı konusunda bir inceleme yapılır⁸⁶. Tüm bu aşamaların ardından kimyasal kastrasyona tabi tutulmalarına karar verilen cinsel suç faillerine yönelik koşullu salıverilmenin zorunlu bir şartı olarak ya da denetimli serbestlik tedbiri olarak kastrasyon uygulanır⁸⁷.

Görüldüğü üzere, Oregon eyaletinde tıbbi bir değeriendirme ve karar süreci sonucunda cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağına karar verilmektedir⁸⁸. Oregon’da kastrasyon uygulamasının her aşaması ayrı bir prosedüre bağlanarak, hükümlünün lehine olacak şekilde kimyasal kastrasyonun uygulanması zorlaştırılmıştır⁸⁹.

Oregon’da kimyasal kastrasyon uygulamasının diğeri bazı eyaletlerde olduğu gibi hapisneden salıverilmeden belirli bir süre önce başlaması öngörölmemiş olup, kastrasyon uygulamasına cinsel suç failinin salıverilmesinden sonra başlanacaktır⁹⁰. Oregon’daki düzenlemeye göre, kimyasal kastrasyon uygulamasına tabi tutularak koşullu salıverilen hükümlüler, uygulama sürerken uzman bir hekim tarafından sürekli takip ve gözetim altında tutulacaktır⁹¹. Oregon’da kimyasal kastrasyon uygulaması yalnızca uzman hekim tarafından uygulamanın artık etkili olmadığının ya da uygulanan kişiye zarar verdiğinin belirlenmesi üzerine sonlandırılabilir⁹². Dolayısıyla uzman hekim böyle bir değeriendirmede bulunmadıkça kastrasyon uygulamasına devam edilecektir.

⁸⁵ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 31.

⁸⁶ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 580.

⁸⁷ **A.e.** Uzman hekimin kastrasyon yapılmasını uygun gördüğü hükümlülerin koşullu salıverilme veya denetimli serbestlikten yararlanabilmesi için, bunlar üzerinde kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilmesi zorunludur (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 31).

⁸⁸ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 118-119.

⁸⁹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 30.

⁹⁰ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 119. Bu durum, cinsel suç failine kimyasal kastrasyon için verilen ilaç dozunun yeterli olup olmadığını ve failin ilaçlara karşı alerjisinin veya vücudunda başka bir olumsuz tepkinin ortaya çıkıp çıkmadığını gözlemlemek için bir deneme süresinin bulunmaması anlamına gelmekte olup, düzenlemenin eksik bir yönü olarak değeriendirilebilir (**A.e.**).

⁹¹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 31.

⁹² Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 119.

Oregon eyaletinde bir dönem cinsel suç faillerine yönelik kimyasal kastrasyon uygulanması yasal durumda olsa da, bir süre sonra kastrasyona ilişkin düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır⁹³. Kimyasal kastrasyona izin veren düzenlemenin mevzuattan çıkartılması 2011 yılında gerçekleşmiştir⁹⁴. Mevcut durumda Oregon eyaletinde kimyasal kastrasyonun uygulanmasına ilişkin yasal bir düzenleme bulunmadığından, cinsel suçlarla mücadelede bu yönteme başvurulamayacaktır.

4. IOWA

Iowa eyaletinde kimyasal kastrasyon, on iki yaşını doldurmamış çocuklara karşı cinsel suç işleyen failler hakkında koşullu salıverilmenin bir şartı olarak uygulanmaktadır⁹⁵. Iowa'da kimyasal kastrasyon uygulaması, cinsel suçlunun birden çok defa cinsel suçtan mahkûm olması hâlinde mahkûmun koşullu salıverilmesinin zorunlu bir şartını oluşturmaktadır⁹⁶. Buna göre, belirli cinsel suçlarda tekerrür hâlinde, failin koşullu salıverilmeden yararlanabilmesi için kimyasal kastrasyona tabi olması zorunlu olacaktır.

Iowa'da kimyasal kastrasyon psikolojik danışma ve kapsamlı bir terapi planı ile birlikte uygulanarak kastrasyonun etkililiği arttırılmaya çalışılmaktadır⁹⁷. Bu bakımdan Iowa'daki kastrasyon uygulaması tedavi amacıyla gerçekleştiriliyor gibi görünse de, kastrasyonun koşullu salıverilmenin şartı olarak öngörölmüş olması bu uygulamanın tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilmesine engel olacaktır. Zira, koşullu salıverilmenin şartı olarak düzenlenerek daha fazla hapis cezasıyla cezalandırılmanın bir alternatifi hâline getirilmiş olmasından dolayı, Iowa'daki kastrasyon uygulamasının da bir ceza hukuku yaptırımını niteliğinde olduğu söylenebilir.

⁹³ Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 483.

⁹⁴ Chism, **The Case for Castration**, p. 196.

⁹⁵ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 23. Iowa eyaletinde cinsel suç failine kastrasyon uygulanabilmesi için, mağdurun 12 yaş veya altında olması gerekir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 235). Iowa eyaletinde kimyasal kastrasyon, hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanmasının bir şartı olarak düzenlenmiştir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 29. ; Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 26).

⁹⁶ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207. Iowa eyaletinde, Kaliforniya ve Florida'da olduğu gibi tekerrür hâlinde kastrasyon uygulanması zorunludur (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579).

⁹⁷ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 236.

Kaliforniya’da olduğu gibi Iowa eyaletinde de, eyaletin ilgili kurumunun artık kastrasyona gerek olmadığına karar vermesine kadar kastrasyon uygulamasına devam edilecektir⁹⁸. Bunun yanında Iowa’da, kimyasal kastrasyona tabi tutulacak failin bu uygulamanın masraflarını kendisinin karşılaması öngörülmüştür⁹⁹.

Kaliforniya ve Florida eyaletlerindeki kastrasyon düzenlemelerinde olduğu gibi Iowa’daki düzenlemeye göre de, cinsel suç faili kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyonu tercih edebilecektir¹⁰⁰. Cinsel suç failinin kimyasal kastrasyona tabi olmayı istemeyip kendisine cerrahi kastrasyon uygulanmasını talep etmesi durumunda, faile kimyasal kastrasyon uygulanmayacak, bunun yerine fail üzerinde cerrahi kastrasyon işlemi gerçekleştirilecektir.

5. MONTANA

Montana, Amerika Birleşik Devletleri’nde Kaliforniya’nın ardından kimyasal kastrasyonu kabul eden ikinci eyalet olmuştur¹⁰¹. Montana’daki kastrasyon düzenlemesine göre mahkeme, cinsel suç faili hakkında verdiği hükmün bir parçası olarak faile kimyasal kastrasyon uygulanmasına karar verebilecektir¹⁰². Montana eyaletinde de kimyasal kastrasyon, hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanmasının bir şartı olarak düzenlenmiştir¹⁰³.

Montana eyaletinde cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için, suçun mağdurunun on beş yaş veya altında olması şartı aranmaktadır¹⁰⁴. Bu eyalette failin kastrasyona tabi tutulabilmesi için cinsel suç mağduru açısından böyle bir yaş sınırı belirlenmişken, ensest ilişkilerde ise mağdurun yaşına bakılmaksızın kastrasyon uygulanabilecektir¹⁰⁵. Bunun yanında Montana’da failin belirli cinsel

⁹⁸ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 580.

⁹⁹ Tullio, *Chemical Castration for Child Predators*, p. 209. ; Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 237.

¹⁰⁰ Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 237.

¹⁰¹ Harrison, *The High-Risk Sex Offender Strategy*, p. 22.

¹⁰² Daley, *A Flawed Solution to the Sex Offenders*, p. 110-111.

¹⁰³ Güzelsoy, *Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları*, s. 29.

¹⁰⁴ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 579.

¹⁰⁵ Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 235.

suçlardan ikinci defa hüküm giymesi hâlinde, suçun mağduru yetişkin olsa dahi kastrasyon uygulanabilecektir¹⁰⁶.

Montana eyaletinde mahkeme, cinsel suç hükümlüsü hakkında kimyasal kastrasyon uygulanmasını uygun görürse kastrasyona hükmedebilecek iken¹⁰⁷, mahkemenin hakkında kastrasyon kararı vermediği bir hükümlü de kendi isteği üzerine kimyasal kastrasyona tabi tutulabilir¹⁰⁸. Montana’da tecavüzden veya ikinci defa ensest ilişkiden mahkûm olan cinsel suçlulara kimyasal kastrasyon uygulanması zorunludur¹⁰⁹.

Montana eyaletinde, hakkında kimyasal kastrasyona hükmedilen cinsel suç failinin mahkeme kararına aykırı davranarak söz konusu yükümlülüğe uymaması, bağımsız bir suç olarak düzenlenmiştir¹¹⁰. Buna göre, mahkeme tarafından karar verilen kimyasal kastrasyon uygulamasına devam etmeyen cinsel suç faili, on yıldan yüz yıla kadar hapis cezasıyla karşı karşıya kalmaktadır¹¹¹. Dolayısıyla Montana’da mahkeme tarafından kendisine kastrasyon uygulanmasına karar verilen cinsel suç hükümlüsü ya bu uygulamaya tabi olacak ya da bu uygulamayı reddetmesinden dolayı uzun süreli hapis cezası ile cezalandırılacaktır. Bir tarafta kimyasal kastrasyon uygulaması, diğer yanda ise hapis cezası bulunması ve cinsel suç hükümlüsünün bunlardan birini tercih etmek zorunda bırakılması nedeniyle, Montana’daki kastrasyon uygulamasının bir ceza yaptırımını niteliğinde olduğu söylenebilecektir.

Montana’da kimyasal kastrasyon uygulaması failin hapisshanedan salıverilmesinden bir hafta öncesinde başlayacaktır¹¹². Kaliforniya ve Iowa’da olduğu

¹⁰⁶ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579. Montana eyaletinde belirli bir cinsel suçun fail tarafından ikinci defa işlenmesi hâlinde faile kastrasyon uygulanması için, mağdur açısından belirli bir yaş sınırı öngörülmemiştir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 90).

¹⁰⁷ Tıbbi bir uzmanlığı bulunmayan hakimlerin kendi başlarına adeta teşhis koyup uygulanacak tedaviyi de belirlercesine bir cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanmasına karar vermesi keyfi bir karar olup, bu durumda kastrasyon uygulaması zalimce ve olağan dışı ceza niteliğinde olacaktır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 111).

¹⁰⁸ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 29.

¹⁰⁹ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22.

¹¹⁰ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 29-30.

¹¹¹ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 111.

¹¹² Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22. Montana’da, kimyasal kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmeden en az bir hafta öncesinde başlaması gerekir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 29).

gibi Montana eyaletinde de, eyaletin ilgili kurumunun (hükümlülerin yeniden topluma kazandırılmasıyla görevli kurumun) artık kastrasyon uygulamasına gerek olmadığına karar vermesine kadar bu uygulamaya devam edilecektir¹¹³.

6. TEKSAS

Teksas eyaletinde diğer eyaletlerden farklı olarak yalnızca cerrahi kastrasyon uygulaması öngörülmüştür. Teksas'ta cinsel suç failinin isteğine bağlı olarak cerrahi kastrasyon uygulanması mümkündür¹¹⁴, ancak burada failin cerrahi işleminden önce kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçları alarak vücudunun testosteron azlığına karşı gösterdiği reaksiyonu anlaması ve buna göre cerrahi kastrasyonun uygulanmasına karar vermesi sağlanmaktadır¹¹⁵. Bu bakımdan, Teksas'ta iki aşamalı bir sürecin öngörüldüğü söylenebilir¹¹⁶. Bu özelliği dolayısıyla söz konusu düzenlemenin, diğer eyaletlerdeki kastrasyon düzenlemelerinin aksine, bir cezalandırma düzenlemesi değil bir tedavi düzenlemesi olarak nitelendirildiği görülmektedir¹¹⁷.

Teksas eyaletinde, küçüklere yönelik cinsel suç işlemiş faile rızası doğrultusunda cerrahi kastrasyon uygulanabilirken, bu uygulama cezanın affına veya indirilmesine yol açmayacağı gibi hükümlünün koşullu salıverilmesinin bir şartını da oluşturmamaktadır¹¹⁸. Teksas'ta kastrasyon, salıverilmenin bir şartı olarak veya kabul

¹¹³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 580. ; Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 22. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 236. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 29. Kaliforniya'da olduğu gibi Montana'da da kimyasal kastrasyon uygulaması için belirli bir süre öngörülmemiş olup, uygulama için süre sınırının bulunmaması Montana'daki düzenlemenin önemli bir eksiğini oluşturmaktadır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 111).

¹¹⁴ Teksas eyaletinde, belirli cinsel suçlulara rızaları doğrultusunda cerrahi kastrasyon uygulanabilmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 581). Teksas eyaletinde belirli cinsel suçluların taleplerinin bulunması hâlinde kendilerine cerrahi kastrasyon uygulanabilecektir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 33. ; Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91). Teksas'ta isteğe bağlı cerrahi kastrasyon öngörülmüşken, kimyasal kastrasyon ise bir seçenek olarak sunulmamıştır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207).

¹¹⁵ Robert Crowe, "Expert Says Castration No Cure for Pedophilia", Houston Chronicle, 10 May 2005, (Çevrimiçi) <https://www.chron.com/news/houston-texas/article/Expert-says-castration-no-cure-for-pedophilia-1913426.php>, 7 Ocak 2019.

¹¹⁶ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 23.

¹¹⁷ Crowe, **Castration No Cure for Pedophilia**.

¹¹⁸ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 306. Teksas'ta cerrahi kastrasyon, koşullu salıverilmenin bir şartı veya denetimli serbestlik tedbiri olarak öngörülmemiştir (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 242).

edilmesi karşılığında faile çeşitli faydalar sağlayacak bir uygulama olarak düzenlenmemiştir¹¹⁹.

Teksas'ta cinsel suç failine cerrahi kastrasyon uygulanması için birçok şartın bir arada bulunması gerekir. Kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilebilmesi için failin; kanunda belirtilen cinsel suçlardan en az iki defa hüküm giymiş olması, en az yirmi bir yaşında olması, kastrasyonu yazılı olarak talep etmesi, işlediği suçu yazılı olarak kabul etmesi, uzman bir psikiyatrist ve psikoloğa danışarak bu kişilerin değerlendirmelerini alması, kastrasyona ilişkin aydınlatılmış rızasını yazılı olarak vermesi ve daha öncesinde bu uygulamayı talep etmesinin ardından vazgeçmiş olmaması gerekmektedir¹²⁰. Görüldüğü üzere, Teksas'ta cinsel suçluya yönelik cerrahi kastrasyon uygulanabilmesi için pek çok şart öngörülmüştür.

Teksas'ta failin kastrasyon uygulamasına zorlanmadığından ve uygulamanın tıbbi, yasal ve etik yönlerini tam olarak anladığından emin olabilmek adına bir denetim süreci işletilmektedir¹²¹. Teksas'ta kastrasyon uygulanmadan önce, ruh sağlığı, hukuk ve etik konularında uzman bir kişi, hükümlüye cerrahi kastrasyon hakkında yeterli bilginin verilir verilmeyişi denetleyerek gerekirse ona ek bilgiler sunacak ve bunun yanında hükümlünün kastrasyon talebinde bulunmaya zorlanıp zorlanmadığını da araştırarak bir zorlama olduğuna kanaat getirirse kastrasyon talebini geri çekmesi hususunda hükümlüye tavsiyede bulunacaktır¹²². Teksas'ta cerrahi kastrasyon

¹¹⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 599. Teksas eyaletindeki düzenlemeye göre, hükümlünün cerrahi kastrasyon talep etmesi ona erken salıverilme gibi herhangi bir avantaj sağlamamaktadır (A.e., p. 582). Teksas'ta hükümlünün cerrahi kastrasyonu kabul etmesi üzerine kastrasyonun gerçekleştirilmesi, onun daha erken tahliye olması sonucunu doğurmamaktadır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 35).

¹²⁰ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 581. Teksas'ta cerrahi kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilmesi, kişinin kanunda belirlenen ağır bir cinsel suçtan en az iki defa mahkûm olmuş olması, en az 21 yaşında olması, kastrasyon talebini ve uygulamaya ilişkin onayını yazılı olarak bildirmesi, psikiyatrist ve psikolog kontrolünden geçmesi gibi birçok şarta bağlanmıştır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 34).

¹²¹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 599. Teksas'ta kastrasyona tabi tutulacak kişinin tam olarak bilgilendirilmiş olduğundan ve uygulamaya yönelik gönüllülüğünden emin olabilmek için aydınlatılmış rıza konusunda oldukça detaylı bir düzenleme yapılmıştır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91).

¹²² Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 582. Teksas'ta cerrahi kastrasyon uygulanmadan önce, kişinin psikiyatri, hukuk ve etik alanında uzman bir kişiyle görüşmesi gerekir. Bu uzman kişi, hükümlünün kastrasyon işlemi hakkında yeterli kadar bilgilendirilmiş olup olmadığını ve rızasını özgür iradesi ile verip vermediğini araştıracaktır (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 34). Teksas'ta hükümlünün bu şekilde uzman incelemesinden geçerek bilgilendirilmesi, aydınlatılmış

uygulanmadan önce herhangi bir anda hükümlünün kastrasyon talebini geri çekmesi mümkündür ancak bu talebini bir defa geri çeken hükümlü bir daha cerrahi kastrasyon talebinde bulunamayacaktır¹²³.

Teksas'ta kastrasyonun insan haklarına aykırı olduğu yönündeki eleştirileri en aza indirebilmek için, kastrasyon uygulanmasını zorlaştıran birçok şart öngörülmüştür¹²⁴. Teksas'taki kastrasyon düzenlemesi, kastrasyon uygulamasını hükümlünün isteğine bağlı hâle getirmesi, hapis cezasından kurtulmanın bir yolu olarak öngörmemesi dolayısıyla hükümlüyü hapis ile kastrasyon arasında bir seçim yapmak zorunda bırakmaması ve kastrasyonu bir cezalandırma aracı olarak kullanmaktan ziyade cinsel suç failinin tedavisi için kullanılacak bir yöntem olarak kabul etmesi sebebiyle örnek bir düzenleme olarak belirtilebilir¹²⁵. Teksas'taki kastrasyon düzenlemesi; hükümlünün haklarına saygılı, tam manasıyla gönüllülük esasına dayalı, aydınlatılmış rızayı gerektiren, yeterli tıbbi korumaya sahip ve kastrasyonu yalnızca bundan fayda sağlayabilecek kimselere uygulanabilir hâle getiren bir düzenlemedir¹²⁶. Ancak bu düzenleme için önerilebilecek oldukça önemli bir değişiklik olarak şu söylenebilir ki; failin tedavi sürecinde geri dönüşü olmayan cerrahi müdahale yerine yalnızca ilaçlı tedavinin yani kimyasal kastrasyonun öngörülmesi yerinde olacaktır¹²⁷. Teksas'ta cerrahi kastrasyon uygulaması için getirilen söz konusu şartların kimyasal kastrasyon uygulaması açısından öngörülmesi ve bu şartlar dahilinde yalnızca kimyasal kastrasyonun uygulanır hâle getirilmesi durumunda, cinsel suçlarda kastrasyon uygulanması konusunda son derece yerinde bir düzenleme yapılmış olacaktır.

rızanın bir parçası olarak öngörülmüştür (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91).

¹²³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 582. Teksas'ta cerrahi kastrasyon uygulanmadan önce kişi kastrasyona yönelik rızasını geri alabilir ve bu durumda kastrasyon işlemi gerçekleştirilmez (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91).

¹²⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 34-35.

¹²⁵ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 23. ABD'de yalnızca Teksas eyaletindeki kastrasyon düzenlemesinin ABD Anayasası'nın sekizinci maddesini ihlâl etmediği söylenebilir. Teksas'taki cerrahi kastrasyon uygulanmasına ilişkin prosedürlerin kimyasal kastrasyonu öngören eyaletler tarafından uygulanması hâlinde, oradaki uygulamalar da anayasaya aykırılık taşımayacak hâle gelecektir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 599).

¹²⁶ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 242.

¹²⁷ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 23.

7. LOUISIANA

Louisiana eyaletinde kimyasal kastrasyona ilişkin ilk yasal düzenleme 1997 yılında yürürlüğe girmiş, 2008 yılındaki kastrasyon düzenlemesi ile kimyasal kastrasyonun uygulanma kapsamı genişletilmiştir¹²⁸. Louisiana'daki kanuna göre, cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için suçun on üç yaşın altındaki bir çocuğa karşı işlenmiş olması gerekir¹²⁹.

Louisiana eyaletinde, kanunda belirtilen cinsel suçlardan birini ilk defa işleyen faile kimyasal kastrasyon uygulanması mahkemenin takdirinde iken, tekerrür hâlinde mahkemenin kastrasyona hükmetmesi zorunludur¹³⁰. Bunun yanında, Montana'da olduğu gibi Louisiana eyaletinde de failin belirli cinsel suçlardan ikinci defa mahkûm olması hâlinde, suçun mağduru yetişkin olsa dahi kastrasyon uygulanabilecektir¹³¹.

Louisiana'da mahkemenin görevlendireceği bir tıp uzmanı, kimyasal kastrasyonun fail açısından uygunluğuna karar verecektir¹³². Buradaki düzenlemeye göre kimyasal kastrasyon, cinsel suçlularla iletişim ve onların tedavisi konusunda tecrübeli bir ruh sağlığı uzmanının belirlediği tedavi programının parçası olarak uygulanacaktır¹³³. Louisiana eyaletinde, kendisine kimyasal kastrasyon uygulanabilecek bir cinsel suçlu hakkında kastrasyona hükmedilmeden önce hükümlünün bir ruh sağlığı değerlendirmesinden geçirilmesi ve kastrasyona hükmedilecek olursa da uygulamanın ruh sağlığı uzmanı nezaretinde gerçekleştirilmesi gerekir¹³⁴.

¹²⁸ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 244-245.

¹²⁹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 207. ; Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579.

¹³⁰ Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 245. ; Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 21-22.

¹³¹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 579.

¹³² Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 22.

¹³³ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 116. Louisiana'da kimyasal kastrasyon uygulanması için bir tedavi planı hazırlanması gerekmekte olup, bu tedavi planı cinsel suçluları tedavi etme konusunda tecrübeli bir ruh sağlığı uzmanı tarafından belirlenmeli ve yetkili bir tıp uzmanı tarafından uygulanmalıdır (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 244). Bu düzenleme, kimyasal kastrasyondan fayda sağlaması mümkün olan cinsel suçlulara yönelik olarak bu uygulamanın gerçekleştirilmesini sağlayarak kastrasyonu daha etkili hâle getirmektedir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 116).

¹³⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 27-28.

Louisiana’da kimyasal kastrasyona mahkûm edilen cinsel suç failinin kendisine kastrasyon uygulanmasını kabul etmemesi ayrı bir suç oluşturacak olup, bu durumda fail üç ile beş yıl arasında hapis cezasıyla cezalandırılacaktır¹³⁵. Buna göre, Louisiana’da cinsel suçlulara yönelik kimyasal kastrasyon uygulamasının cezai bir yaptırım niteliğinde olduğu söylenebilecektir¹³⁶. Louisiana Yüksek Mahkemesi de bir kararında Louisiana’daki kastrasyon uygulamasının bir ceza niteliğinde olduğunu belirtmiştir¹³⁷.

Kimyasal kastrasyon uygulamasına bazı eyaletlerde hükümlünün hapisshaneden salıverilmesinden bir hafta öncesinde başlanıyorken, Louisiana’da ise salıverilmeden altı hafta öncesinde başlanması öngörülmüştür¹³⁸. Louisiana eyaletinde, kimyasal kastrasyona tabi tutulacak cinsel suç failinin bu uygulamanın maliyetini kendisinin karşılaması öngörülmüştür¹³⁹. Buradaki düzenlemede, hükümlülerin yeniden topluma kazandırılmasıyla görevli kurumun artık kimyasal kastrasyona gerek olmadığına karar vermesine kadar bu uygulamaya devam edileceğinin ve kimyasal kastrasyonun masraflarını cinsel suç failinin kendisinin karşılamasının öngörüldüğü dikkate alındığında, kastrasyon uygulamasının fail açısından çok büyük ve hatta sınırları belirsiz bir maddi külfet ortaya çıkaracağı söylenebilir¹⁴⁰.

¹³⁵ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 22. Louisiana eyaletindeki kastrasyon kanununa göre, kimyasal kastrasyona veya bunun yerine uygulanabilecek olan cerrahi kastrasyona tabi olmayı reddetmesi hâlinde cinsel suç hükümlüsü, kastrasyon kanununu ihlâl etmekten dolayı üç yıldan beş yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılacaktır (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 246).

¹³⁶ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 90.

¹³⁷ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 22-23. Louisiana’daki kastrasyon uygulamasının cinsel suç hükümlülerinin bazı anayasal haklarını ihlâl ettiği söylenebilir (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 216).

¹³⁸ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 28. ; Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 116.

¹³⁹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 209. Louisiana’daki kastrasyon düzenlemesine göre, kimyasal kastrasyon uygulamasından doğan masrafları bu uygulamaya tabi olacak cinsel suçlu kendisi karşılayacaktır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 116. ; Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 237).

¹⁴⁰ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 117. Cinsel suç faili hapisshaneden salıverildiğinde iş bulmakta zorlanabileceğinden kimyasal kastrasyon uygulamasının masraflarını karşılamakta büyük zorluklar yaşayabilir. Kastrasyon masraflarını failin kendisinin karşılamasının öngörülmesiyle, genellikle faile üstesinden gelemeyeceği maddi bir yük yüklenmiş olmaktadır. Failin kimyasal kastrasyon masraflarını karşılayamaması ve bu nedenle de bu uygulamaya devam edememesi durumunda ise fail hapisshaneye geri gönderilecektir (**A.e.**, p. 116-117).

Kaliforniya, Florida ve Iowa eyaletlerinde olduğu gibi Louisiana eyaletinde de hükümlünün isteği doğrultusunda kendisine kimyasal kastrasyon yerine cerrahi kastrasyon uygulanabilir¹⁴¹. Kimyasal kastrasyona tabi olmak istemeyen cinsel suç hükümlüsü kendisine cerrahi kastrasyon uygulanmasını tercih edebilirken, bunun için hükümlünün cerrahi kastrasyona yönelik yazılı ve aydınlatılmış rızasının bulunması gerekmektedir¹⁴².

8. GEORGIA

Georgia eyaletinde kimyasal kastrasyona ilişkin düzenleme 1997 yılında yürürlüğe girmiştir¹⁴³. Georgia'da mahkemenin cinsel suçluya yönelik kimyasal kastrasyon uygulanmasına karar verebilmesi için, öncelikle bu uygulamanın cinsel suçlu üzerinde etkili olup olmayacağına dair bir psikiyatrik rapor istemesi gerekir¹⁴⁴. Bu rapor, kastrasyonun cinsel suç failinin sapkın cinsel davranışlarını önlemede etkili olacağını belirtirse, mahkeme koşullu salıverilmenin bir şartı olarak kimyasal kastrasyona hükmedebilir¹⁴⁵.

Georgia'daki düzenlemeye göre kimyasal kastrasyona her ne kadar tıbbi bir rapor doğrultusunda hükmediliyor olsa da, kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi nedeniyle, bu uygulamanın bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olduğu söylenebilecektir. Bu eyalette, kimyasal kastrasyon uygulamasına başlanmasının ardından uygulamanın sona erdirilmesini talep eden cinsel suç failinin, artık kastrasyon uygulamasına gerek kalmadığını ispatlaması gerekmektedir¹⁴⁶.

Georgia eyaletinde bir dönem yürürlükte kalan kimyasal kastrasyona ilişkin düzenleme bir süre sonra mevzuattan çıkartılmıştır¹⁴⁷. Bu eyalette kimyasal kastrasyona izin veren düzenleme 2006 yılında yürürlükten kaldırılmıştır¹⁴⁸.

¹⁴¹ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 22. ; Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 28.

¹⁴² Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 244.

¹⁴³ Chism, **The Case for Castration**, p. 196.

¹⁴⁴ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 27. Georgia'da kastrasyon uygulanmasına karar verilmeden önce fail hakkında psikiyatrik bir inceleme yapılması gerekmekte ve bunun sonucuna göre faile kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağı belirlenmektedir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 91).

¹⁴⁵ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 27.

¹⁴⁶ A.e.

¹⁴⁷ Oswald, **Sex Disparity in Chemical Castration**, p. 483.

¹⁴⁸ Chism, **The Case for Castration**, p. 196.

9. WISCONSIN

Wisconsin eyaletinde, on üç yaşın altındaki bir çocuğa yönelik gerçekleştirdiği cinsel suçtan dolayı hüküm giymiş olan faile, koşullu salıverilmenin bir şartı ya da denetimli serbestlik tedbiri olarak kimyasal kastrasyon uygulanabilir¹⁴⁹. Wisconsin'deki kanuna göre, cinsel suç failine kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için çocuğa yönelik ciddi boyutta bir cinsel suç işlenmiş olması gerekir¹⁵⁰. Wisconsin eyaletinde kanunda belirtilen cinsel suçları işleyen failler kendilerine farmakolojik tedavi, yani kimyasal kastrasyon uygulanmasını kabul ederlerse, diğer suçlular gibi cezalarının üçte ikisini iyi hlle geçirmelerinin ardından koşullu salıverilmeden yararlanabilecekken, böyle bir suçlunun tedaviyi kabul etmemesi hâlinde ise hükümlü koşullu salıverilmeden yararlandırılmayabilir¹⁵¹. Dolayısıyla, Wisconsin'de kimyasal kastrasyon uygulaması her ne kadar hükümlünün rızasına bağlı kılınsa da¹⁵², bir an önce serbest kalmak isteyen hükümlü koşullu salıverilmeden yararlanabilmek için aslında olmayan rızası varmiş gibi davranabilecektir¹⁵³. Bu durumda, kastrasyon uygulamasının hükümlünün geçerli olmayan rızası doğrultusunda gerçekleştirilmesi söz konusu olabilir.

Wisconsin'de kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilebilmesi için, hükümlülerin topluma yeniden kazandırılmasıyla görevli kurumun faile kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin bir tedavi planı hazırlaması gerekir¹⁵⁴. Esasen Wisconsin'deki düzenlemede kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilme şartı veya denetimli serbestlik tedbiri olarak uygulanması öngörülmekle birlikte, uygulamada kimyasal kastrasyon, uzman bir hekim tarafından yapılan tıbbi değerlendirme neticesinde kendisine pedofili veya benzer bir cinsel sapkınlık teşhisi konulan faillere yönelik uygulanmakta olup, farmakolojik tedavi bilişsel davranışı terapi gibi psikiyatrik tedavilerle de desteklenmektedir¹⁵⁵. Dolayısıyla, Wisconsin'deki

¹⁴⁹ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 581. ; Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 239.

¹⁵⁰ Tullio, *Chemical Castration for Child Predators*, p. 207.

¹⁵¹ Güzelsoy, *Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları*, s. 36.

¹⁵² Wisconsin'de kimyasal kastrasyonun uygulanması gönüllülük esasına tabidir (Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 239).

¹⁵³ Güzelsoy, *Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları*, s. 36.

¹⁵⁴ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 581.

¹⁵⁵ Smith, *Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute*, p. 239.

düzenlemeye göre kimyasal kastrasyon her ne kadar bir yaptırım gibi öngörülmüş olsa da uygulamada bir tedavi yöntemi gibi gerçekleştirildiği söylenebilecektir.

B. ÇEŞİTLİ AVRUPA ÜLKELERİNDEKİ KASTRASYON DÜZENLEMELERİ

Avrupa'daki kastrasyon düzenlemeleri ve uygulamalarına bakıldığında, kimyasal ya da cerrahi kastrasyonun genellikle sapkın cinsel dürtüleri bulunan suçlulara rızaları doğrultusunda ve tedavi amacıyla uygulandığı görülecektir¹⁵⁶. Avrupa ülkelerinin çoğunluğu cinsel suç faillerinin tedavisinde cerrahi kastrasyon yöntemine başvurmazken, birçok Avrupa ülkesinde kimyasal kastrasyon belirli cinsel suçlular açısından uygulanabilir durumdadır¹⁵⁷.

Avrupa'da tedavi amaçlı kastrasyon uygulaması ilk olarak 1892 yılında İsviçre'de gerçekleştirilmiştir¹⁵⁸. O dönemde kastrasyon işlemi için cerrahi kastrasyon yöntemi kullanılmaktaydı. Yirminci yüzyıl ile birlikte Avrupa'da kastrasyon uygulamasına ilişkin kanuni düzenlemeler yapılmaya başlanmıştır. Amerika Birleşik Devletleri'nde yirminci yüzyılın sonlarından itibaren kastrasyon kanunları çıkartılmaya başlanmışken, Avrupa'da kastrasyon kanunlarının geçmişi çok daha eskiye dayanmaktadır¹⁵⁹. Henüz yirminci yüzyılın ortalarına gelinmeden bazı Avrupa ülkeleri cerrahi kastrasyonu cinsel suç faillerinin tedavisi amacıyla kullanılmak üzere yasal hâle getirmişlerdir¹⁶⁰. Danimarka, kastrasyonu bir tıbbi tedavi olarak kanunlaştırma konusunda öncü ülke olmuş ve 1 Haziran 1929 tarihinde kastrasyonu kanuni düzenleme içerisine almış, ardından 1933 yılında Almanya, 1934 yılında Norveç, 1935 yılında Finlandiya, 1937 yılında Estonya, 1938 yılında İzlanda ve Letonya, 1944 yılında da İsveç kastrasyonu kanuni çerçevede düzenlemiştir¹⁶¹.

¹⁵⁶ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 19.

¹⁵⁷ McMillan, *Surgical Castration, Sex Offenders*, p. 587-588.

¹⁵⁸ Louis Le Maire, "Danish Experiences Regarding the Castration of Sexual Offenders", *Journal of Criminal Law and Criminology*, Volume: XLVII, Issue: 3, 1956, p. 294. ; Georg K. Sturup, "Castration: The Total Treatment", Editors: H. L. Resnik, M. E. Wolfgang, *Sexual Behaviors: Social, Clinical and Legal Aspects*, Oxford, Little, Brown Book Group, 1972, p. 361-382, Aktaran: Heim, Hirsch, *Castration for Sex Offenders*, p. 282.

¹⁵⁹ Daley, *A Flawed Solution to the Sex Offenders*, p. 120.

¹⁶⁰ Zengin, *İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma*, s. 92.

¹⁶¹ Heim, Hirsch, *Castration for Sex Offenders*, p. 282. Yirminci yüzyılın başlarından itibaren, Danimarka, Almanya, Norveç, Finlandiya, Estonya, İzlanda, Letonya ve İsveç gibi birçok Avrupa

Görüldüğü üzere, yirminci yüzyılın ikinci çeyreğinden itibaren birçok Avrupa devleti kanunlarında kastrasyon düzenlemelerine yer vermişken, bu ülkelerde genellikle cinsel suç faillerine yönelik zorunlu olarak veya hapis cezası yerine seçimlik bir yaptırım olarak cerrahi kastrasyon uygulanmıştır¹⁶². Dolayısıyla, bu dönemlerdeki kastrasyon uygulamaları her ne kadar tedavi amacıyla gerçekleştiriliyor olsa da, zorunlu olarak veya hapis cezasına alternatif olarak uygulanıyor olmaları nedeniyle ceza hukuku yaptırımı olarak nitelendirilmeleri mümkündür. 1970’li yıllarda ise bazı Avrupa ülkelerinde kastrasyon uygulaması, cinsel suç failleri açısından hapisshaneden erken salıverilme için bir şart olarak öngörülmüştür¹⁶³. Kimyasal kastrasyon yönteminin cerrahi kastrasyona göre daha az müdahaleci bir yöntem olarak ortaya çıkması ve cinsel suçlarda başvurulabilecek bir yöntem olarak cerrahi kastrasyonun alternatifi hâline gelmesiyle birlikte, çoğu Avrupa ülkesi, cinsel suç faillerine yönelik cerrahi kastrasyon uygulamasına son vermiş ve bunun yerine kimyasal kastrasyon yöntemini benimsemiştir. Bununla birlikte, Avrupa ülkeleri arasında Çek Cumhuriyeti ve Almanya’da cinsel suçlulara yönelik cerrahi kastrasyon uygulanması yasal durumdadır¹⁶⁴. Bu ülkelerde, cerrahi kastrasyon uygulaması yalnızca failin kastrasyon işlemine rızasının bulunması hâlinde gerçekleştirilebilmekte olup, özellikle son yıllarda bu ülkelerde de cerrahi kastrasyona başvurulmamakta, bunun yerine kimyasal kastrasyon yöntemi tercih edilmektedir.

Cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin günümüzde Avrupa’da genel kabul gören yaklaşım, kimyasal kastrasyonun isteğe bağlı olarak uygulanmasıdır¹⁶⁵. Bu yaklaşım doğrultusunda Avrupa’da kastrasyon çoğunlukla cezalandırma amacıyla değil tedavi amacıyla uygulanmakta ve cinsel suç failinin iyileştirilerek toplum ile uyumlu bir birey hâline getirilmesi amaçlanmaktadır¹⁶⁶. Avrupa’daki kastrasyon düzenlemelerine bakıldığında, kastrasyon uygulamasına karar verilmesi sürecinde tıp uzmanlarının teşhis ve değerlendirmelerinin belirleyici olduğu

ülkesinde kastrasyon, cinsel suç failleri açısından bir tedavi yöntemi olarak uygulanmıştır. Bunun yanında İsviçre, Hollanda ve Grönland’da hapisshanedeki bulunan cinsel suç failleri mevcut bir hukuk kuralı bulunmaksızın cerrahi olarak tedavi edilmişlerdir (A.e.).

¹⁶² Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 301-302.

¹⁶³ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 593.

¹⁶⁴ Chism, **The Case for Castration**, p. 197-198.

¹⁶⁵ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396.

¹⁶⁶ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 20.

görülmektedir¹⁶⁷. Birçok ülkede kimyasal kastrasyon, gönüllülük esasına dayalı bir tedavi programı olarak uygulanmaktadır¹⁶⁸.

1. ALMANYA

Almanya’da 1933, 1935 ve 1969 yıllarında kastrasyona ilişkin yasal düzenlemeler yapılmıştır¹⁶⁹. Almanya’da Nazi döneminin başlamasından kısa bir süre sonra, 1934 yılında, cinsel motivasyonlu cinayet ve yaralamalar ile cinsel saldırı olaylarında faillere yönelik zorunlu kastrasyon uygulamasına başlanmış ve 1945 yılına kadar on bir yıl boyunca, yirmi bir yaş üzerindeki yaklaşık 3000 cinsel suçluya yönelik, rızaları dışında cerrahi kastrasyon işlemi gerçekleştirilmiştir¹⁷⁰.

Alman hukuku açısından değerlendirildiğinde, zorunlu kastrasyon uygulaması Alman Anayasası’nın ilk iki maddesinde yer alan ‘insan onurunun dokunulmazlığı ilkesi’ ile ‘vücut dokunulmazlığı ilkesi’ne aykırılık teşkil ettiğinden, kastrasyonun zorunlu olarak uygulanması hukuken mümkün değildir¹⁷¹. Nitekim, Alman hukuk sisteminde 1969 tarihli Federal Kastrasyon Kanunu ile, aşırı cinsel dürtünün azaltılması amacıyla ve kişinin rızasına dayalı olarak uygulanmak şartıyla kastrasyon yasal zemine kavuşturulmuştur¹⁷². Almanya’da 1969 yılında yürürlüğe giren kastrasyon düzenlemesine göre, cinsel suç failinin rızası doğrultusunda hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyonun uygulanması mümkündür¹⁷³. Buna göre Almanya’da, erkeklerdeki anormal cinsel dürtülerin önlenmesi amacıyla, bir tedavi yöntemi olarak isteğe bağlı kastrasyon uygulanabilir¹⁷⁴. Alman Federal Kastrasyon Kanunu’nda,

¹⁶⁷ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 121.

¹⁶⁸ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 7.

¹⁶⁹ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 92.

¹⁷⁰ Reinhard Wille, Klaus M. Beier, “Castration in Germany”, **Annals of Sex Research**, Volume: II, Issue: 2, 1989, p. 110. Ceza hukukundaki gelişmeler sonucunda bedeni cezalar kaldırılmış olmakla birlikte Nazi döneminde cinsel suç faillerine yönelik cerrahi kastrasyon cezası uygulanmıştır (Bettiol, **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi**, s. 9).

¹⁷¹ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 122.

¹⁷² A.e., s. 120. 1969 tarihli Federal Kastrasyon Kanunu’nda kastrasyon şu şekilde tanımlanmıştır: “Anormal cinsel dürtünün etkilerine karşı erkeğin cinsel bezlerinin bilinçli olarak alınması ya da sürekli fonksiyon dışı bırakılmasına yarayan tıbbi uygulamadır.” Söz konusu tanımın yalnızca cerrahi kastrasyonu kapsadığı söylenebilir. Alman Federal Kastrasyon Kanunu’nda kimyasal kastrasyon, anormal cinsel dürtünün etkilerine yönelik olan fakat cinsel bezlerin süreklilik arz edecek şekilde fonksiyon dışı bırakılması kastıyla yapılmayıp böyle bir sonuç doğurabilecek nitelikteki diğer tıbbi uygulamalar kapsamında değerlendirilmiştir (A.e., s. 120-121).

¹⁷³ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 25.

¹⁷⁴ Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 129.

isteğe bağlı kastrasyonun yaralama suçunu oluşturmaması ve hekimin cezai sorumluluğuna yol açmaması için kastrasyonun hangi şartlar dahilinde uygulanması gerektiği açıkça düzenlenmiştir¹⁷⁵.

Alman Kastrasyon Kanunu'na göre, isteğe bağlı kastrasyonun gerçekleştirilebilmesi için tıbbi bir gerekliliğin bulunması gerekir¹⁷⁶. Almanya'da kastrasyon, anormal cinsel dürtüleri bulunan kişilerin bundan kaynaklanan olumsuzluklardan, duygusal rahatsızlıklardan kurtulmaları için bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmiş olup¹⁷⁷, kastrasyonun uygulanabilmesi için kişinin yirmi beş yaşını doldurmuş olması ve işlemin yapılmasına rızasının bulunması gerekmektedir¹⁷⁸. Yaş şartına ilişkin olarak cerrahi ve kimyasal kastrasyon açısından bir ayrıma giden Alman Kastrasyon Kanunu'na göre, isteğe bağlı olarak cerrahi kastrasyon uygulanacaksa kişinin yirmi beş yaşını doldurmuş olması gerekirken¹⁷⁹, kimyasal

¹⁷⁵ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 121-122. Alman Kastrasyon Kanunu'na göre kastrasyon işleminin hukuka uygun olabilmesi için, kastrasyon uygulanacak kişinin 25 yaşını doldurmuş olması, işleme yönelik rızasının bulunması, kastrasyon için tıbbi sebeplerin mevcut olması ve kişideki ruhsal ve bedensel bozuklukların giderilmesi açısından kastrasyonun gerekli olması gerekir (Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 129-130). Kişinin isteğine bağlı olarak yapılacak bir işlemin uygulanma şartları kanun tarafından ayrıca belirtilmiş durumdadır ve bu şartlara uyulmaması hâlinde yapılan uygulama hukuka aykırı olacaktır. Kastrasyonun uygulanma şartlarının kanunda bu şekilde açıkça düzenlenmesi bu işlemin önemini ve ciddiyetini göstermektedir.

¹⁷⁶ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 122. Kanuna göre, aşırı cinsel dürtüleri bulunan kişi bundan kaynaklanan ağır hastalıklar, ruhsal rahatsızlıklar ve acılar yaşıyor ve bunların engellenmesi, tedavi edilmesi ya da azaltılması kastrasyon yoluyla mümkünse kastrasyon uygulaması açısından tıbbi bir gerekliliğin olduğu kabul edilmektedir. Bununla birlikte, aşırı cinsel dürtüleri bulunan kişinin karakteri ve yaşam tarzı göz önüne alındığında bu kişinin gelecekte cinsel bir suç işlemesi bekleniyorsa ve hem bu kişinin suç işleme tehlikesinden korunması hem de toplumun işlenmesi muhtemel cinsel suçtan korunması kastrasyon yoluyla sağlanacaksa, kastrasyon uygulaması açısından kriminal bir gereklilik söz konusudur (A.e.). Kriminal gereklilik dolayısıyla kastrasyon uygulanması, henüz cinsel bir suç işlemeyip cinsel suç işleme ihtimali yüksek olan kimselere yönelik, kendi talepleri doğrultusunda kastrasyon uygulanması bakımından söz konusu olabilecektir.

¹⁷⁷ Alman hukukuna göre kastrasyon, tıbbi açıdan bir zorunluluk varsa uygulanabilir ve bu uygulamayla kişinin anormal ve aşırı cinsel arzularından dolayı yaşadığı ağır bir hastalık, duygusal bir rahatsızlık veya acı ve sıkıntılarının kurtarılması amaçlanır (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 136). Alman hükümeti de cerrahi kastrasyonun bir ceza olarak değil, anormal cinsel dürtülerinden dolayı ciddi hastalıklar, ruhsal rahatsızlıklar veya ızdırap yaşayan kimselerin bu yaşadıkları olumsuzlukları tedavi etmek, tedavi olmuyorsa da en azından hafifletmek amacıyla ve bir tedavi yöntemi olarak uygulandığından bahisle cerrahi kastrasyon uygulamasını savunmaktadır (Phelan, **Germany Must Stop Castrating**).

¹⁷⁸ Russell, **Castration of Repeat Sexual Offenders**, p. 447. ; Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 136.

¹⁷⁹ Almanya'da tıbbi sebeplerle ve isteğe bağlı olarak gerçekleştirilecek kastrasyon işlemi için rüşet yaşının üzerinde, özel bir yaş sınırının getirilmesinin nedeni, kastrasyonun ağır sonuçlar doğuran bir uygulama olmasıdır (Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 130).

kastrasyon uygulanması için yirmi beş yaşın doldurulmuş olması şartı bulunmamaktadır¹⁸⁰.

Kastrasyonun kişinin beden veya ruh sağlığında ortaya çıkarabileceği zarar ile kastrasyonla hedeflenen netice arasında bir orantının bulunması, Alman Kastrasyon Kanunu'nda isteğe bağlı kastrasyonun uygulanma şartlarından bir diğeri olarak düzenlenmiştir¹⁸¹. Buna göre, kastrasyonun beden veya ruh sağlığı açısından önemli bir zarara yol açma ihtimali var ise, kişinin kendisine kastrasyon uygulanmasına yönelik talebi bulursa dahi kastrasyon uygulaması gerçekleştirilmeyecektir.

Almanya'daki düzenlemeye göre, kastrasyon uygulanmadan önce kastrasyonun gerekli olduğu ve ilgilinin aydınlatılmış rızasının bulunduğuna ilişkin bir bilirkişi raporu alınmalıdır¹⁸². Almanya'da henüz cinsel bir suç işlememiş olmasına rağmen cinsel dürtülerini kontrol edemediğini düşünen bir kimsenin de kastrasyon talep etmesi mümkündür ve bu durumda bağımsız bir komisyon değerlendirmeyi yapar, kastrasyon için başvuran kişinin cinsel bir suç işlemesini muhtemel görürse kastrasyona izin verebilir¹⁸³.

Alman Federal Kastrasyon Kanunu'nun temel amacı, aşırı cinsel dürtüleri bulunan kimselerin kendilerine kastrasyon uygulanmasını talep etmeleri durumunda bu talebin kanuni bir düzenleme çerçevesinde kabulüne imkân tanıyarak, hem bu kişilerin cinsel suçlara yönelmesinin önlenmesini hem de bu uygulamayı gerçekleştirecek hekimlerin cezai sorumluluktan kurtulmasını sağlamaktır¹⁸⁴.

¹⁸⁰ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 124. Ancak kişi henüz yirmi bir yaşını doldurmamışsa veya tedavinin nedenini, anlam ve sonuçlarını anlayabilecek durumda değilse, kimyasal kastrasyon uygulayacak hekimin bir bilirkişi komisyonu ile konsültasyon yapması gerekir (A.e.).

¹⁸¹ A.e., s. 123. Alman hukukuna göre kastrasyon uygulanabilmesi için, söz konusu uygulamanın kişide bedensel veya duygusal bir zarar ortaya çıkarmayacak olması gerekir (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 136).

¹⁸² Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 136.

¹⁸³ Russell, **Castration of Repeat Sexual Offenders**, p. 447. Alman hukukunda, cinsel suç işleme riski altında bulunduğunu düşünen bir kimse anormal cinsel güdülerini kontrol altına alabilmek adına gönüllü olarak cerrahi kastrasyon uygulamasına tabi olabilir (Phelan, **Germany Must Stop Castrating**).

¹⁸⁴ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 121. Alman mevzuatına göre, tıbbi veya kriminal bir gereklilikten kaynaklanmayan kastrasyon uygulaması, kişinin buna yönelik rızası bulursa dahi yaralama suçunu oluşturacaktır. Örneğin; evlenme yasağı bulunan bir Katolik rahibin dini görevlerini daha iyi bir şekilde yerine getirebilmek için kendisine kastrasyon uygulanmasını istemesi durumunda bu kişiye kastrasyon uygulayan hekim yaralama suçunu işlemiş olacaktır (A.e., s. 124-125).

Almanya’da cinsel suç faillerine yönelik bir tedavi yöntemi olarak uygulanmak üzere hem cerrahi kastrasyon hem de kimyasal kastrasyon öngörülmüştür. Almanya’da belirli cinsel suçluların cerrahi kastrasyonuna izin veren yasal düzenlemenin bulunmasından dolayı, Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi buna ilişkin düzenlemenin mevzuattan çıkartılması konusunda Almanya’yı uyarmıştır¹⁸⁵. Söz konusu komite 2010 yılında Almanya’ya yaptığı ziyaret sonrası yayımladığı 2012 tarihli raporunda, cerrahi kastrasyonun sakatlayıcı ve geri dönüşü olmayan bir müdahale niteliğinde olduğunu ve tıbbi gereklilik nedeniyle uygulanacak bir tedavi olarak düşünülemeyeceğini, dolayısıyla cinsel suçluların tedavisi kapsamında cerrahi kastrasyona başvurulmasına karşı olduğunu belirtmiş, 2014 yılındaki raporunda da bu hususları tekrarlamıştır¹⁸⁶. Alman makamları, kimyasal kastrasyon uygulamasının yaygınlaşmasının da etkisiyle son yıllarda cerrahi kastrasyon taleplerinde ve bu taleplerin yetkili mercilerce kabul oranlarında çok ciddi azalmalar olduğunu belirtse de, Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi cerrahi kastrasyon uygulamasına izin veren yasal düzenlemenin

¹⁸⁵ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 25.

¹⁸⁶ “Germany: Anti-torture Monitors Want “Definitive End” to Surgical Castration of Sex-offenders”, Council of Europe-Human Rights Europe, 25 July 2014, (Çevrimiçi) <http://www.humanrightseurope.org/2014/07/germany-anti-torture-monitors-want-definitive-end-to-surgical-castration-of-sex-offenders/> , 15 Aralık 2018. Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi’nin 2012 tarihli raporunda Almanya’nın aşağılayıcı bir uygulama olan cerrahi kastrasyonu durdurması gerektiği belirtilmiştir. Komite, Almanya’da son on yıl içerisinde yılda beşten az olmak üzere kastrasyonun nadiren uygulandığını ifade etmekle birlikte, bu uygulamanın sakatlayıcı ve geri dönüşü imkânsız bir uygulama olduğunu ve cinsel suçlarda tekerrürü önlediğine dair kesin bir verinin bulunmadığını raporda belirtmiştir. Komitenin raporunda, cinsel suç faillerine cerrahi kastrasyon uygulanmasının aşağılayıcı muamele niteliğinde olması sebebiyle bu uygulamaya bir an önce son verecek düzenlemelerin yapılması konusunda Alman makamları uyarılmıştır. Alman hükümeti ise rapora yönelik resmi cevabında, cerrahi kastrasyon uygulamasının gözden geçirildiğini ancak bu uygulamaya devam edilmesi noktasında tıbbi gereklilikler olduğunu ifade etmiştir (Gilbert Reilhac, “Germany Urged to Halt Castration of Sex Offenders”, Reuters World News, 22 February 2012, (Çevrimiçi) <https://www.reuters.com/article/us-germany-castration/germany-urged-to-halt-castration-of-sex-offenders-idUSTRE81L18G20120222> , 26 Aralık 2018). Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi’nin 24 Temmuz 2014 tarihli raporunda da Almanya’ya cinsel suçluların cerrahi kastrasyonuna izin veren düzenlemeyi yürürlükten kaldırması ve cerrahi kastrasyon uygulamasına kesin bir son vermesi tavsiye edilmiştir (“Germany: Anti-torture Monitors Want “Definitive End” to Surgical Castration of Sex-offenders”, Council of Europe-Human Rights Europe, 25 July 2014, (Çevrimiçi) <http://www.humanrightseurope.org/2014/07/germany-anti-torture-monitors-want-definitive-end-to-surgical-castration-of-sex-offenders/> , 15 Aralık 2018).

kesin bir biçimde yürürlükten kaldırılması gerektiği yönünde görüş bildirmiştir¹⁸⁷. Komite, Almanya'ya ilişkin son olarak 2017 yılında bir rapor yayımlamıştır¹⁸⁸. Bu raporda, Alman yetkili makamlarının 13 Mayıs 2016 tarihli bir mektupla 2013 ile 2015 yılları arasında cinsel suçluların tedavisi kapsamında tek bir cerrahi kastrasyon uygulamasının dahi yapılmadığı hususunda komiteyi bilgilendirdiği belirtilmiştir¹⁸⁹. Komite, söz konusu raporunda bu durumun memnuniyet verici bir gelişme olduğunu belirtmekle birlikte, Almanya'da gerekli yasal düzenlemeler yapılarak cinsel suçlarda cerrahi kastrasyon uygulamasına kesin bir son verilmesi gerektiğini bir kez daha ifade etmiştir¹⁹⁰. Bunun yanında Komite, 2017 tarihli bu raporunda Almanya'daki kimyasal kastrasyon uygulamasına ilişkin değerlendirmelerde de bulunmuştur. Bazı cinsel suç faillerinin kimyasal kastrasyon tedavisinin uygulanması konusunda baskılar yaşadıkları yönündeki iddialarını değerlendiren Komite, kimyasal kastrasyonun tamamen gönüllülük esasına göre, kişinin serbest iradesiyle oluşan rızası doğrultusunda uygulanması gerektiğini, bu rızanın kişinin kastrasyon uygulamasının tüm yönleri hakkında aydınlatılması üzerine alınmış yazılı bir rıza olmasının şart

¹⁸⁷ Alman makamlarının Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi'ne gönderdiği 30 Eylül 2013 tarihli mektupta, 2000 ile 2013 yılları arasında cerrahi kastrasyon için toplam 29 başvurunun olduğu, bunların 11 tanesinin kabul edildiği belirtilmiştir. 2010 ile 2012 yılları arasındaki sekiz başvurudan ise yalnızca iki tanesinin kabul gördüğü ifade edilmiştir. Alman makamları, geçmiş dönemlerdeki rakamlarla karşılaştırıldığında (örneğin 1970-1980 arasında 770 başvurudan 430'u kabul edilmiştir) hem cerrahi kastrasyon talebinde hem de bu taleplerin kabul oranında ciddi düşüşler olduğunu, özellikle kimyasal kastrasyon yönteminin gelişmesiyle birlikte cerrahi kastrasyonun pratik açıdan da anlamsız hâle geldiğini belirtmişlerdir. Alman makamları, bu çerçevede federal hükümetin de gönüllü kastrasyon kanununu yürürlükten kaldırma konusunda çalışmalar yaptığını belirtmiştir. Almanya'da cinsel suçluların tedavisi kapsamında cerrahi kastrasyon uygulanmasında son yıllarda çok ciddi düşüşler olmasıyla birlikte, Avrupa Konseyi İşkenceyi Önleme Komitesi bu uygulamaya kesin bir son verilmesi için ilgili yasal düzenlemelerin bir an önce yapılması gerektiğini vurgulamaktadır ("Germany: Anti-torture Monitors Want "Definitive End" to Surgical Castration of Sex-offenders", Council of Europe-Human Rights Europe, 25 July 2014, (Çevrimiçi) <http://www.humanrightseurope.org/2014/07/germany-anti-torture-monitors-want-definitive-end-to-surgical-castration-of-sex-offenders/> , 15 Aralık 2018).

¹⁸⁸ Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi, 25 Kasım 2015 ile 7 Aralık 2015 tarihleri arasında Almanya'ya yaptığı ziyarete ilişkin söz konusu raporu 1 Haziran 2017 tarihinde yayımlamıştır. Almanya'daki cerrahi kastrasyon uygulamasına ilişkin değerlendirmeler raporun 60. sayfasında yer almaktadır. Söz konusu raporun tam metnine " <https://rm.coe.int/168071803e> " bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 14 Ocak 2019.

¹⁸⁹ Raporda, 2013 ile 2015 yılları arasında cerrahi kastrasyon için yalnızca bir başvuru olduğu ve kastrasyona ilişkin bu talebin tıp uzmanlarından oluşan kurul tarafından kabul edilmediği belirtilmiştir.

¹⁹⁰ Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi, 2012, 2014 ve 2017 tarihli raporlarında istikrarlı bir şekilde, cerrahi kastrasyonun cinsel suç faillerine yönelik bir tedavi olarak uygulanamayacağını ve Almanya'da mevcut olan buna ilişkin düzenlemenin yürürlükten kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir.

olduğunu belirtmiştir¹⁹¹. Dolayısıyla, Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi cinsel suç faillerine yönelik kimyasal kastrasyon uygulanmasına karşı olmamakla birlikte, bu uygulamanın mutlaka bir tedavi olarak ve tedavi şartlarına uygun şekilde, kişinin aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması gerektiğini savunmaktadır. Bu bağlamda Komite, kimyasal kastrasyonun cezalandırmanın bir parçası olarak değil, tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olarak, tedavi şartları dahilinde uygulanması ve hiçbir cinsel suç failine kimyasal kastrasyonu kabul etmesi için baskı yapılmaması hususunda Almanya'ya uyarılarda bulunmuştur.

2. DANİMARKA

Danimarka'da 1929, 1935 ve 1967 yıllarında kastrasyona ilişkin kanunlar çıkartılmıştır¹⁹². Danimarka, kastrasyona ilişkin kanuni düzenleme yapan ilk Avrupa ülkesi olup, söz konusu düzenleme 1929 yılında yürürlüğe girmiş, 11 Mayıs 1935 tarihli kastrasyon kanunu ile değişikliklere uğramıştır¹⁹³. 1935'teki değişiklikte zorunlu kastrasyona izin veren bir hüküm bulunmasına rağmen, kişinin rızası dahilinde olmayan bir kastrasyon uygulaması gerçekleştirilmemiştir¹⁹⁴. 1935 ile 1967 yılları arasında Danimarka'da cerrahi kastrasyon, cinsel suçlarda hapis cezasının alternatifi bir yaptırım olarak düzenlenmiş, ancak sonrasında insanlık dışı ve geri dönüşü olmayan bir uygulama olduğu gerekçesiyle bir ceza yaptırımı olarak uygulanması yasaklanmıştır¹⁹⁵. Danimarka'da 1967 yılında yürürlüğe giren yasal düzenleme ile

¹⁹¹ Komitenin kimyasal kastrasyon uygulamasına ilişkin değerlendirmeleri 2017 tarihli raporun 8. ve 47. sayfalarında yer almaktadır. Kimyasal kastrasyonun bir tedavi yöntemi olarak, tedavi şartlarına uygun şekilde uygulanabilecek bir yöntem olduğunu belirten Komite, hiçbir cinsel suç failinin bu uygulamayı kabul etme konusunda baskı altına alınmaması gerektiğini ifade etmiştir. Bunun yanında Komite, kimyasal kastrasyon tedavisinin cinsel suç failinin hapisshaneden salıverilmesi ile ilişkilendirilmemesi gerektiğini de açıkça belirtmiştir.

¹⁹² Zengin, *İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma*, s. 92.

¹⁹³ Maire, *Danish Experiences Regarding the Castration*, p. 294.

¹⁹⁴ Georg K. Sturup, "Treatment of Sexual Offenders in Herstedvester Denmark: The Rapists", *Acta Psychiatrica Scandinavica*, Volume: XLIV, Issue: 204, 1968, p. 13, Aktaran: Russell, *Castration of Repeat Sexual Offenders*, p. 446.

¹⁹⁵ Carpenter, *Registration and Castration Laws*, p. 445. Bu dönemde cerrahi kastrasyon her ne kadar zorunlu olarak uygulanabilecek bir ceza yaptırımı olarak kabul edilmiş olsa da, uygulamada zorunlu bir şekilde gerçekleştirilmemiş, failin bu yöntemi tercih etmesi hâlinde gerçekleştirilen bir uygulama olmuştur (A.e.).

birlikte 1935'teki kastrasyon kanunu yürürlükten kaldırılmış olup, bu yeni kanun zorunlu kastrasyona izin vermemektedir¹⁹⁶.

Danimarka'da mevcut durumda cerrahi kastrasyon uygulanması yasal olmayıp kimyasal kastrasyonun uygulanması mümkündür. Zorunlu kastrasyon uygulanmasına ilişkin bir düzenlemeye de sahip olmayan Danimarka'da, kimyasal kastrasyon uygulaması, gönüllülük esasına göre, failin rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi yöntemi olarak düzenlenmiştir¹⁹⁷. Danimarka'daki düzenlemeye göre, kastrasyon uygulanacak kişinin bu işleme ilişkin aydınlatılmış rızasının bulunması gerekir¹⁹⁸. Kendisine kastrasyon uygulanmasını isteyen kişinin, cinsel dürtüleri sebebiyle suç işlemeye eğilimli olması ya da bu dürtülerinin şiddetli ruhsal acılar çekmesine veya sosyal zorluklar yaşamasına neden olması hâlinde kastrasyon talebi kabul edilecektir¹⁹⁹. Dolayısıyla, kastrasyon uygulamasının gerekliliğine ilişkin bir değerlendirme sonucunda bu uygulama gerçekleştirilebilecektir. Danimarka'da Hapishane ve Denetimli Serbestlik Kurumu tarafından cinsel suç failinin yeniden topluma kazandırılması sürecinin bir parçası olarak uygulanması planlanan kimyasal kastrasyon uygulamasının Danimarka Resmi Sağlık Kurulu tarafından uygun bulunması gerekmektedir²⁰⁰. Buna göre, Danimarka'da kimyasal kastrasyonun tıp uzmanlarından oluşan bir kurul tarafından değerlendirilip onaylanarak uygulanması öngörülmüştür.

3. ÇEK CUMHURİYETİ

Çek Cumhuriyeti'nde kastrasyona ilişkin ilk hukuki düzenleme 1966 yılında yapılmış olup 1991 yılında bu düzenlemede değişikliklere gidilmiştir²⁰¹. Çek Cumhuriyeti'ndeki düzenlemeye göre, kastrasyon ancak isteğe bağlı olarak ve uzmanlardan oluşan bir komitenin onayı ile uygulanabilirken, bu komite, ikisi

¹⁹⁶ Russell, *Castration of Repeat Sexual Offenders*, p. 446.

¹⁹⁷ Tilemann, *Laws Providing for Chemical Castration*, p. 5.

¹⁹⁸ Russell, *Castration of Repeat Sexual Offenders*, p. 446. Aydınlatılmış rızanın varlığı için, hastanın, operasyonun mahiyeti, sonuçları ve içerdiği riskler konusunda hekim tarafından bilgilendirilmesi gerekir. Danimarka'da ayrıca kanuni temsilcilerinin rızası alınmak şartıyla akıl hastası kişilere kastrasyon uygulanması da mümkündür (A.e., s. 446-447).

¹⁹⁹ A.e., p. 446. Danimarka'da, henüz cinsel suç işlememiş kimselerin kastrasyon için başvurması da mümkündür (A.e.).

²⁰⁰ Aagaard, *Chemical Castration*, p. 117-118.

²⁰¹ Russell, *Castration of Repeat Sexual Offenders*, p. 445.

sterilizasyon konusunda uzman olan dört hekimden ve bir hukukçudan oluşur²⁰². Çek Cumhuriyeti'nde, kastrasyon için başvuran kişinin bu uygulamanın muhtemel tüm yan etkileri konusunda bilgilendirilmesi gerekir²⁰³.

Çek Cumhuriyeti'nde hem gönüllü cerrahi kastrasyon hem de gönüllü kimyasal kastrasyon uygulaması mümkündür²⁰⁴. Yirmi birinci yüzyılın ilk on yılında Çek Cumhuriyeti'nde cerrahi kastrasyon talebinde bulunan 94 hükümlü üzerinde kastrasyon işlemi gerçekleştirilmişken²⁰⁵, aynı dönemde yaklaşık 300 hükümlüye de talepleri doğrultusunda kimyasal kastrasyon uygulanmıştır²⁰⁶.

2009 tarihli bir raporunda cerrahi kastrasyonu geri dönüşü olmayan, sakatlayıcı bir yöntem olarak nitelendiren Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi, Çek Cumhuriyeti'nden bu uygulamaya izin veren düzenlemeyi derhal yürürlükten kaldırmasını talep etmiştir²⁰⁷. Buna karşılık Çek Cumhuriyeti hükümeti, cinsel suçlarda tekerrürü önlemede etkili bir yöntem olduğunu ileri sürerek cerrahi kastrasyon uygulamasını savunmuştur²⁰⁸. Çek Cumhuriyeti'nin cerrahi kastrasyonu yasal zeminde tutmaya devam etmesinin en önemli sebeplerinden biri de, kimyasal kastrasyon uygulamasını finanse etme konusundaki zorluklardır²⁰⁹. Nitekim, Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi de Çek Cumhuriyeti'nde bazı

²⁰² A.e.. Yazar, kastrasyon uygulamasına onay verecek makamın bu şekilde özel olarak belirlenmiş olmasının bu husustaki muhtemel ihtilafları önleyeceğini düşünmektedir (A.e.). Biz de yazarın bu görüşüne katılmaktayız. Onay makamının oluşumunun açıkça düzenlenmesi belirliliği sağlayacağı gibi kastrasyon uygulamasının doğru bir biçimde ve uygun adaylar üzerinde gerçekleştirilmesine de yardımcı olacaktır.

²⁰³ A.e., p. 446.

²⁰⁴ "Poland Approves Forcible Castration for Paedophiles", The Telegraph, 25 September 2009, (Çevrimiçi) <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/poland/6232530/Poland-approves-forcible-castration-for-paedophiles.html> , 6 Kasım 2018.

²⁰⁵ Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**.

²⁰⁶ "Poland Approves Forcible Castration for Paedophiles", The Telegraph, 25 September 2009, (Çevrimiçi) <https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/poland/6232530/Poland-approves-forcible-castration-for-paedophiles.html> , 6 Kasım 2018.

²⁰⁷ Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**. Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi, cerrahi kastrasyonun cinsel suçluların tedavisinde artık genel olarak kabul edilen bir tıbbi müdahale yöntemi olmadığını belirterek, bu uygulamayı gerçekleştiren hekimlerin tıbbi açıdan kabul edilebilir sınırların dışına çıktıklarına işaret etmektedir (McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 584).

²⁰⁸ Kris Kotarski, "Poland's Chemical Castration Debate", The Guardian, 13 October 2009, (Çevrimiçi) <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/oct/13/poland-chemical-castration-sex-offenders> , 11 Kasım 2018.

²⁰⁹ McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 588.

cinsel suçluların kimyasal kastrasyon yoluyla tedavi edildiğini ancak bu uygulama sırasında kişiye verilen ilaçların kullanımının yüksek maliyetleri sebebiyle kısıtlandığını belirtmektedir²¹⁰. Bununla birlikte söz konusu komite, cinsel suç faillerine yönelik cerrahi kastrasyon uygulanmasına kesin bir şekilde karşı olup, kimyasal kastrasyon yöntemine ise olumlu bakmaktadır. Komite, failin serbest iradesiyle oluşmuş ve tam olarak aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması ve psikoterapi gibi tedavilerle de desteklenmesi hâlinde kimyasal kastrasyonun kabul edilebilir bir uygulama olduğunu ifade etmektedir²¹¹.

4. POLONYA

Polonya, belirli cinsel suç faillerine yönelik kimyasal kastrasyon uygulanmasını zorunlu hâle getiren ilk Avrupa ülkesi olmuştur²¹². 2009 yılında Polonya’da, belirli cinsel suç faillerine hapis cezalarının infazının ardından zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin bir kanun kabul edilmiş olup, söz konusu kanuna göre bazı cinsel suçlular psikiyatri konsültasyonunun ardından kimyasal kastrasyona zorlanabilecektir²¹³. Polonya’da 2009 yılında yürürlüğe giren bu yasal düzenlemeye göre, on beş yaşın altındaki çocuklara tecavüzde bulunan pedofiller ve yakın akrabası ile (ensest) cinsel ilişkiye giren kimseler açısından zorunlu kimyasal kastrasyon bir salıverilme şartı olarak öngörülmüştür²¹⁴. Söz konusu düzenlemeye göre, belirtilen cinsel suçlardan dolayı hükümlü olanlar salıverilmelerinden önce

²¹⁰ A.e.

²¹¹ A.e.. Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi, cerrahi kastrasyon ile kimyasal kastrasyon arasında çok temel farklılıklar olduğunu düşünmektedir (A.e.). Bu nedenle de cerrahi kastrasyon uygulamasına net bir şekilde karşı çıkmasına karşın kimyasal kastrasyonun bir tedavi yöntemi olarak uygulanmasına sıcak bakmaktadır.

²¹² “Chemical Castration in Poland: No Sympathy”, The Economist, 10 June 2010, (Çevrimiçi) <https://www.economist.com/eastern-approaches/2010/06/10/no-sympathy> , 6 Kasım 2018.

²¹³ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396.

²¹⁴ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 121. ; Adam Easton, “Polish President Signs Chemical Castration Law”, BBC News, 27 November 2009, (Çevrimiçi) <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8383698.stm>, 3 Ocak 2019. Belirtilen cinsel suçlular hapis cezalarını tamamlamalarının ardından kimyasal kastrasyona tabi olmaya zorlanacaktır (“Chemical Castration in Poland: No Sympathy”, The Economist, 10 June 2010, (Çevrimiçi) <https://www.economist.com/eastern-approaches/2010/06/10/no-sympathy> , 6 Kasım 2018). Polonya’da 45 yaşındaki bir adamın kendi kızından iki çocuğu olduğunun anlaşılması üzerine bu kişinin tutuklanması olayı ve bu olayın toplumda oluşturduğu infial ile yaşanan şiddetli tartışmalar, belirli cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanmasını öngören kanunun çıkartılmasına zemin hazırlamıştır (Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**).

cinsel dürtülerini azaltan ilaçları almaya zorlanabilecekken, mahkemeler kastrasyon uygulamasına karar vermeden önce mutlaka psikiyatristlerin görüşlerini almalıdır²¹⁵. Polonya’da kimyasal kastrasyona psikiyatristlerin görüşleri doğrultusunda hükmediliyor olsa da, bu uygulama bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilemez, zira kastrasyon uygulaması hükümlünün rızası alınarak değil mahkemenin verdiği karar ile birlikte zorunlu olarak gerçekleştirilmektedir. Ayrıca, kastrasyon uygulamasının salıverilme şartı olarak öngörülmüş olması nedeniyle de bir ceza yaptırımını niteliğinde olduğu söylenebilir.

Polonya’da bazı insan hakları aktivistleri ve hukukçular, Polonya Anayasası’nın bedeni cezaları yasakladığını, kişiye zorunlu olarak ilaç vermek suretiyle kimyasal kastrasyon uygulanmasının Polonya hukuku ile birlikte uluslararası hukuku da ihlâl edeceğini ifade etmişler, bunun yanında Avrupa Parlamentosu’nun birçok üyesi de Polonya’nın zorunlu kimyasal kastrasyon düzenlemesinin doğru olmadığı yönünde görüş bildirmişlerdir²¹⁶. Buna karşılık, Polonya’da farklı görüşlerdeki birçok siyasi parti, çocuklara yönelik cinsel suç işleyenlere daha sert cezalar verilmesi gerektiğini savunurken, Polonya halkının da büyük bir çoğunluğunun söz konusu kastrasyon düzenlemesini desteklediği görülmektedir²¹⁷. Kastrasyona ilişkin bu kanun insan hakları grupları tarafından eleştirilse de, yapılan bazı anketlere göre yüzde seksenlere varan oranda büyük bir toplumsal destek görmüştür²¹⁸. Söz konusu düzenlemenin insan haklarını ihlâl ettiği yönünde görüşler bulunmakla birlikte, bu düzenlemeyi savunanlar, cerrahi değil kimyasal kastrasyon uygulandığından failin cinsel aktivitesinin kesin bir biçimde sonlandırılmadığını, yalnızca frenlendiğini ileri sürmektedir²¹⁹. Polonyalı politikacılara göre de, yürürlüğe giren kanunla birlikte Polonya, pedofillere karşı en sert düzenlemeye sahip Avrupa ülkesi hâline gelmiş ve cinsel suçlarla mücadelede önemli bir adım atmıştır²²⁰.

²¹⁵ “Poland Castration Law Takes Effect”, BBC News, 8 June 2010, (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/news/10269055> , 11 Kasım 2018.

²¹⁶ Hebel, **Polish Chemical Castration Plan**.

²¹⁷ **A.e.**

²¹⁸ Easton, **Polish President Signs**.

²¹⁹ Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 121-122.

²²⁰ “Poland Castration Law Takes Effect”, BBC News, 8 June 2010, (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/news/10269055> , 11 Kasım 2018.

5. FRANSA

Fransa’da 2005 yılında yürürlüğe giren düzenleme ile cinsel suçlarda gönüllü kimyasal kastrasyon uygulaması kabul edilmiş olup, cinsel suç failinin talebi bulunması hâlinde kendisine cinsel arzuyu azaltacak veya yok edecek şekilde hormon tedavisi uygulanacaktır²²¹. Bu düzenlemeye göre kimyasal kastrasyon, mahkeme tarafından karar verilen ve zorunlu olarak uygulanan bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olmayıp, cinsel suç failinin talebi ve rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi yöntemi niteliğindedir.

Fransa’da 2009 yılında yaşanan ve ülke çapında büyük infiale neden olan bir tecavüz olayının²²² ardından, cinsel suçlarda kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak uygulanması gerektiği yönünde görüşler ileri sürülmüştür²²³. Bir yaptırım olarak kastrasyon uygulanmasına ilişkin çeşitli çalışmalar yürütülmüş ve bu çalışmalar neticesinde zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasını öngören bir kanun teklifi hazırlanmıştır. On beş yaşın altındaki çocuklara tecavüzde bulunan cinsel suç faillerine zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmasını öngören bu kanun teklifi anayasa komisyonundan geçemeyerek kanunlaşamamıştır²²⁴.

²²¹ John Lichfield, “Murder Sparks Demands for 'Chemical Castration' ”, Independent, 4 October 2009, (Çevrimiçi) <https://www.independent.co.uk/news/world/europe/murder-sparks-demands-for-chemical-castration-1797312.html> , 8 Ocak 2019. Fransa’da 2009 yılında görülen bir davada sanık 2007 yılında 5 yaşındaki bir çocuğu kaçırpı tecavüz etmekten yargılanmıştır. Bu kişi bundan öncesinde cinsel suçlardan dolayı 30 yılını hapisshane de geçirmiş biridir. Söz konusu davada bu şahıs kendisine cerrahi kastrasyon uygulanmasını talep etmiştir. Ancak Fransa’da cerrahi kastrasyon uygulaması yasal olmadığından bu talep kabul görmemiştir. Buna karşılık, Fransa’da cinsel suç failinin isteği doğrultusunda kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması mümkündür (“Paedophile Trial Fuels Castration Debate in France”, Euronews, 26 October 2009, (Çevrimiçi) <https://www.euronews.com/2009/10/26/paedophile-trial-fuels-castration-debate-in-france> , 17 Aralık 2018).

²²² Söz konusu olay şu şekilde gerçekleşmiştir: 47 yaşındaki bir adam, ormanda yürüyüşe çıkan 42 yaşındaki bir kadını kaçırpı, ona tecavüz etmiş ve ardından kadını öldürmüştür. Yakalanmasının ardından bu kişinin, 2002 yılında 13 yaşındaki bir kız çocuğunu kaçırpı tecavüz ettiği ve bu nedenle 11 yıl hapis cezasına mahkum edildiği, 2007 yılında hapisshane den tahliye edildiği ortaya çıkmıştır (Lichfield, **Demands for 'Chemical Castration'**).

²²³ Lichfield, **Demands for 'Chemical Castration'**.

²²⁴ Corneliu Rusnac, “Moldova Votes to Legalize Chemical Castration”, Associated Press, 6 March 2012,

(Çevrimiçi) http://archive.boston.com/news/world/europe/articles/2012/03/06/moldova_votes_to_legal_ize_chemical_castration/ , 10 Aralık 2018. Bununla birlikte, Fransa’da, cinsel suçların işlenmesinde önemli bir etken olan faildeki psikolojik sorunların çözülmesi amacıyla mahkeme tarafından çeşitli tıbbi tedavi yöntemlerine başvurulabilmektedir. Cinsel suç failine yönelik uygulanacak tıbbi tedavi, cezanın infazı sırasında ya da infazın tamamlanmasının ardından gerçekleştirilebilir. Fransa’da, cinsel suçtan

C. DİĞER BAZI ÜLKELERDEKİ KASTRASYON DÜZENLEMELERİ

Rusya’da 2011 yılında yürürlüğe giren kanuna göre, on dört yaşın altındaki çocuklara yönelik cinsel suç işleyenlere, mahkeme kararıyla zorunlu olarak kimyasal kastrasyon uygulanabilecek, cinsel suçun tekrarı hâlinde ise müebbet hapis cezası verilecektir²²⁵. Rusya’daki düzenlemeye göre, mahkemenin kimyasal kastrasyon uygulamasına karar vermeden önce tıp uzmanlarına danışması gerekmektedir²²⁶. Mahkeme, adli psikiyatrist raporu doğrultusunda kastrasyona karar verecek ya da başka tıbbi önlemler alacaktır²²⁷. Cinsel suçun mağduru on dört yaşın üzerindeyse, failin isteğine bağlı olarak kastrasyon uygulanabilecek ve bu durum failin koşullu salıverilmeden yararlanmasına imkân sağlayacaktır²²⁸. Bu durumda kimyasal kastrasyon, hükümlünün koşullu salıverilmeden yararlanmasının bir şartı olarak öngörülmüştür²²⁹.

Rusya’daki kimyasal kastrasyon düzenlemesi, kamuoyunda büyük yankı uyandıran pedofili skandallarına bir tepki olarak getirilmiştir²³⁰. Buradaki düzenlemeye göre kimyasal kastrasyon uygulamasının bir tedavi yöntemi niteliğinde değil, ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olduğu söylenebilecektir. Zira kastrasyon,

hükümlü kişinin kendisine önerilen tıbbi tedaviyi reddetmesi hâlinde koşullu salıverilme hükümlerinden yararlanamayacağına ilişkin düzenleme mevcut olup, tedaviyi reddeden hükümlünün toplum ile uyumlu bir birey hâline gelmek için yeterli çabayı göstermediği gerekçesiyle bu düzenleme getirilmiştir. Böylelikle kanun koyucu, cinsel suç failinin tıbbi tedaviyi reddetmesini önlemek için koşullu salıverilme kurumunu adeta bir koz olarak kullanmış olmaktadır. Fransa’da, cinsel suçlarda hapis cezalarının yanında uygulanan sosyo-adli izleme ve tıbbi tedaviler güvenlik tedbiri niteliğindedir ve cinsel suçlarda tekrarı önleyerek muhtemel suçlardan toplumun korunması amacını taşımaktadırlar. Söz konusu sosyo-adli izleme ve tıbbi tedaviler, cinsel suçlar alanında denetimli serbestlik kurumunun özel bir görünüm şeklini oluşturmaktadır (Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 37-47).

²²⁵ Pavel Lysizin, “Russia Introduces Chemical Castration for Pedophiles”, RT Question More, 4 October 2011, (Çevrimiçi) <https://www.rt.com/news/pedophilia-russia-chemical-castration-059/>, 13 Aralık 2018. Rusya’da yürürlüğe giren kanunda ‘zorunlu tıbbi tedavi’ ifadesi kullanılmış olup bunun neleri kapsadığına dair bir detaylandırma yapılmamış olsa da, kanun üzerinde çalışan yetkililer bu tedavinin hem kimyasal kastrasyonu hem de psikiyatrik ilaç tedavisini kapsadığını belirtmektedirler (Eremenko, **Parliament Approves Pedophile Castration**).

²²⁶ Eremenko, **Parliament Approves Pedophile Castration**.

²²⁷ Lysizin, **Russia Introduces Chemical Castration**.

²²⁸ A.e.

²²⁹ Peter Roudik, “Moldova: Pedophiles to Be Punished with Chemical Castration”, Library of Congress, 2 April 2012, (Çevrimiçi) <http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/moldova-pedophiles-to-be-punished-with-chemical-castration/>, 10 Kasım 2018.

²³⁰ Rusnac, **Moldova Votes to Castration**.

failin rızası alınmaksızın, mahkeme kararı doğrultusunda zorunlu olarak uygulanmakta ya da failin isteği dahilinde uygulansa dahi koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi nedeniyle bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olmaktadır.

İngiltere’de kimyasal kastrasyona ilişkin yasal düzenleme 2007 yılında yürürlüğe konulmuş olup, bu tarihten günümüze oldukça sınırlı şekilde kastrasyon uygulaması gerçekleştirilmiştir²³¹. İngiltere’de kimyasal kastrasyon, gönüllülük esasına göre, failin rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi yöntemi olarak düzenlenmiştir²³². Bu ülkede 2018 yılı itibarıyla yaklaşık 120 cinsel suçlu gönüllü kimyasal kastrasyon uygulamasına tabi durumdadır²³³. İngiltere’de cinsel suç faillerine gönüllü kimyasal kastrasyon uygulamasının yanında rehabilitasyon tedavisi de sağlanmakta, böylece yeniden suç işlemelerinin önüne geçebilmek için cinsel suçlulara fiziksel destekle birlikte psikolojik destek de verilmiş olmaktadır²³⁴.

Moldova Parlamentosu 6 Mart 2012’de Moldova Ceza Kanunu’nda yaptığı değişikliklerle, on beş yaşın altındaki çocuklara yönelik işlenen ağır cinsel suçlarda kimyasal kastrasyonu bir ceza yaptırımı olarak kabul etmiştir²³⁵. Moldova’da kimyasal kastrasyonun uygulanıp uygulanmayacağına mahkeme karar verecek olup, kastrasyon uygulaması hapis cezasının infazının ilk üç ayında bir sağlık kurumunda gerçekleştirilecektir²³⁶. Bu ülkede gönüllü kastrasyon değil, zorunlu kastrasyon uygulaması öngörülmüştür. Buradaki düzenlemeyi değerlendiren Avrupa Konseyi, kimyasal kastrasyonun hükümlünün aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması

²³¹ Maddox, **Chemical Castration for Paedophiles**. Son yıllarda İngiltere’de cinsel suçlarda ciddi bir artış görülmekte olduğundan, cinsel suçlarla mücadele ülkenin en önemli meselelerinden biri durumundadır. İngiltere Adalet Bakanlığı’nın da cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulamasını yaygınlaştırmaya yönelik çalışmaları bulunmaktadır (A.e.).

²³² Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 5. İngiltere’de kastrasyonda kullanılan ilacın kullanım önerisi, kimyasal kastrasyonun cinsel uyarılmalarını kontrol etme konusunda zorluklar yaşayan, sapkın cinsel fantezi ve dürtüleri bulunan, sadizm veya diğer tehlikeli eğilimlere sahip olan ve bu etkenlerden biri dolayısıyla yeniden cinsel suç işleme ihtimali yüksek olan cinsel suç faillerine yönelik uygulanması yönündedir (Yasmin Kaye, “Chemical Castration Used to Treat Record Number of UK Sex Offenders”, International Business Times, 8 March 2015, (Çevrimiçi) <https://www.ibtimes.co.uk/chemical-castration-used-treat-record-number-uk-sex-offenders-1491015> , 6 Ocak 2019).

²³³ Maddox, **Chemical Castration for Paedophiles**.

²³⁴ Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 445.

²³⁵ Roudik, **Punished with Chemical Castration**.

²³⁶ A.e.. Moldova’daki düzenlemede kimyasal kastrasyon uygulaması koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmemiştir (A.e.).

gereken bir işlem olduğunu belirterek Moldova'daki zorunlu kastrasyon düzenlemesini eleştirmiştir²³⁷.

Makedonya'da 2014 yılında kimyasal kastrasyona ilişkin bir düzenleme kabul edilmiş ve böylece Makedonya çocuklara yönelik cinsel suç işleyenlere kastrasyon uygulanmasını öngören ilk Balkan ülkesi olmuştur²³⁸. Makedonya'da kimyasal kastrasyonun uygulanması gönüllülük esasına bağlı olup, failin kendisine kastrasyon uygulanmasını kabul etmesi hâlinde cezasında indirimle gidilmektedir²³⁹. Makedonya Ceza Kanunu'nda kimyasal kastrasyon, on dört yaşın altındaki çocuklara yönelik cinsel suç işleyenlere uygulanacak tıbbi-farmakolojik bir tedavi olarak düzenlenmişken, söz konusu uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için failin rızasının bulunması gerekmektedir²⁴⁰. Failin kendisine kastrasyon uygulanmasını kabul etmesi hâlinde ona verilecek hapis cezasında yarı oranında indirimle gidilecek olup, bu durumda kimyasal kastrasyon failin ömrünün sonuna kadar veya mahkemenin belirlediği süre boyunca uygulanacaktır²⁴¹. Buna göre fail, hapis cezasının yarısını tamamladıktan sonra kendisine kimyasal kastrasyon uygulanmasını tercih edecek ya da failin cezasında indirimle gidilmeyerek hapis cezası uygulamasına devam edilecektir. Dolayısıyla burada kimyasal kastrasyon uygulamasının hapis cezasının bir alternatifi hâline geldiği söylenebilir. Bu durumda, cinsel suç failinin kastrasyon uygulamasına yönelik rızasının geçerli olup olmadığı tartışma konusu olmaktadır. Zira, failin hapis cezası tehdidiyle kastrasyona rıza gösterdiği düşünülebilir. Her ne kadar kanunda tıbbi-farmakolojik bir tedavi olarak belirtilse de söz konusu uygulamanın tam anlamıyla bir tedavi niteliğinde olmadığı görülmektedir. Bunun yanında, Makedonya'da karşılığında isteğe bağlı kastrasyon uygulanması öngörülen cinsel suçun tekerrürü hâlinde ise kastrasyon uygulanması zorunludur²⁴². Bu durumda, rızasının bulunmasına bakılmaksızın cinsel suç faili üzerinde kimyasal kastrasyon uygulaması gerçekleştirilecektir.

²³⁷ Rusnac, **Moldova Votes to Castration**.

²³⁸ Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 75.

²³⁹ A.e., p. 72.

²⁴⁰ A.e., p. 75.

²⁴¹ A.e.

²⁴² A.e.

Kimyasal kastrasyona ilişkin düzenlemeler bulunan bir diğer ülke de Avustralya'dır. Avustralya'nın Batı Avustralya eyaletinde savcılık, Tehlikeli Cinsel Suçlular Kanunu uyarınca bir denetimli serbestlik tedbiri olarak cinsel suçlu üzerinde anti-libidinal ilaç kullanımı için Batı Avustralya Yüksek Mahkemesi'ne başvurabilir ve Mahkeme iki tane psikiyatristin raporu doğrultusunda bu uygulamanın gerçekleştirilmesine karar verebilir²⁴³. Söz konusu yaptırım, yedi yıl ve üzerinde hapis cezası gerektiren cinsel suçlar açısından uygulanabilir²⁴⁴. Avustralya'nın Yeni Güney Galler eyaletinde ise cinsel suçlarda gönüllülük esasına göre, failin rızası doğrultusunda kimyasal kastrasyon uygulanabilmektedir²⁴⁵.

Belçika'da cinsel suç faillerine yönelik uygulanmak üzere, koşullu salıverilmenin bir şartı olarak psikiyatrik tedavi öngörülebilirken, kimyasal kastrasyon gibi spesifik bir tedavinin uygulanması için mutlaka failin açık rızasının bulunması gerekmektedir²⁴⁶. Ancak, tedavi altına alınan fail toplum açısından ciddi bir tehlike arz etmeye devam ediyorsa hapis cezasının infazına devam edilecek olup, bu durum, fail açısından kastrasyon uygulanmasının gerektiğine karar verilmesine rağmen failin kastrasyonu reddetmesi ya da uygulamaya başlanmasına rağmen devam etmemesi hâlinde de böyledir²⁴⁷. Dolayısıyla, kimyasal kastrasyon esasen hapis cezasına alternatif olarak öngörülmemiş olmasına rağmen, de facto olarak hapis cezasının alternatifi hâline gelmiş olacaktır²⁴⁸.

Güney Kore, cinsel suçlarda zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasını kabul eden ülkelerdendir. Aynı zamanda Güney Kore, kimyasal kastrasyona ilişkin düzenleme yapan ilk Asya ülkesidir²⁴⁹. Bu ülkede belirli cinsel suç faillerine kimyasal

²⁴³ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 13. Batı Avustralya eyaletinde mahkeme, tehlikeli cinsel suçlular açısından hapisli halden salıverilme şartı olarak kimyasal kastrasyona hükmedebilir (Holly Robertson, "Should Indonesia Introduce Chemical Castration for Child Sex Offenders?", Southeast Asia Globe, 3 February 2016, (Çevrimiçi) <http://sea-globe.com/extreme-measures-chemical-castration-indonesia/> , 13 Kasım 2018).

²⁴⁴ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 13.

²⁴⁵ Caroline Mortimer, "Paedophiles Could Be Chemically Castrated Under Australian Plan", Independent, 26 August 2015, (Çevrimiçi) <https://www.independent.co.uk/news/world/australasia/paedophiles-could-be-chemically-castrated-under-australian-plan-10472220.html> , 17 Aralık 2018.

²⁴⁶ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396.

²⁴⁷ A.e.

²⁴⁸ A.e.

²⁴⁹ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 10.

kastrasyon uygulanmasına izin veren düzenleme 2011 yılında yürürlüğe girmiştir²⁵⁰. Kimyasal kastrasyonun ilk örneğiyle 2012 yılında karşılaşılmış olup, çocuk yaştaki kızlara defalarca tecavüzde bulunan bir cinsel suçlu kastrasyona mahkûm edilmiştir²⁵¹. Güney Kore’de kimyasal kastrasyon, çocuklara karşı cinsel suç işleyen faille ilgili olarak zorunlu olarak uygulanmaktadır²⁵². Güney Kore, kimyasal kastrasyona ilişkin düzenlemeye ceza kanununda yer vermiş ve kastrasyonu bir ceza yaptırımı olarak öngörmüş olup, bu ülkede kastrasyon uygulanabilmesi için cinsel suç failinin uygulamaya yönelik rızasının bulunması gerekmemektedir²⁵³. Güney Kore Anayasa Mahkemesi 2015 yılında verdiği bir kararda, cinsel suç faillerinin cinsel dürtülerinin ortadan kaldırılması için zorunlu olarak kimyasal kastrasyon uygulanmasının anayasaya aykırı olmadığına hükmetmiştir²⁵⁴.

Endonezya’da çocuklara karşı işlenen cinsel suçlarda ciddi bir artışın gözlemlenmesi üzerine Endonezya hükümeti, bu suçlarda zorunlu kimyasal kastrasyon

²⁵⁰ Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171. ; “Court Rules Chemical ‘Castration’ Constitutional”, The Korea Times, 23 December 2015, (Çevrimiçi) <http://www.koreatimesus.com/court-rules-chemical-castration-constitutional/> , 6 Kasım 2018. Güney Kore’de kadınlara ve çocuklara karşı işlenen cinsel suçların artması üzerine bu suçlar açısından daha sert cezalar ve daha etkili önleyici tedbirler öngörülmesi gerektiği yönünde bir kamuoyu oluşmuştur (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171). Kimyasal kastrasyonu kabul eden ilk Asya ülkesi olan Güney Kore’de kastrasyon düzenlemesi, birçok tecavüzcünün salıverilmelerinin ardından yeniden cinsel suç işlemelerinin kamuoyunda büyük bir infiale yol açması üzerine yürürlüğe girmiştir (“Court Rules Chemical ‘Castration’ Constitutional”, The Korea Times, 23 December 2015, (Çevrimiçi) <http://www.koreatimesus.com/court-rules-chemical-castration-constitutional/> , 6 Kasım 2018).

²⁵¹ “16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/> , 3 Kasım 2018. Güney Kore’de yerel bir mahkeme 3 Ocak 2012’de bir cinsel suçluyu kimyasal kastrasyona mahkûm ederek ülkedeki ilk kastrasyon kararını vermiştir. Karara göre, çocuk yaştaki birçok kıza tecavüzde bulunan fail üç yıl boyunca kimyasal kastrasyon uygulamasına tabi tutulacaktır. Kararda ayrıca failin kişisel bilgilerinin on yıl boyunca kamuya paylaşılması ve failin yirmi yıl boyunca da elektronik bir izleme aleti taşıması hüküm altına alınmıştır (Steven Borowiec, “Seoul Puts Castration to the Test”, Deutsche Welle, 11 January 2013, (Çevrimiçi) <https://www.dw.com/en/seoul-puts-castration-to-the-test/a-16513280> , 11 Aralık 2018).

²⁵² Kaye, **Chemical Castration to Treat Sex Offenders**.

²⁵³ Borowiec, **Seoul Puts Castration**.

²⁵⁴ “Court Rules Chemical ‘Castration’ Constitutional”, The Korea Times, 23 December 2015, (Çevrimiçi) <http://www.koreatimesus.com/court-rules-chemical-castration-constitutional/> , 6 Kasım 2018. 2013 yılında Güney Kore’de bir yerel mahkeme, çocuklara karşı cinsel bir suç işleyip böyle bir suçu tekrar etme riski bulunan hükümlülere yönelik kimyasal kastrasyon uygulanmasına izin veren düzenlemenin temel insan haklarını ihlâl ettiği gerekçesiyle iptalini istemiştir. Anayasa Mahkemesi ise, kimyasal kastrasyon uygulamasının cinsel suçlulara yönelik geçici bir tedavi niteliğinde olduğunu ve tedavide son verildiğinde kişinin vücudunda hormonların yeniden üretildiğini belirtmiştir. Bunun yanında Yüksek Mahkeme, kimyasal kastrasyonun yalnızca pedofillere yönelik, yani sınırlı bir çerçevede uygulandığını ve uygulamanın uzman değerlendirmesi sonucunda gerçekleştirildiğini ifade etmiştir (A.e.).

uygulanması için harekete geçmiştir²⁵⁵. Bunun üzerine hazırlanan zorunlu kimyasal kastrasyon düzenlemesi Endonezya parlamentosunda şiddetli tartışmalara neden olmuş, muhalefet partileri tarafından kastrasyona karşı çıkılmış, bunun yanında insan hakları grupları da şiddetin şiddetle durdurulamayacağını belirterek zorunlu kastrasyon düzenlemesini eleştirmiş, Endonezya Hekimler Birliği de zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasının tıp etiğine aykırı olduğunu ve üyelerinin kastrasyon uygulanması sürecinin bir parçası olmamaları gerektiğini ifade etmiştir²⁵⁶. Buna karşılık, cinsel suçlarda zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmasını öngören düzenleme 2016 yılında Endonezya parlamentosunda kabul edilerek yürürlüğe girmiştir²⁵⁷.

²⁵⁵ Robertson, **Should Indonesia Introduce Chemical Castration**. 14 yaşındaki bir kız çocuğuna tecavüz edilip çocuğun öldürülmesinin ardından 2016 yılının Mayıs ayında Endonezya Devlet Başkanı tarafından cinsel suçlarda zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmasını da içeren bazı kanun değişiklikleri önerilmiştir (“Indonesia Passes Chemical Castration Law for Paedophiles”, BBC News, 12 October 2016, (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/news/world-asia-37629558> , 17 Aralık 2018).

²⁵⁶ “Indonesia Passes Chemical Castration Law for Paedophiles”, BBC News, 12 October 2016, (Çevrimiçi) <https://www.bbc.com/news/world-asia-37629558> , 17 Aralık 2018.

²⁵⁷ A.e.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

III. TÜRKİYE’DEKİ HUKUKİ DURUM, TEMEL HAKLAR İLE HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN KASTRASYON YAPTIRIMI VE ÖNERİLER

A. TÜRK HUKUKUNDA KASTRASYON YAPTIRIMI

Türk hukukunda kastrasyona ilişkin düzenleme 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun’da yer almaktadır. Bu kanunun dördüncü maddesinde kastrasyona ilişkin bir hüküm bulunmakla birlikte, söz konusu madde esas olarak sterilizasyon (kısırlaştırma) hakkındadır¹. Sterilizasyon kastrasyondan farklı bir uygulama olup, sterilizasyon operasyonu kişinin hormonal düzenine ve cinsel arzularına müdahale etmeksizin yalnızca üremeyi önlemek amacıyla yapılırken², kastrasyon uygulaması kişinin cinsel arzularını azaltmak amacıyla gerçekleştirilmektedir³.

Sterilizasyon ve kastrasyona ilişkin hükümler içeren Nüfus Planlaması Hakkında Kanun’un dördüncü maddesinin ilk fıkrasında sterilizasyon kavramı tanımlanmıştır. Burada yer alan tanıma göre sterilizasyon, bir erkek veya kadının çocuk yapma kabiliyetinin cinsi ihtiyaçlarını tatmine mâni olmadan izalesi için yapılan müdahaledir. İkinci fıkrada ise sterilizasyon ameliyatının⁴ tıbbi sakınca olmadığı

¹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 350.

² Sterilizasyon (Kısırlaştırma) uygulamasında erkeklerde sperm, kadınlarda ise yumurta kanalı bağlanarak tıkanması sağlanmakta ve bu şekilde kişinin üreme yeteneği ortadan kaldırılmaktadır (Temel, **Alman Hukukunda Sorumluluk**, s. 116).

³ Marie E. Kopp, “Surgical Treatment as Sex Crime Prevention Measure”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, Volume: XXVIII, Issue: 5, 1938, p. 692-693. Kastrasyon ve kısırlaştırma aynı anlama gelmemektedir. Kastrasyonda kişinin cinsel faaliyette bulunma yeteneği sona erdirilirken, kısırlaştırmada bu yetenek devam etmekte, yalnızca kişinin üreme yeteneği ortadan kaldırılmaktadır (Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 94. ; Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 135). Kısırlaştırmanın temel amacı kişinin üreme faaliyetlerine son vermek iken, kastrasyonun temel amacı kişideki sapkın veya aşırı cinsel arzu, düşünce ve dürtülere son vermektir (Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 13). Kastrasyon, sterilizasyona göre daha ağır sonuçları olan bir müdahaledir (İlhan Üzülmöz, “Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 161). Özellikle cerrahi kastrasyonun kısırlaştırma ile karşılaştırıldığında daha radikal bir müdahale olduğu söylenebilir (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 300). Zira cerrahi kastrasyonda kişinin hem cinsel faaliyette bulunma yeteneği hem de üreme yeteneği geri dönüşü olmayacak şekilde ortadan kaldırılmaktadır.

⁴ 18/12/1983 tarihli ve 18255 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Rahim Tahliyesi ve Sterilizasyon Hizmetlerinin Yürütülmesi ve Denetlenmesine İlişkin Tüzük’te sterilizasyon ameliyatına ilişkin hükümler yer almaktadır.

takdirde reşit kişinin isteği üzerine yapılacağı düzenlenmiştir⁵. 2827 sayılı Kanun'un dördüncü maddesinin ilk iki fıkrasında sterilizasyondan bahsedilmişken üçüncü fıkrada kastrasyon kavramına yer verilmiştir. Söz konusu düzenleme şu şekildedir: "Bir ameliyatın seyri sırasında tıbbi zaruret nedeniyle bir hastalığın tedavisi için kastrasyonu gerektiren hâllerde, kişinin rızasına bakılmaksızın kastrasyon ameliyesi yapılabilir." Bu düzenleme ile, ameliyat gerçekleştirilirken ortaya çıkan tıbbi bir zorunluluk dolayısıyla ve tedavi amacıyla, hastanın rızasının olup olmadığına bakılmaksızın kastrasyon işleminin yapılmasına imkân tanınmıştır⁶. Burada hastanın açık irade beyanı alınmadığından varsayılan rızası doğrultusunda kastrasyon işlemi gerçekleştirilecektir⁷.

Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un dördüncü maddesinin kastrasyona ilişkin söz konusu hükmü uyarınca, tıbbi zorunluluk olmaksızın isteğe bağlı kastrasyonun yasak olmasının yanında⁸, yalnızca ameliyat esnasında ortaya çıkacak

⁵ Türk Ceza Kanunu'nun 101. maddesinin birinci fıkrasında kişinin rızası dışında kısırlaştırılması, ikinci fıkrasında ise rızaya dayalı kısırlaştırmanın yetkisiz kişi tarafından yapılması suç olarak düzenlenmiştir. Buna göre, kısırlaştırma işlemine kişinin rızasının bulunması ve işlemin yetkili bir kişi tarafından yapılması durumunda kısırlaştırma suç teşkil etmeyecektir (Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 92). 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 4. maddesine göre, reşit bir kimsenin kendi isteğiyle kısırlaştırma (sterilizasyon) ameliyatı yaptırması mümkünken, reşit olmayan bir kimsenin rızası olsa dahi kısırlaştırılması mümkün değildir (A.e., s. 93).

⁶ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 54. ; Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 135-136. 2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 6. maddesine göre, kendisine sterilizasyon veya rahim tahliyesi yapılacak kişi evli ise bu kişinin rızasının yanında eşinin de rızasının bulunması gerekir. Doktrinde, tıbbi bir gereklilik sebebiyle kastrasyon müdahalesi yapılacak olması hâlinde de hasta evli ise eşinin rızasının gerektiği yönünde bir görüş bulunmaktadır (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 56). Benzer başka bir görüş de, kişi evli ise sterilizasyon uygulanabilmesi için eşin de rızasının bulunması gerektiğine ilişkin düzenlemenin kıyasen kastrasyon bakımından da uygulanabileceğini, kastrasyonun sterilizasyondan daha ağır bir müdahale olduğunu ve burada eşin rızasının evleviyetle aranması gerektiğini ifade etmektedir (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 145). Kanaatimizce, böyle bir durumda hastanın eşinin rızasının alınmasına gerek yoktur. Zira bu durumda kastrasyon yapılması tıbbi açıdan gerekli bir işlemdir ve hastadan başka kimsenin onayına bağlı kılınmamalıdır. Kastrasyonun tıbbi zorunluluklardan kaynaklanması ve tedavi için gerekli bir işlem olması sebebiyle kastrasyon için eşin rızasının aranması doğru olmayacaktır. Nitekim Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'da da eşin rızası yalnızca sterilizasyon ve rahim tahliyesi işlemleri açısından öngörülmüştür. Kanunda kastrasyon durumunda eşin de rızasının gerektiği yönünde bir hükme yer verilmemiştir.

⁷ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 142. Genel anestezi altındaki hastalardan rıza alınması mümkün olmadığından, hastanın varsayılan rızası genel anestezi altındaki hastalar açısından dikkate alınmalıdır. Lokal anesteziye ise hastanın rızasını almak mümkün olduğundan, bu rıza alınmaksızın kastrasyon işlemi gerçekleştirilemez (A.e.).

⁸ Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'a göre kastrasyonun uygulanabilmesi için mutlaka tıbbi bir gereklilik olması gerekir. Böyle bir gereklilik olmadıkça ilgilinin isteği üzerine gerçekleştirilmiş olsa dahi yapılan müdahale hukuka aykırı olacaktır. Kanuna göre kastrasyon işleminin konusu kişinin üzerinde mutlak surette tasarrufta bulunabileceği bir konu olmadığından, salt ilgilinin rızasının

tıbbi bir zorunluluk hâliyle sınırlı olmak üzere kastrasyon işleminin gerçekleştirilebileceği, bunun dışında tıbbi zorunluluk olsa dahi kişinin rızası doğrultusunda kastrasyon uygulanamayacağı sonucuna varılabilir⁹. Ancak, kastrasyon işleminin yapılabilmesi için şart olan tıbbi zorunluluğu yalnızca ameliyatın seyri esnasındaki tıbbi zorunlulukla sınırlı olarak anlamamak gerekirken, bir hastalığın tedavisi için zorunlu olması hâlinde her zaman kastrasyon yapılabilir¹⁰. Kastrasyonu ameliyat esnasında ortaya çıkacak zorunluluk hâliyle sınırlandırmak, söz konusu hükmün amacına, hukukun genel ilkelerine ve Anayasa'nın 17. maddesinde teminat altına alınmış olan 'yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına' aykırılık teşkil edecektir¹¹. Ameliyat esnasında tıbbi zorunluluğun varlığı hâlinde, hastanın rızası olmamasına rağmen varsayılan rızası doğrultusunda hekime kastrasyon yapma yetkisi verildiğine göre, ameliyattan önce mevcut olan tıbbi zorunluluk hâlinde, hastanın rızası doğrultusunda hekimin kastrasyon yapma yetkisinin evleviyetle bulunduğu söylenebilir¹².

2827 sayılı Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un ikinci maddesinin dördüncü fıkrasında, bu kanunun öngördüğü hâller dışında gebeliğin sona erdirilemeyeceği ve sterilizasyon veya kastrasyon işleminin yapılamayacağı düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, bir kimseye kastrasyon işlemi yapılabilmesi için Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un öngördüğü bir durumun mevcut olması gerekmektedir¹³. Ancak

bulunması kastrasyon uygulanabilmesi için yeterli değildir (Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 162).

⁹ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139. Nüfus Planlaması Hakkında Kanun, ameliyat hâli dışında kastrasyon yapılması zorunluluğunun tıbbi açıdan ortaya çıkması durumunda kastrasyon uygulanmasına imkân tanımamaktadır (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 140).

¹⁰ Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 162-163.

¹¹ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 140.

¹² **A.e.** Tıbbi bir zorunluluğun varlığı hâlinde hastanın rızası doğrultusunda kastrasyon uygulanmasına izin veren bir düzenlemenin yapılması gerekmele birlikte, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un amacına uygun bir yorum yapılarak mevcut durumda da tıbbi zorunluluğun bulunması hâlinde hastanın ameliyattan önce verdiği rıza ile kastrasyon uygulanabileceği söylenebilir (**A.e.**, s. 151). Kastrasyon yapılmasını gerektiren tıbbi bir gerekliliğin bulunmasına rağmen, ilgiliye gerekli bilgilendirme yapılmadan ve onun rızası alınmadan kastrasyon yapılması hâlinde ise hekimin sorumluluğu söz konusu olacaktır (Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 165). Kastrasyon aynı zamanda kişinin kısırlaştırılmasına da neden olduğundan, bu uygulamanın hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmesi hâlinde hem neticesi sebebiyle ağırlaştırılmış yaralama suçu (TCK 87/2-c) hem de TCK'nın 101. maddesinde düzenlenen kısırlaştırma suçu oluşacak ve bu durumda söz konusu iki suç açısından fikri içtima hükümleri uygulanarak fail daha ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı cezalandırılacaktır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 56-57).

¹³ Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un 2. maddesi ile kastrasyonun yalnızca bu kanunun öngördüğü hâllerde gerçekleştirilebileceği düzenlenmiş, aynı kanunun 4. maddesi ile de ameliyat esnasında tıbbi

belirtmek gerekir ki bu düzenleme bir anayasa hükmü değil bir kanun hükmüdür. Dolayısıyla, mezkûr kanundaki hâllerin dışında kastrasyona izin veren yeni bir kanuni düzenleme yapıldığında, önceki kanun-sonraki kanun ilişkisi gereğince sonraki kanunun hükmü geçerli olacaktır. Bu şekilde, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'da belirtilen hâllerin dışında da kastrasyon işleminin gerçekleştirilmesi mümkün hâle gelecektir. Ancak böyle bir düzenlemenin kanunla değil de normlar hiyerarşisinde kanunun altında bulunan bir düzenlemeyle yapılması durumunda, söz konusu düzenleme Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'a aykırı olacak ve bu sebeple de iptali gerekecektir. Dolayısıyla, 2827 sayılı Kanun'da öngörülmüş olan hâller dışında kastrasyon işleminin gerçekleştirilebilmesi için, buna ilişkin düzenlemenin mutlaka kanun ile yapılması gerekmektedir.

Doktrindeki bir görüşe göre, Türk hukukunda isteğe bağlı kimyasal kastrasyonun önünde hukuki bir engel yoktur ve kişinin rızasının bulunması hâlinde bu uygulamanın yapılması mümkündür¹⁴. Kanaatimizce, tıbbi bir zorunluluk olmaksızın gerçekleştirilecek kastrasyonun her türlü şekli, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un ilgili hükümleri dikkate alındığında hukuka aykırı olacaktır. Zira, söz konusu kanunda ancak bu kanunda öngörülen hâllerde kastrasyon uygulamasının yapılabileceği belirtilmiş, kastrasyonun uygulanabileceği tek hâl olarak da tıbbi zorunluluğun mevcut olması durumunda, tedavi amacıyla kastrasyon uygulanabileceği düzenlenmiştir. Burada genel olarak kastrasyon işlemine ilişkin bir hüküm bulunmakta olduğundan ve kastrasyonun türleri açısından bir ayırım yapılmadığından, söz konusu düzenlemenin kastrasyonun her iki türünü de kapsadığı söylenebilir. Dolayısıyla, tıbbi açıdan bir zorunluluk bulunmuyorsa, kişinin isteği olsa dahi ne cerrahi kastrasyon ne de kimyasal kastrasyon uygulanabilecektir.

Doktrindeki bir başka görüşe göre ise, Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'da ameliyat esnasında kastrasyon işleminin yapılabileceğinden bahsedildiği için bundan anlaşılması gereken cerrahi kastrasyondur, dolayısıyla hukukumuzda kimyasal kastrasyona müsaade edilmediği söylenebilir¹⁵. Kanaatimizce, tıbbi bir zorunluluk

zorunluluktan dolayı ve tedavi amacıyla kastrasyona başvurulabileceği belirtilmiştir (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 139).

¹⁴ Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 112-113.

¹⁵ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 140.

hâlinde, tedavi amacıyla ve hastanın da rızasının bulunması şartıyla cerrahi kastrasyon yapılmasının önünde bir engel bulunmadığına göre böyle bir durumda kimyasal kastrasyon işleminin yapılması da mümkün olmalıdır. Hatta cerrahi kastrasyonla elde edilmek istenen amaca kimyasal kastrasyon yoluyla ulaşılması mümkün ise, kimyasal kastrasyonun daha hafif bir yöntem olması sebebiyle daha tercih edilebilir olduğu da söylenebilir. Dolayısıyla, cerrahi veya kimyasal kastrasyon yöntemlerinden biri hastanın tedavi olmasını sağlayacaksa, hastaya cerrahi kastrasyon uygulaması dayatılmamalı, kimyasal kastrasyonu tercih etme imkânı da tanınmalıdır¹⁶.

Türk Ceza Kanunu'nun 'Akıl hastalarına özgü güvenlik tedbirleri' başlığını taşıyan 57. maddesinde, fiili işlediği sırada akıl hastası olan kişi hakkında koruma ve tedavi amaçlı olarak güvenlik tedbirine hükmedileceği düzenlenmiştir. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, bu hüküm uyarınca kimyasal kastrasyonun pedofillere yönelik bir güvenlik tedbiri olarak uygulanması mümkündür¹⁷. Bu görüş, pedofiliyi bir akıl hastalığı olarak kabul etmektedir. Ancak, cinsel suç failleri akıl hastası olarak nitelendirilemez ve bunlara akıl hastalarına ilişkin hükümler uygulanamaz¹⁸. Çocuklara yönelik cinsel suçlar işleyen pedofillerin akıl hastası olarak kabul edilmeleri durumunda, bu kişilere TCK'nın 32. maddesi uyarınca ceza verilmemesi veya cezalarında indirimine gidilmesi söz konusu olabilir ve bu durum da ceza adaleti ile hiçbir surette bağdaşmaz¹⁹. Cinsel suç failleri akıl sağlıkları yerinde olan normal şahıslar olduğundan, bunların akıl hastalığı bulunduğu gerekçesiyle cezalandırılmaması veya cezalarının indirilmesi mümkün değildir²⁰. Kanaatimizce de,

¹⁶ Pedofili rahatsızlığı bulunanlar için kimyasal kastrasyon uygulanmasının mümkün olmadığı savunulsa da (A.e.), bu rahatsızlığın bir hastalık boyutunda olduğunun ve bu hastalığın tedavisi için tıbbi bir zorunluluğun bulunduğu kabulü hâlinde kanaatimizce hastanın rızası doğrultusunda kimyasal kastrasyon uygulanması mümkündür. Ancak pedofilin bir hastalık olup olmadığı tartışmalıdır. Hastalık olarak kabul edilmesi durumunda tedavisinin yapılmasının tıbbi açıdan bir zorunluluk olduğu açıktır. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı çerçevesinde bu husus değerlendirildiğinde ise, pedofili olan bir bireyin özgür iradesi ile kendisine kastrasyon uygulanmasını istemesi durumunda bu talebin karşılanması gerektiğini söyleyebiliriz.

¹⁷ Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 112.

¹⁸ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 41.

¹⁹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 304 (25 numaralı dipnot). Pedofillerin hasta olduklarının kabul edilmesi ve kimyasal kastrasyonun pedofillere yönelik bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilmesi, bu kişilerin suç işlemiş olsalar dahi ancak tedavi kapsamına alınabilmeleri, cezai yaptırımların ise uygulanamaması sonucunu doğurabilir (Güzelsöy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 61).

²⁰ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 57. Ancak bu kişilerin, onları cinsel suçlara iten eğilimleri sebebiyle psikiyatrik bazı rahatsızlıklarının bulunduğu söylenebilir. Bu

pedofili bir hastalık, ruhsal bir rahatsızlık olarak kabul edilse dahi bunun akıl hastalığı kapsamında değerlendirilmesi söz konusu olamaz.

Cinsel suç faillerinin yeniden bu nitelikte bir suç işlemeleri riskini azaltmak için iyileştirme programlarından faydalanılabilir²¹. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un yedinci maddesine göre, hapis cezalarının infazı sürecinde uygulanacak hükümlünün iyileştirilmesi amacını taşıyan programlara yönelik hükümlünün istekli bulunması teşvik edilir²². Yine aynı madde uyarınca, iyileştirme araçlarının hükümlünün sağlığını ve kişiliğine olan saygısını korumasını sağlayacak şekilde uygulanması gerekir. Kimyasal kastrasyon uygulamasının bir iyileştirme aracı olup olamayacağı söz konusu hükümler çerçevesinde değerlendirildiğinde, öncelikle kimyasal kastrasyonun hükümlünün rızasına dayalı olarak uygulanması gerektiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında, kimyasal kastrasyonun kişi üzerinde muhtemel yan etkilerinin bulunması, bu yöntemin hükümlünün sağlığını koruyacak şekilde uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Ayrıca kastrasyon uygulaması, hükümlünün kişiliğine olan saygısını kaybetmesine de yol açabilecektir. Tüm bunlar göz önüne alındığında, iyileştirme programı olarak kimyasal kastrasyon uygulamasının Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un yedinci maddesine aykırılık teşkil edeceği söylenebilir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 73. maddesi 'İyileştirme programlarının belirlenmesi' başlığını taşımaktadır²³. Bu madde ile birlikte, hükümlünün toplum ile uyumlu bir birey hâline getirilmesi için iyileştirme

sapkın cinsel dürtüler her ne kadar tedavi edilmesi gereken bir durumu oluştursa da akıl hastalığı sayılarak cezalandırmayı engellemesi söz konusu olamaz. Bunun yanında kimyasal kastrasyonun bir güvenlik tedbiri olarak uygulanması için, bu yöntemin kanun ile bir güvenlik tedbiri olarak açıkça düzenlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla kastrasyon kanunla düzenlenmedikçe bir tedavi yöntemi kabul edilerek güvenlik tedbiri olarak uygulanması mümkün olmayacaktır.

²¹ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 78.

²² Cinsel suç failine rızasına dayalı olarak uygulanacak iyileştirme programının şekli ve kapsamı, suçlunun psikolojik, sosyal, biyolojik durumlarını belirten sosyal araştırma raporu doğrultusunda belirlenmelidir (A.e., s. 77).

²³ Söz konusu madde şu şekildedir: "(1) Hükümlünün geçmişi, suçluluk nedenleri, suç sicili, fizik yeteneği ve ruhsal yapısı, kişisel doğası, arz edebileceği tehlike hâlleri, hapis cezasının süresi, salıverildikten sonraki beklentisi dikkate alınarak, toplumun hukuka uygun hareket eden ve üretken bir üyesi olarak yaşamını sürdürmesini sağlayacak ve bireysel ihtiyaçlarına uygun bir biçimde iyileştirme programları uygulanır. Bu programların hazırlanması ve uygulanması amacıyla ceza infaz kurumlarında eğitim ve psiko-sosyal hizmet servisleri oluşturulur. (2) Hükümlü, amaca uygun iyileştirme gereklerinin gerçekleştirilebileceği kurumlara veya bölümlere yerleştirilir."

programlarının uygulanması, hükümlüye gerekli eğitimlerin ve psiko-sosyal desteklerin verilmesi kanun tarafından emredilmiştir. Kanaatimizce, cinsel suçlardan hüküm giymiş olanlara yönelik söz konusu iyileştirme programlarının ciddi bir şekilde uygulanması, bu kişilerin ıslahı ve yeniden suç işlemelerinin önlenmesi açısından oldukça önemlidir. İyileştirme programları üzerinde ciddiyetle durulması, cinsel suçlular bakımından etkili ve faydalı olabilecek desteklerin belirlenmesi için özenle çalışılması gerekmektedir. Hükümlüye yönelik uygulanacak iyileştirme tedbirlerinin neler olacağı kanun tarafından açıkça belirlenmemiş, genel bir çerçeve çizilerek hükümlünün kişiliğine ve ihtiyaçlarına uygun yöntemlerin belirlenmesi uygulamaya bırakılmıştır²⁴. Ancak şunu belirtmek gerekir ki, zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasının söz konusu iyileştirme programları kapsamında değerlendirilmesi mümkün değildir.

Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 'Eğitim programları' başlıklı 75. maddesinde de hükümlüye, ceza infaz kurumlarında bulunduğu süre içinde, kişiliğini geliştirecek, eğitimini güçlendirecek, yeni beceriler elde etmesini, suç işleme eğilimini yok etmeyi sağlayacak ve onu salıverilme sonrasına hazırlayacak programların uygulanacağı belirtilmiştir. Cinsel suç failleri açısından da söz konusu eğitim programlarına önem verilerek, bu programların ciddi bir şekilde uygulanmasının failin ıslahı bakımından önemli olduğunu düşünmekteyiz.

Ülkemizde cezaevlerinin kalabalık olmasından dolayı hükümlülere bireysel olarak uygun programların belirlenmesinin güç olması, iyileştirme programlarının uygulanması açısından ülke çapında bir standardın bulunmaması, infaz kurumlarındaki meslek edindirme faaliyetlerinin çoğunlukla el becerisi öğretimi ile sınırlı kalması gibi nedenlerle hükümlülerin topluma yeniden kazandırılması

²⁴ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4928. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük'ün 101. maddesi iyileştirmenin amacı ile iyileştirme programlarının belirlenmesini düzenlemektedir. Bu maddenin ilk fıkrasına göre iyileştirme; hükümlülerin, kuruma girişinden salıverilmesine kadar geçen süre içerisinde, bedensel ve zihinsel sağlıklarını sürdürmeleri veya bunlara yeniden kavuşmaları için gerekli önlemlerin alınması, suçluluk duygusundan arınması, kişisel ve toplumsal gelişiminin sağlanması amacıyla uygulanacak, eğitim-öğretim, sağlık, psiko-sosyal hizmetler ile meslek edindirme, bireyselleştirilme, toplum yaşamıyla uyumlaşmasını ve geliştirilmesini sağlayacak programların tümüdür. Bu programlar; hükümlüde, kanunlara saygılı olarak yaşama düşünce ve duygusunun yerleşmesi, ailesine ve topluma karşı sorumluluk duygusunun gelişmesi, toplum yaşamına uyması, geçimini sağlayabilmesi konularında uygulanacak rejim, önlem ve yöntemleri kapsar.

faaliyetlerinin anlamlı ve etkili olduğu söylenemez²⁵. Bununla birlikte, eğitim ve iyileştirme programlarının suçlunun ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması açısından oldukça önemli olduğu bilinciyle bu hususta ciddi çalışmalar yapılması ve bu programların etkililiğini sağlayacak düzenlemelerin hayata geçirilmesi büyük önem arz etmektedir. Cinsel suçlulara yönelik kastrasyon uygulaması ise söz konusu programlar kapsamında değerlendirilemeyecek, ancak bir yaptırım olarak uygulanması söz konusu olabilecektir.

1. TÜRK HUKUKUNDA KASTRASYON YAPTIRIMININ HUKUKİ ALTYAPISININ OLUŞTURULMA ÇABALARI

Cinsel suçlarla mücadelede kastrasyon yöntemi bir ceza hukuku yaptırımı olarak kullanılabilir. Günümüzde, kastrasyon türlerinden daha ziyade kimyasal kastrasyon yönteminin bir yaptırım olarak düzenlenmesi söz konusu olabilmektedir. Zira, bir yaptırım olarak cerrahi kastrasyon uygulanması genel olarak kabul görmemekte, bunun yerine kimyasal kastrasyon yöntemi tercih edilmektedir. Çeşitli ülkelerde kimyasal kastrasyonun bir yaptırım olarak kabul edilmesindeki önemli etkenlerden biri, cinsel suçlara karşı daha sert düzenlemeler yapılması yönündeki toplumsal baskılardır²⁶. Ülkemizde de cinsel suçlar karşısında hapis cezalarından daha ağır yaptırımlara başvurulması gerektiğine dair görüşler sıklıkla dile getirilmektedir. Özellikle çocuklara karşı işlenen cinsel suçların faillerine, idam, kastrasyon, ifşa etme gibi mevcut durumda Türk hukukunda yer almayan cezaların uygulanması yönünde toplumsal talepler olduğu görülmektedir²⁷.

Ülkemizde her ne kadar cerrahi kastrasyonun uygulanması gündemde olmasa da kimyasal kastrasyon açısından durum farklıdır. Özellikle son yıllarda, cinsel suçlarda kimyasal kastrasyonun bir yaptırım olarak uygulanmasına ilişkin

²⁵ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4929.

²⁶ Tilemann, **Laws Providing for Chemical Castration**, p. 7.

²⁷ Aygül, Şensoy, **Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar**, s. 533. Söz konusu taleplere bir örnek vermek gerekirse; 2012 yılında toplam 367 kişiye uygulanan, katılımcıların avukatlar ile adliye çalışanı pedagog, psikolog ve sosyal hizmet uzmanlarından oluştuğu bir ankette, katılımcıların çoğunluğu cinsel suçlarda kimyasal kastrasyonun bir ceza olarak uygulanması gerektiğini belirtmiştir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 115).

tartışmalarla sıklıkla karşılaşılmaktadır²⁸. Cinsel suç faillerine uygulanacak kimyasal kastrasyon yaptırımına olumlu bakan görüşler olduğu gibi²⁹, bu kastrasyon çeşidinin hukuki altyapısının oluşturulmasına yönelik çabaların bulunduğu da görülmektedir³⁰. Doktrinde yer alan bazı görüşlere göre, zorunlu kimyasal kastrasyonun kanuni bir düzenleme ile hukukumıza dahil edilmesi mümkündür ve böyle bir düzenleme anayasaya aykırı olmayacaktır³¹.

Türk hukukunda, cinsel suç faillerine yönelik kimyasal kastrasyon yönteminin uygulanması için 8 Şubat 2011 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bir kanun teklifi sunulmuş³² ve bu teklifte 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'da yapılacak bir değişiklikle belirli cinsel suç failleri açısından 'testosteron etkisini önemli ölçüde azaltıcı tedaviye tabi tutulma', yani kimyasal kastrasyon tedbiri öngörülmüştür³³. Türkiye'de kimyasal kastrasyona ilişkin bu kanun teklifi verildiğinde, kimyasal kastrasyonun hukuki niteliği, insan haklarına aykırı olup olmadığı, yan etkileri ve maliyeti gibi hususlarda birçok tartışma yaşanmıştır³⁴. 5275 sayılı Kanun'da değişiklikler öngören ve kimyasal kastrasyon kavramı yerine

²⁸ Ülkemizde kastrasyona ilişkin tartışmalar son yıllarda ortaya çıkmışken, Avrupa ve ABD'de bu konudaki tartışmalar daha eskiye dayanmaktadır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 93).

²⁹ Cinsel bir suç neticesinde mağdurun maruz kaldığı olumsuz etkiler göz önüne alındığında, kimyasal kastrasyonun ölçüsüz bir yaptırım olmadığı söylenebilir (Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 113). Türkiye'de son dönemlerde çocuklara, kadınlara ve akıl hastalarına yönelik cinsel istismar olaylarının artması karşısında, mevzuatta bir ceza yaptırımı olarak kastrasyona yer verilmesi, cinsel suçların önlenmesi açısından önemli bir caydırıcı etken olacaktır (Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 133).

³⁰ Bu noktada TCK'nın 87. maddesinin ikinci fıkrasında, mağdurun çocuk yapma yeteneklerinin kaybolmasının kasten yaralamadan dolayı verilecek cezanın iki kat artırılmasını gerektirecek kadar ağır bir netice olarak kabul edilmesi dikkate alındığında, her ne kadar çocuk yapma yeteneğinin sürekli bir kaybına neden olmayacak ise de bu hususta geçici bir kayba neden olacak kimyasal kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak düzenlenmesi kanaatimizce önemli bir çelişki ve hukuk mantığına aykırılık teşkil edecektir.

³¹ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 113. Hürriyeti bağlayıcı cezaların tek başına caydırıcı ve önleyici olmadığı dikkate alındığında, cinsel suçlulara bir güvenlik tedbiri olarak kimyasal kastrasyon uygulanarak bu kişilerin diğer bireylere zarar vermesinin önlenmesi gerekir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 51). Çağlayan'a göre, çocuklara yönelik cinsel bir suçun fail tarafından ilk defa işlenmesi hâlinde kimyasal kastrasyonun failin rızasına bağlı olarak uygulanması, tekerrür hâlinde ise zorunlu olarak uygulanmasına yönelik bir düzenleme yapılması uygun olacaktır (Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 113).

³² İstanbul milletvekili Alev Dedegil'in ilk imza sahibi olduğu söz konusu kanun teklifine ilişkin bilgilere

"https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/tasari_teklif_gd.onerge_bilgileri?kanunlar_sira_no=88854" bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 4 Ocak 2019.

³³ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 348-349.

³⁴ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119.

‘testosteron etkisini önemli ölçüde azaltıcı tedavi’ ibaresinin kullanıldığı söz konusu kanun teklifi çeşitli eleştiri ve tartışmaların ardından kanunlaşamamıştır³⁵.

2014 yılında, cinsel dokunulmazlığa karşı suçlara ilişkin önemli bir yasal düzenleme yapılmıştır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 108. maddesine 18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun’un 82. maddesiyle eklenen dokuzuncu fıkra ile³⁶; Türk Ceza Kanunu’nun 102. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçundan, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçundan ve 104. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçundan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, mükerrirlere uygulanan koşullu salıverilme sürelerinin uygulanacağı düzenlenmiştir³⁷. Bunun yanında, söz konusu suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içerisinde, 108. maddenin dokuzuncu fıkrasında sayılan tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verileceği belirtilmiştir³⁸. Kanunda altı bent hâlinde sayılan söz konusu tedavi ve yükümlülükler şu şekildedir: Tıbbi tedaviye tabi tutulmak, tedavi amaçlı programlara katılmak, suçun mağdurunun oturduğu ve

³⁵ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 52-53. TBMM’nin 23. yasama döneminde cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasını öngören kanun teklifi meclise sunulmuş, 08/02/2011 tarihli ve 430 sayılı söz konusu kanun teklifi kanunlaşamayarak kadük olmuştur (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 93-94).

³⁶ 6545 sayılı Kanun ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 108. maddesine eklenen sekizinci ve dokuzuncu fıkralar ile yeni bir özel tehlikeli suçlu kategorisi daha yaratılmıştır. Konuya ilişkin TCK’nın 58. maddesinde bir değişiklik yapılmamış olmakla birlikte, CGTİHK m.108’e eklenen söz konusu fıkralar ile infaz bakımından mükerrirlere özgü infaz rejimi öngörülmeyle, dolaylı olarak TCK m.58’de sayılanlar dışında yeni bir özel tehlikeli suçlu kategorisi kabul edilmiştir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 662).

³⁷ Türk Ceza Kanunu’nun ‘Suçta tekrerr ve özel tehlikeli suçlular’ başlığını taşıyan 58. maddesinin 9. fıkrasına göre; itiyadi suçlular, suçu meslek edinen kişiler ve örgüt mensubu suçlular hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve cezanın infazından sonra da denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasına hükmedilir. Madde başlığı göz önüne alındığında, Türk Ceza Kanunu’nun söz konusu suçluları özel tehlikeli suçlular olarak kabul ettiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında, 5275 sayılı Kanun’un 108. maddesinin 9. fıkrasında belirtilen cinsel suçlardan mahkûm olanlar hakkında mükerrirlere özgü infaz rejiminin uygulanacağı dikkate alındığında, söz konusu cinsel suçluların da özel tehlikeli suçlular kapsamında değerlendirilebileceği söylenebilir.

³⁸ 6545 sayılı Kanun ile CGTİHK m.108’de yapılan değişiklikle, belirli cinsel suç failleri hakkında, mükerrir olup olmadıklarına bakılmaksızın, tedbir olarak uygulanacak özel yükümlülükler öngörülmüştür (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 877). Kanunda, belirli cinsel suç hükümlülerinin cezalarının infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde bazı tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına tabi tutulmalarının öngörülmesi, özel önleme ve hükümlünün rehabilitasyonu açısından büyük önem taşımakta olup, infazın amacına uygun bir şekilde gerçekleştirilmesini sağlayacaktır (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 663).

çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak, mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak, çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak, çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak. 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin dokuzuncu fıkrasında belirtilen cinsel suçluları da kapsayan ve tehlikeli suçlu olarak değerlendirilen suçluların³⁹ daha zor ıslah olacağı düşünüldüğünden, bu suçlular koşullu salıverilmeden daha geç yararlanır ve bunlar hakkında mutlaka denetimli serbestlik tedbirine hükmedilir⁴⁰.

5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin on birinci fıkrasında, bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esasların, Sağlık Bakanlığı'nın görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanacak yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir. Dokuzuncu fıkra da belirtilen cinsel suçluların tabi olacakları yükümlülüklerin, tıbbi tedavilerin ve iyileştirme programlarının belirlenmesine ve bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenleyen 'Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'⁴¹ 2016 yılında yürürlüğe girmiştir⁴². Bu yönetmeliğin altıncı maddesinde, kanunda altı bent hâlinde sayılan tedavi ve yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin genel esaslar düzenlenmiştir. Yukarıda da belirtildiği üzere, söz konusu tedavi ve yükümlülüklerin içerisinde 'tıbbi tedaviye tabi

³⁹ Belirli suçluların özel tehlikeli suçlu olarak kabul edilmesinin nedeni, bu suçluların diğer suç faillerine göre suç işleme eğilimlerinin yüksek olmasıdır (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 660).

⁴⁰ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4933. Özel tehlikeli suçlulardaki suç işleme eğilimi ile ortaya çıkan tehlikelilik hâli, cezanın ağırlaştırılması sonucunu doğuran ve cezanın kefarete amacını öne çıkaran bir durum olarak değil, mükerrirlere özgü infaz rejiminin ve denetimli serbestlik tedbirinin uygulanmasını gerektiren ve söz konusu kişileri ıslah etmeyi, yeniden topluma kazandırmayı amaçlayarak cezanın özel önleme amacını ön plana çıkaran bir durum olarak kabul edilmiştir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 660).

⁴¹ Söz konusu yönetmeliğin birinci maddesinde yönetmeliğin amacı düzenlenmiştir. Buna göre yönetmeliğin amacı, 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı ve 104. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçlarından hapis cezasına mahkûm olanların, cezalarının infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde tâbi olacakları yükümlülüklerin, tıbbi tedavilerin ve iyileştirme programlarının belirlenmesi ile bunların uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

⁴² Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik, 26/07/2016 tarihli ve 29782 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Söz konusu yönetmeliğe "http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/07/20160726-1.htm" bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 9 Ocak 2019.

tutulmak' da bulunmakta olup, yönetmeliğin yedinci maddesinde bu yükümlülük düzenlenmiştir.

Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in yedinci maddesinin birinci fıkrasında cinsel suç faillerine yönelik uygulanacak tedavinin tanımı yapılmıştır. Buna göre tedavi; tanımda belirtilen hükümlülere yönelik olmak üzere⁴³, ayakta veya yatarak, ilaçla veya ilaçsız olarak veyahut her iki usul ile cinsel dürtünün azaltılmasına veya denetimine yönelik tedaviler ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir. Bunun yanında, yönetmeliğin 'Tanımlar' başlıklı dördüncü maddesinde de yönetmelikte geçen 'tıbbi tedavi' kavramının neyi ifade ettiğine ilişkin bir düzenleme bulunmaktadır. Buna göre tıbbi tedavi, cinsel suç işlemiş hükümlü hakkında ilgili kurul tarafından uygun görülen psikiyatrik veya farmakolojik tedaviyi ifade etmektedir.

Cinsel suçlulara yönelik uygulanacak tıbbi tedavilere ilişkin bu düzenlemeler göz önüne alındığında, kimyasal kastrasyonun da yönetmelikte belirtilen tıbbi tedaviler kapsamında olduğu söylenebilir. Zira, yönetmeliğin yedinci maddesinde ilaç kullanılarak cinsel suçlunun cinsel isteğinin azaltılması veya yok edilmesinden bahsedilmişken, tanımları düzenleyen maddenin ilgili kısmında da benzer şekilde farmakolojik tedaviden söz edilmiştir. Böylelikle, Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik ile birlikte kimyasal kastrasyonun Türk hukuk sistemine dahil edildiği söylenebilir⁴⁴. Cerrahi kastrasyon açısından bir değerlendirme yapılacak olursa, ceza hukukunun temel ilkeleri ve anayasada düzenlenmiş temel hak ve özgürlükler dikkate

⁴³ Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmeliğin 'Tanımlar' başlıklı 4. maddesinin 1. fıkrasının e bendinde yönetmelikte geçen hükümlü kavramının neyi ifade ettiği düzenlenmiştir. Buna göre, tanımda belirtilen hükümlüler, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102/2, 103/1-2 ve 104/2-3 maddelerinde sayılan suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olan kişileri ifade etmektedir.

⁴⁴ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 33-34. Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelikte cinsel suç faillerine doğrudan kimyasal kastrasyon uygulanabileceği düzenlenmemiş, bunların tıbbi tedaviye ve tedavi amaçlı programlara tabi tutulabileceği belirtilmiştir (A.e., s. 30). Tıbbi tedavinin kapsamına bakıldığında ise kimyasal kastrasyonun da bir tıbbi tedavi olarak öngörüldüğü anlaşılmaktadır.

alındığında, bu yönetmelik doğrultusunda cerrahi kastrasyon uygulanamayacağı söylenebilir⁴⁵.

Tıbbi tedaviye tabi tutulma yükümlülüğünü düzenleyen yönetmeliğin yedinci maddesinde, tedaviye nasıl karar verileceği ve tedavinin ne şekilde uygulanacağına ilişkin hükümler de yer almaktadır. Buna göre, cinsel suç hükümlüsünün hakkında tıbbi tedavi yükümlülüğüne karar verilmeden önce hükümlü, bulunduğu kurum tarafından sağlık kurulu raporu alınmak üzere Sağlık Bakanlığı'na bağlı bir hastaneye sevk edilir. Bu hastanenin, bünyesinde ruh sağlığı ve hastalıkları uzmanı ile üroloji veya endokrinoloji ve metabolizma hastalıkları uzmanı hekimler bulunan bir hastane olması gerekmektedir. Hükümlü hakkında istenen sağlık kurulu raporunda, hükümlüye yönelik tıbbi tedavi uygulanmasına gerek olup olmadığı ve tedaviye gerek var ise hangi yöntemin uygulanacağı belirtilmelidir. Hükümlünün dosyasının sağlık kurulu raporuyla birlikte infaz hâkimliğine gönderilmesinin ardından, söz konusu rapor göz önüne alınarak hükümlü hakkında tıbbi tedavi uygulanıp uygulanmayacağı ile diğer yükümlülükler hakkında karar verilir⁴⁶.

Yönetmeliğin tıbbi tedaviye karar verilmesi sürecine ilişkin bu düzenlemeleri kimyasal kastrasyon uygulaması bakımından değerlendirilecek olursa, tıbbi tedavi olarak kastrasyona karar verilmesi hâlinde bu kararın esasen tıbbi bir değerlendirmeye dayanılarak verildiği söylenebilir. Zira yönetmelikte düzenlenen karar sürecine bakıldığında, uzman hekimlerin değerlendirmelerinin verilen kararda oldukça önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda, hükümlü hakkında kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin bir kararın tıp uzmanlarının değerlendirmeleri sonucunda verilmesi kastrasyon uygulamasının meşruluğunu destekleyen bir durum olarak görülebilir. Ancak, bu uygulama için hükümlünün rızasının aranmaması kastrasyonun tam anlamıyla bir tedavi olarak uygulanmadığına işaret etmekte, söz konusu uygulamanın bir tedavi yöntemi olarak nitelendirilememesine neden olmaktadır. Zira, hükümlünün kendisine kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin rızası bulunmasa dahi zorunlu olarak kastrasyon uygulaması gerçekleştirilebilecektir.

⁴⁵ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 30.

⁴⁶ Yönetmelikte doğrudan ilaçlı tedavinin uygulanması öngörülmediğinden, öncelikle psikolojik destek ve hekimin belirlediği diğer ilaçsız veya ayakta tedavilere başvurulması, bunların yeterli olmaması hâlinde son çare olarak ilaçlı tedavi uygulanması gerekir (A.e., s. 32).

Bu durum ise çalışmanın devamında ayrıntılı olarak inceleneceği üzere, hem hukuki hem de etik açıdan problemlı bir uygulamayı beraberinde getirmektedir.

Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in yedinci maddesinde, tıbbi tedavi yükümlülüğüne karar verilmesi sürecine ilişkin hükümlerden sonra, bu yükümlülüğe karar verilmesi hâlinde ne şekilde uygulanacağına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır⁴⁷. Yönetmeliğin sekizinci maddesinde ise cinsel suç failleri için tedavi amaçlı programlara katılma yükümlülüğü düzenlenmiştir. Buna göre tedavi amaçlı programlara katılma, hükümlülerin yeniden cinsel suç işlemelerini önlemek amacıyla ihtiyaç duyulan tedavi ve iyileştirme programları ile grup çalışmalarına veya bireysel çalışmalara katılma yükümlülüğünü ifade etmektedir. Yönetmelikte belirtilen tıbbi tedavi ve tedavi amaçlı programların hükümlünün tedavi edilmesi amacıyla yönelik olduğu söylenebilir⁴⁸. Ancak bunlar hükümlünün rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi niteliğinde değil, infaz hâkimi tarafından karar verilecek bir yükümlülük niteliğindedir. Söz konusu tedavi ve programlar, hükümlüye yönelik zorunlu olarak uygulanabileceğinden tam anlamıyla bir tedavi yöntemi olarak kabul edilemezler.

'Tıbbi tedaviye tabi tutulmak' ve 'Tedavi amaçlı programlara katılmak' yükümlülüklerinin düzenlenmesinin ardından; yönetmeliğin dokuzuncu maddesinde 'Suçun mağdurunun oturduğu ve çalıştığı yerleşim bölgesinde ikamet etmekten yasaklanmak', onuncu maddesinde 'Mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşımdan yasaklanmak', on birinci maddesinde 'Çocuklarla bir arada olmayı gerektiren bir

⁴⁷ Cinsel suç hükümlüsü hakkındaki tıbbi tedavinin ne şekilde uygulanacağına ilişkin yönetmelikte yer alan düzenlemeler şu şekildedir: Hakkında tıbbi tedavi yükümlülüğüne karar verilen hükümlü, gerek duyulması halinde bulunduğu kurum tarafından tedavinin uygulanması için ilgili sağlık kurumuna sevk edilir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu bölgesinde tıbbi tedavi kararının uygulanmasını sağlayacak sağlık kuruluşu yok ise hükümlü Bakanlık tarafından uygun başka bir kuruma nakledilir. Tedavi için kullanılacak ilaçların bedelleri Adalet ve Sağlık Bakanlıkları arasında düzenlenecek protokol kapsamında ödenir. Kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve hastanede yatarak tedavi edilmesine karar verilen hükümlülerin tedavileri mahkûm koğuşı bulunan devlet veya üniversite hastanelerinde yerine getirilir. Tedaviye yönelik işlemler, ceza infaz kurumlarında bulunan hükümlüler için ceza infaz kurumu müdürlüğü, denetimli serbestlik altında ve koşullu salıverilen hükümlüler için ise denetimli serbestlik müdürlüğüne takip edilir. Tedavinin tamamlanıp tamamlanmadığı ile uygulanan tedavi ve süreç hakkındaki bilgiler altışar aylık süreler ile kurum müdürlükleri tarafından sağlık kurumundan istenir. Süresi içerisinde başvurmamış veya tedaviye uymadığı tespit edilen hükümlüler hakkında 15. madde uyarınca işlem yapılır.

⁴⁸ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 32. Bununla birlikte, Yönetmelik tıbbi tedavi ve tedavi amaçlı programların uygulanması için hükümlünün rızasının varlığını aramazken, bu hususta rızanın alınmasını şart koşan bir düzenleme daha yerinde olurdu (A.e., s. 34).

ortamda çalışmaktan yasaklanmak', on ikinci maddesinde ise 'Çocuklar hakkında bakım ve gözetim yükümlülüğünü gerektiren faaliyet icra etmekten yasaklanmak' yükümlülükleri düzenlenmiştir. Böylelikle yönetmelik tarafından, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin dokuzuncu fıkrasında belirtilen tüm yükümlülükler ayrıntılı bir şekilde düzenlenmiştir. Bu arada şunu da ifade etmek gerekir ki, yönetmeliğin beşinci maddesinde yönetmeliğin uygulanmasında görev alacak olanların uyması gereken temel ilkeler⁴⁹ belirtilerek, kişilerin haysiyeti ile özel ve aile hayatının korunması amaçlanmıştır⁵⁰. Cinsel suç hükümlüsüne yönelik, yönetmeliğin yedinci maddesi kapsamındaki bir yükümlülük olarak kimyasal kastrasyon uygulanması hâlinde ise, özellikle kişinin haysiyetinin korunması amacının gerçekleştirilmesi açısından büyük bir sorunun ortaya çıkması söz konusu olabilecektir. Bu noktada, hükümlünün rızası olmaksızın ona kimyasal kastrasyon uygulanmasının insan onuruna aykırılık teşkil edip etmeyeceğine ilişkin bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu husustaki ayrıntılı değerlendirme çalışmamızın ilgili kısmına gelindiğinde yapılacaktır.

2. KASTRASYON DÜZENLEMESİNE YARGININ TEPKİSİ

Türk Psikiyatri Derneği tarafından, 26/07/2016 tarihli ve 29782 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in bazı maddelerinin iptali ve yürütmesinin durdurulması talebiyle dava

⁴⁹ Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in 'Temel İlkeler' başlığını taşıyan 5. maddesi şu şekildedir: "Bu Yönetmeliğin uygulanmasında görev alanlar aşağıdaki ilkeleri dikkate alır. Buna göre görevliler; a) İnsan haklarına saygı, dürüstlük çerçevesinde ve kararlılıkla hareket eder; görevlerini yerine getirirken aşağılayıcı, onur kırıcı veya küçük düşürücü davranışlarda bulunmaz. b) Mağdur, hükümlü ya da bunların aileleri hakkında öğrenmiş oldukları bilgilerin veya düzenledikleri raporların gizliliğini korumak zorundadır. Bu bilgiler kanunun veya bu Yönetmeliğin zorunlu kıldığı hâller dışında hiçbir kurum ve kişiye verilemez. c) Görevleri ile ilgili inceledikleri belgelerden elde ettikleri bilgilerle ilgili olarak yargılama sonrası oluşacak yeni durumlara ilişkin gizlilik ilkesine uymak, kişilerin şeref ve haysiyetine gölge düşürecek davranış ve ilişkilerden kaçınmak, yargılamaya ilişkin davanın taraflarına eşit uzaklıkta olmak zorundadır. Bu temel ilkelere aykırı hareket edenler hakkında ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda adli ve idari işlem yapılır.

⁵⁰ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 32-33. Bu yönüyle yönetmeliğin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ile Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına uygun bir hukuki zemin oluşturduğu söylenebilecektir (A.e., s. 33).

açılmıştır. Açılan davada söz konusu yönetmeliğin birçok maddesinin iptali ve yürütmesinin durdurulması talep edilmekle birlikte⁵¹, kimyasal kastrasyon yaptırımının hukuki altyapısını oluşturan ve yukarıda da ayrıntılı olarak bahsedilen yönetmeliğin yedinci maddesinin birinci fıkrası hükmünün dava konusu olması özellikle önem arz etmektedir. Nitekim, davaya bakan Danıştay Dairesi de bu hüküm açısından ayrıntılı bir değerlendirme yapmıştır. Söz konusu dava, Danıştay Onuncu Dairesi'nin 2016/12975 Esas Numaralı dosyası üzerinden görülmüş ve 7 Haziran 2017 tarihinde karara bağlanmıştır⁵².

Danıştay Onuncu Dairesi'nin Türk Psikiyatri Derneği tarafından açılan dava üzerine vermiş olduğu kararda üzerinde durmuş olduğu hususları incelemeye başlamadan önce, Danıştay Tetkik Hâkimi Ahmet Faruk Özer'in dava hakkındaki düşüncesine göz atmak gerekir. Hâkim Özer, ilk olarak dava konusu yönetmeliğin dayanağına atıfla, 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde, infaz hâkimi tarafından cinsel suçlardan hüküm giyenler hakkında tıbbi tedaviye tabi tutulma ve tedavi amaçlı programlara katılma yükümlülüğüne karar verilebileceğinin ve bu yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların da çıkartılacak yönetmelikle düzenleneceğinin belirtildiğini ifade etmiştir. Özer, dava hakkındaki düşüncesine şu şekilde devam etmektedir: “5275 sayılı Kanun'un 108. maddesine dayanılarak çıkartılan dava konusu yönetmelikte, cinsel suçlardan hükümlü olanların tıbbi tedavilerine ve iyileştirme programlarına yönelik hükümlere yer verilmiştir. Bununla birlikte, Yönetmeliğin yedinci maddesinin birinci fıkrasında “ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir.” ifadesine yer verilerek 5275 sayılı Kanun'da yer almayan bir tanımlamaya gidilmiş, kanun koyucunun amaçladığı ‘tıbbi tedavi’ kavramından ayrılarak cinsel isteğin yok edildiği bir “yöntem” benimsenmiştir.” Danıştay Tetkik Hâkimi, Yönetmeliğin yedinci maddesinin birinci fıkrasında yer

⁵¹ Davanın özeti incelendiğinde, söz konusu yönetmeliğin; 4. maddesinin 1. fıkrasının (1) bendinde yer alan ‘Tedavi Merkezi’ tanımının, 6. maddesinin 1. fıkrasının, 7. maddesinin 1. fıkrasının, 8. maddesinin 2. fıkrasında yer alan “Bu yükümlülüğe karar verilmeden önce hükümlü veya yükümlünün onayı aranmaz” şeklindeki son cümlesinin, 15. maddesinin 1. ve 4. fıkralarının hukuka aykırı olduğu, 7. maddesinin 2. ve 3. fıkralarının ise eksik düzenleme içerdiği ileri sürülerek iptali ve yürütmesinin durdurulmasının istendiği görülmektedir.

⁵² Danıştay Onuncu Dairesi'nin söz konusu dava sonucunda verdiği karara “<http://www.ttb.org.tr/images/stories/haberler/2017/cinsel-suclar-yonetmelik-yd.PDF>” bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 18 Kasım 2018.

verilen söz konusu ifade ile, kanunun idareye verdiği düzenleme yetkisinin aşıldığı sonucuna ulaşarak ilgili yönetmeliğin bu kısmına ilişkin yürütmenin durdurulması talebinin kabulünün gerektiğini ifade etmiştir.

Davaya bakan Danıştay Onuncu Dairesi, yaptığı incelemede ilk olarak ilgili anayasal maddelere atıfta bulunmuştur. Daire, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 12. maddesinde, herkesin, kişiliğine bağlı, dokunulmaz, devredilmez, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğunun; 17. maddesinde ise herkesin, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahip olduğunun, tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağını, rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamayacağını hükme bağlandığını belirtmiştir. Söz konusu maddelere yaptığı atfın ardından Danıştay Dairesi, dava konusu yönetmeliğin hukuki dayanağını oluşturan 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin dokuzuncu fıkrasında, belirtilen cinsel suçlardan hüküm giyenler hakkında cezanın infazı sırasında veya koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde maddede belirtilen tedavi veya yükümlülüklerden bir veya birkaçına infaz hâkimi tarafından karar verileceği hükmüne yer verildiğini ifade etmiştir.

Danıştay Dairesi, dava konusunu ve ilgili düzenlemeleri kısaca özetledikten sonra, 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinin dokuzuncu fıkrasında yer verilen yükümlülüklerden olan ve aynı zamanda dava konusu yönetmeliğin yedinci maddesinde düzenlenen "Tıbbi tedaviye tabi tutulmak" yükümlülüğündeki 'tedavi' kavramına odaklanarak değerlendirmesine devam etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi, ilgili kanun maddesinde tıbbi tedaviden bahsedilmesine rağmen tedavinin tanımının yapılmadığını ve uygulamanın nasıl olacağı konusunda ayrıntılı bir düzenlemeye de yer verilmediğini; Kanun'un 108. maddesinin on birinci fıkrasında bu konuyla ilgili usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği hükmüne yer verildiğini belirtmiştir. Dolayısıyla Danıştay Dairesi, kanunda her ne kadar 'tıbbi tedavi' den bahsedilmiş olsa da, söz konusu tedavinin kapsamı, bu tedaviden ne anlaşılması gerektiği ve tedavinin ne şekilde uygulanacağı gibi konularda kanunda bir düzenleme bulunmadığını, bu hususlardaki düzenlemenin yönetmelikle yapılmasının kanun tarafından öngörüldüğünü ifade etmektedir. Anayasanın 17. maddesinde yer alan, tıbbi

zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamayacağına ilişkin hükümle kişinin vücut bütünlüğü ve kişi dokunulmazlığının Anayasa tarafından güvence altına alındığını belirten Danıştay Dairesi, kişinin vücut bütünlüğüne yönelik düzenlemelerin ancak kanunda açıkça belirtilmek, sınırı ve kapsamı kanunda çizilmek suretiyle getirilebileceğini ifade etmiştir. Bunun ardından Daire, belirttiği kapsamda Yönetmeliğin dava konusu yedinci maddesinin birinci fıkrasını incelemeye geçmiştir.

Danıştay Onuncu Dairesi, 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde belirtilen cinsel suçlara yönelik uygulanması söz konusu olabilecek 'Tıbbi tedaviye tabi tutulmak' yükümlülüğü açısından yaptığı değerlendirmede, bu yükümlülük kapsamında gerçekleştirilecek tedavinin söz konusu kanunda değil Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in yedinci maddesinin birinci fıkrasında tanımlandığını belirtmiştir. Dolayısıyla, tedaviden ne anlaşılması gerektiği kanunda açıkça belirtilmemiş, bir yönetmelik hükmüyle tedavinin kapsamı ve uygulama şekli düzenlenmiştir. Buna karşılık, Anayasanın 17. maddesinin ilgili hükmü değerlendirildiğinde, kişilerin vücut bütünlüğüne yönelik müdahale öngören düzenlemelerin ancak kanunla yapılabileceği anlaşılmaktadır. Tüm bu hususları değerlendiren Danıştay Dairesi, yönetmelikte tanımlanan tedavi kapsamına kişilerin vücut bütünlüğünü ilgilendiren ve ileride telafisi mümkün olmayacak sonuçlar doğurabilecek nitelikteki uygulamaların da dâhil olduğunu, böyle bir tedavi tanımının Anayasanın 17. maddesi uyarınca mutlaka kanunda yapılması ve tedavinin kapsam ve sınırlarının kanunda öngörülmesi gerektiğini belirtmiştir. Daire, kanun tarafından tedavinin kapsam ve sınırları belirlenmeksizin bunların yönetmelikle düzenlenmesinin yanında, yönetmelikte ayrıca 'cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntem' şeklinde bir tanımlamayla tedavi kavramını da aşar nitelikte 'yöntemler'e yer verildiğini ifade etmiştir. Danıştay Onuncu Dairesi tüm bu nedenlerle, söz konusu yönetmeliğin yedinci maddesinin birinci fıkrasında yer alan düzenlemenin hukuka uygun olmadığı, uygulanması hâlinde telafisi güç veya imkânsız zararlara yol açabileceği sonucuna vararak, Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik'in

yedinci maddesinin birinci fıkrasının tamamının yürütmesinin durdurulmasına oy çokluğuyla karar vermiştir⁵³.

Kanaatimizce, Danıştay Dairesi'nin söz konusu kararı oldukça yerinde bir karardır. İlgili yönetmeliğin yürütmesi durdurulan yedinci maddesinin birinci fıkrasının, belirli cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanması amacıyla getirilen bir düzenleme olduğu açıktır. Zira, bu hükümdeki tedavi tanımında yer alan 'cinsel dürtünün azaltılmasına veya denetimine yönelik tedaviler ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntem' ibareleri kimyasal kastrasyonu da kapsamaktadır. Vücut bütünlüğüne yönelik ciddi bir müdahale niteliğinde olan kimyasal kastrasyon uygulamasına cinsel suç failleri hakkında uygulanacak bir yükümlülük olarak hükmedilebilmesi için bunun kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Zira, Anayasanın 17. maddesinde kişinin vücut bütünlüğüne yalnızca tıbbi zorunluluk hâlinde veya kanunda yazılı hâllerde dokunulabileceği düzenlenmiştir⁵⁴. Buna karşılık, 5275 sayılı Kanun'da, cinsel suç faillerine yönelik uygulanacak tedavinin tanımı, kapsamı ve uygulama şekli hakkında ayrıntılı bir düzenleme yapılmaksızın yalnızca 'tıbbi tedaviye tabi tutulmak' şeklinde bir yükümlülüğe yer verilmiştir. Kanunla belirlenmesi gereken söz konusu hususlar ise

⁵³ Karşı oy yazısında; yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrasında "ayakta veya yatarak, ilaçla veya ilaçsız olarak veya her iki usul ile cinsel dürtünün azaltılmasına veya denetimine yönelik tedaviler" in belirtilmesinin ardından, "cinsel isteğin azalması veya yok edilmesi"nin bir yöntem olarak kabul edildiği belirtilmiştir. Karşı oy yazısına göre; 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesi yalnızca "tedavi" konusunda idareye düzenleme yetkisi vermiş, buna karşılık yönetmelik hükmü ile kanun hükmü aşılarak tedaviden ayrı olarak "cinsel isteğin azalması veya yok edilmesi" şeklinde bir yöntem belirlenmiştir. Bu nedenle karşı oy sahipleri, yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrasında yer alan "ile cinsel isteğin azalmasını veya yok edilmesini sağlayan yöntemdir." İbaresine ilişkin olarak yürütmenin durdurulması talebinin kabulü gerektiğine, fıkranın tamamına yönelik yürütmenin durdurulmasına gerek olmadığına kanaat getirmişlerdir. Bununla birlikte söz konusu dava ile ilgili şunu da belirtmek gerekir ki; Danıştay Onuncu Dairesi, yönetmeliğin 7. maddesinin 1. fıkrası dışındaki dava konusu hükümlerine yönelik olarak yürütmenin durdurulması talebinin reddine karar vermiştir. Buna gerekçe olarak da yönetmeliğin dava konusu bu hükümlerinde genel olarak tedavinin yapılacağı kurumlara, tedaviye karar verme sürecine ve hükümlü ile yükümlülerin uyması gereken kurallara yer verilmiş olması sebebiyle, bu düzenlemeler yönünden yürütmenin durdurulmasını gerektirecek şartların oluşmaması gösterilmiştir.

⁵⁴ Kimyasal kastrasyon uygulamasının infaz hâkimi tarafından karar verilecek bir tedavi veya yükümlülük olarak öngörülmesi durumunda kastrasyon uygulamasının tıbbi zorunluluk dolayısıyla uygulanacağı söylenemeyecektir. Zira tıbbi zorunluluktan kaynaklı olarak kastrasyon uygulanması söz konusu ise, kastrasyona tıp uzmanları tarafından yapılacak tıbbi bir değerlendirme ve teşhis sonucunda karar verilmiş olması ve kişinin aydınlatılmış rızası çerçevesinde uygulamanın gerçekleştirilmesi gerekir. Dolayısıyla burada Anayasanın tıbbi zorunluluk hâlinde vücut bütünlüğüne dokunulabileceğine ilişkin hükmü açısından değil kanunda yazılı hâllerde vücut bütünlüğüne dokunulabileceğine ilişkin hükmü açısından bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Nitekim Danıştay Onuncu Dairesi de değerlendirmesini bu şekilde yapmıştır.

dava konusu yönetmelikle düzenlenmiştir. Böyle bir yönetmelik hükmü doğrultusunda kişinin vücut bütünlüğüne dokunulması ve bu kapsamda cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanması ise hukuka aykırı olacaktır. Dolayısıyla, Danıştay Onuncu Dairesi'nin vermiş olduğu karar yerinde bir karar olup, biz de bu karara katılmaktayız.

3. TÜRK HUKUKUNDA KASTRASYON YAPTIRIMINA İLİŞKİN GÜNCEL GELİŞMELER VE MEVCUT HUKUKİ DURUMUN DEĞERLENDİRMESİ

Danıştay Onuncu Dairesi'nin yukarıda bahsedilen kararından da anlaşılacağı üzere, Türk hukukunda cinsel suç faillerine yönelik bir yaptırım olarak kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için, bu konuda mutlaka kanuni bir düzenleme yapılması gerekmektedir. Geçtiğimiz yıllarda ülkemizde kimyasal kastrasyona ilişkin kanun çalışmaları yapılmış olmakla birlikte, bu hususta herhangi bir kanun yürürlüğe girmemiştir. 2014 yılında 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinde yapılan değişiklikle, belirli cinsel suç failleri için 'Tıbbi tedaviye tabi tutulmak' yükümlülüğü öngörülmüştür. Ardından, 2016 yılında yürürlüğe giren yönetmelikle birlikte buradaki tedavi kavramı kimyasal kastrasyonu da kapsayacak şekilde tanımlanarak, Türk hukukuna kastrasyon yaptırımı getirilmiştir. Ancak, yukarıda ayrıntılı bir şekilde incelenen Danıştay kararıyla yönetmeliğin ilgili hükmünün yürütmesi durdurulmuş ve kimyasal kastrasyon uygulamasının önü kapanmıştır. Bununla birlikte, cinsel suçlulara kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin bir düzenleme yapılması yönündeki çalışmalar devam etmiştir. Bu çalışmalar neticesinde, 2018 yılının Nisan ayında cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon yaptırımını öngören bir kanun tasarısı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'na sunulmuştur.

9 Nisan 2018 tarihinde TBMM Başkanlığı'na sunulan 1/935 Esas Numaralı "Türk Ceza Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" cinsel suçlara ilişkin önemli düzenlemeler içermektedir⁵⁵. Söz konusu kanun tasarısında yer alan en önemli düzenlemelerden biri, infaz hâkiminin vereceği karar ile belirli cinsel suç hükümlülerine cinsel istegın ilaçla baskılanmasına yönelik tedbirin,

⁵⁵ Söz konusu kanun tasarısının tam metnine, genel gerekçesine ve madde gerekçelerine "<https://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0935.pdf>" bağlantısından ulaşılabilir (Çevrimiçi) 12 Aralık 2018.

yani kimyasal kastrasyonun uygulanabileceğini öngören düzenlemedir. Tasarının beşinci maddesinde yer alan ilgili düzenleme ile, kimyasal kastrasyon yaptırımının yasal hâle getirilmesi amacıyla Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin on birinci fıkrasının⁵⁶ şu şekilde değiştirilmesi öngörülmüştür: “Dokuzuncu fıkarda belirtilen cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlardan dolayı hapis cezasına mahkûm olanlar hakkında⁵⁷, ceza infaz kurumundan herhangi bir nedenle tahliye edilmesinden üç ay önce başlamak üzere tahliyeden itibaren beş yıla kadar, ayakta veya yatarak cinsel isteğin ilaçla baskılanmasına yönelik tedbire tabi tutulmaya uzman raporu üzerine infaz hâkimi tarafından karar verilebilir. Bu tedbir, tıbbi gerekliliklere uygun olarak yerine getirilir ve infaz hâkimi tarafından yılda bir defa değerlendirilir, gerektiğinde sonlandırılabilir.” Bu düzenlemede yer alan ‘cinsel isteğin ilaçla baskılanmasına yönelik tedbir’ kimyasal kastrasyonu ifade etmektedir. Tasarıya göre, cinsel suç hükümlüsü hakkında kimyasal kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağına karar verecek olan infaz hâkimidir. Hâkimin bu kararını uzman raporu üzerine vermesi öngörülmüştür. Dolayısıyla, hâkim yalnızca kendi başına yaptığı bir değerlendirme sonucunda değil, hükümlü hakkındaki uzman raporunu değerlendirerek kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağına karar verecektir.

Söz konusu kanun tasarısında kimyasal kastrasyon bir tedbir olarak düzenlenmiş ve bu tedbirin uygulanmasına cinsel suç hükümlüsünün tahliye edilmesinden üç ay öncesinde başlanacağı ve tahliyeden itibaren beş yıla kadar bu uygulamanın sürebileceği öngörülmüştür. Kimyasal kastrasyon uygulamasının tıbbi

⁵⁶ 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin 11. fıkrası şu şekildedir: “Bu maddenin dokuzuncu fıkrasının uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar, Sağlık Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Adalet Bakanlığı tarafından hazırlanan yönetmelikle düzenlenir.” Bu hüküm ile, dokuzuncu fıkarda yer verilen ve kanunda belirtilen cinsel suç hükümlülüklerine yönelik uygulanması söz konusu olabilecek tedavi ve yükümlülüklerin uygulanmasına ilişkin usul ve esasların yönetmelikle düzenleneceği ifade edilmektedir. Nitekim, yukarıda ayrıntılı olarak bahsedilen ‘Cinsel Dokunulmazlığa Karşı Suçlardan Hükümlü Olanlara Uygulanacak Tedavi ve Diğer Yükümlülükler Hakkında Yönetmelik’ kanunun bu hükmü doğrultusunda çıkartılmıştır.

⁵⁷ Söz konusu suçları belirleyebilmek için ilgili kanun tasarısının beşinci maddesine bakılması gerekir. Zira bu madde ile 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin sekizinci, dokuzuncu, onuncu ve onbirinci fıkralarının değiştirilmesi ve aynı maddeye bazı fıkraların eklenmesi öngörülmüştür. Buna göre, yukarıda belirtildiği şekilde değiştirilmesi öngörülen 11. fıkarda yer alan “Dokuzuncu fıkarda belirtilen cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar” ifadesinden anlaşılması gereken; 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 102. maddesinin ikinci fıkrasında tanımlanan cinsel saldırı suçu, 103. maddesinde tanımlanan çocukların cinsel istismarı suçu ve 104. maddesinin ikinci ve üçüncü fıkrasında tanımlanan reşit olmayanla cinsel ilişki suçudur.

gerekliliklere uygun olarak yerine getirileceği ve bu tedbirin infaz hâkimi tarafından yılda bir defa değerlendirileceği, gerekli görülürse de tedbire son verilebileceği tasarının ilgili hükmünde ayrıca düzenlenen hususlardır. Bunun yanında tasarıda, söz konusu tedbire aykırı davranılması durumunda, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un denetimli serbestlik tedbirine hükümlü tarafından uyulmamasına ilişkin hükümleri ile koşullu salıverilmenin geri alınmasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir⁵⁸. Dolayısıyla, cinsel suç hükümlüsünün kendisi hakkında hükmedilen kimyasal kastrasyon tedbirine aykırı davranması da hukuki sonuca bağlanmıştır. Tasarının kimyasal kastrasyona ilişkin söz konusu düzenlemeleri göz önüne alındığında, kastrasyonun bir tedavi yöntemi olarak öngörülmemiş olduğu anlaşılmaktadır. Zira, kastrasyon hâkim kararıyla ve hükümlünün uygulamaya yönelik aydınlatılmış rızasının bulunup bulunmadığına bakılmaksızın uygulanacaktır. Bunun yanında, kastrasyon uygulamasına devam etmeyen hükümlü yeniden infaz kurumuna gönderilerek hapis cezasının infazına devam edilecektir⁵⁹. Bu bakımdan, tasarıda yer alan kimyasal kastrasyon uygulamasının bir tedavi niteliğinde değil bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olduğu söylenebilecektir.

2018 yılının Nisan ayında TBMM Başkanlığı'na sunulan, cinsel suçlarla ilgili önemli düzenlemeler içeren ve belirli cinsel suç hükümlülerine infaz hâkimi kararı ile kimyasal kastrasyon uygulanabileceğini öngören söz konusu kanun tasarısı, 24 Haziran 2018 tarihinde gerçekleşen Cumhurbaşkanlığı ve Milletvekilliği seçimi dolayısıyla meclisin yasama dönemi sona erdiğinden kanunlaşamayarak kadük olmuştur.

⁵⁸ Buna ilişkin düzenleme yine tasarının beşinci maddesinde yer almaktadır. Bu maddede düzenlenen ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesine eklenmesi öngörülen 13. fıkra ile kimyasal kastrasyon tedbirine aykırı davranılması durumunda 5275 sayılı Kanun'un 105/A maddesinin altıncı fıkrasına ilişkin hükümler ile koşullu salıverilmenin geri alınmasına ilişkin hükümlerin uygulanacağı düzenlenmiştir. 5275 sayılı Kanun'un "Denetimli Serbestlik Tedbiri Uygulanarak Cezanın İnfazı" başlığını taşıyan 105/A maddesinin altıncı fıkrası ise şu şekildedir: "Hükümlünün; a) Ceza infaz kurumundan ayrıldıktan sonra, talebinde belirttiği denetimli serbestlik müdürlüğüne üç gün içinde müracaat etmemesi, b) Hakkında belirlenen yükümlülüklerle, denetimli serbestlik müdürlüğünün hazırladığı denetim ve iyileştirme programına, denetimli serbestlik görevlilerinin bu kapsamdaki uyarı ve önerileriyle hakkında hazırlanan denetim planına uymamakta ısrar etmesi, c) Ceza infaz kurumuna geri dönmek istemesi hâlinde, denetimli serbestlik müdürlüğünün talebi üzerine, koşullu salıverilme tarihine kadar olan cezasının infazı için kapalı ceza infaz kurumuna gönderilmesine, infaz hâkimi tarafından karar verilir.

⁵⁹ Bu şekilde, kimyasal kastrasyon uygulaması hapis cezasının alternatifi hâline gelmiş olmaktadır.

Türk hukukunda mevcut durumda kastrasyona ilişkin kanuni bir düzenleme bulunmamaktadır. Zira, bu konudaki kanun teklif veya tasarılarının hiçbiri yürürlüğe girememiş, kanunlaşmamıştır. Mevcut durumda, 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesinin dokuzuncu fıkrasına göre, belirli cinsel suç hükümlüleri hakkında, cezanın infazı sırasında ve koşullu salıverildikleri takdirde denetim süresi içinde 'Tıbbi tedaviye tabi tutulmak' yükümlülüğüne infaz hâkimi tarafından karar verilebilecektir⁶⁰. Ancak, cinsel suç hükümlüsüne bu düzenleme çerçevesinde kimyasal kastrasyon uygulanmasının mümkün olmadığı söylenebilecektir. Zira, yukarıda da ayrıntılı olarak bahsedildiği üzere ve Danıştay'ın da ilgili kararı göz önüne alınarak, hükümlü üzerinde kimyasal kastrasyon niteliğinde bir uygulamanın gerçekleştirilebilmesi için, bu uygulamanın mutlaka kanun tarafından açıkça düzenlenmiş olması gerekecektir⁶¹. Dolayısıyla, 5275 sayılı Kanun'da yer alan tıbbi tedavi kavramı içerisine kimyasal kastrasyon da dahil edilerek cinsel suç hükümlüsüne yönelik kastrasyon uygulanması mümkün değildir.

Şunu belirtmek gerekir ki; yukarıda bahsedilen, 8 Şubat 2011 tarihinde TBMM'ye sunulan kanun teklifi metninde, cinsel suç failleri için 'testosteron etkisini önemli ölçüde azaltıcı tedaviye tabi tutulabilirler' ibaresine açıkça yer verildiğinden, bu düzenlemenin, kimyasal kastrasyon uygulamasının kanun tarafından düzenlenmesi şartına uygun bir düzenleme olacağı söylenebilirdi. Ancak, söz konusu teklif kanunlaşmamış ve bundan bir süre sonra 18/06/2014 tarihli ve 6545 sayılı Kanun'un 82. maddesiyle Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 108. maddesine dokuzuncu fıkra eklenmiş, bu düzenlemede cinsel suç faillerine uygulanacak tedavinin niteliğinden bahsedilmeksizin yalnızca 'tıbbi tedaviye tabi

⁶⁰ 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde cinsel suç hükümlüsüne yönelik tedavinin cezanın infazı sırasında da uygulanabileceğinin düzenlenmesi göz önüne alındığında, bu tedavinin kimyasal kastrasyon olarak anlaşılması durumunda kastrasyonun bir güvenlik tedbiri olarak uygulanması söz konusu olabilecek, ancak böyle bir uygulama kanunilik ilkesi kapsamında suçta ve cezada belirlilik ilkesine aykırı olacaktır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 68).

⁶¹ 5275 sayılı Kanun'un 108. maddesinde yer alan 'tıbbi tedaviye tabi tutulmak' kavramı muğlak bir ifade olup, bu maddede tıbbi tedavinin tanımı yapılmamış, tedavinin ne şekilde uygulanacağı konusu da düzenlenmemiştir. Buna karşılık, Anayasanın 12. ve 17. maddeleri uyarınca, cinsel suç faillerine uygulanacak tedavinin kapsamının kanunda açıkça belirtilmesi gerekmektedir. Kimyasal kastrasyon, kapsamı kanunda açıkça belirtilmek şartıyla ve uzman hekimin gerekli görmesi hâlinde, cinsel suç faillerine, cezanın infazı ve denetimli serbestlik sürecinde bir tedbir olarak uygulanabilecekken, söz konusu uygulamanın hükümlünün temel hak ve özgürlüklerine en az müdahale oluşturacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekir (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 775).

tutulmak' ibaresi kullanılmıştır. Bu düzenleme ile her ne kadar Türk hukukunda kimyasal kastrasyon yaptırımının hukuki altyapısı oluşturulmak istense de, kanundaki mevcut düzenleme ile kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilmesi mümkün gözükmemektedir. Bunun için, vücut bütünlüğüne yönelik bir müdahale niteliğindeki kimyasal kastrasyonun kanun tarafından açık bir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir.

Cinsel suç işlemiş bir kimsenin, cinsel dürtülerine hâkim olamadığını, suç fiilini zorlayıcı etkenlerle işlediğini ve kendisine kastrasyon uygulanması hâlinde hem işlemiş olduğu fiilin karşılığını göreceğini hem de tehlikelilik hâlinin ve suçun tekrarr ihtimalinin ortadan kalkacağını ileri sürerek, kendisine ceza verilmesi yerine kastrasyon uygulanmasını istemesi durumunda ne şekilde hareket edilmesi gerektiği de değerlendirilmelidir. Yaptırımda buna maruz kalan kişinin iradesi önem taşımadığından, kastrasyonun cinsel suç failinin talebi doğrultusunda uygulanması söz konusu ise kastrasyon bir yaptırım niteliği taşımayacaktır⁶². Dolayısıyla, böyle bir durumda ceza hukukunun gerektirdiği yaptırımların mutlaka uygulanması gerekecektir. Kaldı ki Türk hukukunda ceza pazarlığı sistemi bulunmamaktadır ve hâkim mevzuatın öngörmüş olduğu yaptırımları uygulamakla yükümlüdür. Mevzuatımızda cinsel suç failinin isteği doğrultusunda kastrasyona tabi tutulabileceği şeklinde bir düzenleme de bulunmamaktadır. Kastrasyon ancak tıbbi gereklilik durumunda, hastanın rızası doğrultusunda uygulanabilecektir⁶³. Bu durumda, cinsel suç failinin kastrasyon talebinde bulunarak işlemiş olduğu fiil açısından ceza hukukunun öngördüğü yaptırımlardan kurtulması mümkün değildir.

Bununla birlikte, kanaatimizce, cinsel suç failinin aşırı cinsel dürtülerinden rahatsız olması ve bunlardan kurtulmak için kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması yönünde bir talebinin bulunması hâlinde, belirli şartlar dâhilinde bu talebin yerine getirilmesine imkân veren bir düzenlemenin yapılması yerinde olacaktır⁶⁴. Cinsel dürtülerini kontrol edemediğini ve tıbbi bir yardıma ihtiyacı

⁶² Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 305.

⁶³ Bir hastalığın tedavisi açısından kastrasyonun zorunlu olması ve hastanın da rızasının bulunması hâlinde kastrasyon işlemi gerçekleştirilebilir (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 145). Bir hastalığın tedavisi kapsamında gerçekleştirilen kastrasyon, tıbbi müdahaleler açısından geçerli olan genel hukuka uygunluk şartlarına tabidir (Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 163).

⁶⁴ Bu düzenleme, kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi şeklinde gerçekleştirilebilir. Bunun yanında, cinsel suç failinin kastrasyon talebinin bulunması, cezada indirim

olduğunu düşünen bir kimseye rızası doğrultusunda kimyasal kastrasyon uygulanması doğru bir uygulamadır⁶⁵. Kastrasyon için rızanın aranması kişinin özerkliğinin korunmasının bir gereği iken, diğer yandan, kendisine kastrasyon uygulanmasını talep eden kişinin bu talebini karşılayabilecek şekilde hukuki altyapının oluşturulması da kişi özerkliğine saygı açısından gereklidir⁶⁶. Kişiliğin serbestçe geliştirilmesinin teminat altına alınması, insan onurunun korunmasının da temel gereğidir⁶⁷. Cinsel suç faili, topluma uyum sağlayabilmek için kendisine kimyasal kastrasyon uygulanmasını isterse, failin yeniden sosyalleşme hakkının yerine getirilmesi adına kastrasyon uygulaması gerçekleştirilmelidir⁶⁸. Ancak bu durumda da kimyasal kastrasyonun, failde sapkın cinsel dürtülere yol açan aşırı testosteron düzeyinin normal seviyelere çekilmesiyle sınırlı olarak uygulanmasının doğru olacağını düşünmekteyiz.

Kişinin vücudu üzerinde önemli değişikliklere neden olan kastrasyon müdahalesinin yasal zeminde detaylı olarak düzenlenmesi ve sıkı şartlara tabi tutulması gerekmektedir⁶⁹. Bireyin temel hakları dikkate alındığında, kimyasal kastrasyon yöntemi, tedavi amacıyla ya da ıslah edici bir amaçla uygulanabilir niteliktedir⁷⁰. Failin aşırı seviyede testosteron hormonuna sahip olmasından kaynaklanan sapkın cinsel dürtüleri bulunuyorsa, testosteron düzeyinin normal seviyelere çekilmesi amacıyla kimyasal kastrasyon uygulanabilir. Böyle bir durumda

yapılmasını gerektiren bir hâl olarak da öngörülebilir. Bir diğer seçenek olarak, cinsel suçlarda etkin pişmanlık hükümlerine yer verilebilir. Failin kastrasyon talebi etkin pişmanlık kapsamında değerlendirilerek bu talebe cezada indirim yapılması sonucu bağlanabilir. Etkin pişmanlıktan yararlanan faille hapis cezasının infazı sonrasında kimyasal kastrasyon uygulanması gerekir. Ancak, tüm bu düzenleme biçimleri faili kastrasyona zorlayıcı nitelikte olup, kastrasyonu bir bakıma cezanın alternatifi hâline getirecektir. Oysaki kastrasyonun tam anlamıyla serbest bir iradeyle verilmiş rıza doğrultusunda uygulanması ve cezaya alternatif olmaması gerekir. Dolayısıyla bu şekilde yapılacak düzenlemeler doğru olmayacaktır.

⁶⁵ Ratkocer, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 75.

⁶⁶ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 399. Sapkın cinsel dürtülerini kontrol edemediğini düşünüp bunlardan rahatsız olan bir kimsenin kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması talebinin karşılanmaması, bu kişinin özerkliğini sınırlayan bir uygulama olacaktır (A.e.)

⁶⁷ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 33.

⁶⁸ Miha Sobic, “Günümüz Cinsel Ceza Hukuku Açısından Failin Kastrasyonu”, **II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu “Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku”**, Yayına Hazırlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 141.

⁶⁹ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 137. Kastrasyonla ilgili yapılacak hukuki düzenlemede, bu müdahaleye tabi tutulma konusunda belirli bir yaş sınırı öngörülmeli ve kastrasyona alternatif tedavi yöntemlerine yer verilmelidir (A.e., s. 140).

⁷⁰ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174. Kimyasal kastrasyonun tedavi edici etkisinin güçlendirilmesi için, kastrasyon ile birlikte mutlaka psikolojik terapinin de uygulanması gerekir (A.e.).

kastrasyona izin veren bir düzenleme yapılmalıdır⁷¹. Bu düzenlemede failin kastrasyona ihtiyacı olup olmadığını belirleme yetkisi uzman hekimlere verilmelidir. Kimyasal kastrasyon uygulanmadan önce, bu uygulamanın tıbbi açıdan güvenli olup olmadığının ve sapkın cinsel arzu ve davranışları azaltmada etkili olup olmayacağının, aralarında psikiyatristin de yer aldığı uzman hekimler tarafından mutlaka değerlendirilmesi gerekir⁷². Kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerine yönelik uygulanması, uzman hekimlerin raporları doğrultusunda kastrasyonun tıbbi açıdan gerekli ve uygun olduğunun tespiti hâlinde mümkündür⁷³. Bunun yanında kastrasyon uygulamasının, failin cezasında indirimine gidilmesi veya onun koşullu salıverilmeden yararlanması sonucunu doğuracak ve bu suretle cezaya alternatif olacak şekilde düzenlenmemiş olması gerekir. Kimyasal kastrasyon, failin aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanmalı, cezalandırma ile herhangi bir şekilde ilişkilendirilmeden tam anlamıyla bir tedavi yöntemi niteliğinde olmalıdır.

B. ANAYASA ve AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE KASTRASYON YAPTIRIMININ DEĞERLENDİRMESİ

1. ANAYASA ÇERÇEVESİNDE KASTRASYON YAPTIRIMI

Devlet, toplumu cinsel suçlardan koruyacak önlemleri alırken anayasaya ve hukuk devletinin gereklerine uygun davranmalıdır⁷⁴. Toplumun bu suçlardan korunması adına uygulanacak ceza hukuku yaptırımlarının anayasaya uygun olması

⁷¹ Kimyasal kastrasyonun, cinsel bir suç işlememiş olmasına rağmen aşırı cinsel dürtüleri olduğunu düşünen ve bunun normale döndürülmesi için kendisine kastrasyon uygulanmasını isteyen kimselere yönelik olarak uygulanması da düşünülebilir. Herhangi bir cinsel suç işlememiş ancak kendisine parafili teşhisi konulan bir kimseye kimyasal kastrasyon uygulanmasının tedavi niteliğinde olduğu söylenebilir (Güzelsöy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 57). Henüz herhangi bir cinsel suç işlememiş ancak sapkın cinsel dürtülerini kontrol edemeyen bir kimsenin kendisine kimyasal kastrasyon uygulanması yönünde bir talebi varsa, bu uygulamaya yönelik aydınlatılmış rızasının alınması şartıyla bir tedavi yöntemi olarak kastrasyon uygulanabilmelidir (Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 18).

⁷² Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 403.

⁷³ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 66-67.

⁷⁴ Sobic, **Failin Kastrasyonu**, s. 142.

gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin bir kararında belirttiği üzere⁷⁵, yasa koyucu bir suç fiiline karşılık uygulanacak cezayı belirlerken suç ile ceza arasındaki adil dengeyi korumalı ve cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli bir ceza öngörmelidir⁷⁶. Buna göre, kastrasyon yaptırımı bir ceza olarak kabul edildiğinde, işlenen cinsel suç ile faile kastrasyon uygulanması arasında adil bir dengenin bulunup bulunmadığı ve kastrasyon yaptırımının failin ıslahı ve yeniden suç işlemesinin önlenmesi amaçlarını gerçekleştirmeye elverişli olup olmadığı değerlendirilmelidir.

Temel hak ve özgürlükler, insana kişiliğini kazandıran ve onun onurunu koruyan bir alanı ifade etmektedir⁷⁷. Kastrasyon, bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulandığında bazı temel hak ve özgürlükleri sınırlandırmakta, bu durum, temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına ilişkin esasları düzenleyen Anayasa'nın 13. maddesi hükmüne göre bir değerlendirme yapılmasını gerekli kılmaktadır⁷⁸. Anayasanın 13. maddesine göre, temel hak ve özgürlükler özlerine dokunulmaksızın ancak kanunla sınırlanabilecek olup, hak ve özgürlüklerin özüne dokunan bir cezalandırma anayasaya aykırı olacaktır, zira temel hak ve özgürlüklerin özü, devletin cezalandırma yetkisinin sınırını oluşturmaktadır⁷⁹. Yapılacak sınırlamalar ile temel hakkın ortadan kaldırılması ve içinin boşaltılması tehlikesine karşı hakkın özüne dokunulamayacağına ilişkin kural bulunmakla birlikte, bu kural insan onurunun korunması ilkesine göre daha zayıf bir güvence oluşturmaktadır⁸⁰. Bu bakımdan, kastrasyon yaptırımının insan onuru ve hümanizm ilkesi bağlamında da mutlaka değerlendirilmesi gerekirken, çalışmanın devam eden kısımlarında bu hususta kapsamlı açıklamalarda bulunulacaktır.

⁷⁵ Anayasa'nın 2. maddesinde Cumhuriyet'in nitelikleri arasında sayılan hukuk devletinin de öncelikle eşitlik ve adaleti esas alan bir yapılanmayı öngördüğü kuşkusuzdur. Hukuk devletinin bu temel niteliklerini yaşama geçirmekle yükümlü olan yasa koyucunun, Anayasa'nın ve ceza hukukunun genel ilkelerine bağlı kalmak koşuluyla, cezalandırmada güdülen amacı, suç ve suçluların özelliklerini de gözетerek hangi eylemlerin suç sayılacağını, bunlara verilecek cezanın türünü, miktarını, artırım ve indirim nedenlerini, bunların oranları ile suçun takibine ilişkin yöntemleri belirleme konusunda takdir yetkisi bulunmakta ise de bu yetki kullanılırken suç ile ceza arasındaki adil dengenin korunması ve öngörülen cezanın, cezalandırmada güdülen amacı gerçekleştirmeye elverişli olması gibi hususların da dikkate alınması zorunludur (Anayasa Mahkemesi Kararı, Esas Sayısı: 2005/103, Karar Sayısı: 2005/89, Karar Günü: 23.11.2005, Resmi Gazete Tarih-Sayısı: 25/02/2006 - 26091).

⁷⁶ Cezanın suçlu açısından etkili olması gerekmektedir (Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 587).

⁷⁷ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 393.

⁷⁸ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 312-313.

⁷⁹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 44.

⁸⁰ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 32.

Kastrasyon yaptırımının ölçülülük ilkesi açısından bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekir. Bir ceza verilmesiyle elde edilmek istenen yarar ile meydana gelebilecek zarar arasında orantısızlık saptanırsa, böyle bir cezayı vermekten kaçınılarak başka ceza ve tedbirlere başvurulması gerekir⁸¹. Bir yaptırım olarak cerrahi kastrasyon uygulamasının hem ölçülülük ilkesine aykırı olduğu hem de bazı hakların özüne dokunan bir uygulama olduğu söylenebilecektir. Zira, cerrahi kastrasyon uygulaması kişi üzerinde ağır ve geri dönüşü olmayan bir zarara neden olmakta ve kişinin özellikle cinselliğe ilişkin haklarını bir daha kullanılamaz hâle getirmektedir.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre, cerrahi kastrasyon ile temel hak ve özgürlüklere yönelik getirilen sınırlama ölçülülük ilkesine aykırı olacak, kimyasal kastrasyon yöntemi ise ölçülülük ilkesini ihlâl etmeyecektir⁸². Kimyasal kastrasyonun ölçülü bir yaptırım olduğunu savunan diğer bir görüşe göre, birçok insan tarih boyunca kötüye kullanılmasından yola çıkarak kastrasyonun her türünü rahatsız edici bir ceza olarak görse de, kimyasal kastrasyon yöntemi, çocuk istismarcılarını tedavi etme ve çocukları güvende tutma konusunda en etkili ve hakları en az sınırlayan yöntemlerden biridir⁸³. İşlenen suçun ağırlığı dikkate alındığında da kimyasal kastrasyonun ölçüsüz bir ceza olmadığı söylenebilir⁸⁴. Benzer yöndeki bir diğer görüşe göre ise, kimyasal kastrasyon uygulaması amacı olmayan ve gereksiz yere acı veren bir uygulama olmayıp, tekrerrü önleyerek toplumun korunmasını amaçladığından aşırı ve orantısız bir yaptırım olarak değerlendirilemez⁸⁵. Ancak, bizim de katıldığımız görüşe göre, zorunlu kimyasal kastrasyonda cinsel suç faili birçok yan etkisi bulunan ilaçları

⁸¹ Özbek v.d., **Türk Ceza Hukuku**, s. 80. Zira, adalet, faile uygulanan yaptırımın işlenen suç fiiliyle orantılı olması ile sağlanabilir (A.e.).

⁸² Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 110. Cerrahi kastrasyonun cinsel suç faillerine yönelik zorunlu olarak uygulanması birçok problemi beraberinde getirmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203). Cinsel suçlarda kastrasyon yöntemi kullanılacaksa cerrahi kastrasyon gibi barbarca ve müdahaleci olmayan kimyasal kastrasyon yöntemine başvurulmalıdır (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 28).

⁸³ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 204. Kimyasal kastrasyon ağır bir cezadır ancak ölçüsüz bir ceza değildir (A.e., p. 213).

⁸⁴ A.e., p. 220.

⁸⁵ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 47-48. Uzun süreli hapis cezalarının orantısız olmadığı kabulü karşısında, özgürlükleri daha az kısıtlayan kimyasal kastrasyon uygulamasının orantısız olduğu söylenemeyecektir (A.e., s. 48).

almaya zorlanmakta olduğundan, bu uygulama işlenen suç ile orantılı bir yaptırım olarak değerlendirilemez⁸⁶.

Yaşam, sağlık ve vücut bütünlüğü, anayasa ve uluslararası belgelerle koruma altına alınmış, her insanın insan olması nedeniyle sahip olduğu, vazgeçilmez ve devredilmez nitelikteki hakların kaynağını oluşturan hukuki değerlerdir⁸⁷. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. maddesinin ikinci fıkrasına göre; tıbbî zorunluluklar ve kanunda yazılı hâller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz, kişi, rızası olmadan bilimsel ve tıbbî deneylere tâbi tutulamaz. Bu durumda, kişinin vücut bütünlüğüne müdahale edilebilmesi için, tıbbi bir zorunluluğun bulunması⁸⁸ ya da bu müdahaleye kanun tarafından izin verilmiş olması gerekir. Anayasanın 17. maddesi uyarınca, vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı ilkesine kanunla istisna getirilebileceğinden, kastrasyon uygulamasının kanun ile düzenlenerek bu istisnalardan birini teşkil etmesi söz konusu olabilir⁸⁹. Dolayısıyla, fiziksel veya kimyasal bir müdahale ile kastrasyon uygulanabilmesi için, bunun kanunla düzenlenmesi şarttır⁹⁰.

Kastrasyon uygulamasının türlerinin bazı anayasal haklar açısından incelenmesine geçilecek olursa; cerrahi kastrasyon yöntemi cinsel suçlarda tekerrür oranlarını düşürme konusunda oldukça başarılı olsa da birçok etik ve anayasal problemi beraberinde getirmektedir⁹¹. Cerrahi kastrasyon, kişinin ıslahına yönelik olmayıp onun bazı temel haklarını ortadan kaldıran bir müdahale niteliğindedir⁹².

⁸⁶ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 99.

⁸⁷ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 133.

⁸⁸ Anayasa'nın 17. maddesi ile Nüfus Planlaması Hakkında Kanun'un ilgili maddeleri uyarınca, tıbbi bir gereklilik olmadıkça ilgilinin kastrasyon işlemine yönelik rızasının geçerli olmadığı söylenebilir (Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 166).

⁸⁹ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 111. Anayasa'nın 17. maddesinin 2. fıkrasına göre kişinin vücut bütünlüğüne ancak kanunla yapılacak bir düzenleme doğrultusunda müdahale edilebileceğinden, kastrasyon müdahalesinin hukuka uygun olabilmesi için bu konuda mutlaka kanuni bir düzenleme yapılması gerekir (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 138).

⁹⁰ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 53. Anayasa'nın 38. maddesi suç ve cezalara ilişkin esasları düzenlemekte, bu maddenin üçüncü fıkrasında cezalar gibi güvenlik tedbirlerinin de ancak kanunla konulabileceği belirtilmektedir. Zorunlu kastrasyon da hukuki niteliği itibarıyla bir güvenlik tedbiri olduğundan mutlaka kanunla düzenlenmesi gerekir (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 313).

⁹¹ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203. Bir kimsenin, kalıcı etki doğuran ve hayatında büyük bir değişikliğe yol açan cerrahi bir işleme zorlanması etik ve anayasal değerlerle çatışmaktadır (A.e., p. 204).

⁹² Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 95.

Özellikle bireyin kendi bedeni üzerinde sahip olduğu hak ve özgürlükler ile bu kapsamda yer alan vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı ve korunması, insan hakları açısından temel hak ve özgürlüklerin başında gelmektedir⁹³. Cerrahi kastrasyon uygulaması, vücut bütünlüğüne yönelik ağır bir müdahale niteliğinde olup, kişinin bedeni üzerinde sahip olduğu hakları ihlâl etmektedir. Cerrahi kastrasyon ile ilgili önemli bir problem de özellikle failin rızası dışında gerçekleştirilen zorunlu kastrasyonda operasyonu gerçekleştirecek hekim bulma zorluğudur, zira hekimler genellikle failin cezalandırılması sürecinin bir parçası olmak istememekte ve hastalıklı olmayan bir dokuyu alma konusunda endişeler taşımaktadırlar⁹⁴.

Kişi üzerinde birçok zararı olabilen kimyasal kastrasyonun cinsel suçlar açısından bir cezalandırma yöntemi olarak benimsenmesi, cinsel suç failinin sağlığının önemsenmediği anlamına gelecektir⁹⁵. Zira, sağlığın korunması, kişinin bedensel, ruhsal, mental ve psikolojik bütünlüğünün korunmasını gerektirir⁹⁶. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, ortaya çıkaracağı yan etkilerle kişinin sağlığının bozulmasına neden olabilmektedir. Bunun yanında, toplum yararı için bir kimsenin beden bütünlüğünün zedelenmesi, o kişinin ruhsal ve zihinsel sorunlar yaşamasına ve kişi üzerinde sosyokültürel anlamda olumsuz etkilerin ortaya çıkmasına da yol açabilir⁹⁷. Kanaatimizce, bir kimsenin vücut dokunulmazlığını ihlâl etmesi sebebiyle kınanan ve cezalandırılmayı hak eden cinsel suç failine, onun vücut dokunulmazlığını ihlâl edecek şekilde bir yaptırım uygulanması büyük bir çelişki oluşturmaktadır.

Anayasa'nın 20. maddesine göre herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyon vücudu ve beyni testosteron hormonundan yoksun bırakarak, kişinin cinsel yönden düşünme ve algılamasını, cinsel faaliyetlere girişmesini ve üreme yeteneğini engellemektedir⁹⁸. Kişinin cinsel faaliyette bulunma ve üreme yeteneği cerrahi

⁹³ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 397. Kişinin yaşam hakkı ile maddi ve manevi varlığının korunması ve geliştirilmesini kapsayan kişi dokunulmazlığının en temel insan hakkı olduğu kabul edilmektedir (A.e., s. 398).

⁹⁴ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 19.

⁹⁵ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 568.

⁹⁶ Taşkın, **Vücut Dokunulmazlığının Korunması**, s. 35.

⁹⁷ Halidi, **Farinelli Örneğinde Kastrasyon**, s. 216.

⁹⁸ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 596.

kastrasyonda bütünüyle, kimyasal kastrasyonda ise önemli ölçüde ortadan kaldırıldığından, kişinin Anayasa'nın 20. maddesinde düzenlenen bu hakkı zorunlu cerrahi kastrasyon ile tamamen ortadan kaldırılmakta, zorunlu kimyasal kastrasyon sonucunda ise sınırlandırılmaktadır⁹⁹.

Kişinin kendi vücuduna ne yapılacağına kendisinin karar vermesini ve istemediği bir uygulamayı kabul etmeye hiçbir şekilde zorlanamayacağını ifade eden 'kişinin kendisi hakkında karar verme hakkı' Anayasa'nın 17. maddesi ile koruma altına alınmıştır¹⁰⁰. Anayasa'nın söz konusu maddesine egemen olan ilkelerden biri insan onurunun korunması ilkesi olup, aynı zamanda insan onurunu da koruyan bu madde, kişiliğin serbestçe geliştirilmesi hakkını (insanın maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkını) garanti altına almaktadır¹⁰¹. Söz konusu hak çerçevesinde, kişiye isteği doğrultusunda cerrahi kastrasyon uygulanabileceğine ilişkin doktrinde görüşler yer almaktadır¹⁰². Bununla birlikte, kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkının zorunlu kastrasyon uygulaması açısından değerlendirilmesi de mümkün olup, bir kimseye yaptırım olarak kastrasyon uygulanmasının söz konusu hakkın ihlâlüne yol açacağı da söylenebilir. Bunun yanında, Anayasanın beşinci maddesinde devletin temel amaç ve görevleri arasında, insanın maddi ve manevi varlığının gelişmesi için gerekli şartları hazırlamaya çalışmak da sayılmış, maddenin gerekçesinde de devletin, bireyin insan onuruna uygun bir ortam içinde yaşamasını sağlayacağı ifade

⁹⁹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 315. Kastrasyon, cinsel özgürlüğe ve üreme hakkına yönelik önemli bir sınırlama getirmekteyken, bu sınırlama toplumun cinsel suçlara karşı korunması amacını taşımaktadır (Çağlayan, **İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 110).

¹⁰⁰ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 178.

¹⁰¹ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 33.

¹⁰² Kişinin kendisine cerrahi kastrasyon uygulanması yönünde bir talebi bulunduğu bu talebin kişinin maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkı çerçevesinde değerlendirilerek kabul edilebileceği düşünülebilir (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 88-89). Bir kimse sapkın cinsel dürtülerine son vererek kaliteli bir hayat yaşamak için gönüllü olarak ve tamamen özgür iradesiyle kendisine cerrahi kastrasyon uygulanmasını isterse, bu kişiye kastrasyon uygulanmasında herhangi bir problem yoktur (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203). Cerrahi kastrasyon yönteminin uygulanmasının önü açılmak isteniyorsa mutlaka kişinin isteğine bağlı olarak uygulanması gerektiği yönünde bir düzenleme yapılmalı, hiçbir surette zorunlu cerrahi kastrasyon düzenlemesine gidilmemelidir. Gönüllü cerrahi kastrasyonun uygulanma şartlarının kanunda ayrıntılı bir şekilde düzenlenmesi ve bir ceza yaptırımı olarak değil bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmesi gerekir (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 136-137).

edilmiştir¹⁰³. Buna göre devletin, bireylerin maddi ve manevi varlıklarını geliştirmeleri hususunda olumlu bir edimde bulunmakla yükümlü olduğu söylenebilir¹⁰⁴. Devletin bu görevinin herhangi bir istisnası bulunmadığından, infaz kurumunda bulunan hükümlüler bakımından da devlet, bu kişilerin maddi ve manevi varlıklarının gelişmesi için gerekli şartları sağlamalıdır¹⁰⁵. Hükümlülerin maddi ve manevi varlıklarının gelişmesi için devlet tarafından gereken ortamın sağlanması, bu kişilerin topluma yeniden kazandırılmasının olmazsa olmaz şartıdır ve aynı zamanda sosyal devlet olmanın da bir gereğidir¹⁰⁶. Bu bağlamda, hükümlülere yönelik bir yaptırım olarak, zorunlu bir şekilde kastrasyon uygulanması, bu kişilerin maddi ve manevi varlıklarının korunması ve geliştirilmesi açısından uygun olmayacaktır.

Anayasanın 17. maddesinin üçüncü fıkrasında “Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tâbi tutulamaz.” denilmiştir. Bu suretle, söz konusu yasak fiillerin kişinin maddi ve manevi varlığına aykırı olduğu ifade edilmiştir¹⁰⁷. Anayasa’nın ‘Temel hak ve hürriyetlerin kullanılmasının durdurulması’ başlığını taşıyan 15. maddesinin ilk fıkrası ise şu şekildedir: “Savaş, seferberlik veya olağanüstü hallerde, milletlerarası hukuktan doğan yükümlülükler ihlal edilmemek kaydıyla, durumun gerektirdiği ölçüde temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kısmen veya tamamen durdurulabilir veya bunlar için Anayasada öngörülen güvencelere aykırı tedbirler alınabilir.” Aynı maddenin ikinci fıkrasında ise kullanılması hiçbir surette durdurulamayacak hak ve özgürlüklere yer verilmiştir. Bu hükme göre, hangi hâl ve şart altında olunursa olunsun kişinin maddi

¹⁰³ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 25. Anayasa’nın 5. maddesinde yer alan devletin temel amaç ve görevlerine ilişkin hüküm ile temel olarak insan onurunun korunmasının hedeflendiği söylenebilir (Arslan, **İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri**, s. 167).

¹⁰⁴ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 28. Anayasa’da kişinin hakları 17. maddeden itibaren sayılmaya başlanmış ve bu maddenin gerekçesinde kişinin hak ve özgürlüklerinin bu maddeden başlayarak önem derecelerine göre belirlendiği belirtilmiştir. Bu husus dikkate alındığında, maddi ve manevi varlığın bütünlüğü ve geliştirilmesi hakkının Anayasa ile güvence altına alınan insan haklarının en üst basamağında bulunduğu kabul edildiği söylenebilir (A.e., s. 26).

¹⁰⁵ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4927.

¹⁰⁶ A.e.

¹⁰⁷ Hakan Taşdemir, Fatma Taşdemir, “Aşağılayıcı Muamele ve Ceza Yasağı”, **Akademik Hassasiyetler**, Cilt: II, Sayı: 4, 2015, s. 78. AİHS’de insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele ve ceza yasağı şeklinde geçen ifade Anayasamızda insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza ve muamele yasağı şeklinde yer almaktadır (A.e.). Anayasamızın 17. maddesinde kişilik haklarıyla da bağlantılı olarak hümanizm ilkesine yer verilmiştir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 46).

ve manevi varlığının bütünlüğüne dokunulamaz. Bu düzenleme değerlendirildiğinde, kişinin maddi ve manevi varlığının korunmasına Anayasa'nın ne kadar büyük bir değer atfettiği anlaşılmaktadır. İnsan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza ve muamele yasağının da Anayasa'nın 17. maddesinde 'Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı' başlığı altında düzenlendiği göz önüne alındığında, hiçbir hâl ve şart altında insan haysiyetiyle bağdaşmayan ceza veya muameleye başvurulamayacağı söylenebilir. Buna göre, bir kişinin işlediği suça karşılık ona verilecek cezanın insan onuruyla bağdaşması gerektiği gibi, gerçekleştirilecek bir tıbbi müdahalenin de insan onuruna uygun olması gerekir¹⁰⁸. Her insanın onuru korunmaya layık olup, kişinin bireysel ve etik durumundaki kötülük onun onurunun zedelenmesini haklı çıkarmaz¹⁰⁹. Cinsel suç faillerine yönelik uygulanan kastrasyon yaptırımı açısından bakıldığında, cerrahi kastrasyonun insan onuruyla bağdaşmayan bir ceza niteliğinde olduğu söylenebilir. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon yaptırımı da kısa ve uzun vadedeki olumsuz fiziksel etkileri sebebiyle insan onurunun korunması düşüncesiyle bağdaşmamaktadır¹¹⁰. Kimyasal kastrasyonun kişi sağlığı üzerindeki olumsuz etkileri işkence boyutuna varacak bir acı ve ızdıraba yol açmasa da insanlık dışı ve onur kırıcı olarak değerlendirilebilir¹¹¹.

Avrupa Konseyi'nin, çocukların cinsel sömürü ve istismara karşı korunmasına ilişkin bir sözleşmesi bulunmakta olup, Türkiye de bu sözleşmeye taraftır¹¹². Söz konusu sözleşmenin 15. maddesine göre, çocuklara karşı cinsel nitelikli mükerrer suç riskini önlemek amacıyla, cinsel bir suçtan hüküm giymiş kişilere yönelik etkin müdahale programları ve tedbirler uygulanabilecektir. Sözleşmenin 17. maddesinde ise, kendisine söz konusu müdahale programları veya tedbirler uygulanacak kişinin bunlar hakkında bilgilendirilmesi ve tam bir bilgi sahibi olarak bu uygulamalara rıza

¹⁰⁸ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 53. Türk hukukunda insan onurunun, anayasayla korunan değerler içerisinde en üst basamakta değerlendirilmesi gerekmektedir (Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 34).

¹⁰⁹ Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 28.

¹¹⁰ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 598.

¹¹¹ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4.

¹¹² Söz konusu sözleşme Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi'dir. 25/11/2010 tarihli ve 6084 sayılı Kanun ile sözleşmenin onaylanması uygun bulunmuş, söz konusu kanun 10/12/2010 tarihli ve 27781 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ardından 18/07/2011 tarihli ve 2011/2060 numaralı Bakanlar Kurulu kararı ile sözleşmenin onaylanması kararlaştırılmış ve bu karar da 10/09/2011 tarihli ve 28050 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

göstermesi gerektiği belirtilmiştir. Kanaatimizce, kimyasal kastrasyon da sözleşmede belirtilen müdahale programları ve tedbirler kapsamında değerlendirilebilir. Ancak, bu durumda kimyasal kastrasyonun mutlaka rızaya dayalı olarak uygulanması gerekir. Zorunlu kastrasyon uygulaması ise mezkûr Avrupa Konseyi sözleşmesine açıkça aykırılık teşkil etmektedir¹¹³. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon uygulamasının sözleşmede belirtilen müdahale programları ve tedbirler kapsamında sayılamayacağı da bir görüş olarak ortaya atılabilir. Kanaatimizce, kimyasal kastrasyon sözleşmedeki müdahale programları ve tedbirler kapsamında değerlendirilmese dahi zorunlu olarak uygulanması mümkün olmayacaktır. Zira, kimyasal kastrasyon uygulaması cinsel suç failine yönelik gerçekleştirilebilecek en ağır müdahale olduğundan, sözleşme kapsamındaki uygulamalar için rıza aranırken kimyasal kastrasyon için rızanın evleviyetle aranması gerekecektir. Bununla birlikte, kanuni bir düzenleme yapılarak zorunlu kimyasal kastrasyonun hukuk sistemine dahil edilmesi de düşünülebilir. Ancak, Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunmasına İlişkin Avrupa Konseyi Sözleşmesi usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin bir sözleşme olarak kabul edildiğinde¹¹⁴, buna aykırı bir hüküm içeren kanun yapıldığında Anayasanın 90. maddesinin beşinci fıkrasına göre sözleşme hükümlerinin esas alınması gerekecektir. Kanaatimizce, cinsel suçlarda tekerrürü önlemek amacıyla cinsel suç faillerine zorunlu kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin kanuni bir düzenleme yapılarak zorunlu kastrasyonun hukuk sistemine dahil edilmesi yoluna gidildiğinde, karşımıza Anayasa'nın bu hükmü çıkacak ve buna göre sözleşme hükmünün esas alınması gerekecektir. Dolayısıyla, bu yolla da zorunlu kimyasal kastrasyonun hukuki bir zemine oturtularak uygulanabilir olması sağlanamayacaktır.

2. AVRUPA İNSAN HAKLARI SÖZLEŞMESİ ÇERÇEVESİNDE KASTRASYON YAPTIRIMI

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, Avrupa Konseyi üyesi devletlerin konsensüs sağlayamadıkları hassas ahlak veya etik konularında devletlerin takdir

¹¹³ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 77.

¹¹⁴ Ceza hukukuna ilişkin hükümler içeren milletlerarası sözleşmelerdeki hükümlerin, temel hak ve özgürlüklere ilişkin düzenlemeler olduğunda şüphe bulunmamaktadır. Avrupa Konseyi Çocukların Cinsel Sömürü ve İstismara Karşı Korunması Sözleşmesi, ceza hukukuna kaynaklık görevi yapan ve Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası sözleşmelerden biridir (Özgenç, **Türk Ceza Hukuku**, s. 67-72).

yetkisi daha geniştir ve cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanması hususunda da taraf devletler arasında bir konsensüs olmadığından, devletlerin bu konuda daha geniş bir takdir yetkisi bulunduğu söylenebilir¹¹⁵. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon uygulaması konusunda devletlerin takdir yetkisi daha geniş olsa da, bu uygulamanın Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlâlüne yol açmaması gerekir.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, taraf devletler, temel değerleri tehdit eden cinsel saldırı gibi ağır fiillere karşılık caydırıcı önlemler almak amacıyla etkili cezai hükümler öngörebilir¹¹⁶. Ancak bu cezaların insanlık dışı veya aşağılayıcı, onur kırıcı ceza niteliğinde olmaması gerekir. Zira, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin üçüncü maddesi¹¹⁷ ile, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ve cezalar istisnasız bir şekilde yasaklanmıştır¹¹⁸. Söz konusu düzenleme ile, bireyin vücut bütünlüğü ve insan onurunun mutlak surette korunması amaçlanmaktadır¹¹⁹. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 15. maddesinde taraf devletlere olağanüstü hâllerde sözleşmede öngörülen yükümlülöklere aykırı tedbirler alma hakkı tanınmışken, 15. maddenin ikinci fıkrasında sözleşmenin bazı maddelerine aykırı tedbirlerin hiçbir surette alınamayacağı düzenlenmiştir. AİHS'nin üçüncü maddesi de bu kapsamda olup, bu maddeye aykırı tedbirler alınması hiçbir şart altında mümkün değildir.

İşlenen suçun ağırlığı ve kişinin toplum açısından arz ettiğı tehlikenin büyüklüğü ne olursa olsun, AİHS'nin üçüncü maddesindeki yasak mutlak şekilde geçerlidir¹²⁰. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre de AİHS'nin üçüncü

¹¹⁵ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 27.

¹¹⁶ A.e., s. 26.

¹¹⁷ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin üçüncü maddesi şu şekildedir: "Hiç kimse işkenceye, gayriinsani veya onur kırıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

¹¹⁸ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 20. AİHS'nin 3. maddesi kesin bir işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele ve ceza yasağı getirir ve hiçbir istisna içermez (Taşdemir, Taşdemir, *Aşağılayıcı Muamele ve Ceza Yasağı*, s. 77).

¹¹⁹ Kılıç, *Beden Bütünlüğünün Korunması*, s. 395-396. Kastrasyon uygulaması ile AİHS'nin 3. maddesinin ihlâl edilip edilmediğı, bu uygulamanın hümanizm ilkesine uygun olup olmadığının değerlendirilmesinde belirleyici olmaktadır, zira AİHS'nin 3. maddesi ceza hukukunda hümanizm ilkesi ile doğrudan ilişkili bir düzenlemedir (Uzun, *Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu*, s. 46).

¹²⁰ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 20. İşkenceye, insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulmama, demokratik toplumun temel değerlerinden birini oluşturur (Taşdemir, Taşdemir, *Aşağılayıcı Muamele ve Ceza Yasağı*, s. 77).

maddesindeki yasak mutlak nitelikte olup, bu yasağa istisna getirilmesi ve söz konusu maddenin askıya alınması hiçbir surette mümkün değildir¹²¹. İşkence, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlar ve cezalar mutlak bir şekilde yasaklanmış olduğundan suçla mücadele amaçlı olsa dahi uygulanamayacaktır¹²². Dolayısıyla, failin çok ağır bir suç işlemiş olması sebebiyle ona işkence yapılması, insanlık dışı veya onur kırıcı bir ceza uygulanması ya da böyle bir muamelede bulunulması mümkün değildir.

Kastrasyon yaptırımı Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin üçüncü maddesi bağlamında değerlendirilecek olursa; zorunlu cerrahi kastrasyon uygulamasının AİHS'nin üçüncü maddesinin ihlâlüne yol açacağı söylenebilir¹²³. Zira, zorunlu cerrahi kastrasyonun insanlık dışı veya onur kırıcı ceza veya muamele olarak nitelendirilmesi mümkündür. Zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasına gelinecek olursa; kimyasal kastrasyon uygulaması için başvuru ilaçların uzun süreli kullanımı, erkeklerde göğüs büyümesi gibi onur kırıcı ve aşağılayıcı yan etkilere yol açabilecektir¹²⁴. Söz konusu ilaçların uzun süreli kullanımı kişinin onurunun kırılmasına ve aşağılanmasına neden olacak yan etkiler doğurabileceğinden, kimyasal kastrasyonun uzun süre boyunca uygulanmasının işkence teşkil etmese de onur kırıcı ve aşağılayıcı muamele veya ceza kapsamında değerlendirilebileceği açıktır¹²⁵. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon için kullanılan ilaçlar göğüs büyümesi gibi onur kırıcı yan etkiler ortaya çıkaracak kadar uzun süreli kullanılsa dahi, söz konusu uygulama aşağılayıcı ve onur kırıcı bir muamele veya ceza olarak nitelendirilebilir. Zira, cinsel suçlulara kimyasal kastrasyon uygulanmasında devletin amacı onları aşağılamak veya onurlarını kırmak olmasa da, uygulama neticesinde fail kendisini aşağılanmış, küçük düşürülmüş olarak hissedebilir¹²⁶. Bunun yanında, kimyasal kastrasyon, uygulanan kişide çeşitli

¹²¹ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 396.

¹²² **A.e.**, s. 407-408.

¹²³ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 21-22. Avrupa Konseyi İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ve Cezaları Önleme Komitesi de 2009 yılındaki bir raporunda, cerrahi kastrasyonu 'müdahaleci, geri dönüşü olmayan ve sakatlayıcı' bir yöntem olarak nitelendirmiştir (Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**). Komite'ye göre, cinsel suç hükümlülerine cerrahi kastrasyon uygulanması aşağılayıcı muamele niteliğindedir ve bu nedenle Komite bu uygulamaya son verilmesini tavsiye etmektedir ("Germany: Anti-torture Monitors Want "Definitive End" to Surgical Castration of Sex-offenders", Council of Europe-Human Rights Europe, 25 July 2014, (Çevrimiçi) <http://www.humanrightseurope.org/2014/07/germany-anti-torture-monitors-want-definitive-end-to-surgical-castration-of-sex-offenders/>, 15 Aralık 2018).

¹²⁴ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 24.

¹²⁵ **A.e.**

¹²⁶ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 3.

sağlık sorunlarına neden olması ve kişinin zihni ile düşüncelerinde değişimlere yol açan ilaçlarla uygulanması sebebiyle aşağılayıcı ve onur kırıcı bir müdahale özelliği göstermektedir¹²⁷. Dolayısıyla, kimyasal kastrasyonun cezai bir yaptırım olarak zorunlu bir şekilde uygulanması durumunda AİHS'nin üçüncü maddesi ihlâl edilmiş olacaktır¹²⁸. Şunu da belirtmek gerekir ki, kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi, kişiyi koşullu salıverilmeden yararlanmak için kastrasyonu kabul etmek zorunda bırakacağından¹²⁹, kişinin tam anlamıyla özgür iradesiyle verdiği bir karardan bahsedilemeyecek ve bu durum yine AİHS'nin üçüncü maddesinin ihlâlüne yol açacaktır¹³⁰.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, bir önlemin sağlık için gerekli olması hâlinde, bunun onur kırıcı veya aşağılayıcı muamele olarak nitelendirilmesi mümkün değildir¹³¹. Dolayısıyla, bir cinsel suç failinin tedavisi için kimyasal kastrasyon uygulanması zorunlu ise kastrasyon uygulaması AİHS'nin üçüncü maddesinin ihlâlüne yol açmayacaktır¹³². Ancak, tıbbi bir gereklilik bulunmadığı hâlde söz konusu uygulamanın gerçekleştirilmesi, AİHS'nin üçüncü maddesinin ihlâlüne yol açacaktır¹³³.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi bir kararında, ilaç kullanılarak kişinin vücudundaki testosteron oranının azaltılmasına yönelik tedavi uygulanmasının, tedavinin baskı altında değil kişinin rızasıyla gerçekleştirilmesi ve kişinin sağlığının korunması için gerekli bir tedavi olması gerekçeleriyle AİHS'nin üçüncü maddesini ihlâl etmediğine hükmetmiştir¹³⁴. Buna karşılık, kimyasal kastrasyon uygulaması

¹²⁷ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 597. Zorunlu kimyasal kastrasyon uygulaması, kastrasyon uygulanan kişilerin vücudunun devlet tarafından kontrol edilmesi anlamına gelmektedir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 99).

¹²⁸ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 22. Kimyasal kastrasyon, bir taraftan akli ve düşünceyi zincirleyip diğer yandan da bedene zarar verdiği için zalimce bir ceza niteliğindedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 568).

¹²⁹ Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi, failin kastrasyona ilişkin rızasının alınmasında zorlamaya neden olacaktır (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 3).

¹³⁰ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 22.

¹³¹ A.e.

¹³² A.e., s. 23.

¹³³ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4.

¹³⁴ Dvoracek v. Çek Cumhuriyeti davası, Başvuru No: 12927/13 (AİHM 2014), Aktaran: Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 23.

failin uygulama öncesindeki sağlık durumunu kötüleştiriyor ve hayat kalitesini ciddi anlamda düşürüyorsa, AİHS'nin üçüncü maddesinin ihlâline neden olacaktır¹³⁵.

Kastrasyon yaptırımı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin sekizinci maddesinde düzenlenen 'özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı' bağlamında da değerlendirilebilir. AİHS'nin sekizinci maddesinde düzenlenen bu hak mutlak bir hak değildir, belirli şartlar dâhilinde taraf devletlerin bu hakka müdahalede bulunması mümkündür¹³⁶. AİHS'nin sekizinci maddesi ile korunan haklar, demokratik toplumda gerekli olmak şartıyla ve maddede belirtilen amaçlar doğrultusunda kanunla sınırlanabilir¹³⁷.

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, özel hayat kişinin maddi ve manevi bütünlüğünü kapsadığından, maddi ve manevi bütünlüğü ihlâl eden çok küçük çaptaki bir tıbbi müdahale dahi özel hayata müdahale oluşturacaktır¹³⁸. Kişinin rızası olmaksızın gerçekleştirilen vücut bütünlüğüne yönelik müdahale ne kadar hafif olursa olsun, AİHS'nin sekizinci maddesi kapsamında özel hayata saygı hakkının ihlâli anlamına gelecektir¹³⁹. Bu bakımdan, hem cerrahi hem de kimyasal kastrasyonun zorunlu bir şekilde uygulanmasının özel hayata saygı hakkını ihlâl edeceği söylenebilir.

Kişilerin cinsel özgürlüğü ve çocuk sahibi olup olmama hakları da AİHS'nin sekizinci maddesi kapsamında korunmaktadır¹⁴⁰. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, zorunlu cerrahi kastrasyon uygulaması, kişinin vücut bütünlüğünü bozması, cinsel yaşam alanına müdahale teşkil etmesi ve çocuk sahibi olma hakkını ortadan kaldırması sebebiyle AİHS'nin sekizinci maddesinin ihlâline yol açacaktır¹⁴¹. Kimyasal

¹³⁵ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4.

¹³⁶ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 25.

¹³⁷ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 5. Özel hayata ve aile hayatına saygı hakkını düzenleyen AİHS'nin sekizinci maddesinin ikinci fıkrası şu şekildedir: "Bu hakkın kullanılmasına bir kamu makamının müdahalesi, ancak müdahalenin yasayla öngörülmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda söz konusu olabilir."

¹³⁸ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 25.

¹³⁹ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 5.

¹⁴⁰ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 25-26.

¹⁴¹ A.e., s. 26. Cerrahi kastrasyonun kişinin üreme ve cinsel ilişkiye girme yeteneklerini sonlandırma etkisi aşırı niteliktedir. Örneğin, cerrahi kastrasyon uygulanmış bir cinsel suç failinin rızası bulunan

kastrasyon uygulaması ise kişinin üreme yeteneğini engellerken, uygulamanın sona erdirilmesiyle birlikte bu yetenek geri kazanılacaktır¹⁴². Doktrindeki bir görüşe göre, ciddi yan etkileri olan ilaçlı tedavinin zorunlu olarak uygulanması veya kimyasal kastrasyona ilişkin verilen rızanın zorlama etkisinden dolayı geçersiz olması durumunda, söz konusu uygulama vücut bütünlüğünü ve dolayısıyla AİHS'nin sekizinci maddesini ihlâl edecektir¹⁴³. Diğer bir görüş ise, kimyasal kastrasyon uygulamasının uzun süreli gerçekleştirilmesi ile kısa süreli gerçekleştirilmesi arasında bir ayrıma gitmektedir. Buna göre, kimyasal kastrasyon uygulamasının AİHS'nin sekizinci maddesini ihlâl etmemesi için, ilaçların cerrahi kastrasyonda görülen olumsuz neticeleri ortaya çıkaracak şekilde uzun süreli kullanılmaması gerekir¹⁴⁴. Dolayısıyla bu görüş, kimyasal kastrasyon uygulamasının kısa bir süre boyunca gerçekleştirildiğinde cerrahi kastrasyonda olduğu kadar ciddi yan etkiler doğurmayacağını, kişinin cinsel faaliyette bulunma ve üreme yeteneklerinin zarar görmeyeceğini ve bu nedenle de söz konusu maddenin ihlâline yol açmayacağını savunmaktadır. Ancak, kanaatimizce, kimyasal kastrasyon uygulamasının kısa süre içerisinde dahi önemli sayılabilecek yan etkiler ortaya çıkarması mümkün olduğundan böyle bir ayrıma gidilmesi doğru olmayacaktır. Bunun yanında, zorunlu kimyasal kastrasyon ile vücut bütünlüğüne yönelik ciddi bir müdahalede bulunulması karşısında, vücut bütünlüğünün korunması ile doğrudan bağlantılı olan AİHS'nin sekizinci maddesinin ihlâl edilmediği söylenemeyecektir.

Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon yaptırımı, kanunla düzenlenmesi ve kamu güvenliği, suç işlenmesinin önlenmesi ve başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amaçlarından en az birinin gerçekleşmesi açısından demokratik toplumda gerekli ve orantılı bir tedbir olması hâlinde, AİHS'nin sekizinci maddesini ihlâl etmeyecektir¹⁴⁵. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne göre, bir tedbire

yetişkin bir partnerle cinsel ilişkiye girememesi, kastrasyon ile amaçlananın ötesine geçilmesi anlamına gelmektedir (Oswald, *Sex Disparity in Chemical Castration*, p. 475).

¹⁴² Rainey, Harrison, *Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders*, p. 7. Bunun yanında uzun süreli kastrasyon uygulamalarından önce faile spermlerini dondurma imkânı tanınarak, daha sonraki bir zamanda dondurulmuş spermlerle üremesinin sağlanması da mümkündür (A.e.).

¹⁴³ A.e., p. 5.

¹⁴⁴ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 27.

¹⁴⁵ A.e., s. 26-27. Bir tedbirin demokratik toplumda gerekli olduğunun söylenebilmesi için, o tedbirin orantılı olması, söz konusu tedbir neticesinde toplumun ihtiyaçları ile bireyin hakları arasında adil bir

başvurulmasında güdülen amacı (suçun önlenmesi gibi) gerçekleştirmek için uygun olan tedbirlerden en az müdahaleci tedbire başvuruluyorsa, söz konusu tedbirin orantılı olduğu söylenebilir¹⁴⁶. Dolayısıyla, özel hayata ve aile hayatına kimyasal kastrasyondan daha az zarar verecek alternatif bir yöntem varsa kastrasyonun gerekli ve orantılı olduğu söylenemez, bu durumda kastrasyon uygulanırsa AİHS'nin sekizinci maddesi ihlâl edilmiş olacaktır¹⁴⁷. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, ilaçlı tedavi uygulanması ile failin hapisnedenen salıverilerek topluma katılmasına imkân sağlanıyorsa, bu tedavi demokratik toplumda gereklidir ve failin menfaatini en çok koruyan yöntemdir¹⁴⁸. Bunun yanında, kimyasal kastrasyonun cerrahi kastrasyona göre daha az müdahaleci bir yöntem olması ve yan etkilerinin geri dönüşünün mümkün olması nedenleriyle de, AİHS'nin sekizinci maddesinin ikinci fıkrası bağlamında gerekli ve orantılı bir müdahale olduğu söylenebilir¹⁴⁹. Ancak, bizim bu görüşe katılmamız mümkün değildir. Zira, kimyasal kastrasyon uygulamasının failin hapisnedenen salıverilerek topluma katılmasını sağlamasının, gereklilik ve orantılılık değerlendirmesinde bir kriter olarak alınması mümkün değildir. Bunun yanında, kimyasal kastrasyon salt cerrahi kastrasyondan daha az müdahaleci bir yöntem olması dolayısıyla da gerekli ve orantılı bir tedbir olarak kabul edilemez. Bu noktada, kimyasal kastrasyonun psikiyatrik tedaviler gibi daha hafif tedbirlerle birlikte bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekmektedir. Ayrıca kimyasal kastrasyonun cinsel suçların önlenmesi konusunda uygun bir tedbir olup olmadığı da oldukça tartışmalıdır. Tüm bu açılardan bakıldığında ve kimyasal kastrasyon uygulamasının vücut bütünlüğüne yönelik önemli olumsuz etkileri de göz önüne alındığında, kanaatimizce, kimyasal kastrasyonun AİHS'nin sekizinci maddesinin ikinci fıkrası bağlamında gerekli ve orantılı bir tedbir olduğu söylenemeyecektir.

Kastrasyon yaptırımı, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin on ikinci maddesinde düzenlenmiş olan 'evlenme ve aile kurma hakkı' bağlamında da

dengenin kurulması gerekir (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 6).

¹⁴⁶ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 6.

¹⁴⁷ Çakan, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım**, s. 27.

¹⁴⁸ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 6.

¹⁴⁹ A.e., p. 6-7.

değerlendirilebilir¹⁵⁰. Cerrahi kastrasyon ile kişinin cinsel faaliyetleri sonlandırılarak çocuk sahibi olması engellenmiş olacağından, bu uygulama söz konusu hakkın ihlâli niteliğini taşır¹⁵¹. Buna karşılık, kimyasal kastrasyonun uygulanması ile kişinin cinsel faaliyette bulunma ve çocuk yapma yeteneğinde önemli derecede azalma olmasına rağmen, bu uygulamanın sona erdirilmesinin ardından kişi bu yeteneklerini yeniden kazanacağından, kimyasal kastrasyonun AİHS'nin on ikinci maddesinin ihlâlüne yol açmayacağı söylenebilir¹⁵².

Kastrasyon yaptırımının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne uygunluğu açısından değerlendirme konusu yapılabilecek, sözleşmenin üçüncü, sekizinci ve on ikinci maddelerinde düzenlenen haklar, insan onurunun korunmasıyla da doğrudan ilgilidir¹⁵³. Birçok kimse tarafından barbarca bir uygulama olarak görülen cerrahi kastrasyonun, AİHS'nin üçüncü maddesine aykırı olduğu, özel hayat ve aile hayatı ile ilişkilendirildiğinde de AİHS'nin sekizinci ve on ikinci maddelerinin ihlâli anlamına geldiği söylenebilir¹⁵⁴. Kimyasal kastrasyon açısından bakıldığında ise, ilaç tedavisinin zorunlu olarak mı yoksa failin isteğine bağlı olarak, rızası doğrultusunda mı uygulandığı, AİHS'nin söz konusu maddelerinde düzenlenen hakların ihlâl edilip edilmediğinin tespitinde belirleyici rol oynamaktadır¹⁵⁵. Kimyasal kastrasyon tedavi amacıyla ve tedavi şartlarına uygun şekilde tam bir tedavi yöntemi olarak uygulanırsa AİHS'nin üçüncü, sekizinci ve on ikinci maddelerini ihlâl etmeyecek, buna karşılık, cezalandırma amacıyla ve zorunlu olarak uygulanması durumunda söz konusu maddelerin ihlâlüne neden olacaktır¹⁵⁶. Kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak uygulanması, kişinin kötü muameleye maruz kalmama, özel hayat ve üreme haklarıyla bağdaşmayacaktır¹⁵⁷. Bununla birlikte, kimyasal kastrasyon uygulaması, hiçbir zorlama olmaksızın tamamen failin rızası doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve bu

¹⁵⁰ Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 'Evlenme Hakkı' başlıklı 12. maddesi şu şekildedir: "Evlenme çağına gelen her erkek ve kadın, bu hakkın kullanımını düzenleyen ulusal yasalara uygun olarak evlenme ve aile kurma hakkına sahiptir."

¹⁵¹ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 28.

¹⁵² A.e.

¹⁵³ Rainey, Harrison, *Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders*, p. 8.

¹⁵⁴ Harrison, *The High-Risk Sex Offender Strategy*, p. 19.

¹⁵⁵ Rainey, Harrison, *Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders*, p. 8.

¹⁵⁶ Çakan, *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Hadım*, s. 33.

¹⁵⁷ Rainey, Harrison, *Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders*, p. 8. Toplumun korunması açısından bu haklardan özel hayat ve üreme hakkına sınırlama getirilebilir ise de ayrıca kastrasyon uygulamasının tıbbi açıdan gerekli olması şartının sağlanması gerekir (A.e.).

durumda dahi cerrahi kastrasyon etkilerini gösterecek şekilde uzun süreli uygulanmaması şartıyla Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni ihlâl etmeyecektir¹⁵⁸. Kastrasyon uygulamasının zorlayıcı olmaması ve tıbbi açıdan uygun ve gerekli olması hâlinde gerçekleştirilmesi, AİHS'de koruma altına alınan tüm haklara uygun olacak ve bu şartlar dâhilinde gerçekleştirilecek kimyasal kastrasyon uygulaması Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ihlâline yol açmayacaktır.

C. TEMEL HAKLAR VE HÜMANİZM İLKESİ AÇISINDAN KASTRASYON YAPTIRIMI

Devletin sosyal barışı ve kamu düzenini sağlama yükümlülüğü yanında hükümlüyü yeniden toplumsal hayata kazandırma yükümlülüğü de vardır ve devletin bu yükümlülüklerini yerine getirirken hem kamu vicdanını incitmeyecek hem de hükümlünün temel haklarını ihlâl etmeyecek şekilde hassas bir dengeyi gözetmesi gerekir¹⁵⁹. Cinsel suçlara karşılık uygulanacak yaptırımların da toplumu bu suçlardan koruma açısından etkili yaptırımlar olmasının yanında, ceza hukukunun temel ilkeleri, temel hak ve özgürlükler ile hukuk devletine uygun yaptırımlar olması gerekmektedir¹⁶⁰. Cinsel suçlarla mücadele edilirken, insan onurunun değeri ve dokunulmazlığı göz ardı edilmemeli, insan hakları ihlâllerine yol açılmamalıdır¹⁶¹. Dolayısıyla, 'bu suçlardan korunmak için elverişli her türlü tedbir ve yaptırım uygulanabilir' mantığıyla hareket edilmesi mümkün değildir. Cinsel suçlarla mücadele için yapılması gereken, insancıl ceza politikalarını benimsemek ve insan onurunu esas olarak buna uygun koruyucu tedbirlere başvurmaktır¹⁶².

¹⁵⁸ A.e.

¹⁵⁹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 121. Politikanın en önemli görevinin, bireysel özgürlükler ile kamu yararını mümkün olduğunca bağdaştırmak olduğu söylenebilir (Gören, **Dokunulmaz İnsan Onuru**, s. 25).

¹⁶⁰ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 349. Cinsel suçluların desteklenerek ıslah edilmesi düşüncesi bir kenara bırakılarak onların toplumun korunması açısından kontrol altına alınması gereken bir risk faktörü olarak değerlendirilmesi, bu tür suçluların çeşitli haklarının ihlâl edilmesine yol açan sert ve orantısız cezaların benimsenmesine yol açmaktadır (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 196).

¹⁶¹ Sosic, **Failin Kastrasyonu**, s. 142. Bir çocuğa ya da savunmasız birine karşı işlenmiş bir suç utanç verici bir davranış niteliğindeyken, bizim toplum olarak yapmamız gereken bu eyleme başka bir utanç verici davranış ile yanıt vermemektir ("16 Compelling Chemical Castration Statistics", (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/> , 3 Kasım 2018). Cinsel suçlular dahil her insanın onurunun korunması gerekir (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 2).

¹⁶² Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 51. Cinsel suçluların işledikleri ağır suç fiilleri nedeniyle insan hakları korumasının dışında kaldıkları argümanı, hem etik

Cezalandırma sürecinin bir parçası olarak kastrasyon uygulanması oldukça tartışmalıdır¹⁶³. Kastrasyon yönteminin uygulanan kişi üzerinde doğurabileceği muhtemel yan etkileri göz önünde tutularak, bireysel özgürlükler ile sosyal savunma arasındaki hassas dengenin korunması ve kamu vicdanını zedelemeyecek bir sonuca ulaşılması gerekir¹⁶⁴. Cinsel suçlarla mücadelede hapis cezaları ve destekleyici tedaviler gibi klasik yaptırımların yetersiz kaldığı iddiasıyla cerrahi ve kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerine uygulanacak uygun bir yaptırım olduğunu söylemek mümkün değilken, kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak kabul edilebilmesi için hümanizm, insan onuru gibi vazgeçilemez ideallere uygun olması ve dolayısıyla kastrasyon yaptırımı açısından bu yönde bir incelemenin yapılması gerekmektedir¹⁶⁵. Bunun yanında, bireysel ve toplumsal faydaları olan kastrasyon uygulamasının hukuki açıdan kabul edilir bir uygulama olabilmesi için, ceza hukukunun amaçlarıyla ve temel hak ve özgürlüklerle de bağdaşır olması gerekir¹⁶⁶. İşlediği cinsel bir suç karşısında faile kastrasyon uygulanmasının insan onuruyla, ceza hukukunun amaçlarıyla ve temel hak ve özgürlüklerle bağdaşıp bağdaşmayacağının çözümlenmesi ile, kastrasyon yaptırımının hukuka uygun olup olmadığı belirlenecektir¹⁶⁷.

1. CERRAHİ KASTRASYON BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Cinsel suç faillerine yönelik cerrahi kastrasyon uygulanmasını savunanlar, canice işlenen cinsel suçlara karşılık en uygun cezanın cerrahi kastrasyon olduğunu ve

açıdan hem de bu suçluların etkili bir şekilde rehabilitasyonu açısından sorunlar barındırmaktadır (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 203).

¹⁶³ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 454.

¹⁶⁴ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 108.

¹⁶⁵ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 347. Kastrasyon uygulamasının insan onuruyla bağdaşıp bağdaşmadığı, onun hümanizm ilkesine uygun olup olmadığını belirleyecektir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 47). Türk hukukunda 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un ikinci maddesi ile, ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazında zalimane, insanlık dışı, aşağılayıcı ve onur kırıcı davranışlarda bulunulamayacağı temel ilke olarak belirlenmiştir. Buna göre, kastrasyon bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak kabul edildiğinde bu yaptırımın söz konusu temel ilkeye uygun olarak infaz edilmesi gerekir. Bu noktada, kastrasyonun insan onuruna aykırı, aşağılayıcı ve onur kırıcı bir yaptırım olup olmadığı sorusu cevaplandırılmalıdır. Böylelikle, bir yaptırım türü olarak öngörülmesi hâlinde kastrasyon yönteminin Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un ikinci maddesi hükmüne aykırılık teşkil edip etmediği belirlenecektir.

¹⁶⁶ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 1.

¹⁶⁷ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 139.

bu yöntemin cinsel suçlarda tekrürü önemli ölçüde önleyeceğini ileri sürmektedirler¹⁶⁸. Ancak, cerrahi kastrasyon uygulaması, hukuki açıdan birçok sorun barındıran bir uygulamadır. Cerrahi kastrasyon, kendisine uygulanan kişiyi küçük düşürücü bir muamele niteliği taşır ve bu kişinin maddi ve manevi varlığına ciddi şekilde zarar verir¹⁶⁹. Söz konusu uygulama cinsel suç failinde kalıcı bir yara izi bıraktığından, bu durum müstakbel eşlere açıklanması gereken bir damgaya dönüşmekte ve böylece fail adeta ömür boyu sürecek bir cezaya mahkûm edilmiş olmaktadır¹⁷⁰. Cerrahi kastrasyonun ortaya çıkardığı sonucun süreklilik arz eden bir niteliği bulunmakta, bu bakımdan cerrahi kastrasyon diğer cezalardan ayrılmaktadır¹⁷¹. Ancak, cezanın en önemli amaçlarından birinin failin ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması olduğu düşünüldüğünde, cezanın belirli bir süre için devam etmesi ve bu sürenin sonunda failin ıslah olmuş bir birey olarak, cezanın etkilerinden kurtulmuş bir şekilde hayatına devam etmesi gerekir. Oysa cerrahi kastrasyon yaptırımı, kişinin ömrü boyunca sürecek bir etki göstermekte, failin ıslah edilip topluma yeniden kazandırılmasından ziyade suç teşkil eden davranışının kefaretinin en ağır şekilde ödetilmesini amaçlamaktadır.

¹⁶⁸ Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 171-172. Kastrasyonun önleyici ve caydırıcı niteliğinin olması ve yapılacak düzenlemeler ile uygulanmasının önünde idam cezasında olduğu gibi hukuki bir engel bulunmaması dolayısıyla yerinde bir ceza yaptırımı olduğu söylenebilir (Aygül, Şensoy, **Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar**, s. 547). Kastrasyon, cinsel suç rakamlarının sürekli olarak artışına bir son verebilmek adına tek çare olarak görülebilir ve bu nedenle de şiddetli veya keyfi bir uygulama olarak değerlendirilmeyebilir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 451). 2009 yılında Çek Cumhuriyeti'nde Antonin Novak adlı 43 yaşındaki bir adam, 9 yaşındaki bir çocuğa vahşice tecavüz edip ardından onu öldürmesi nedeniyle müebbet hapis cezasına çarptırılmıştır. Bu kişinin geçmişi incelendiğinde, Slovakya'da işlediği cinsel suçlardan dolayı dört buçuk yıl hapiste kaldığı, kimyasal kastrasyona tabi tutularak salıverildiği dönemde ise testosteron azaltıcı ilaçları almayı iki ay erken bıraktığı tespit edilmiştir. Cerrahi kastrasyon savunucuları ise bu olayı örnek göstererek, söz konusu kişiye cerrahi kastrasyon uygulanmış olsaydı bu trajedinin önlenileceğini ileri sürmektedirler (Bilefsy, **Castration of Sex Offenders**). Cerrahi kastrasyon yöntemini savunanlar, kastrasyon ameliyatının basit, sonuçlarının ise kalıcı olması nedeniyle bu yöntemin avantajlı olduğunu ileri sürmekteyse de, bu durumda cezanın ıslah edici fonksiyonu dikkate alınmaksızın yalnızca özel önleme ve kefaret amaçları ön planda tutulmaktadır (Işıka, **Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon**, s. 99).

¹⁶⁹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 311.

¹⁷⁰ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, s. 19. Cerrahi kastrasyon kalıcı bir etki gösterdiği ve geri dönüşü mümkün olmayan bir uygulama olduğu için adeta ömür boyu süren bir ceza niteliğindedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 203).

¹⁷¹ Akbaba, **Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu**, s. 360. Yazar bu durumu cerrahi kastrasyonun en önemli avantajı olarak belirtse de kanaatimizce bu durum bir avantaj değil tam tersine çok önemli bir dezavantajdır. Cerrahi kastrasyon ortaya çıkardığı netice itibarıyla kişinin ömrü boyunca etkisi olacak bir ceza niteliğinde olacaktır. Bunun da bir avantaj olarak kabulü mümkün değildir.

Cerrahi kastrasyon uygulaması, vücut bütünlüğü, üreme hakkı ve düşünce özgürlüğü gibi insan onurunun ayrılmaz parçalarından olan hak ve özgürlükleri ihlâl etmektedir¹⁷². Söz konusu uygulama, özellikle kişinin vücut bütünlüğüne ve neslini devam ettirme hakkına yönelik ağır bir müdahale niteliği taşır¹⁷³. Cerrahi kastrasyon ile kişinin vücuduna doğrudan bir müdahalede bulunularak, kişinin vücut bütünlüğü ihlâl edilmektedir. Bununla birlikte, cerrahi kastrasyonun gerçekleştirilmesinin ardından cinsel ilişki yeteneğinin geri kazanılması mümkün olmadığından, kastrasyonun bu türünün üreme özgürlüğüne ilişkin hakları da ihlâl ettiği söylenebilir¹⁷⁴.

Cerrahi kastrasyon yalnızca hak ihlallerine neden olmakla kalmayıp, aynı zamanda kişi üzerinde çok ciddi zarara ve sakatlanmaya yol açmaktadır¹⁷⁵. Bir suç karşılığında ceza ya da güvenlik tedbiri olarak cerrahi kastrasyon yaptırımının uygulanması, kişinin vücudunda geri dönülmez etkiler bıraktığı için hümanizm ilkesine aykırılık teşkil edecektir¹⁷⁶. Kastrasyon uygulaması ile cinselliğin sonlandırılması ve üreme hakkının ortadan kaldırılması da insan onuru ve hümanizm ilkesi ile bağdaşmaz¹⁷⁷. Bunun yanında, cerrahi kastrasyonun zorunlu olması hâlinde, gerçekte suçsuz olan bir kimseye yanlış bir hüküm sonucunda kastrasyon uygulanırsa, adli makamların söz konusu hatası birey açısından çok ağır ve telafisi imkânsız sonuçlar doğuracaktır¹⁷⁸.

¹⁷² Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 596.

¹⁷³ Doğan, *Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk*, s. 138.

¹⁷⁴ Uzun, *Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu*, s. 41.

¹⁷⁵ Stinneford, *Incapacitation through Maiming*, p. 596.

¹⁷⁶ Yenidünya, Yaşar, *Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?*, s. 362. Cerrahi kastrasyonda testosteron hormonunun üretimi geri dönüşü olmaksızın engellendiğinden, cinsel suç failine cerrahi kastrasyon uygulanması hümanizm ilkesine aykırı olacaktır (Artuk v.d., *Ceza Hukuku Genel Hükümler*, s. 773). Bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak cerrahi kastrasyon uygulanması, her türlü ahlaki vicdanda nefret uyandıran ve bu sebeple de insani olmayan bir uygulamadır (Bettiol, *Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi*, s. 9).

¹⁷⁷ Doğan, *Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı*, s. 43. Cinsel yaşam ve üreme hakkının; kişiliğe bağlı, dokunulmaz ve vazgeçilmez nitelikte bir hak olduğu söylenebilir (Çağlayan, *İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma*, s. 110). Kastrasyon yaptırımında amaç, cinsel suç faili kişinin üreme yeteneğini ortadan kaldırmak değil cinsel dürtü ve isteklerini kontrol altına almaktır, ancak kastrasyon müdahalesinin zorunlu bir sonucu olarak kısırlaştırma da gerçekleşmektedir (Küçük, *Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi*, s. 300-301 (7 numaralı dipnot)). Cerrahi kastrasyonda olduğu gibi kastrasyon müdahalesi ile kişinin cinsel dürtüleri geri dönüşü olmayacak şekilde ortadan kaldırılıyorsa, söz konusu müdahale insan onuru ile bağdaşmayacak ve dolayısıyla hukuka aykırı olacaktır (Çakmut, *Türk Hukukunda Kastrasyon*, s. 139).

¹⁷⁸ Tullio, *Chemical Castration for Child Predators*, p. 203. Yargısal hataların önüne geçilemeyeceği gerçeği, ölüm cezasına karşı da önemli bir argümanı oluşturmaktadır. Nitekim, ölüm cezalarında da

Cerrahi kastrasyon yöntemi, vücut bütünlüğüne yönelik ağır bir müdahale niteliğinde olması, kişinin cinsel aktivitesini geri dönüşü olmayacak şekilde sonlandırması, kişiye manevi yönden çok ağır bir ızdırap ve acı vermesi ve cezanın en önemli amaçlarından olan failin ıslahı ve topluma yeniden kazandırılmasına hizmet etmemesi nedenleriyle insan onuru ile bağdaşmamakta, hümanizm ilkesine aykırılık teşkil etmektedir¹⁷⁹. Bu bakımdan, cerrahi kastrasyon yöntemine bir ceza hukuku yaptırımı olarak başvurulamayacağı söylenebilir. Bununla birlikte, hapis cezası ile cerrahi kastrasyonun alternatif yaptırımlar olarak faile sunulması bunlardan birini tercih etmesinin beklenmesi ve failin hapis cezası tehdidiyle cerrahi kastrasyonu tercih etmiş olması durumunda ise, onun bu tercihinin tamamen özgür bir seçim sonucunda gerçekleştiğini söylemek mümkün değildir¹⁸⁰. Kaldı ki, cerrahi kastrasyonun oldukça ağır sonuçları ve insan onuru ile bağdaşmaması göz önüne alındığında, cinsel suçlarda failin aydınlatılmış rızası doğrultusunda gerçekleştirilecek bir uygulama olarak dahi kastrasyonun bu türüne başvurulamayacağı söylenebilir¹⁸¹.

Cerrahi kastrasyon, yalnızca tedavi amacıyla gerçekleştirilmesi gereken bir yöntemdir¹⁸². Bu yönetime başvurulabilmesi için mutlaka tıbbi bir zorunluluğun

yargısal hatalar ile karşılaşılabilir. Örneğin, ABD’de ölüm cezasına mahkûm edilen birçok failin henüz cezası infaz edilmeden suçsuzluğu kanıtlanmış ve haklarındaki idam hükümleri kaldırılmıştır (Rosenau, **İdam Cezası**, s. 1663).

¹⁷⁹ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 111. Cerrahi kastrasyon kişi üzerinde kalıcı bir etki doğuran, ona travmalar yaşatabilecek, sakat bırakıcı nitelikte ağır bir işlemdir (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 135).

¹⁸⁰ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 18. Cinsel suç failine hapis cezası ile kastrasyon arasında seçim yapma hakkı tanınması, hem suçun mağduru açısından adil olmayacak hem de failin hapis cezası karşısında kastrasyona rıza göstermesi gerçek bir rıza açıklaması oluşturmayacaktır (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 55). Pastner ise, cerrahi kastrasyonun kişinin isteğine bağlı olarak uygulanabileceği şeklinde bir düzenlemenin bulunması ve kişinin talebi doğrultusunda kendisine cerrahi kastrasyon uygulanması hâlinde bunun ‘acımasız ve olağandışı ceza’ kapsamında olmayacağını belirtmektedir. Zira bu durumda devletin değil kişinin tercihi söz konusudur ve kişiye bu şekilde seçenek sunulması hürriyeti bağlayıcı ceza ve bir kurumda zorunlu olarak psikiyatrik tedavi görme karşısında kişiye bir alternatif sunmaktadır (Pastner, **Erkek Faillerin Hadım Edilmesi**, s. 136).

¹⁸¹ Buna karşılık doktrinde, cinsel suç failinin kendi hayatını yönetme yeteneğini geliştirmek ve yeniden topluma uyumlu bir birey hâline gelmek için cerrahi kastrasyona rıza göstermesi ve bu rızanın aydınlatılmış ve hiçbir surette zorlanmamış bir rıza olması durumunda cerrahi kastrasyon uygulamasının mümkün olduğu da savunulmaktadır (McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 587).

¹⁸² Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 61. Tedavi amacıyla gerçekleştirilecek kastrasyon için öncelikle kişinin aydınlatılmış rızasının alınması gerekir. Hastalığının tedavisi için kastrasyon yapılmasının gerekli olduğu kendisine bildirilmesine rağmen, hasta kastrasyon

bulunması gerekir¹⁸³. Tıbbi bir zorunluluğun varlığı hâlinde, hastanın aydınlatılmış rızası doğrultusunda cerrahi kastrasyon uygulaması gerçekleştirilebilir. Bunun yanında, cerrahi kastrasyon işleminin hukuka uygun olabilmesi için, bu konuda uzman bir hekim tarafından ve tıp biliminin verilerine uygun şekilde gerçekleştirilmesi gerekir¹⁸⁴.

2. KİMYASAL KASTRASYON BAKIMINDAN DEĞERLENDİRME

Tıbbi bir zorunluluk olmaksızın bir kimseye cerrahi kastrasyon uygulanmasının, özellikle de bu yöntemin bir ceza hukuku yaptırımı olarak kullanılmasının hümanizm ilkesine ve insan haklarına aykırı olduğu kabul edildiğinden, bu yöntem kanunlarında yer veren birçok devlet ya bu yöntemi kaldırmış ya da bunun yerine kimyasal kastrasyonu benimsemiştir¹⁸⁵. Kimyasal kastrasyonun cerrahi kastrasyon kadar zalimce bir ceza olmadığı kabul edilebilirse de, bu uygulamanın failin insan onuruna uygun bir şekilde cezalandırılma hakkını ihlâl edip etmediğinin ayrıca değerlendirilmesi gerekir¹⁸⁶. Zorunlu tedavi uygulamasının ve bu bağlamda kimyasal kastrasyonun cinsel suç faillerine yönelik zorunlu olarak uygulanmasının hukuki olabilmesi için, insan onuru ile insan hakları açısından kabul edilebilir olması gerekir¹⁸⁷. Kimyasal kastrasyonun hangi kurum içerisinde yer alacağı, bir ceza veya güvenlik tedbiri mi olacağı yoksa bir tedavi yöntemi olarak mı uygulanacağından yola çıkılarak kastrasyon uygulamasının insan haklarına ve insan onurunun korunması ilkesine aykırı olup olmadığı değerlendirilebilir¹⁸⁸.

işlemine rıza göstermiyorsa, hekimin müdahalede bulunmaması gerekir (Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 163).

¹⁸³ Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 142. Kastrasyonun bir tedavi yöntemi olarak uygulanabilmesi için, en az risk taşıyan ve başarılı olma şansı en yüksek tedavi yöntemi olması gerekir (A.e., s. 145). Cerrahi kastrasyon, gönüllülük esasına dayalı olarak kişinin rızası doğrultusunda gerçekleştiriliyor olsa dahi insan onuruna aykırı bir uygulama olacaktır (Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 95). Dolayısıyla tıbbi bir zorunluluk olmaksızın kişinin isteğine bağlı olarak cerrahi kastrasyon uygulanması da doğru olmayacak, bu uygulamanın insan onuruna uygun olması için mutlaka tıbbi bir zorunluluğun varlığı gerekecektir.

¹⁸⁴ Üzülmez, **Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk**, s. 164.

¹⁸⁵ Ratkocer, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 73.

¹⁸⁶ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 592-593.

¹⁸⁷ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 2.

¹⁸⁸ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 41.

Doktrinde, kimyasal kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanmasının mümkün olduğu yönünde görüşler bulunmaktadır. Doktrinde yer alan bir görüşe göre, kimyasal kastrasyon yöntemi kişinin cinsel isteğini azaltıcı geçici bir etki gösterip cinsel aktivitesini kesin bir biçimde sona erdirmediğinden, insan onuruna aykırı bir yaptırım olmayacak, hümanizm ilkesini ihlâl etmeyecektir¹⁸⁹. Kimyasal kastrasyonun bir yaptırım olarak uygulanabileceğini savunan bir diğer görüşe göre ise, kimyasal kastrasyon yöntemi, cinsel suçlarda tekrürü önlemede cerrahi kastrasyon kadar etkili bir yöntem olmasının yanında, onun gibi hukuki ve etik sorunlar barındırmayan iyi bir çözüm yolu olarak değerlendirilebilir¹⁹⁰. Toplumun cinsel suçlara karşı korunması amacıyla uygulanabilecek kimyasal kastrasyonun orantılı ve insan onuruna uygun bir yaptırım olduğu söylenebilir¹⁹¹. Bununla birlikte, hukuki bir hata yapılarak yanlış bir hüküm verilmesi durumunda yapılan yanlıştan dönebilmek açısından kimyasal kastrasyon cerrahi kastrasyona göre çok daha kabul edilebilir bir yöntemdir, zira kişiye testislerini geri vermek imkansızken ilaç verilmesini sonlandırmak mümkündür¹⁹².

Kimyasal kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanabileceğini savunan görüşler olmakla birlikte, kimyasal kastrasyon uygulaması ile ilgili hukuki ve etik birçok problem bulunduğu da söylenebilir¹⁹³. Cinsel suçlulara yönelik kimyasal kastrasyon uygulaması, popüler bir önleme yöntemi olmasına ve toplumun korunması şeklinde meşru bir amaç taşımasına rağmen hukuki açıdan sorunlu bir uygulamadır¹⁹⁴. Kimyasal kastrasyon konusundaki tartışmalar esas olarak, bu yöntemin uygulanan kişide ortaya çıkardığı olumsuz etkiler dolayısıyla insan haklarına aykırı olması üzerinedir¹⁹⁵.

¹⁸⁹ Çağlayan, **İnsanilik Unsuru Açısından Hadımlaştırma**, s. 111.

¹⁹⁰ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 204. Bir cinsel suç failinin sapkın cinsel dürtülerini kontrol altına alabilmek için ona haftalık olarak ilaç verilmesi diğer birçok yöntemden daha insancıldır (A.e., p. 212).

¹⁹¹ Zengin, **İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma**, s. 95.

¹⁹² Pastner, **Erkek Failerin Hadım Edilmesi**, s. 135. Bir kimse hakkında hatalı bir hüküm sonucunda kimyasal kastrasyona hükmedilmesi durumunda, yapılan yanlışlığın ortaya çıkmasıyla birlikte kastrasyon uygulamasının derhal sonlandırılması mümkündür (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 212).

¹⁹³ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 52.

¹⁹⁴ Sosic, **Failin Kastrasyonu**, s. 141.

¹⁹⁵ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122. Doktrinde zorunlu cerrahi kastrasyonun insan onuruna aykırı olduğu yönünde neredeyse görüş birliği bulunurken, zorunlu kimyasal kastrasyonun

Kimyasal kastrasyon uygulaması, kişi üzerinde birçok yan etki ortaya çıkarmaktadır. Kimyasal kastrasyon yaptırımı, yan etkileri dolayısıyla, kastrasyon uygulanan kişinin ve dölleme durumunda da ceninin sağlıklı yaşama hakkına müdahale niteliği taşır¹⁹⁶. Bunun yanında kimyasal kastrasyon, yan etkilerinden biri olan göğüs büyümesi ile fail açısından aşağılayıcı ve onur kırıcı bir durum ortaya çıkaracak, kastrasyon uygulaması sona erdirilse dahi söz konusu yan etkinin sonuçları kalıcı olacaktır¹⁹⁷.

Kimyasal kastrasyon, cinsel suç failinin cinsel isteğini önemli ölçüde azaltması sebebiyle bu kişinin üreme hakkına ve aile yaşamının gizli alanına müdahale niteliği de taşımaktadır¹⁹⁸. Kimyasal kastrasyon uygulaması devam ettikçe, kişinin cinselliğe ilişkin temel haklarından faydalanması engellenmektedir¹⁹⁹.

Kimyasal kastrasyon uygulaması ile, kişinin cinsel açıdan düşünme ve bu yönde bir irade oluşturma yeteneği elinden alınmaktadır. Devletin, vatandaşlarının iradelerini biyolojik, psikolojik ve genetik yollarla etkilememesi insan onurunun

insan onuruna aykırı olup olmadığı hususunda farklı görüşler yer almaktadır (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 311).

¹⁹⁶ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 314. Kimyasal kastrasyon uygulaması, cinsel suçlunun sağlık hakkının potansiyel ihlali anlamına gelecektir (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 196). Zorunlu kastrasyonun yaşam hakkını ihlâl etmesi dahi söz konusu olabilir. Kimyasal kastrasyon, kişinin yaşamını doğrudan sonlandıran bir etki göstermez ancak uzun vadede ortaya çıkaracağı olumsuz sonuçlar ile, kendisine kastrasyon uygulanan kişinin yaşam hakkını sonlandırma ihtimalini taşır. Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların kanser veya intihara sürükleyen depresyon gibi yan etkilerinin olması hâlinde, kastrasyonun kişinin yaşamı üzerinde doğrudan etkisi olacak ve bu durumda zorunlu kastrasyon uygulaması ile yaşam hakkının ihlâl edildiği söylenebilecektir. Bunun yanında, kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların sperm üzerinde olumsuz etkisi dölleme durumunda ceninde ciddi sağlık sorunlarına yol açabileceğinden, bu durum, babanın işlediği bir suçtan çocuğun sorumlu tutulması anlamına gelecek ve ceza hukukunun temel ilkelerinden olan ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesini ihlal edecektir. (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 313-314).

¹⁹⁷ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4.

¹⁹⁸ Green, **Depo-Provera, Castration**, p. 13. Hapis cezasına alternatif olarak düşünülen kastrasyon ister cerrahi yöntemle uygulansın isterse kimyasal yolla gerçekleştirilsin, kişinin üreme hakkını ihlal etmektedir (Kari A. Vanderzyl, “Castration as an Alternative to Incarceration: An Impotent Approach to the Punishment of Sex Offenders”, **Northern Illinois University Law Review**, Volume: XV, Issue: 1, 1994, s. 122). Cinsellik isteğinin yok edilmesi, hayatı değerli kılan önemli bir yeteneğin ortadan kaldırılması anlamına gelirken, bunun sonucunda kişinin üreme yeteneği de sonlandırılmış olacaktır (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 45). Aynı yazar, üreme ve cinsel yaşam hakkının, cinsel fiilleriyle başkalarına zarar veren kimselere karşı korunma hakkı çerçevesinde kısıtlanmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir (A.e., s. 54). Bu durumda, kişinin cinsel suçların mağduru olmaması için, bu suç fiillerinden korunma hakkı, sapkın cinsel dürtüleri olan kişinin üreme ve cinsel yaşam hakkı karşısında üstün tutulmaktadır.

¹⁹⁹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 596.

korunması açısından bir gereklilik arz ettiğinden, insan iradesini etkileyecek olan kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak uygulanması insan onuru ile bağdaşmayacaktır²⁰⁰. Kimyasal kastrasyon, suçluyu taş duvarlar ile demir parmaklıklar ardında geleneksel şekilde hapsedmekten daha az maliyetli ancak aklın ve düşüncenin hapsedilmesi dolayısıyla bundan daha aşağılayıcı ve onur kırıcı bir cezadır²⁰¹. Kimyasal kastrasyon ile kişinin düşünme sürecine farmakolojik yöntemle müdahale edilmesi, insan onuru ile bağdaşmamaktadır²⁰².

Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı, temel haklar hiyerarşisinde en üst sırada yer alan yaşam hakkını tamamlayıcı bir niteliğe sahiptir²⁰³. Bireyin onurlu bir yaşam sürdürebilmesi için, kişi özerkliği ile maddi ve manevi bütünlüğünün korunması gerekir²⁰⁴. Cerrahi kastrasyon gibi kimyasal kastrasyon da vücut bütünlüğünün ihlâli niteliğindedir²⁰⁵. Kişinin vücuduna yönelik böyle bir müdahalenin zorunlu olarak gerçekleştirilmesi, kişi özerkliği ve kişinin maddi ve manevi varlığının korunması ile bağdaşmamaktadır. Zorunlu kimyasal kastrasyon uygulaması, insan onuruna ve vücut bütünlüğünün dokunulmazlığı ilkesine aykırılık teşkil eder²⁰⁶. Kimyasal kastrasyon ile testosteron üretimine yönelik bir müdahalede bulunulduğundan, bu uygulama vücut bütünlüğünün ihlâli niteliğini taşımaktadır²⁰⁷.

²⁰⁰ Sosic, **Failin Kastrasyonu**, s. 141.

²⁰¹ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 568. Düşünceler üzerinde egemenlik kurmak zorbalığın göstergesidir (Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 67).

²⁰² Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 598.

²⁰³ Kılıç, **Beden Bütünlüğünün Korunması**, s. 397. İnsanca yaşama hakkı hümanizm düşüncesinin bir gereği olup, bu hak kişinin gelişmesini de kapsar. Hümanist ceza hukuku, insanın sınırı bulunmayan bir gelişim imkanının bulunduğunu kabul eder ve bu gelişimin önündeki her türlü engeli kaldırmayı amaçlar (Erem, Danışman, Artuk, **Ümanist Doktrin**, s. 40-41).

²⁰⁴ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 2.

²⁰⁵ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 596.

²⁰⁶ Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 129. Kimyasal kastrasyon, cinsel suç failinin insan onurunu yok sayan bir cezalandırma biçimidir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 565). Doktrinde yer alan bir görüşe göre, psikoterapi gibi iyileştirici tedbirlerin etkinliğinin sağlanması ve bu sayede failin ıslah edilmesi ve topluma kazandırılması açısından kimyasal kastrasyon desteğinin mutlaka gerekli olması durumunda, kastrasyonun ceza hukukunun amaçlarına uygun olacağı söylenebilir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 45). Kanaatimizce, kastrasyonla ilgili temel hukuki sorunların bu durumda dahi göz ardı edilmesi mümkün değildir. Dolayısıyla zorunlu kastrasyon uygulamasının teorik olarak var olan hukuk dışı özellikleri, pratikte ne kadar faydası olsa da kastrasyonun hukuken kabul edilemez olmasına neden olmaktadır. Bunun yanında, kastrasyona başvurulmadan da failin ıslahının mümkün olması ya da kastrasyon uygulansa dahi failin ıslah edilemeyecek olması durumlarında, kastrasyon uygulamasını meşru kılacak hiçbir gerekçenin olmadığı da ifade edilmelidir.

²⁰⁷ Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 135. Kimyasal kastrasyon yoluyla vücut dokunulmazlığının ihlâl edilmesi karşısında, uzun süreli hapis cezalarının insan hakları bakımından

Bunun yanında, kişiyi cinsel suçlara yönelten sapkın arzular onun özerkliği önünde bir engel olarak nitelendirilebileceğinden cinsel suç failine kastrasyon uygulanması onun gelecekteki özerkliğini arttıracak olsa dahi, failin mevcut durumdaki özerkliğine öncelik tanınmalı ve zorunlu kastrasyon uygulanarak onun mevcut özerkliği hiçe sayılmamalıdır²⁰⁸. Ayrıca, kimyasal kastrasyonun bedeni bir ceza olarak uygulanmasının, failin ıslahı ve topluma yeniden kazandırılması amaçlarının da bir kenara bırakılması anlamına geleceği belirtilmelidir²⁰⁹.

Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların olası birçok yan etkisi bulunduğundan, kişinin bu ilaçların kullanımına yönelik aydınlatılmış rızası²¹⁰ olmadan, bir ceza hukuku yaptırımı olarak söz konusu ilaçların zorla verilmesi insan onurunu zedeleyen bir yaptırım oluşturacaktır²¹¹. Bu bakımdan, kimyasal kastrasyon uygulamasının cezai bir yaptırım olarak değil bir tedavi yöntemi olarak düzenlenmesi gerekir²¹². Kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak değil failin isteğine bağlı olarak, tıbbi açıdan uygun olan failere yönelik ve tıbbi bir gerekliliğin varlığı şartıyla uygulanacak şekilde düzenlenmesi hâlinde, hem failin onuru korunmuş hem de toplumun korunması amacı gerçekleştirilmiş olacaktır²¹³.

daha uygun bir yaptırım olduğu söylenebilir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 55).

²⁰⁸ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 399-400.

²⁰⁹ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 67. Cinsel suç failinin hakları göz ardı edilerek yalnızca onun dışındaki kimselerin haklarının dikkate alınması, etkili bir rehabilitasyonu imkânsız kılacaktır (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 197).

²¹⁰ Aydınlatılmış rızadan bahsedebilmek için hastanın, uygulanacak tedavi yönteminin niteliği, beklenen yararları, muhtemel yan etkileri, gerçekleştirilmemesi hâlinde ortaya çıkacak sonuçlar ve alternatif tedavi seçenekleri gibi konularda bilgilendirilmiş olması gerekir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 177. ; Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 39).

²¹¹ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 312. Kimyasal kastrasyon, cinsel suç faili üzerindeki yan etkileri dolayısıyla yoğun bir fiziksel saldırı teşkil etmekte ve özellikle uzun süreli uygulanması hâlinde işkence benzeri bir uygulamaya dönüşmektedir (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 568). Zorunlu kimyasal kastrasyonda kişinin iradesi tamamen göz ardı edildiğinden, bu uygulama insan onuruna aykırı bir yaptırımı oluşturmaktadır (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 51). Zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasının hümanizm ilkesine aykırılığını gereksiz ve keyfi bir uygulama olmasına dayandıran bir görüşe göre; kimyasal kastrasyon yalnızca parafililer açısından caydırıcılık ve ıslah amaçlarını yerine getirebilirken diğer cinsel suçlular açısından etkili olmayacağından, bu uygulamanın aşırı ve orantısız olmamakla birlikte gereksiz ve keyfi bir uygulama olduğu ve bu nedenle de hümanizm ilkesine aykırılık taşıdığı söylenebilir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 48-49).

²¹² Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 122.

²¹³ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 8. Bir kimseye zorunlu olarak ilaç verilmesi, ancak suç işleyen kişinin akıl hastalığının bulunması sebebiyle ona ceza verilememesi ve söz konusu ilaçların bu kişinin tedavisi amacıyla kullanılması durumunda kabul

Kastrasyon işlemi tıbbi bir müdahale olduğundan mutlaka bir hekim tarafından gerçekleştirilmesi gerekir²¹⁴. Tıbbi müdahale niteliğinde olması dolayısıyla kastrasyon uygulamasının tıp etiği açısından bir değerlendirmeye tabi tutulması gerekecektir²¹⁵. Kastrasyon bir tedavi yöntemi olarak uygulanıyor ise, hekim bu tedavi sürecine katılabilir ancak kastrasyonun cezai bir yaptırım olarak öngörülmesi durumunda, tıp etiği açısından hekimin cezalandırma sürecine hiçbir surette dahil olmaması gerekir²¹⁶. Tıp etiğinin temel ilkelerinden biri olan ‘zarar vermeme ilkesi’ gereğince, kastrasyonun cezai bir yaptırım olarak uygulanmasının söz konusu olduğu hâllerde hekimlerin bu uygulamadan uzak durması gerekmektedir²¹⁷.

Cinsel suç failine yönelik ne tür bir tıbbi tedavinin uygulanması gerektiğini tedaviyi gerçekleştirecek olan hekimin belirlemesi gerekir²¹⁸. Buna karşılık, kimyasal kastrasyonun kanunda cinsel suç faileri için uygulanabilecek bir tedavi yöntemi olarak düzenlenmesi, bir hastanın ne şekilde tedavi edileceğini hekimin değil de yasa koyucunun ve hâkimin belirlemesi anlamına gelecektir²¹⁹. Kimyasal kastrasyonun uygulanması konusunda genellikle işlenen suçun niteliği, mağdurun yaşı ve suçta

edilebilir olmaktadır (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 99). Akıl hastalığı bulunmayan cinsel suç failerine kimyasal kastrasyon yoluyla zorunlu olarak ilaç verilmesi ise kabul edilemez.

²¹⁴ Özdemir, **Hadım ve Sır Saklama Yükümlülüğü**, s. 143.

²¹⁵ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 42.

²¹⁶ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 153. Cinsel suçları azaltmak amacıyla bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak kastrasyon uygulanması hâlinde toplumsal yarar ön plana çıkmaktadır. Hekimlerin ise öncelikle gözetmesi gereken toplumsal yarar değil hastanın yararadır (A.e., s. 159. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 179). ABD’de hekimler, bir ceza olarak kimyasal kastrasyona hükmedilmesi hâlinde kastrasyon uygulamayı reddetmekte, ancak bir tedavi yöntemi olarak uygulanmasını gerekli görürlerse kastrasyonu gerçekleştirmektedirler (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 15).

²¹⁷ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 158. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 179. Kimyasal kastrasyonun kişinin aydınlatılmış rızası olmaksızın gerçekleştirilmesi, tıp etiği açısından problemli bir uygulama olacaktır (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 172). Bir ceza veya güvenlik tedbiri olarak kastrasyon uygulandığında, kastrasyon uygulanan kişinin ‘hasta’ olarak nitelendirilebilmesi durumunda dahi hastanın yararının değil toplumsal yararın öncelendiğini söylemek mümkündür. Böyle bir durumda hekimin kastrasyon uygulaması tıp etiğine aykırılık teşkil edecektir (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159). Cinsel suç failerine yönelik zorunlu bir tedavi uygulaması, etkisiz ve etik dışı olması sebebiyle failin haklarını ihlâl edecektir. Bunun yerine, rehabilitasyon amaçlı tedavi uygulanması insan hakları ve evrensel etik ile bağdaşır olacaktır. Toplumun korunması ile failin hakları arasındaki dengenin etkili ve etik bir yolla sağlanabilmesi için, cinsel suçlulara insan olmaları sebebiyle saygı gösterilerek ve onurları korunarak bu suçlulara yönelik tedavi uygulanmalıdır (Astrid Birgden, Heather Cucolo, “The Treatment of Sex Offenders: Evidence, Ethics, and Human Rights”, **Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment**, Volume: XXIII, Issue: 3, 2011, p. 295).

²¹⁸ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 44.

²¹⁹ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 59.

tekerrür durumuna göre bir belirleme yapılırken, olması gereken, kimyasal kastrasyonun tıbbi açıdan uygun ve gerekli bir tedavi olup olmadığı değerlendirilerek uygulamaya karar verilmesidir²²⁰. Kimyasal kastrasyona uygun failer hukuki değil tıbbi bir kararın neticesinde belirlenmeli, bir faile kimyasal kastrasyon uygulanıp uygulanmayacağına, işlediği suçun niteliğine veya ağırlığına, mağdurun yaşına ya da tekerrür durumunun mevcut olup olmadığına bakılarak değil, failin tedaviye cevap verebilirliği ve tedavi olmaya yönelik motivasyonu değerlendirilerek karar verilmelidir²²¹.

Cinsel suç failinin, cinsel sapkınlıkları bulunan ve tedavi edilmesi gereken bir kimse olarak kabul edilmesi hâlinde, bu kişiye yönelik tedavinin tıp biliminin verileri çerçevesinde belirlenmesi gerekir. Yasa koyucunun bir hastalık için zorunlu bir tedavi yöntemi öngörmesi ise tıbbi bir yaklaşım olmayacaktır²²². Bir mahkemenin hekimden belirli bir tedaviyi uygulamasını talep etmesi hâlinde ise hekimin, uygulanması istenen tedavinin tıbbi etkinliğini, bir cezalandırma aracı olup olmadığını ve sosyal kontrol sisteminin bir parçası olup olmadığını değerlendirmesi ve yaptığı bu değerlendirmenin sonucunda tedaviyi uygulayıp uygulamamaya karar vermesi gerekir²²³. Kimyasal

²²⁰ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 598. Sözür, kimyasal kastrasyon uygulaması konusunda, tıp bilimi çerçevesinde hekimlerin kastrasyon uygulanacak kişi hakkındaki tespitinin belirleyici olduğunu ifade etmektedir. Sözür'e göre, tıbbi açıdan uygun ve gerekli olmadıkça kişiye ağır yan etkileri olabilecek bir tedavi uygulanması, hekimler açısından hem etik hem de yasal olarak doğru olmayacaktır (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözür ile Röportaj)**).

²²¹ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 27. Bunun yanında hekimlerin, cinsel suçlulara yönelik gerçekleştirilecek kimyasal kastrasyon uygulamasında ortaya çıkabilecek komplikasyonları çok dikkatli bir şekilde değerlendirmesi gerekir (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 172).

²²² Nitekim zorunlu kastrasyonun varlığı hâlinde, her ne kadar bu yöntem kanunda bir tedavi yöntemi olarak düzenlenmiş olsa da esasen bir yaptırım niteliğinde olacaktır. Oysaki pedofiller tedavi edilmeli, faydasız cezalarla cezalandırılmamalıdır. Bir tedavi yöntemi olan kimyasal kastrasyon hekimlere de hasta olarak nitelenen cinsel suç faillerine de dayatılamaz (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 60). Kimyasal kastrasyon uygulamasının tıp etiğine uygun olabilmesi için, yalnızca hastanın yararı gözetilerek uygulanması, başka hiçbir menfaatin bunun önüne geçmemesi gerekir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 180).

²²³ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 181. Hekimin, adli makamlar tarafından kişiye yüklenen sıfatın ne olduğuna bakmaksızın hastanın haklarını korumaya odaklanması gerekir. Hekim, dahil olduğu her süreçte -bu bir adli ve cezai süreç dahi olsa- hastasının haklarını korumalıdır (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 159. ; Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 181). Adli süreç dahilinde, adli makamlar tarafından bir tedavi yöntemi olarak kastrasyona hükmedilmesi hâlinde, hekimin gerçekten bir tedavi uygulayıp uygulamadığı konusunda şüpheleri olabilir ve hekimin bu şüphelerden kurtularak bağımsız olarak tedaviye karar verdiğinden emin olması için konsültasyon yapması yani başka hekimlere de danışması oldukça önemlidir (Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 160).

kastrasyon uygulaması açısından da bu değerlendirmenin yapılması gerekmektedir. Hekim, kastrasyonun tıbbi açıdan etkili bir yöntem olmayacağına, bir cezalandırma aracı olarak kullanıldığına ya da sosyal kontrol sisteminin bir parçası olarak bu uygulamaya hükmedildiğine kanaat getirebilir. Bu durumda, mahkeme kastrasyon uygulanmasına hükmetse dahi, hekimin, yapacağı değerlendirme sonucunda kastrasyon uygulamayı reddetmesi mümkündür.

Kimyasal kastrasyonun, belirli cinsel suçlar açısından koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmesi de söz konusu olabilmektedir. Doktrinde, kimyasal kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmesini destekleyen görüşler bulunmaktadır²²⁴. Kastrasyonun hapisshaneden daha erken tahliye olmak için bir şart olarak öngörülmesine yönelik en önemli itiraz ise, böyle bir düzenlemenin hükümlünün kastrasyona yönelik geçerli rızasının alınmasını imkânsızlaştırdığı ve uygulamayı âdeta zorunlu hâle getirdiği yönündedir²²⁵. Cinsel suç failine kimyasal kastrasyon ile belirli bir süre hapis cezasının seçenek olarak sunulmasıyla iki kötünden birini tercih etmesi beklenmiş olup, böyle bir durum, failin hapis cezasından kurtulabilmek için testosteron etkisini azaltıcı uygulamayı seçmeye zorlanması anlamına gelecektir²²⁶. Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir

²²⁴ Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmesi, hükümlünün daha kısa sürede hapisshaneden çıkmasına ve cinsel dürtülerini kontrol edebilir duruma gelerek topluma yeniden kazandırılmasına imkân sağlamaktadır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 209). Kimyasal kastrasyon tedavisi ile, cinsel suç faillerine sapkın cinsel dürtülerini kontrol edebilmeleri adına yardımda bulunulmuş ve koşullu salıverilmenin faydalarından yararlanma imkânı sunulmuş olur (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 47). Faile kimyasal kastrasyon seçeneğinin sunulması, hem bu seçeneğin sunulduğu an hem de gelecek açısından failin otonomisini (özerkliğini) genişletmektedir (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 393). Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin zorunlu bir şartı veya zorunlu bir denetimli serbestlik tedbiri olarak öngörülmesi failin anayasal haklarını ihlâl etmeyecektir. Zira, kimyasal kastrasyon yöntemi devletin çocukların güvenliğini sağlamak için başvurabileceği, kişi haklarına en hafif şekilde müdahale eden yoldur (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 214). Cinsel suçlarda tekerrür sorununu çözmeye yönelik en iyi yol, kimyasal kastrasyonu failin tercihi doğrultusunda değil bir denetimli serbestlik tedbiri olarak uygulamaktır (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 446).

²²⁵ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 455-456.

²²⁶ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 3. Bir cinsel suç failinin kastrasyon uygulamasına tabi olmayı kabul etmemesi hâlinde tahliyesinin geciktirileceğini öngören bir düzenleme, açık şekilde zorlayıcı bir korkutma içermektedir (McMillan, **Surgical Castration, Sex Offenders**, p. 587). McMillan bu yorumu esasen cerrahi kastrasyon açısından yapmıştır. Kanaatimizce, kimyasal kastrasyon açısından da durum farklı değildir. Zira burada zorlayıcı bir korkutmanın mevcut olup olmadığı konusunda belirleyici olan, kastrasyonun hangi türünün uygulanacağı değil hapis cezasının bir tehdit aracı olarak kullanılarak kişinin kastrasyonu kabul etmek zorunda bırakılmasıdır.

şartı olarak öngörülmesi, hükümlünün özgürlüğe kavuşmak için kastrasyona razı gelmesi zorunluluğunu doğuracağından doğru bir çözüm olmayacaktır²²⁷. Bu bakımdan kastrasyonun, cinsel suç failleri için hapis cezasına alternatif olacak şekilde düzenlenmemesi gerekir²²⁸.

Zorunlu kimyasal kastrasyon uygulamasına ilişkin yapılan tüm bu değerlendirmelerden anlaşılacağı üzere, kimyasal kastrasyon yönteminin zorunlu olarak uygulanması temel haklara önemli bir müdahale niteliği taşımakta ve hümanizm ilkesine aykırılık teşkil etmektedir²²⁹. Kastrasyon uygulamasının temel hak ve özgürlükler ile insan onuruna aykırı olmaması için, kişinin cinsel dürtülerini kontrol

²²⁷ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 121. Kimyasal kastrasyon bazı cinsel rahatsızlıkları tedavi etmede bir yöntem olarak düşünülebilirse de, bu uygulama koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmemelidir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 121). Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak kabul edilmesi, cinsel suçlara ilişkin sorunları çözmenin aksine, daha başka sorunlar ortaya çıkaracaktır (İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122). Buna karşılık, doktrinde yer alan bazı görüşlere göre, çocuklara yönelik cinsel suç işleyenler bakımından koşullu salıverilmenin bir şartı veya bir denetimli serbestlik tedbiri olarak öngörülebilecek kimyasal kastrasyon yöntemi, uygulanabilir, etkili ve anayasal bir yöntemdir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 193).

²²⁸ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 60. Kimyasal kastrasyon, salıverilmenin şartı olarak veya bir cezalandırma yöntemi olarak düzenlenmemelidir (Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 28). Buna karşılık, doktrinde, kastrasyonun hapis cezasının alternatifi olarak düzenlenmesinin doğru olacağı yönünde görüşler de bulunmaktadır. Bu görüşlerden biri şu şekildedir: Kimyasal kastrasyon ile hapis cezasının birbirlerine alternatif olarak sunulmasına getirilen en önemli eleştiri, böyle bir durumda failin seçiminin özgür bir iradenin ürünü olmayacağı ve bu sebeple de kastrasyona ilişkin rızasının geçersiz olacağı yönündedir. Kimyasal kastrasyonun failin hapis cezasının uzunluğu ve koşulları üzerinde hiçbir etkisi olmayacak şekilde düzenlenmesi, failin kastrasyona yönelik rızasının geçerliliğine ilişkin endişeleri giderecekse de bu şekildeki bir düzenleme doğru olmayacaktır. Kimyasal kastrasyonun uygulanması failin yeniden suç işleme riskini azaltacağından, kastrasyon uygulanması, failin hapis cezasının süresinin azaltılması açısından bir koşul olarak kabul edilebilir. Bunun yanında, kastrasyona tabi olmayı kabul eden kişinin daha az süre hapistе kalmasının öngörülmesi, adalet duygusu ile bu kişinin ödüllendirilmesi çerçevesinde düşünülebilir. Kimyasal kastrasyonun hapis cezasının daha uzun süreyle infazına alternatif olarak sunulması, failin daha kısa süre içerisinde özgürlüğüne kavuşmasına ve özerkliğini tam anlamıyla kazanarak maddi ve manevi varlığını geliştirmesine olanak sağlayacaktır. Faile kastrasyon ile hapis cezasının daha uzun sürmesi arasında seçenek imkânı sunulmasıyla, fail bir alternatif elde etmiş olacak ve bu durum onun özerkliğini arttıracaktır. Hapis cezası ile kastrasyonun seçenek olarak sunulduğu durumlarda birçok fail, hapis cezasının korkutucu etkisinde kalmadan, sapkın cinsel dürtülerinin verdiği sıkıntılardan kurtulup daha iyi bir yaşam sürmeyi amaçlayarak, sakince ve mantıklı bir şekilde kastrasyona tabi olma kararını verebilmektedir (Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 396-401).

²²⁹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122. Kastrasyon uygulanacak kişinin aydınlatılmış rızası alınmadan bu işlemin yapılması insan haklarına aykırılık teşkil eder (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 55). Kastrasyon uygulamasının ağır etki ve sonuçları olabileceğinden, kişinin rızası olmaksızın kastrasyon gerçekleştirilmesi insan haklarının ihlâli niteliğinde bir uygulama olacaktır (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 140). İster cerrahi ister kimyasal yöntem kullanılsın, kastrasyonun bir ceza olarak uygulanması kişinin temel haklarının ihlâlüne yol açacaktır (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174).

edebilmesi açısından hormon tedavisinin faydalı olacağının tespit edilmesi²³⁰ ve bireyin bu uygulamaya rıza göstermesi gerekmektedir²³¹. Bu yöntemin tedavi niteliği ağır bastığından, gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması gerekir²³². Bunun yanında, kimyasal kastrasyondan istenen sonucun elde edilebilmesi için, bu işleme tabi tutulan failin sapkın yönelim ve davranışlarını gerçekten kontrol altına almak istemesi, değişme yönünde motivasyon göstermesi gerekirken, bu durum kastrasyonun cezalandırmanın bir parçası olarak değil bir tedavi yöntemi olarak ve rızaya dayalı şekilde uygulanmasının etkili bir sonuç alınabilmesi için gerekli olduğunu göstermektedir²³³.

Kimyasal kastrasyon yöntemi cerrahi kastrasyon gibi barbarca ve müdahaleci bir yöntem olmasa da, muhtemel birçok yan etkisinin bulunması sebebiyle bu yöntemin bir tedavi yöntemi olarak değerlendirilmesinin eleştirildiği de görülmektedir²³⁴. Buna karşılık, doktrinde yer alan bir görüşe göre, kastrasyonun cezai bir yaptırım olarak değil kişinin aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması, kişinin kendi kaderini tayin etme hakkı çerçevesinde değerlendirilecek ve insan onuruna aykırı olmayacaktır²³⁵. Bireyin kendi kaderini belirleme hakkı insan onurunun

²³⁰ Bir cinsel suç faili kendisine kastrasyon uygulanmasını talep etse dahi, pedofili teşhisi konulmadıkça bu kişiye kastrasyon uygulanmaması gerekir, zira hekimler yalnızca tıbbi bir gereklilik durumunda vücut dokunulmazlığını ihlâl edebileceklerdir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 55).

²³¹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 362. Kimyasal kastrasyon uygulanabilmesi için öncelikle hastanın konuyla ilgili bilgilendirilmesi ve bu bilgilendirme doğrultusunda rızasının alınması gerekir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 178). Kişinin kastrasyon uygulamasına yönelik aydınlatılmış rızasının bulunması, müdahalenin cinsel suçlarla mücadeleye olumlu katkı sağlayacağını belirlenmesi ve tıp bilimine uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi koşulları altında cinsel suç failine yönelik kastrasyon uygulanması mümkündür (Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 318).

²³² İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 122. ; Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 76. Tıbbi müdahalenin hukuka uygun olması için, müdahaleye maruz kalacak kişinin rızası gereklidir (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 133-134).

²³³ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 26. Kimyasal kastrasyon, sona erdirilmesinin ardından etkisini kaybeden bir uygulama olup, bu uygulamanın söz konusu dezavantajının giderilebilmesi kişinin kastrasyonda kullanılan ilaçları istekli olarak almasına bağlıdır (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171-172).

²³⁴ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 21.

²³⁵ Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 312 (53 numaralı dipnot). Kastrasyonun devlet tarafından bir ceza hukuku yaptırımı olarak zorla uygulanmayıp kişinin aydınlatılmış rızası çerçevesinde uygulanması hâlinde söz konusu müdahalenin insan onuruna uygun olup olmayacağı Alman hukuk doktrininde tartışmalı bir konudur. Bir görüşe göre, herkesin kendi kaderini tayin etme hakkı bulunduğu, kişinin yapılacak müdahale hakkında aydınlatılması ve bu doğrultuda müdahaleye rıza göstermesi hâlinde, kastrasyon uygulaması insan onuruna aykırı olmayacaktır (Reinhold Zippelius, Thomas Würternberger, **Deutsches Staatsrecht**, C. H. Beck Ver.,

bir parçası olduğundan, cinsel suç faillerine kendi özgür iradeleri ve istekleri doğrultusunda kastrasyon uygulanmasının failin kendi kaderini belirleme hakkı çerçevesinde değerlendirilerek insan onuru ile bağdaştığı söylenebilir²³⁶. Biz de bu görüşe katılmakla birlikte, vücudunda aşırı seviyede testosteron hormonu bulunması dolayısıyla sapkın cinsel dürtülere sahip olan cinsel suçluların testosteron hormonunun normal seviyelere çekilmesiyle sınırlı olarak kimyasal kastrasyona başvurulabileceğini düşünmekteyiz. Kanaatimizce, ancak böyle bir kastrasyon uygulaması insan onuru ve temel haklar ile bağdaşır olacaktır. Kimyasal kastrasyonun cinsel dürtülerin normal seviyelere çekilmesiyle sınırlı olarak uygulanmasıyla, kişiye ağır dozda ilaç verilmemiş olacak, bu sayede kişinin vücut bütünlüğü ile sağlığının korunması ve cinselliğe ilişkin haklarını kullanmaya devam edebilmesi açısından daha yerinde bir uygulama gerçekleştirilmiş olacaktır.

Doktrindeki bir görüşe göre, kişinin cinsel suçlara yönelmesinin psikolojik ya da biyolojik bir rahatsızlıktan kaynaklandığının ve bu durumun tedavisi açısından kimyasal kastrasyonun gerekli olduğunun tıp biliminin verilerine göre belirlenmesi hâlinde, kimyasal kastrasyon, belirli bir yaşın üstündeki kişilere, rızaları çerçevesinde ve özellikle de koşullu salıverilmenin şartı şeklinde bir denetimli serbestlik tedbiri olarak uygulanabilir²³⁷. Biz bu görüşe katılmamaktayız, zira böyle bir uygulama her ne kadar rızaya dayalı olsa da esasen bir yaptırım niteliğinde olacaktır. Failin rızası doğrultusunda uygulanacak kastrasyonun tıbbi tedavi şartlarına uygun şekilde gerçekleştirilerek tam bir tedavi niteliğinde olması gerekir. Tedavi kapsamında

München, 2008, Rn. 51, s.240, Aktaran: Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 312 (53 numaralı dipnot)). Bir diğer görüşe göre ise, devletin vatandaşlarına herhangi bir yaşam biçimini dayatamayacağı ve kişinin kendi geleceğini belirleme hakkının olduğu kabul edilmekle birlikte, bu özgürlükler karşısında insan onuruna saygı gibi anayasal yükümlülüklerin göz ardı edilmemesi gerekir (Ernst Benda, “Menschenwürde und Persönlichkeitsrecht”, in Ernst Benda / Werner Maihofer / Hans Jochen Vogel (Hrsg.), **Handbuch des Verfassungsrechts (1)**, Walter de Gruyter Ver., 2. Auflage, Berlin–New York, 1994, Rn. 57, s. 189, Aktaran: Küçük, **Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi**, s. 312 (53 numaralı dipnot)).

²³⁶ Sobic, **Failin Kastrasyonu**, s. 141.

²³⁷ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 362. Kastrasyon tedavisi tıbbi gereklilik hâlinde ve failin yeniden topluma kazandırılması amacıyla uygulanabileceğinden, bu uygulamanın bir denetimli serbestlik tedbiri olarak öngörülmesi mümkündür. Kimyasal kastrasyonun, cinsel suç hükümlüsünün koşullu salıverilmesinin ardından denetim süresi içerisinde uygulanacak bir denetimli serbestlik tedbiri olarak düzenlenmesi gerekir. Kimyasal kastrasyon tedavisinin bir denetimli serbestlik tedbiri olarak öngörülmesi hâlinde, denetim süresince kastrasyon uygulanan kişinin sıkı bir şekilde takip edilmesi ve ilacın birey üzerindeki etkinliğinin tıbbi testler yoluyla düzenli olarak tespiti gerekmektedir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 67-68).

gerçekleştirilecek kastrasyon uygulamasının bir şekilde ceza hukuku yaptırımı niteliğine büründürülmesi doğru değildir. Kastrasyonun cezalandırma sürecinin bir parçası olmaktan çıkıp tam anlamıyla bir tedavi uygulaması hâline gelebilmesi için, hükümlünün aydınlatılmış rızası doğrultusunda uygulanması ve hapisshaneden salıverilme ile ilişkilendirilmemesi, bu bağlamda koşullu salıverilmenin şartı olarak da düzenlenmemesi gerekir²³⁸. Bunun yanında, kişinin cinsel bir suçu ilk defa işlediğinde kimyasal kastrasyon uygulanmasının failin rızasına bağlı kılınması, tekerrür hâlinde ise bu uygulamanın zorunlu olması şeklinde bir ayrıma gidilmesi de doğru değildir²³⁹. Zira, kastrasyonun bir yaptırım olarak uygulanması, suçun tekerrürü durumunda ceza hukuku ilkeleri ve temel haklar ile bağdaşır hâle gelmeyecektir.

Kimyasal kastrasyonun bir tıbbi müdahale yöntemi olarak hukuka uygun olabilmesi için, kastrasyon işlemi yapılması noktasında tıbbi bir gerekliliğin bulunması²⁴⁰ ve hasta olarak nitelendirilen kişinin aydınlatılmış rızasının varlığı gerekir²⁴¹. Hem tıp etiği hem de hasta hakları açısından aydınlatılmış rızanın

²³⁸ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 23. Kimyasal kastrasyonun etkili bir sonuç verebilmesi için ömür boyu uygulanması gerekirken, kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak düzenlenmesi hâlinde kastrasyon ancak denetim süresiyle sınırlı olarak uygulanabilecektir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 44). Dolayısıyla kastrasyonun koşullu salıverilme şartı olarak düzenlenmesinin pratik bir faydası olmayıp etkili bir sonuç ortaya çıkarmayacağı söylenebilir. Ancak, denetim süresi içerisinde uygulanacak iyileştirici tedbirlerin etkinliğini sağlamak adına kastrasyonun uygulanması faydalı olabilecektir. Yine de kastrasyona başvurulmaksızın diğer tedbirlerle istenen neticeye ulaşılması mümkün ise bu yolun tercih edilmesi daha yerinde olacaktır. Zira zorunlu kastrasyon uygulamasının hukuki açıdan birçok sorunu beraberinde getirdiği açıktır.

²³⁹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 363. Doktrinde böyle bir ayrımın yanlış olmayacağı yönünde görüş de bulunmaktadır. Buna göre, tekerrür hâlinde kimyasal kastrasyonun zorunlu olarak uygulanması meşrudur, zira bu durumda hapis cezasının suçlunun yeniden sosyalleşmesini sağlayamadığı anlaşılmış ve potansiyel mağdurların korunması adına mükerrer suçluya tıbbi tedavi ile destek olunması gerekliliği ortaya çıkmıştır (Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 75).

²⁴⁰ Bir tedavi yönteminin, uygulanacak kişi açısından tıbbi olarak uygun olmaması ve etkili bir sonuç vermeyecek olması durumunda, bu yöntemin uygulanmasında tıbbi bir gereklilik bulunmayacaktır (Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4). Cinsel suç failinin tıbbi olarak kastrasyon tedavisine ihtiyaç duyduğunun belirlenmesi hâlinde ise tekerrür durumunun mevcut olup olmadığına bakılmaksızın kastrasyon tedavisi uygulanabilir (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 67).

²⁴¹ Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 54. Cinsel suç faillerine yönelik uygulanacak kimyasal kastrasyonun, failin aydınlatılmış rızası alınarak ve tedavi amacıyla uygulanması gerekir (A.e., s. 57). Hasta Hakları Yönetmeliği'nin 'tanımlar' başlıklı 4. maddesinde, yönetmelikte geçen 'bilgilendirme' ve 'rıza' kavramlarından ne anlaşılması gerektiği düzenlenmiştir. Buna göre bilgilendirme, yapılması planlanan her türlü tıbbi müdahale öncesinde müdahaleyi gerçekleştirecek sağlık meslek mensubu tarafından kişiye gerekli bilginin verilmesini belirtirken, rıza ise, kişinin tıbbi müdahaleyi serbest iradesiyle ve bilgilendirilmiş olarak kabul etmesini ifade eder.

bulunması gerekmektedir²⁴². Aydınlatılmış rıza kavramı, hekimlerin tedavi sürecinde uyması gereken temel ilkelerden olan ‘kişi özerkliğine saygı ilkesi’ne dayanmaktadır²⁴³. Hiçbir zorlama olmaksızın alınan aydınlatılmış rıza, kişi özerkliğine ve insan onuruna saygının gereğidir²⁴⁴. Tıbbi işlemlerin kişinin geçerli rızası alınmaksızın gerçekleştirilmesi, kişinin özerkliğini ciddi anlamda zedelemekte ve hayatına onun kontrolü dışında bir müdahale niteliği taşımaktadır²⁴⁵.

Kimyasal kastrasyon yöntemi, tedavi amacıyla ve kişinin isteğine bağlı olarak uygulanmalıdır ve bu durumda hükümlünün tedaviyi reddetme hakkı olacaktır²⁴⁶. Bunun yanında, kastrasyon uygulaması için, cinsel suç failinin testosteron etkisini azaltıcı tedaviye uygun olup olmadığı mutlaka değerlendirilmelidir²⁴⁷. Cinsel suç faili

²⁴² Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 60. Aydınlatmanın amacı, verilecek bilgilerle hastanın kendisine kastrasyon uygulanıp uygulanmaması konusunda serbestçe ve en doğru kararı vermesinin sağlanmasıdır (Doğan, **Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk**, s. 146).

²⁴³ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 156. Hastanın aydınlatılması ile, ona özgür iradesine dayanan bir karar vermesi imkânı sağlanmaktadır. Hastanın kendisi hakkında karar verme hakkı doğrultusunda hasta, kendi vücuduna ne yapılacağına karar verebilecek ve istemediği bir uygulamayı kabul etmeye hiçbir şekilde zorlanamayacaktır. Kastrasyon uygulayacak hekim de, hastanın gönüllü olarak ve hiçbir baskı altında kalmadan tedaviyi kabul ettiğinden emin olmalıdır (A.e., s. 157).

²⁴⁴ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 2.

²⁴⁵ Douglas v.d., **Coercion, Incarceration, and Chemical Castration**, p. 398. Caydırıcılık amacını ve toplumun korunmasını önceleyerek cezalandırıcı bir düşünceyle cinsel suçlulara yönelik zorunlu ‘tedavi’ uygulanması insan haklarının göz ardı edilmesi anlamına gelirken, bunun yerine, failin özerkliğini ve haklarını dikkate alarak rehabilitasyon amacıyla ve tam anlamıyla bir tedavi olacak nitelikte tedaviler uygulanmalıdır (Birgden, Cucolo, **The Treatment of Sex Offenders**, p. 297).

²⁴⁶ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 121. Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi’nin 5. maddesi şu şekildedir: “Sağlık alanında herhangi bir müdahale, ilgili kişinin bu müdahaleye özgürce ve bilgilendirilmiş bir şekilde muvafakat etmesinden sonra yapılabilir. Bu kişiye, önceden, müdahalenin amacı ve niteliği ile sonuçları ve tehlikeleri hakkında uygun bilgiler verilecektir. İlgili kişi, muvafakatini her zaman, serbestçe geri alabilir.” (03.12.2003 tarihli ve 5013 sayılı Kanun ile söz konusu sözleşmenin onaylanması Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından uygun bulunmuş, bu Kanun 09.12.2003 tarihli ve 25311 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Ardından 16.03.2004 tarihinde Bakanlar Kurulu’nca sözleşmenin onaylanması kararlaştırılmış ve bu karar da 20.04.2004 tarihli ve 25439 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.) Hasta Hakları Yönetmeliği’nin ‘Tedaviyi Reddetme ve Durdurma’ başlıklı 25. maddesine göre de hastanın tedaviyi reddetme hakkı vardır. Söz konusu madde şu şekildedir: “Kanunen zorunlu olan haller dışında ve doğabilecek olumsuz sonuçların sorumluluğu hastaya ait olmak üzere; hasta kendisine uygulanması planlanan veya uygulanmakta olan tedaviyi reddetmek veya durdurulmasını istemek hakkına sahiptir. Bu hâlde, tedavinin uygulanmamasından doğacak sonuçların hastaya veya kanuni temsilcilerine veyahut yakınlarına anlatılması ve bunu gösteren yazılı belge alınması gerekir. Bu hakkın kullanılması, hastanın sağlık kuruluşuna tekrar müracaatında hasta aleyhine kullanılamaz.”

²⁴⁷ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 4. Kimyasal kastrasyon uygulanmadan önce, failin cinsel dürtülerini kontrol altına alma konusunda bir sorun yaşadığının tespit edilmesi gerekir, zira bu konuda herhangi bir sorun yaşamayan faile kastrasyon uygulanması bir anlam ifade etmeyecektir (Artuk v.d., **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, s. 774). Bunun yanında, cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon yönteminin kullanılmasının getireceği fayda ile

kişinin cinsel arzularını tetikleyen hormon seviyelerinde bir aşırılık gözlemlenmesi ya da kişide pedofili gibi parafilik bir rahatsızlığa ilişkin klinik bulguya rastlanması durumunda²⁴⁸, failin rızası dâhilinde ve söz konusu biyolojik veya psikolojik rahatsızlığın tedavi edilmesi amacıyla kastrasyon uygulaması gerçekleştirilebilir²⁴⁹. Kimyasal kastrasyonun etkili olabilmesi için, uygulanacak kişinin bireysel durumu değerlendirilerek uygun dozda ilaç verilmelidir²⁵⁰. Kanaatimizce, ağır sonuçları olabilen bu yöneme başvurulmaksızın özellikle psikiyatrik tedavilerden oluşan tıbbi yöntemlerin hasta kabul edilen bu kişilerin iyileştirilmesinde öncelikli olarak kullanılması gerekir. Cinsel suç failinde biyolojik değil de psikolojik bir rahatsızlığın bulunması hâlinde, psikiyatrik tedavilere öncelik verilmesi daha büyük bir önem taşımaktadır.

Cinsel suç failine verilen psikiyatrik ve psikolojik desteklerin bu kişinin cinsel suç işlemeye yönelik eğilimlerini kontrol altına alma konusunda yetersiz kalması ve failin bu hâliyle toplum açısından önemli bir tehlike oluşturması durumunda, toplum ile birlikte aynı zamanda failin insan onurunun da korunması için ve mutlaka failin rızası doğrultusunda gerçekleştirilmek kaydıyla kastrasyon uygulamasına başvurulabilecektir²⁵¹. Kimyasal kastrasyonun isteğe bağlı olarak uygulanacağını

kişi üzerindeki muhtemel zararları değerlendirilerek, bu yöntemin uygulanıp uygulanamayacağı konusunda bir sonuca varılması gerekir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 16).

²⁴⁸ Parafili gibi herhangi bir cinsel rahatsızlığı bulunmayıp antisosyal eğilimlere veya kişiliğe sahip olan cinsel suçlulara yönelik kimyasal kastrasyon uygulanması, bunların cinsel dürtülerini bertaraf etme konusunda başarılı olsa da tıbbi açıdan uygun bir uygulama olmayacaktır (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 584). Zira bu kişilerin hormonal durumlarından kaynaklanan cinsel bir rahatsızlıkları bulunmayıp esas olarak bunların antisosyal eğilimlerinin veya kişiliklerinin tedavi edilmesi gerekirken, kimyasal kastrasyon uygulamasının bu bakımdan bir faydası olmayacaktır.

²⁴⁹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 363. Tıbbi müdahalede bulunulabilmesi için hastanın aydınlatılmış rızasının alınmış olması şart iken, aydınlatılmış rızanın varlığı için, hastanın, tıbbi müdahalenin sonuçları, faydaları, riskleri, yan etkileri ve alternatif tedaviler hakkında bilgilendirilmiş olması gerekir (Doğan, **Kastrasyon Çalışmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı**, s. 54). Hastanın bunlar hakkında bilgilendirilmeden vermiş olduğu rıza geçerli değildir ve bu durumda yapılan müdahale ile kişinin vücut dokunulmazlığı ihlâl edilmiş olacaktır (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 57). Kastrasyon müdahalesinin kanuni şartlara uyulmadan gerçekleştirilmesi, yaralama suçunun ağır şekline yol açacaktır (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 140).

²⁵⁰ Harrison, **The High-Risk Sex Offender Strategy**, p. 21.

²⁵¹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 363. Kastrasyonun etkili bir sonuç vermesi için, cinsel suç failinin psikolojik bir tedavi sürecine alınması ve bu süreçte kendisinin mevcut durumundan rahatsız olduğunu ve bundan kurtulmak istediğini bildirmesi üzerine, kendi isteği ve aydınlatılmış rızası doğrultusunda kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilmesi gerekir (Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 139). Failin kendisine kastrasyon uygulanması yönündeki kararını hiçbir baskı altında kalmadan ve aydınlatılmış rızası doğrultusunda vermesini sağlayabilmek için,

öngörülmesi durumunda, kişinin hiçbir şekilde sakatlanmamış, tamamen özgür iradesine dayanan rızası doğrultusunda bu yöntemin uygulanması mümkündür. Şu hususu da özellikle belirtmek gerekir ki, kimyasal kastrasyon uygulamasıyla birlikte kişiye psikoterapi uygulanmaması kastrasyon uygulamasının tedavi olarak nitelendirilmesini zorlaştıracaktır, zira tedavi amaçlı gerçekleştirilen bir uygulamanın bu amaca ulaştıracak diğer yöntemlerle desteklenerek etkili bir sonuç ortaya çıkarmasının sağlanması gerekmektedir²⁵². Bu bakımdan, tedavi amacıyla kastrasyona başvuruluyorsa bu tedavinin mutlaka psikoterapi ile de desteklenmesi gerekir.

Kimyasal kastrasyon uygulaması için kişinin aydınlatılmış rızasının alınmasının ardından uygulamaya geçilmeden önce, uygulanacak tedavinin bilimsel geçerliliğinin ve teşhise uygunluğunun bir meslek grubu veya farklı bir merci tarafından bir kez daha kontrol edilmesi tıp etiği açısından yerinde olacaktır²⁵³. Bu aşama, hekimin uygulamaya kanaat getirdiği tedavinin üst bir kurul tarafından gözden geçirilerek onaylanması sürecini ifade etmektedir. Kimyasal kastrasyon uygulamasının sonlandırılması için de, kişiye uygulanacak testler sonucunda düzenlenecek tıbbi bir rapor ile artık kastrasyona ihtiyaç kalmadığının belirlenmesi gerekir²⁵⁴. Bununla birlikte, kendisine kastrasyon uygulanan kişinin talebi doğrultusunda her zaman için bu uygulamanın sonlandırılmasının mümkün olduğunu da belirtmek gerekir.

D. CİNSEL SUÇLARDA KASTRASYONA ALTERNATİF ÇÖZÜMLERİN VE TEDAVİ UYGULAMALARININ GEREKLİLİĞİ

Cinsel suç faillerini suç teşkil eden cinsel davranışlara yönelten önemli bir etken, bu kişilerin cinsel konularda psikolojik rahatsızlıklarının bulunmasıdır ve söz konusu psikolojik bozukluklar çözülmeden, salt cezalandırma yoluyla cinsel suç faillerinin tehlikeliliğinin ortadan kaldırılması mümkün görünmemektedir²⁵⁵.

gönüllü kastrasyona ilişkin düzenlemenin çok sıkı şartlar ve çeşitli kontrol mekanizmaları öngörmesi gerekir (Sobic, **Failin Kastrasyonu**, s. 141).

²⁵² Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 21. Kimyasal kastrasyon tedavisinin uygulanması sürecinde bu uygulamanın psikolojik danışmanlık veya bilişsel-davranışçı terapiler ile desteklenmesi, kastrasyon uygulamasının etkinliğini arttıracaktır (A.e., s. 68).

²⁵³ Uçar, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 157.

²⁵⁴ Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 68.

²⁵⁵ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 359.

Kastrasyon uygulaması da cinsel suç failindeki psikolojik rahatsızlıkları çözmek açısından uygun bir yöntem değildir. Zira kastrasyon, psikolojik bir etki göstermekten ziyade biyolojik bir etki göstermektedir. Kastrasyon uygulaması cinsel suçlu açısından yalnızca biyolojik etki gösterirken, cinsel suçun arkasındaki psikolojik, kriminolojik ve toplumsal nedenlerin göz ardı edilmesi, beklenen toplumsal güvenliğin sağlanamaması sonucunu doğuracaktır²⁵⁶. Bu noktada, kastrasyon uygulamasının cinsel suçluların ıslahı ve toplumun korunması açısından yetersizliği ortaya çıkmaktadır²⁵⁷.

Doktrinde, kimyasal kastrasyonun cinsel suçlarda tekerrürü (residivizmi) önemli ölçüde azalttığı yönünde görüşler bulunmaktadır²⁵⁸. Ancak, kimyasal kastrasyon uygulamasının yalnızca işlenen cinsel suçun tamamen sapkın cinsel arzulardan kaynaklı olması durumunda etkili bir sonuç ortaya çıkarması söz konusu olabileceken, cinsel suç salt cinsel bir motivasyonla işlemeyen failer açısından kastrasyonun etkili bir yöntem olması mümkün değildir²⁵⁹. Zira, kimyasal kastrasyon kişinin yalnızca cinsel arzularını azaltmakta olup, saldırganlık ve şiddet eğilimi, nefret ve öfke duygusu gibi antisosyal kişilik özelliklerini ortadan kaldıramadığından, kişiyi rehabilite edememekte ve topluma yeniden kazandırılmamaktadır²⁶⁰. Cinsel suç

²⁵⁶ Sosis, **Failin Kastrasyonu**, s. 141-142. Kimyasal kastrasyon cinsel suçları önleyerek toplum güvenliğini sağlayabilecek bir yöntem değildir, zira kimyasal kastrasyon bütün cinsel suçlular için uygun ve etkili bir tedavi uygulaması olamayacaktır. Bu uygulama yalnızca toplumda yanıltıcı bir şekilde güvenlik duygusu oluşturarak sembolik bir anlam ifade edecektir (Smith, **Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute**, p. 214).

²⁵⁷ Kimyasal kastrasyon, kadınları ve çocukları cinsel suçlardan koruyacak ya da cinsel suç failinin rehabilitasyonunu ve topluma yeniden kazandırılmasını sağlayacak uygun bir yöntem değildir (Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 56).

²⁵⁸ Pastner, **Erkek Failerin Hadım Edilmesi**, s. 135. Hem cerrahi kastrasyon hem de kimyasal kastrasyon uygulaması, cinsel suçlarda tekerrür oranlarında önemli azalmalar sağlamaktadır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 22). Cinsel suç faillerine yönelik kimyasal kastrasyon uygulanması sonucunda bu suçlardaki yüksek tekerrür oranları düşecektir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 455-456). Kimyasal kastrasyon uygulaması, cinsel suçlarda tekerrürü azaltması sebebiyle bu suçlara karşı toplumsal güvenliği sağlama bakımından önemli bir imkân olarak değerlendirilebilir (Chism, **The Case for Castration**, p. 209). 1991 yılında yapılan bir çalışmada, kimyasal kastrasyon uygulanmış 626 cinsel suç failinde yeniden bu nitelikte bir suç işleme oranının yüzde 10'un altında olduğu görülmüştür (Susan Scutti, "Does Chemical Castration Help Child Sex Offenders Control Their Urges?", *Medical Daily*, 16 May 2016, (Çevrimiçi) <https://www.medicaldaily.com/chemical-castration-sex-offenders-386339>, 6 Kasım 2018). Kimyasal kastrasyon tedavisi cinsel suçluların iyileştirilmesi konusunda ileri bir adım niteliğindedir ve pedofiller açısından en iyi seçenek olarak değerlendirilebilir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 192).

²⁵⁹ Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 93.

²⁶⁰ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 60.

faillerinin pek çoğunun salt cinsel bir saikle cinsel suç işlemedikleri göz önüne alındığında, kimyasal kastrasyon uygulamasının cinsel suçluları ıslah ederek toplumun korunmasını sağlayacağı söylenemeyecektir²⁶¹.

Kimyasal kastrasyon uygulaması kalıcı bir çözüm de getirememektedir. Zira, kastrasyonda kullanılan ilaca son verildiğinde, kişinin cinsel arzuları ilaç kullanımından önceki seviyeye gelmektedir²⁶². Kastrasyon müdahalesi ile kişinin cinsel arzuları geçici bir süre sonlandırılıyor ve bu sürenin sonunda kişi eski hâline geri dönerek aynı tehlikeliliği gösteriyor olduğundan, yapılan müdahale amaca uygun olmayacaktır²⁶³. Dolayısıyla, kimyasal kastrasyonun etkili bir sonuç verebilmesi için, cinsel suçlular klinik izlemeye tabi tutulmalı ve cinsel isteği önleme tedavisi bu kişilere ömür boyu sürecek şekilde uygulanmalıdır²⁶⁴.

Kimyasal kastrasyonun tam manasıyla etkili bir yöntem olabilmesi için, cinsel suç failinin ömrü boyunca sürecek şekilde bu uygulamaya tabi tutulması gerekirken,

²⁶¹ Sözüer'e göre, cinsel suç faillerine kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin çeşitli ülke kanunlarında yer alan maddeler sembolik maddelerdir. Zira, cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulaması, etkisi oldukça sınırlı bir uygulamadır. Kimyasal kastrasyon, sadece çocuklara karşı cinsel istek duyan ve bu dürtüsünü kontrol edemeyen pedofillere uygulanacak bir yöntem olup, işlenen cinsel suçlarda ise pedofillerin oranı çok azdır. Dolayısıyla, kimyasal kastrasyon, cinsel suçlarda uygulanabilecek etkili bir yöntem olarak değerlendirilemez (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)**). Kimyasal kastrasyon yöntemi, kişilerde bulunan ve onları şiddet içeren davranışlara yönlendiren öfke ve husumet duygusunu ortadan kaldırma konusunda yeterli etki gösteremediğinden, bu yöntemin sapkın cinsel davranışlar açısından tedavi edici etkisinin çok az olduğu söylenebilir (Ataç, **Tıp Etiği Açısından Kastrasyon**, s. 174). Kimyasal kastrasyon karşıtları, bu uygulamada kullanılan ilaçların kişinin şiddet eylemlerinde yönlendirici olan öfke ve düşmanlık duygularını bertaraf etmemesi nedeniyle bu yöntemin terapi etkisinin düşük olduğunu ifade etmekte, bu yöntem psikolojik danışma ile desteklenmedikçe etkili bir tedavi yöntemi olmayacağını savunmaktadırlar (Runckel, **California's Mandatory Chemical Castration Law**, p. 579). Kimyasal kastrasyonun etkili bir yöntem olabilmesi için mutlaka psikolojik terapi ile birlikte uygulanması gerekmektedir (Daley, **A Flawed Solution to the Sex Offenders**, p. 94).

²⁶² Berlin, Meinecke, **Treatment of Sex Offenders with Antiandrogenic Medication**, p. 607. Kimyasal kastrasyon uygulamasının sonlandırılmasının ardından testosteron düzeyinde ciddi artışlar olmaktadır (Erdoğan, **Pedofili**, s. 153). Kişinin uzun bir süre boyunca baskılanmış cinsel arzularını yeniden kazanmasının önemli sorunlara yol açabileceği de düşünülebilir. Kanaatimizce, dışarıdan yapılan müdahaleyle cinsel faaliyetleri engellenen kişinin aktifleşmiş cinsel dürtüleriyle bir anda baş başa bırakılmasının eskisinden daha kontrolsüz bir kişiliği ortaya çıkarabileceği ve kişinin cinsel suçlara eğilimini daha da arttırabileceği ihtimali üzerinde de durulması gerekir.

²⁶³ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 139.

²⁶⁴ Emily Jacobs Finnegan, Jennifer Salant, "The Case for 'Chemical Castration'", **Columbia University Journal of Bioethics**, Volume: VIII, No: 1, 2009-2010, p. 11, Aktaran: İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 120-121. ; Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 77. Kimyasal kastrasyon uygulamasının kesilmesinden kısa bir süre sonra kişinin cinsel arzuları eski hâline geri döndüğünden, kastrasyona tabi tutulmasına karar verilen failin artık buna ihtiyacı kalmadığının belirlenmesi mümkün gözükmemekte, bu durum kastrasyonun ömür boyu uygulanmasının gerekli olduğu sonucunu doğurmaktadır (Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 580).

böyle bir uygulama cerrahi kastrasyona benzer bir hâle dönüşecektir²⁶⁵. Bunun yanında, cinsel suçluların ömür boyu sürecek ilaçlı bir tedaviye ve klinik izlemeye tabi tutulabilmesi için gerekli alt yapının hazırlanması ve tedavi merkezlerinin kurulması gerekirken, hem bu yapısal ihtiyaçlar hem de kullanılacak ilaçlar ile klinik izlemeler büyük bir maliyeti de beraberinde getirecek, hapis cezasına göre devlete çok daha büyük bir yük oluşturacaktır²⁶⁶. Ayrıca, denetimli serbestlik tedbirlerinin denetim süresiyle sınırlı olarak uygulanması gerektiğinden, kastrasyon uygulamasının genellikle olduğu gibi bir denetimli serbestlik tedbiri olarak kabul edilmesi hâlinde de bu uygulama yalnızca denetim süresince gerçekleştirilebilecek, ömür boyu sürecek şekilde uygulanamayacaktır. Ancak, kastrasyon uygulaması devamlı olmadıkça cinsel potansiyeli kalıcı bir şekilde azaltması mümkün olmadığından, bu uygulamanın bir denetimli serbestlik tedbiri olarak kabul edilmesi, cinsel suçların önlenmesi açısından yalnızca geçici bir çözüm sunacaktır²⁶⁷.

Bununla birlikte, kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların uzun süreli kullanımları şiddetli yan etkilere yol açabileceğinden, bu uygulamaya başladıktan bir süre sonra yarıda bırakılması zorunluluğu doğabilecek ve bu durumda kişinin cinsel arzuları uygulamadan önceki hâline geri döndüğünden yeniden suç işleme ihtimali de uygulama öncesine dönmüş olacaktır²⁶⁸. Bu bakımdan da kimyasal kastrasyonun, cinsel suçların önlenmesi açısından etkili ve uygun bir yöntem olmadığı söylenebilir. Bunun yanında, tıp uzmanları, uygulanması sürecinde kişinin cinsel dürtülerini ortadan kaldıran kimyasal kastrasyonun uygulanmasının sonlandırılmasıyla birlikte, kişinin daha da artan bir cinsel dürtüyle yeniden cinsel suçlara eğilim gösterdiğini

²⁶⁵ Rainey, Harrison, **Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders**, p. 3. Kimyasal kastrasyon uygulamasının sonlandırılmasından bir süre sonra kişi eski hâline geri döndüğünden, kastrasyondan etkili bir sonuç alınabilmesi için ömür boyu uygulanması gerektiği düşünülebilir ancak bu şekilde uzun süreli bir uygulama birçok sorun ortaya çıkarabilecektir (Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 131).

²⁶⁶ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 121. Araştırmalar kimyasal kastrasyon uygulamasının cinsel suçlarda tekerrür oranlarını azalttığını gösterse de, kastrasyon uygulamasının etkinliğini sağlamak adına kastrasyon uygulanan kişinin ömrü boyunca sürecek bir denetim ve izleme yapılması zorunluluğu önemli bir problemi oluşturmaktadır (“16 Compelling Chemical Castration Statistics”, (Çevrimiçi) <https://healthresearchfunding.org/16-compelling-chemical-castration-statistics/>, 3 Kasım 2018). Kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar ve bu uygulama sırasında failin takibi için yapılan masraflar göz önüne alındığında, kimyasal kastrasyon uygulamasının ekonomik açıdan devlete büyük bir yük getirdiği söylenebilir (Lee, Cho, **Chemical Castration for Sexual Offenders**, p. 171).

²⁶⁷ Green, **Depo-Provera, Castration**, p. 14.

²⁶⁸ Stinneford, **Incapacitation through Maiming**, p. 575.

belirtmektedirler²⁶⁹. Bu durum, kastrasyonun etkisizliği bir yana daha da kötü sonuçlar ortaya çıkarabileceği anlamına gelmektedir.

Günümüzde pedofili gibi parafilik bozukluklar ruhsal bir rahatsızlık olarak değerlendirildiğinden, devletler, cinsel suç işlemiş parafilik bireylere daha sert cezalar uygulamak yerine bu kişilerin tıbbi olarak tedavi edilmelerine yönelik tedbirlere başvurmaktadır²⁷⁰. Özellikle çocuklara yönelik cinsel arzular besleyen kişilerin bu davranış sapmaları tedavi edilmedikçe, çocuklara karşı cinsel suçlar işlemeleri engellenemeyecektir²⁷¹. Kimyasal kastrasyon, etkisi uygulama süresi ile sınırlı olduğundan ve kalıcı bir iyileştirici etki göstermediğinden yalnızca cezalandırma amacına hizmet etmiş olacak, cinsel suç failinin rehabilitasyonu ve topluma yeniden kazandırılması bakımından ise faydalı olmayacaktır²⁷². Kimyasal kastrasyon bir ceza hukuku yaptırımı olarak kabul edilmesi hâlinde, yaptırımın ıslah etme, iyileştirme ve toplumu koruma gibi amaçlarına uygun düşmeyeceği gibi, bir tedavi yöntemi olarak kabul edilmesi hâlinde de tedavinin amaçlarını gerçekleştirmiş olmayacaktır²⁷³.

1. KASTRASYONA ALTERNATİF OLABİLECEK ÇEŞİTLİ YÖNTEMLERİN DEĞERLENDİRMESİ

Cinsel suç faillerine yönelik kastrasyon uygulanmasının dışında, cinsel suçların önlenmesi için başkaca düzenlemeler de gündeme gelebilmektedir. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri'nde 17 Mayıs 1996 tarihli federal bir yasa ile federe devletlere, cezaevinden tahliye edilen cinsel suçlu nerede ikamet ediyorsa oradaki halkın bu

²⁶⁹ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 139. Kore'de kimyasal kastrasyon uygulanmış 38 cinsel suçlu üzerinde yapılan bir çalışmada, kastrasyon uygulamasına son verilmesinden itibaren iki ay içerisinde bu kişilerin testosteron düzeylerinde beklenmedik şekilde ani ve hızlı bir artış ile birlikte yoğun cinsel istek ve fanteziler görülmüştür (Scutti, **Does Chemical Castration Help Child Sex Offenders**).

²⁷⁰ Ratkoceri, **Chemical Castration of Child Molesters**, p. 70. Son zamanlardaki eğilimler ve yapılan hukuki düzenlemeler göz önüne alındığında, devletlerin pedofiliyle mücadelede tıbbi yöntemlerin kullanılmasını benimsediği söylenebilir (A.e., p. 75). Cinsel suçluya yönelik uygulanacak tedavi, onun suçtan uzak kalarak daha kaliteli bir yaşam sürdürmesine yardımcı olacaktır (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 197).

²⁷¹ İpekçioğlu, **Kimyasal Kastrasyon Seçeneği**, s. 119.

²⁷² Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 56. Kimyasal kastrasyon, cinsel suçlarda tekrarı önleme ve failin rehabilitasyonu açısından uygun bir yöntem değildir (A.e., s. 60).

²⁷³ Çakmut, **Türk Hukukunda Kastrasyon**, s. 139. Bu durumda kastrasyon ile kişinin ancak belirli bir süreliğine cinsel yönden bir suskunluk dönemine girdiği söylenebilecek, ne cezanın amaçlarına ne de tedavi sonucuna ulaşılabilmiş olacaktır (A.e.).

durum hakkında bilgilendirilmesi mecburiyeti getirilmiş ve bu bildirim denetimli serbestlik kurumunun bir şartı olarak kabul edilmiştir²⁷⁴. Çocuklara yönelik cinsel suç işleyenlerin kayıt altına alınarak halkın bu kişiler hakkında bilgilendirilmesini öngören düzenlemelerin gizliliğin ihlâlüne yol açtığı eleştirilerine karşılık²⁷⁵, Amerikan Yüksek Mahkemesi bu düzenlemelerin anayasaya aykırı olmadığına hükmetmiştir²⁷⁶.

Belirli cinsel suç failleri ifşa edilerek halkın bu suçlular hakkında bilgilendirilmesine yönelik düzenlemelerin cinsel suçlarda tekrarrüü önlemede etkili bir yöntem olmadığına ilişkin çeşitli çalışmalar bulunmaktadır²⁷⁷. Bunun yanında, cinsel suç failinin ifşa edilmesine yönelik yasal bir düzenleme yapılması linç kültürünün yaygınlaşmasına ve failin topluma kazandırılmasının zorlaşmasına neden olabileceğinden²⁷⁸, ifşa etme yerine failin yetkili makamlar tarafından takip edilmesi daha doğru olacaktır²⁷⁹.

²⁷⁴ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 71. Bu düzenleme, Nathaniel Hawthorne'ın 'The Scarlet Letter' adlı eserinde, gayri meşru ilişkiden hamile kalan genç bir kadının elbisesinin üstünde zinayı (Adultery) ifade eden büyük bir "A" harfini görünür şekilde taşımaya mecbur bırakılmasına benzetilmiştir. Bu hükmün uygulama alanı bulduğu bir davada, çocuğa yönelik işlediği cinsel suçtan iki defa hüküm giymiş bir cinsel suçlunun denetimli serbestliğinin şartı olarak, arabasının her iki taraftaki kapısı ile ikametgahına "Tehlikeli cinsel suçlu! Çocuklar giremez." şeklinde bir uyarı konulmasına hükmedilmiştir (A.e., 71-72).

²⁷⁵ Cinsel suç faillerinin kamuya ifşa edilmesine ilişkin Amerika Birleşik Devletleri'ndeki düzenleme, cinsel suç faillerinin ikinci defa cezalandırılması anlamına geldiği, ifşa etmeye rağmen bu kişilerin tehlikeliliğinin devam ettiği ve bu şekildeki bir damgalama yerine rehabilitasyona önem verilmesi gerektiği yönünde eleştirilerin de hedefi olmuştur (Selman Dursun, "Megan Kanunu (ABD'nde Cinsel Suç Faillerinin Sicile Kaydı ve Sicil Bilgilerinin Kamuya Açıklanması)", **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: VIII, Sayı: 1-2, 2004, s. 261).

²⁷⁶ Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 198. Bu durumda, cinsel suç failinin gizlilik şeklindeki kişisel hakkı ile muhtemel cinsel suçlardan toplumun korunması şeklindeki kamu yararı karşılaştırılmasında, kamusal yararın üstün tutulduğu anlaşılmaktadır (Dursun, **Megan Kanunu**, s. 261).

²⁷⁷ Birgden, Cucolo, **The Treatment of Sex Offenders**, p. 301-302.

²⁷⁸ Cinsel suçluların ifşa edilmesine yönelik düzenlemeler yapılması, suçlunun ıslahı ve topluma yeniden kazandırılmasını temel amaç olarak kabul eden hümanizm ilkesinin gözden kaçırılması veya geri plana atılması anlamına gelmektedir (Dursun, **Megan Kanunu**, s. 262).

²⁷⁹ Aygöl, Şensoy, **Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar**, s. 547. Doktrinde, cinsel suçlular hakkında halkın bilgilendirilmesine ilişkin düzenlemeleri yerinde bulan görüşler de bulunmaktadır. Bir görüşe göre, belirli bir bölgede yaşayan halkın o bölgede yaşayıp geçmişte cinsel bir suçtan hüküm giymiş olan şahıslar hakkında bilgilendirilmesine ilişkin düzenlemeler, cinsel suçlara karşı caydırıcılığı sağlama ve toplumu bu suçlardan koruma adına etkili düzenlemelerdir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 450). Bir başka görüşe göre, cinsel suçluların kayıt altına alınmasına yönelik düzenlemeler doğru yönde bir adım olmakla birlikte çocukların güvenliği için daha fazlasına ihtiyaç vardır, zira halk bu suçlular hakkında bilgilendirilmesine rağmen bu kişiler tehlikelilik arz etmeye devam etmektedir (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 198). Cinsel suçlular hakkında halkın bilgilendirilmesini destekleyen diğer bir görüşe göre ise, ölçülülük ilkesinin sınırları aşılmamak kaydıyla cinsel suç faillerinin kaydı tutularak onlarla ilgili bilgilerin topluma sunulması, tıbbi veya psikolojik tedavi yöntemleriyle birlikte uygulandığında etkili bir önleyici tedbir olacaktır (Uzun, **Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu**, s. 37).

Cinsel bir suçtan dolayı hüküm giymiş kişinin hapis cezasının infazının ardından koşullu salıverilmesi sonrasında, bu kişi hakkında, sınırları belirlenmiş bir bölgede ikamet şartı, elektronik takip gibi fiziksel önlemlerin alınması ve bunun yanında kişinin psikolojik, psikiyatrik tedavi ve desteklerden faydalanmasının sağlanması²⁸⁰, hem potansiyel cinsel suçlardan toplumun korunması hem de cinsel suç failinin topluma yeniden kazandırılması bakımından oldukça önemlidir²⁸¹. Cinsel suç failinin mağdurun yaşadığı ve çalıştığı yerlere yaklaştırılmaması ve buralardan başka bir yerde yaşamaya zorlanması, çocukların çalıştığı yerlerde ve çocuklarla ilgili işlerde çalışmasının yasaklanması gibi tedbirler, çocukları ve diğer muhtemel mağdurları cinsel suçlardan korumaya elverişli tedbirlerdir²⁸².

Şu hususu da özellikle ifade etmek gerekir ki, tüm suçların önlenmesinde olduğu gibi cinsel suçların önlenmesinde de faile verilecek cezaların infazının etkin bir şekilde gerçekleştirilmesinin oldukça önemli olduğunu düşünmekteyiz²⁸³. Kanunlarda yer alan cezaların kâğıt üzerinde kalmayarak kanunun emrettiği şekilde uygulanması, suç fiili karşılığında öngörülen cezanın infazının tam olarak hayata geçirilmesi gerekmektedir. Zira, bir cezayı etkili kılan, ağırlığı veya çok acı vermesi değil, uygulanacağının kaçınılmaz olduğunun bilinmesidir²⁸⁴. Bir suç karşılığında cezalandırılmama umudu, kanunları işlevsiz bırakacak, suçlunun zihninde suç ile ceza arasında bir bağ kurulmasına engel olacaktır²⁸⁵. Cezaların tekrürü önlemedeki etkisizliği gerçeğinin değiştirilmesi için, cezaların infazının tam olarak gerçekleşmesi

²⁸⁰ Cinsel suç failinin ıslahı için uygulanacak tıbbi tedavilerin cezanın infazı aşamasıyla sınırlı kalmayıp hükümlünün tahliyesinin ardından da devam etmesi, tedavinin etkili bir sonuç vermesi açısından büyük önem taşımaktadır (Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 44).

²⁸¹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 359. Cinsel suçluların kayıt altına alınmasına ilişkin düzenlemeler, hapishanede sürecinde rehabilite edilememiş cinsel suçluların yeniden bu nitelikte suçlar işlemelerini engelleyerek toplumun cinsel suçlardan korunmasını sağlayabilecek etkili düzenlemelerdir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 436).

²⁸² Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 56.

²⁸³ Sözüer, bir kimseyi suç işlemekten esas caydırıcının cezanın miktarı olmadığını, caydırıcılığın, suçların süratle aydınlatılması ve verilen cezaların etkin biçimde uygulanmasıyla gerçekleşeceğini ifade etmektedir (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)**).

²⁸⁴ Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 181.

²⁸⁵ Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 156. Sözüer'e göre, açık veya örtülü aflar yoluyla suçluların cezalarından kurtularak verilen cezaların etkin biçimde uygulanmaması, toplumda 'yapanın yanına kâr kalıyor' düşüncesinin hâkim olmasına yol açmakta ve bu durum cezaların caydırıcılığını, önleyiciliğini ağır biçimde zedelemektedir (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)**).

sağlanarak, yargılama sonunda hükmedilen cezadan kurtulmanın hiçbir surette mümkün olmadığı algısı toplumda yerleştirilmeli, bu şekilde cezaların caydırıcılık etkisi gerçek manada hayata geçirilmelidir²⁸⁶. Zira, suçları önleyen faktör cezaların ağır olması değil kaçınılmaz olması olup, hafif fakat kaçınılmaz bir cezanın korkutucu etkisi, kurtulma imkânı olan çok daha ağır ve acımasız bir cezadan daha fazladır²⁸⁷. Cinsel suçların önlenmesi açısından da cezaların ağırlaştırılmasından ziyade etkin bir şekilde uygulanır olmalarının sağlanması büyük önem arz etmektedir²⁸⁸. Bununla birlikte, cinsel suçlarda ceza indirimine gidilmesi de tartışılması gereken bir husustur. Özellikle çocuğa karşı cinsel istismarda bulunmuş failin iyi hâli, saygın tutumu veya suçu itiraf etmesi dikkate alınarak cezada indirimle gidilmesi toplumun adalet algısının sarsılmasına neden olabilmektedir²⁸⁹. Bu nedenle, özellikle çocuklara karşı işlenmiş cinsel suçlar bakımından takdiri indirim nedenlerinin çok daha ciddi bir şekilde değerlendirilerek basit gerekçelerle takdiri indirim uygulanmaması gerektiğini düşünmekteyiz²⁹⁰.

Cinsel suçlarda tekerrür riskini arttıran önemli etkenlerden biri de, cinsel suç failinin toplum içerisinde etkisiz bir birey olduğunu düşünerek kendisini toplumsal hayata dahil edememesidir²⁹¹. Bu bakımdan, suçlunun ıslah edilerek topluma faydalı bir birey hâline getirilmesi tekerrürün önlenmesi açısından oldukça önemlidir. Cinsel bir suçtan dolayı hükümlü olan kişinin hapisshaneden çıktığında yeniden böyle bir suça yönelmemesi için, hükümlülük sürecinde suçlu için iyileştirme çalışmaları yapılmalı, bu kapsamda hükümlüye gerekli eğitimler verilmeli, kişisel gelişimini sağlayacak programlar uygulanmalı, psikolojik destekler sunulmalı ve tüm cezaevi personeli

²⁸⁶ Yücel, **Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Kısırlaştırma**, s. 53. Potansiyel suçluda cezanın mutlaka yerine getirileceği düşüncesi oluşturularak, cezanın korkutucu etkisinin sağlanması gerekir (Foucault, **Hapishanenin Doğuşu**, s. 156).

²⁸⁷ Beccaria, **Suçlar ve Cezalar**, s. 129.

²⁸⁸ Sözüer, özellikle cinsel suçlar açısından kanunlarda çok yüksek cezaların öngörülmesinin, uygulamada mahkûmiyet kararlarının verilmesini güçleştirdiğini ifade etmektedir (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)**). Dolayısıyla, cinsel suçlarda cezaların ağırlaştırılması, cezaların uygulanmaz olmasına yol açması gibi önemli bir sorunu da beraberinde getirebilecektir.

²⁸⁹ Aygöl, Şensoy, **Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar**, s. 547-548.

²⁹⁰ Sözüer, işlemiş olduğu cinsel suç sonrasında pişmanlık gösteren hiçbir davranışta bulunmamış, olayın aydınlatılmasında gerçek bir katkı sunmamış failerin, sadece duruşmada kravat takıp hâkime saygılarını sunması durumunda takdiri indirim uygulanmaması gerektiğini ifade etmektedir (Özbey, **İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)**).

²⁹¹ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 30.

eğitilerek bu iyileştirme sürecine aktif katılımları sağlanmalıdır²⁹². Cezanın infazı sürecindeki iyileştirme çalışmalarıyla hükümlünün sorumluluk bilinci de geliştirilerek, tahliye sonrasında sorumlu bir birey olarak toplumsal hayata geri dönmesi sağlanmalıdır²⁹³.

Cinsel suç hükümlülerini iyileştirme programlarına teşvik edecek düzenlemeler yapılması da, cinsel suçluların ıslahı ve iyileştirme programlarının etkililiğinin sağlanması açısından faydalı olacaktır. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 51. maddesinde hükümlünün ödüllendirilmesine ilişkin bir düzenleme yer almaktadır²⁹⁴. Söz konusu hüküm kapsamında, iyileştirme sürecine aktif bir şekilde katılıp olumlu bir neticenin ortaya çıkması için ciddi çabalar gösteren hükümlüler için ödül sistemi oluşturulmalıyken, bu bağlamda cezanın infaz şartları hafifletilebilir, hükümlüye daha fazla özgürlük verilmesi suretiyle cezanın infazı sağlanabilir²⁹⁵.

2. CİNSEL SUÇ FAİLLERİNE YÖNELİK PSİKİYATRİK TEDAVİ YÖNTEMLERİNİN UYGULANMASI

Cinsel suç hükümlülerine yönelik uygulanabilecek çeşitli iyileştirme programları bulunmakla birlikte, bu suçluların ıslah edilerek topluma yeniden kazandırılmasında psikolojik ve psikiyatrik tedaviler oldukça önemli bir yere sahiptir. Cinsel suç faillerinin ıslahı açısından uygulanabilir bir yöntem olan destekleyici tedaviler, yüksek maliyetli olmaları ve önemli harcamalara rağmen istenen sonuca ulaştırmada yetersiz oldukları gerekçeleriyle eleştirilmekte, destekleyici tedavilere

²⁹² Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 72. Bu arada şunu da belirtmek gerekir ki, cinsel suçlarda tekerrürü önlemeye yönelik uygulanan psikiyatrik tedaviler gibi iyileştirici tedbirlerin sonuçlarını verebilmesi yıllar alabilecektir (Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 456).

²⁹³ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 74.

²⁹⁴ 'Ödüllendirme' başlıklı söz konusu maddenin ilk fıkrası şu şekildedir: "Hükümlüler, kurum içindeki veya dışındaki genel durumları, eğitim ve iyileştirme faaliyetlerine etkin katılımları, kurum düzenine karşı tutumları ve kendilerine verilen işlerdeki gayretleri dikkate alınarak teşvik esaslı ödüllerden yararlandırılabilirler."

²⁹⁵ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 75. Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 51. maddesinin üçüncü fıkrasında hükümlülere verilebilecek ödüller sınırlı olarak sayılmıştır. Kanaatimizce, söz konusu ödüller içerisinde cezanın infaz şartlarını hafifletecek ve hükümlüye daha fazla özgürlük sağlayacak nitelikte, mevcut ödüllerden daha önemli ve daha teşvik edici ödüllerin konulması yerinde olacaktır.

sıcak bakmayanlar alternatif arayışlara yönelmektedir²⁹⁶. Nitekim, cinsel suçlarda kastrasyon uygulanmasının önerilmesinin de bu arayışların bir sonucu olduğu söylenebilir. Ancak, psikolojik ve psikiyatrik tedavilerin kastrasyon uygulamasına göre temel haklara, insan onuruna ve hümanizm ilkesine daha uygun olduğu açıktır. Alternatif yöntemler içerisinde haklara en az müdahalede bulunan ve insan onuruna daha uygun olan yöntemin tercih edilmesi gerektiğinden, söz konusu tedavilerin kastrasyon uygulaması karşısında daha tercih edilebilir olduğu söylenebilir. Özellikle yüksek maliyetler gerekçesiyle destekleyici tedavilerden vazgeçilmesi doğru olmayacaktır. Cinsel suçluların ıslahını sağlamaya elverişli ve hukuka uygun bir yöntem mevcutsa, sosyal hukuk devletinin bu yöntemi göz ardı etmeyerek uygulamaya koyması gerekir.

Ceza infaz sistemi, insancıl bir yaklaşım doğrultusunda eğitim ve iyileştirmeye yönelik olduğunda, hükümlünün toplumdan kopma riskini azaltmış olacaktır²⁹⁷. Hükümlünün eğitimi ve iyileştirilmesi, onun kurallara uyarak ve toplumla uyumlu bir birey hâline gelerek toplum içerisinde yaşamını sürdürme şansını arttıracaktır²⁹⁸. Islah edilebilir durumdaki suçlular, cezanın infazı aşamasında uygulanacak eğitimler ve terapiler gibi destekleyici çalışmalar ile toplumsal hayata uyumlu bireyler hâline getirilebilirler²⁹⁹.

Cinsel suç faillerinin yeniden cinsel nitelikte bir suç işlemelerini önlemek için, özellikle tıbbi tedavi ve terapilerin uygulanmasını öngören güvenlik tedbirleri düzenlenmelidir³⁰⁰. Toplumu korumak için uygulanan psikolojik rehabilitasyon programları ile diğer psikiyatrik tedaviler de faili ıslah etmek amacıyla uygulanan güvenlik tedbiri niteliğindedir³⁰¹. Toplumun büyük bir kesimi cinsel suç faillerinin işledikleri suça karşılık en sert şekilde cezalandırılmalarını istemesine ve bu kişilere psikoterapi uygulanması fikrini desteklememesine karşın, toplumu cinsel suçların tekrerründen koruyacak belki de tek yol cinsel suçlulara verilecek psikiyatrik

²⁹⁶ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 347.

²⁹⁷ Dolcini, **Ceza İnfazı Meselesi**, s. 3356.

²⁹⁸ **A.e.**, s. 3357.

²⁹⁹ Güzelsoy, **Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımları**, s. 46.

³⁰⁰ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 47-48.

³⁰¹ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 458.

desteklerdir³⁰². İyileştirici bir tedbir uygulanmaksızın cinsel suç failinin salt ceza infaz kurumunda tutulması, onun topluma kazandırılmasına katkı sağlamamakla birlikte antisosyal kişiliğinin daha da güçlenmesine neden olmaktadır³⁰³. Bu bakımdan, cinsel suçların işlenmesinde etkili olan psikolojik nedenlere odaklanılmalı, cinsel suç failini bu suça iten psikolojik sorunlar çözülerek onun toplumla uyumlu bir birey hâline gelmesi sağlanmalıdır³⁰⁴. Hükümlünün psikolojik durumunu iyileştirmeye yönelik gerçekleştirilecek terapi ve danışmalar, onun topluma yeniden kazandırılması açısından oldukça önemlidir³⁰⁵.

Bir müdahale hem tıbbi hem de ıslah edici amaçlarla gerçekleştirilebilirken, cinsel suçlulara yönelik uygulanan psikolojik rehabilitasyon programları ile diğer psikiyatrik tedaviler de hem failin sağlığı açısından fayda sağlamayı hem de onu ıslah ederek yeniden suç işlemesini önlemeyi amaçlamaktadır³⁰⁶. Bu bakımdan psikiyatrik tedaviler, cinsel suçlular hakkında verilen hükümlerin ayrılmaz bir parçası olmalıdır³⁰⁷.

Bilişsel davranışçı terapi, cinsel suçlulara yönelik uygulanabilecek etkili bir iyileştirme programıdır³⁰⁸. Cinsel suç faillerine uygulanabilecek tedavi yöntemlerinden biri olan bilişsel davranışçı terapi ile bu kimselerin uyarılma kaynakları değiştirilerek, onların cinsel suç işlemeye yönelik düşünce ve davranışlara yönelimleri engellenmeye çalışılmaktadır³⁰⁹. Dolayısıyla söz konusu yöntemle, kişinin cinsel suç işlemesinde en önemli etkenlerden biri olan sapkın düşünce ve davranışlarının önüne geçilmek istenmektedir. Kişiyi cinsel suça yönelten psikolojik

³⁰² Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 453.

³⁰³ Kangal, **Fransız Ceza Hukukunda**, s. 31.

³⁰⁴ Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 456.

³⁰⁵ Bacaksız, **Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma**, s. 4923. Etik ve hümanistik kaygıları merkeze alarak, insan haklarının korunması ve geliştirilmesi anlayışıyla cinsel suçluların tedavisi yoluna gidilmelidir (Ward, Gannon, Birgden, **Treatment of Sex Offenders**, p. 214).

³⁰⁶ Forsberg, Douglas, **Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders**, p. 458.

³⁰⁷ Carpenter, **Registration and Castration Laws**, p. 454.

³⁰⁸ Yücel, **Cinsel Suçluların Tretmanı**, s. 78-79.

³⁰⁹ Yenidünya, Yaşar, **Kastrasyon Uygun Bir Yaptırım mıdır?**, s. 360. Örneğin, engelleme terapisi (aversion therapy), çocuklara yönelik sapkın cinsel eğilimleri olan kişileri tedavi etmede kullanılan bir bilişsel davranışçı terapi türüdür. Bu yöntemde, sapkın cinsel davranışlar ve fanteziler hoş gitmeyen uyarılarla bağdaştırılır ve kişinin bunlara yönelik eğilimleri ortadan kaldırılmaya çalışılır. Engelleme terapisi bazı cinsel suçluların tedavisi açısından umut verici olsa da etkisinin uzun süreli olmaması bu yöntemin önemli bir dezavantajını oluşturmaktadır (Tullio, **Chemical Castration for Child Predators**, p. 200).

bozukluklar ortadan kaldırılarak cinsel suçların önlenmesi amaçlanmaktadır. Bir psikiyatrik tedavi yöntemi olarak bilişsel davranışçı terapinin, cinsel suçların önlenmesi bakımından faydalı bir yöntem olabileceğini düşünmekteyiz.

SONUÇ

Cinsel suçların önlenmesi ve toplumun bu suçlardan korunması için kastrasyon yöntemine başvurulması söz konusu olabilmektedir. Özellikle cinsel suçlarda tekerrürün önlenmesi amacıyla kastrasyona başvurulabilmektedir. Ancak, cinsel suç faillerine bir ceza hukuku yaptırımı olarak kastrasyon uygulanmasının hukuka uygun olup olmadığı önemli bir tartışma konusunu oluşturmaktadır. Kastrasyonun, özellikle ceza hukukunda geçerli olan hümanizm ilkesi açısından değerlendirilmesi ve bu doğrultuda hukuka uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir. Çeşitli ülkelerdeki kastrasyon düzenlemelerine bakıldığında bu uygulamanın farklı şartlara bağlandığı görülmektedir. Kastrasyon, bazı ülkelerde cinsel suç failinin rızası doğrultusunda uygulanacak bir tedavi yöntemi olarak öngörülmüştür. Bazı ülkelerde ise kastrasyon, failin rızasının bulunup bulunmadığına bakılmaksızın zorunlu olarak uygulanmaktadır. Kastrasyon uygulamasının failin rızası olmaksızın zorunlu bir şekilde gerçekleştirilmesi durumunda, söz konusu uygulama bir ceza hukuku yaptırımı niteliğinde olacaktır. Ceza hukuku yaptırımlarının hümanizm ilkesine uygun olması gerektiğinden kastrasyon yaptırımı bakımından da bu yönde bir incelemenin yapılması gerekmektedir. Bu noktada, kastrasyonun çeşitleri açısından bir ayrıma gidilmesi zorunludur. Zira, cerrahi kastrasyon ile kimyasal kastrasyon, nitelikleri itibarıyla birbirinden oldukça farklı uygulamalardır. Cerrahi kastrasyon yöntemi kimyasal kastrasyona göre çok daha müdahaleci ve geri dönüşü mümkün olmayan bir yöntemdir. Bu bakımdan, bir yaptırım olarak cerrahi ve kimyasal kastrasyonun hümanizm ilkesi açısından ayrı ayrı değerlendirilmeleri gerekir.

Cerrahi kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanması, hümanizm ilkesine aykırılık teşkil edecektir. Bu yöntem, kişinin vücut bütünlüğüne yönelik çok ağır bir müdahale olup, sakatlayıcı ve geri dönüşü olmayan bir bedenî ceza niteliğindedir. Cerrahi kastrasyon sonucunda kişinin vücudunda kalıcı bir iz oluşmakta, bu da kişinin ömrü boyunca taşıyacağı bir damgaya dönüşmektedir. Cerrahi kastrasyon uygulaması, kişinin vücut bütünlüğünün dokunulmazlığının ihlali anlamına gelmekte ve üreme hakkı gibi kişinin bazı temel haklarını bir daha kullanılamaz hâle getirmektedir. Bunun yanında, kişide bazı metabolik değişikliklerin gerçekleşmesine de yol açmaktadır. Tüm bu nedenlerle, cerrahi kastrasyonun bir

yaptırım olarak zorunlu şekilde gerçekleştirilmesi, insan onurunun ihlâli anlamına gelmektedir.

Kimyasal kastrasyon yöntemi ise cerrahi kastrasyona göre daha hafif bir yöntemdir. Kimyasal kastrasyon, uygulandığı süre boyunca kişinin bazı temel haklarını kullanamaması sonucunu doğurmakla birlikte, uygulamanın sonlandırılmasının ardından kişi, kullanamadığı söz konusu haklarını tekrar kullanabilir hâle gelmektedir. Zira, kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçların etkisi geçici olmakta, ilaçların kullanımının kesilmesinin ardından kısa bir süre sonra kişi pek çok yönden ve özellikle de cinselliğe ilişkin haklarını kullanabilmek yönünden eski hâline geri dönmektedir. Buna karşılık, kimyasal kastrasyonda kullanılan ilaçlar, kişinin sağlığı açısından birçok yan etki ortaya çıkarabilmektedir. Kısa süreli kullanımlarda dahi ciddi rahatsızlıkları beraberinde getirebilen bu uygulamanın kişinin rızası olmaksızın zorunlu bir şekilde gerçekleştirilmesi, vücut bütünlüğünün ihlâli anlamına gelmektedir. Ayrıca, bu durumda kimyasal kastrasyonu uygulayacak hekimler açısından da tıp etiğine aykırı bir durum oluşacaktır. Zira, tıp etiği açısından hekimlerin hiçbir surette cezalandırma sürecinin bir parçası olmaması gerekmektedir. Devletin, kişinin sağlığına ciddi zararlar verebilecek kimyasal kastrasyonu bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulaması, bu uygulamanın gerçekleştirilmesi açısından kişinin rızasını önemsememesi, insan onurunun ihlâline neden olmakta, hümanizm ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Dolayısıyla, hem cerrahi kastrasyonun hem de kimyasal kastrasyonun bir ceza hukuku yaptırımı olarak uygulanması hümanizm ilkesine uygun düşmeyecektir.

Cerrahi kastrasyon yöntemi kişinin bedenine yönelik ağır bir müdahale olduğundan ve birçok temel hakkı kullanılamaz hâle getirdiğinden, tıbbi bir zorunluluk olmadıkça kişinin rızası doğrultusunda dahi uygulanamayacaktır. Zira, cerrahi kastrasyon bir yaptırım olarak uygulanmadığı durumda her ne kadar insan onuruna aykırı bir yaptırım niteliğinde olmasa da insan onuruna aykırı bir muamele niteliği taşıyacaktır. Hümanizm ilkesi ise, insan onuruna aykırı her türlü muameleyi yasaklamaktadır. Dolayısıyla, tıbbi olarak bir hastalığın tedavisi açısından zorunlu olmadıkça cerrahi kastrasyon uygulamasına başvurulmamalıdır. Cinsel suçluların aşırı testosteron düzeylerinin bulunması hâlinde ise bu kişilere cerrahi kastrasyon

uygulanmasında tıbbi bir zorunluluk olmadığından, bu durumda cerrahi kastrasyon uygulanamayacaktır. Bununla birlikte, kişide aşırı cinsel dürtülere neden olacak seviyede, normalin üzerinde testosteron hormonunun bulunması, tıp uzmanları tarafından bu durumun tespit edilmesi ve kimyasal kastrasyonun tıbbi açıdan uygun bir müdahale olacağının belirlenmesi durumunda, kişinin aydınlatılmış rızası doğrultusunda ve testosteron düzeyinin normal seviyelere çekilmesiyle sınırlı olarak kimyasal kastrasyon uygulanmasının temel haklara ve hümanizm ilkesine aykırılık teşkil etmeyeceğini düşünmekteyiz.

Kimyasal kastrasyonun koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi gibi cezalandırma ile ilişkilendirilerek uygulanması hümanizm ilkesine uygun olmayacağından, kimyasal kastrasyonun herhangi bir şekilde cezalandırma ile ilişkilendirilmemesi, cezalandırma sürecinden tamamen bağımsız tutulması gerekmektedir. Cinsel suçlarda kimyasal kastrasyon uygulanmasına ilişkin yapılacak hukuki bir düzenlemenin bu çerçevede yapılması, uygulamanın hukuka uygun olmasını sağlayacaktır. Buna karşılık, kişinin vücudundaki testosteron hormonu tamamen ortadan kaldırılacak veya önemli ölçüde azaltılacak şekilde kimyasal kastrasyon uygulanması, temel haklara ve hümanizm ilkesine aykırı olacaktır. Zira, bu durumda kişi geçici bir süre de olsa bazı temel haklarını kullanamayacak ve bunun yanında testosteron düzeyinin sıfıra ya da en düşük seviyelere indirilmesi için kullanılacak ilaçların dozunun oldukça yüksek olması gerekeceğinden kişinin sağlığı açısından da önemli bir tehlike meydana getirilmiş olacaktır. Kimyasal kastrasyon uygulamasının koşullu salıverilmenin bir şartı olarak öngörülmesi gibi cezalandırma ile ilişkilendirilmesi durumunda da, failin kastrasyona yönelik rızasının tamamen özgür bir irade sonucunda verilmiş, geçerli bir rıza olduğu söylenemeyecektir. Zira, bu durumda cinsel suç faili daha fazla hapis cezasıyla cezalandırılmaktan kurtulabilmek için kastrasyona razı gelmek durumunda kalacak, kastrasyon uygulaması hapis cezasının bir alternatifi hâline gelmiş olacaktır. Kimyasal kastrasyon uygulamasının gerçekleştirilmesi için ise, hiçbir şekilde sakatlanmamış, kişinin tamamen özgür iradesiyle oluşmuş aydınlatılmış rızasının varlığı gerekmektedir. Söz konusu uygulama ancak bu durumda hukuka uygun olacaktır.

Kimyasal kastrasyonun belirtilen şartlar dâhilinde uygulanması hukuka uygun olaksa da, bu yöntemin kalıcı bir etkisinin olmaması nedeniyle, etkili bir sonuç ortaya çıkarabilmesi için cinsel suç failinin ömrü boyunca uygulanması gerekecektir. Bu durum ise çok büyük masraflara neden olacak ve aynı zamanda ilaçların uzun süreli kullanımı, kişide pek çok sağlık sorununun ortaya çıkmasına neden olabilecektir. Bunun yanında, kimyasal kastrasyon uygulamasının kalıcı etki göstermemesi açısından bakıldığında, bir yaptırım olarak da kimyasal kastrasyon uygulanmasının etkisizliği ortaya çıkmaktadır. Zira, kimyasal kastrasyonun yaptırım olarak uygulanması sürecinde istenen sonuçlar elde edilse dahi, yaptırımın sona ermesinin ardından kişi eski hâline geri dönecek ve yaptırımdaki suçun önlenmesi amacına belirli bir sürenin haricinde ulaşılmış olunamayacaktır. Bununla birlikte, failin kimyasal kastrasyon yaptırımının uygulanması sürecinde dışarıdan testosteron hormonu alarak kastrasyonun etkisini bertaraf etmesi de mümkün olduğundan, yaptırım uygulanması sürecinde dahi kastrasyon uygulamasının etkili olmaması söz konusu olabilecektir. Ayrıca, cinsel suçların pek çoğunun aşırı cinsel dürtü ve hormonlardan kaynaklı olmayıp, cinsel saiklerin dışında güç gösterme arzusu, nefret ve öfke duygusu, acı verme ve şiddet uygulama isteği gibi antisosyal eğilimler dolayısıyla işlendiği göz önüne alındığında, hem cerrahi kastrasyon hem de kimyasal kastrasyon cinsel suçların önlenmesinde etkili bir yöntem olamayacaktır. Zira, kastrasyon uygulamasının söz konusu antisosyal eğilimler üzerinde hiçbir olumlu etkisi bulunmayacaktır. Tüm bu nedenlerden dolayı, cinsel suçlarla mücadelede kastrasyon uygulamasının etkili bir yöntem olmadığı söylenebilecektir. Bu bakımdan, kastrasyona alternatif yöntemlere başvurulması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Şu hususu özellikle belirtmek gerekir ki, cezaların etkin bir biçimde uygulanması tüm suçlarda olduğu gibi cinsel suçların önlenmesi açısından da oldukça önemlidir. Cezalandırma ile güdülen amaçlara ulaşılabilmesi için cezaların infazının etkin şekilde gerçekleştirilmesi gerekirken, cinsel suç faillerine verilen cezaların da kanunun öngördüğü şekilde uygulanır olması sağlanmalı, failin cezadan kurtulmasına imkân tanıyacak yollar açılmamalıdır. Bunun yanında, cinsel suç faillerinin hapisnedenen salıverilmeleri sonrasında, elektronik izleme gibi yöntemlerle takip edilmesi ve mağdurun bulunduğu yerlere yaklaşmaktan yasaklanmak, çocuklarla bir

arada olmayı gerektiren bir ortamda çalışmaktan yasaklanmak gibi failin durumuna uygun tedbirlerin uygulanması cinsel suçların önlenmesi bakımından faydalı olabilecektir. Cinsel suç failine uygulanan hapis cezasının infazı sürecinde ise eğitim ve iyileştirme tedbirlerinden etkin bir şekilde yararlanılmasının failin ıslahı açısından oldukça önemli olduğunu düşünmekteyiz. Cinsel suç faillerinin probleminin biyolojik nedenlerden ziyade psikolojik nedenlerden kaynaklı olduğu göz önüne alındığında, bu faillerin ıslahı da eğitim ve iyileştirmeye yönelik çalışmalardan geçmektedir. Bu noktada, özellikle psikiyatrik tedavilerin cinsel suç faillerinin ıslahı açısından faydalı olabileceğini düşünmekteyiz. Bu çerçevede, bilişsel davranışçı terapi gibi psikiyatrik tedavilerin cinsel suç faillerinin iyileştirilmesinde kullanılması, bu kişilerin yeniden cinsel nitelikte bir suç işlemelerinin önlenmesi ve topluma kazandırılması açısından oldukça önemlidir.

KAYNAKÇA

- Aagaard, Lise: “Chemical Castration of Danish Sex Offenders”, **Journal of Bioethical Inquiry**, Volume: XI, Issue: 2, June 2014, p. 117-118.
- Akbaba, Zeynep Burcu: “Kimyasal Hadım Yönteminin Anayasaya Uygunluğu-I”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 22, Sayı: 81, Mart-Nisan 2009, s. 353-380.
- Akbulut, İlhan: “Ölüm Cezası Geri Gelmeli Mi?”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 30, Sayı: 131, Temmuz-Ağustos 2017, s. 11-30.
- Aldanmaz, Orhan: “İnsan Onuru Işığında Kişisel Özerklik ve Yerellik İlkesi”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIV, Sayı: 1-2, 2010, s. 79-109.
- Arslan, Kahan Onur: “İnsan Onuru Kavramı ve Koruma Tedbirleri Bağlamında Temel Bir İlke Olarak İnsan Onurunun Korunması”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 28, Sayı: 120, Eylül-Ekim 2015, s. 155-172.
- Artuk, Mehmet Emin: “Güvenlik Tedbirleri”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 1-2, 2008, s. 461-492.
- Artuk, Mehmet Emin v.d.: **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 12. Baskı, Ankara, Adalet Yayınevi, 2018.
- Aşar, Haluk: “İnsan Hakları Düşüncesinin Temeli Olan ‘İnsanın Onuru’ Sorunu”, **Felsefe Dünyası**, Sayı: 59, 2014, s. 226-236.
- Ataç, Adnan: “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8**

Mayıs 2010, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 169-182.

Aygül, Hasan Hüseyin, Alara

Fulya Şensoy:

“Çocuklara Karşı İşlenen Cinsel Suçlara Verilen Cezalar ve Beklenen Toplumsal Adalet”, **Gaziantep University Journal of Social Sciences**, Cilt: XVII, Sayı: 2, 2018, s. 533-551.

Bacaksız, Pınar:

“Cezalandırma ve Topluma Yeniden Kazandırma”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XVI, Özel Sayı (Prof. Dr. Hakan PEKCANITEZ’e Armağan), 2014, s. 4917-4941.

Baker, William L.:

“Castration of the Male Sex Offender: A Legally Impermissible Alternative”, **Loyola Law Review**, Volume: XXX, Issue: 2, Spring 1984, p. 377-400.

Barnes, Harry Elmer, Negley K.

Teeters:

“İlkel Cezalar ve Fiziksel Cezanın Başlıca Türleri”, Çeviren: Devrim Aydın, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 69, Sayı: 4, 2011, s. 161-176.

Bayraktar, Köksal:

“Ölüm Cezası”, **İstanbul Üniversitesi Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 3, 1968, s. 53-75.

Beccaria, Cesare:

Suçlar ve Cezalar Hakkında, Çeviren: Sami Selçuk, 6. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2016.

Berlin, Fred S., Carl F. Meinecke:

“Treatment of Sex Offenders with Antiandrogenic Medication: Conceptualization, Review of Treatment Modalities, and Preliminary Findings”, **The American Journal**

- of **Psychiatry**, Volume: CXXXVIII, Issue: 5, May 1981, p. 601-607.
- Bettiol, Giuseppe: **Ceza Hukukunun İnsanileştirilmesi ve Klasizm ile Pozitivizm Arasındaki Tezadın Bugünkü Durumu**, Çeviren: Faruk Erem, Ankara, Yeni Cezaevi Matbaası, 1949.
- Bilefsy, Dan: “Castration of Sex Offenders: Deterrent or Torture?”, The New York Times, 10 March 2009, (Çevrimiçi) <https://www.nytimes.com/2009/03/10/world/europe/10iht-castrate.html?mcubz=3> , 4 Kasım 2018.
- Birgden, Astrid, Heather Cucolo: “The Treatment of Sex Offenders: Evidence, Ethics, and Human Rights”, **Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment**, Volume: XXIII, Issue: 3, 2011, p. 295-313.
- Borowiec, Steven: “Seoul Puts Castration to the Test”, Deutsche Welle, 11 January 2013, (Çevrimiçi) <https://www.dw.com/en/seoul-puts-castration-to-the-test/a-16513280> , 11 Aralık 2018.
- Bulut, Nihat: “Eski Yunan’dan Aydınlanma Çağına İnsan Onuru Kavramının Gelişimine Genel Bir Bakış”, **Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XII, Sayı: 3-4, 2008, s. 1-12.
- Carpenter, Alison G.: “Belgium, Germany, England, Denmark and the United States: The Implementation of Registration and Castration Laws as Protection Against Habitual Sex Offenders”, **Dickinson Journal of International Law**, Volume: XVI, Issue: 2, 1998, p. 435-458.

- Chism, Laura S.: “The Case for Castration: A ‘Shot’ towards Rehabilitation of Sexual Offenders”, **Law and Psychology Review**, Volume: XXXVII, 2013, p. 193-210.
- Crowe, Robert: “Expert Says Castration No Cure for Pedophilia”, Houston Chronicle, 10 May 2005, (Çevrimiçi) <https://www.chron.com/news/houston-texas/article/Expert-says-castration-no-cure-for-pedophilia-1913426.php> , 7 Ocak 2019.
- Çağlayan, Ramazan: “İnsanlık Unsuru Açısından Hadımlaştırma Cezası”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 92-113.
- Çakan, Seher: “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Bağlamında Cinsel Suç Faillerinin Hadım Edilmesi”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 29, Sayı: 129, Mart-Nisan 2017, s. 11-36.
- Çakmut, Özlem Yenerer: “Türk Hukukunda Kastrasyon Tıbbi Müdahalesi ve Yeni Gelişmeler”, **II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu “Cinsel Suçlar ve Evlilik Hukuku”**, Yayına Hazırlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 131-140.
- Çetin, Altan: “Memlûklerde Bedeni Cezalar ve İşkenceler”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 23-32.
- Çiğdem, Recep: “Kısırlaştırma”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 81-93.

- Daley, Matthew V.: “A Flawed Solution to the Sex Offenders Situation in the United States: The Legality of Chemical Castration for Sex Offenders”, **Indiana Health Law Review**, Volume: V, No: 1, 2008, p. 87-122.
- Demircan, Adnan, Yusuf Ziya Keskin: “İslam'da Bedene İşkence Yöntemi Olarak Müsle”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 49-64.
- Dilberoğlu, A. Vedat: “Cezalar ve Güvenlik Tedbirlerinin Amacı ve Niteliği”, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 1517-1544.
- Doğan, Cahid: “Kastrasyon (Tavaşi, Hadımlaştırma, İğdiş Etmek) Çalışmasının Tedavi Etme ya da Cezalandırma Amaçlarıyla Yapılmasının İnsan Onuru ile Bağlantısı”, **Tıp Hukuku Dergisi**, Cilt: IV, Sayı: 7, 2015, s. 43-64.
- Doğan, İlyas: “Alman Öğretisinde İnsan Onuru ve Güncel Sorunlar Hakkında Kısa Bir Giriş”, **Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIII, Sayı: 2, 2005, s. 51-59.
- Doğan, Murat: “Hadımlaştırmadan Doğan Hukuki Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 138-151.
- Dolcini, Emilio: “ ‘Ceza İnfazı Meselesi’: Bir Ceza Hukukçusu Gözüyle Ara Bilanço”, Çeviren: Duygu Çağlar Doğan, **Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: LXV, Sayı: 4, 2016, s. 3355-3374.

- Douglas, Thomas v.d.: “Coercion, Incarceration, and Chemical Castration: An Argument From Autonomy”, **Journal of Bioethical Inquiry**, Volume: X, Issue: 3, October 2013, p. 393-405.
- Dursun, Selman: “Megan Kanunu (ABD’nde Cinsel Suç Faillerinin Sicile Kaydı ve Sicil Bilgilerinin Kamuya Açıklanması)”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: VIII, Sayı: 1-2, 2004, s. 233-262.
- Easton, Adam: “Polish President Signs Chemical Castration Law”, BBC News, 27 November 2009, (Çevrimiçi)<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8383698.stm>, 3 Ocak 2019.
- Erdoğan, Ayten: “Pedofili: Klinik Özellikleri, Nedenleri ve Tedavisi”, **Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 2, 2010, s. 132-160.
- Erem, Faruk: **Ölüm Cezası**, Ankara, Ajans-Türk Matbaası, 1962.
- Erem, Faruk, Ahmet Danışman, Mehmet Emin Artuk: **Ümanist Doktrin Açısından Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Tümüyle Gözden Geçirilmiş 14. Baskı, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1997.
- Eremenko, Alexey: “Russia: Parliament Approves Pedophile Castration”, Ria Novosti, 27 January 2012, (Çevrimiçi)<http://www.eurasiareview.com/27012012-russia-parliament-approves-pedophile-castration/>, 11 Kasım 2018.
- Fitzgerald, Edward A.: “Chemical Castration: MPA Treatment of the Sexual Offender”, **American Journal of**

- Criminal Law**, Volume: XVIII, Issue: 1, 1990, p. 1-60.
- Flack, Courtney: “Chemical Castration: An Effective Treatment for the Sexually Motivated Pedophile or an Impotent Alternative to Traditional Incarceration”, **Journal of Law in Society**, Volume: VII, Issue: 1, Fall 2005, p. 173-195.
- Forsberg, Lisa, Thomas Douglas: “Anti-Libidinal Interventions in Sex Offenders: Medical or Correctional?”, **Medical Law Review**, Volume: XXIV, Issue: 4, Autumn 2016, p. 453-473.
- Foucault, Michel: **Hapishanenin Doğuşu**, Çeviren: Mehmet Ali Kılıçbay, 7. Baskı, Ankara, İmge Kitabevi, 2017.
- Fromson, Kenneth B.: “Beyond an Eye for an Eye: Castration as an Alternative Sentencing Measure”, **New York Law School Journal of Human Rights**, Volume: XI, Issue: 2, Spring 1994, p. 311-338.
- Gimino, Peter J.: “Mandatory Chemical Castration for Perpetrators of Sex Offenses Against Children: Following California's Lead”, **Pepperdine Law Review**, Volume: XXV, Issue: 1, 1997, p. 67-105.
- Gören, Zafer: “Avrupa Birliği Temel Haklar Şartının Ana İlkesi: Dokunulmaz İnsan Onuru”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 12, Güz 2007, s. 21-37.
- Green, William: “Depo-Provera, Castration, and the Probation of Rape Offenders: Statutory and Constitutional Issues”, **University of Dayton Law Review**, Volume: XII, No: 1, 1986, p. 1-26.

- Gülsün, Ramazan: “İnsan Onuru ve Lekelenmeme Hakkı”, **International Journal of Legal Progress**, Cilt: I, Sayı: 2, 2015, s. 17-42.
- Güzelsoy, Zeycan: “Kimyasal Kastrasyon Uygulamasına Bazı Meslek Gruplarının Yaklaşımlarının Araştırılması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü**, İstanbul, 2014.
- Halidi, Gülay: “Farinelli Örneğinde Kastrasyon”, **Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi**, Cilt: VII, Sayı: 3, 2017, s. 215-231.
- Harrison, Karen: “The High-Risk Sex Offender Strategy in England and Wales: Is Chemical Castration an Option?”, **The Howard Journal of Criminal Justice**, Volume: XLVI, Issue: 1, February 2007, p. 16-31.
- Hebel, Christina: “EU Politicians Angered By Polish Chemical Castration Plan”, Spiegel Online, 25 September 2008, (Çevrimiçi) <http://www.spiegel.de/international/europe/an-unsuitable-instrument-for-sex-offenders-eu-politicians-angered-by-polish-chemical-castration-plan-a-580284.html> , 7 Kasım 2018.
- Heidegger, Martin: **Hümanizm Üzerine**, Çeviren: Yusuf Örnek, 2. Baskı, Ankara, Şen Matbaa, 2015.
- Heim, Nikolaus, Carolyn J. Hirsch: “Castration for Sex Offenders: Treatment or Punishment? A Review and Critique of Recent European Literature”, **Archives of Sexual Behavior**, Volume: VIII, No: 3, 1979, p. 281-304.

- Imbert, Jean: **Ölüm Cezası**, Çeviren: Beyhan Kayıhan, İstanbul, İletişim Yayınları, 1992.
- İşıka, Sertaç: “Suç Politikasının Temel İlkeleri Açısından Türk Hukukunda Cinsel Suçlar ve Kastrasyon”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2012.
- İpekçioğlu, Pervin Aksoy: “Cinsel Suçları Önlemede Kimyasal Kastrasyon Seçeneği”, **Ceza Hukuku Dergisi**, Yıl: 6, Sayı: 17, Aralık 2011, s. 107-124.
- Kangal, Zeynel T.: “Fransız Ceza Hukukunda Cinsel Suç Faillerine Yönelik Yeni Yaptırımlar”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası**, Cilt: LX, Sayı: 1-2, 2002, s. 29-48.
- Karakehya, Hakan: “Hürriyeti Bağlayıcı Cezaların İnfazıyla Hükümlünün İslahının Sağlanması Mümkün Müdür?”, **Dr. Dr. h.c. Silvia Tellenbach’a Armağan**, Editörler: Feridun Yenisey, İzzet Özgenç, Ayşe Nuhoğlu, Adem Sözüer, Faruk Turhan, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 1059-1086.
- Kaye, Yasmin: “Chemical Castration Used to Treat Record Number of UK Sex Offenders”, International Business Times, 8 March 2015, (Çevrimiçi) <https://www.ibtimes.co.uk/chemical-castration-used-treat-record-number-uk-sex-offenders-1491015>, 6 Ocak 2019.
- Kılıç, Muharrem: “İnsan Haklarında Beden Bütünlüğünün Korunması”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin

- Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 393-410.
- Koca, Mahmut, İlhan Üzülmez: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 11. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Kopp, Marie E.: “Surgical Treatment as Sex Crime Prevention Measure”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, Volume: XXVIII, Issue: 5, 1938, p. 692-706.
- Kortantamer, Samira: “Memlûklerde Sünnet, Hadım Etme ve İşkence”, **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 107-117.
- Kotarski, Kris: “Poland's Chemical Castration Debate”, The Guardian, 13 October 2009, (Çevrimiçi) <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/oct/13/poland-chemical-castration-sex-offenders> , 11 Kasım 2018.
- Köroğlu, Mehmet: “Hukuk Tarihi Açısından Ölüm Cezası ve İnfaz Şekilleri”, **İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi**, Sayı: 17, 2011, s. 309-322.
- Küçük, Tefik Sönmez: “Bir Ceza Hukuku Yaptırımı Olarak Zorunlu Kastrasyonun Anayasa Hukuku Açısından İncelenmesi”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIX, Sayı: 4, Ekim 2015, s. 297-322.
- Küçüktaşdemir, Özgür: “Aydınlanma ve Ceza Hukuku”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 27, Sayı: 113, Temmuz- Ağustos 2014, s. 57-98.
- Lee, Joo Yong, Kang Su Cho: “Chemical Castration for Sexual Offenders: Physicians’ Views”, **Journal of Korean**

- Medical Science**, Volume: XXVIII, Issue: 2, February 2013, p. 171-172.
- Lichfield, John: “Murder Sparks Demands for 'Chemical Castration' ”, Independent, 4 October 2009, (Çevrimiçi)<https://www.independent.co.uk/news/world/europe/murder-sparks-demands-for-chemical-castration-1797312.html> , 8 Ocak 2019.
- Lysizin, Pavel: “Russia Introduces Chemical Castration for Pedophiles”, RT Question More, 4 October 2011, (Çevrimiçi)<https://www.rt.com/news/pedophilia-russia-chemical-castration-059/>, 13 Aralık 2018.
- Maddox, David: “CASTRATE THEM! Chemical Castration for Paedophiles: May's Bid to Keep Our Children SAFE”, Sunday Express, 11 April 2018, (Çevrimiçi)<https://www.express.co.uk/news/politics/944275/sexual-offender-chemical-castration-ministry-justice-worboys> , 16 Ocak 2019.
- Maire, Louis Le: “Danish Experiences Regarding the Castration of Sexual Offenders”, **Journal of Criminal Law and Criminology**, Volume: XLVII, Issue: 3, 1956, p. 294-310.
- McMillan, John: “The Kindest Cut? Surgical Castration, Sex Offenders and Coercive Offers”, **Journal of Medical Ethics**, Volume: XL, Issue: 9, September 2014, p. 583-590.
- Melella, John T., Sheldon Travin, Ken Cullen: “Legal and Ethical Issues in the Use of Antiandrogens in Treating Sex Offenders”, **The**

Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law, Volume: XVII, No: 3, 1989, p. 223-232.

Meyer, Walter J., Collier Cole,
Evangeline Emory:

“Depo Provera Treatment for Sex Offending Behavior: An Evaluation of Outcome”. **The Bulletin of the American Academy of Psychiatry and the Law**, Volume: XX, No: 3, 1992, p. 249-259.

Mortimer, Caroline:

“Paedophiles Could Be Chemically Castrated Under Australian Plan”, Independent, 26 August 2015, (Çevrimiçi)
<https://www.independent.co.uk/news/world/aust-ralasia/paedophiles-could-be-chemically-castrated-under-australian-plan-10472220.html> , 17 Aralık 2018.

Oswald, Zachary Edmonds:

“Off with His: Analyzing the Sex Disparity in Chemical Castration Sentences”, **Michigan Journal of Gender and Law**, Volume: XIX, Issue: 2, 2013, p. 471-504.

Önder, Ayhan:

“Ölüm Cezası”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl: 18, Sayı: 1, 1961, s. 1-6.

Özbek, Veli Özer v.d.:

Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Güncellenmiş ve Gözden Geçirilmiş 9. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.

Özbey, İpek:

“İki Çocuk Arasındaki Cinsel Davranış Cezalandırılıyor (Prof. Dr. Adem Sözüer ile Röportaj)”, **Hürriyet**, 16 Nisan 2018, (Çevrimiçi)
<http://www.hurriyet.com.tr/yazarlar/ipek-ozbey/iki-cocuk-arasindaki-cinsel-davranis-cezalandiriliyor-40805962> , 3 Ocak 2019.

- Özdemir, Hayrunnisa: “Hadım Etme ve Hekimin Sır Saklama Yükümlülüğü”, **Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: XIV, Sayı: 1, Haziran 2010, s. 125-164.
- Özgenç, İzzet: **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 14. Bası, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2018.
- Pastner, Bruce: “Cinsel Suçlarda Erkek Faillerin Hadım Edilmesi”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 126-137.
- Phelan, Jessica: “Germany Must Stop Castrating Sex Offenders, Says European Rights Watchdog”, *Global Post*, 22 February 2012, (Çevrimiçi) <https://www.pri.org/stories/2012-02-22/germany-must-stop-castrating-sex-offenders-says-european-rights-watchdog> , 6 Kasım 2018.
- Pitula, Elizabeth: “An Ethical Analysis of the Use of Medroxyprogesterone Acetate and Cyproterone Acetate to Treat Repeat Sex Offenders”, **Barnard College**, p. 8, (Çevrimiçi) <https://core.ac.uk/download/pdf/27289955.pdf> , 8 Kasım 2018.
- Rainey, Bernadette, Karen Harrison: “Pharmacotherapy and Human Rights in Sexual Offenders: Best of Friends or Unlikely Bedfellows?”, **Sexual Offender Treatment**, Volume: III, Issue: 2, 2008, p.2, (Çevrimiçi) <http://www.sexual-offender-treatment.org/index.php?id=69&type=123> , 16 Ekim 2018.

- Ratkoceri, Vedije: “Chemical Castration of Child Molesters - Right or Wrong?!” , **European Journal of Social Sciences Education and Research**, Volume: XI, No: 1, September-December 2017, p. 70-76.
- Reilhac, Gilbert: “Germany Urged to Halt Castration of Sex Offenders”, Reuters World News, 22 February 2012, (Çevrimiçi) <https://www.reuters.com/article/us-germany-castration/germany-urged-to-halt-castration-of-sex-offenders-idUSTRE81L18G20120222> , 26 Aralık 2018.
- Robertson, Holly: “Should Indonesia Introduce Chemical Castration for Child Sex Offenders?”, Southeast Asia Globe, 3 February 2016, (Çevrimiçi) <http://sea-globe.com/extreme-measures-chemical-castration-indonesia/> , 13 Kasım 2018.
- Rosenau, Henning: “İdam Cezası, Özgürlükçü Ceza Hukuku Reformlarına Karşı Tehlike mi Oluşturmaktadır?”, Çeviren: Mustafa Çiçek, **Dünyada ve Türkiye’de Ceza Hukuku Reformları Kongresi (26 Mayıs-4 Haziran 2010)**, Cilt: II, Editör: Prof. Dr. Adem Sözüer, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2013, s. 1651-1666.
- Roudik, Peter: “Moldova: Pedophiles to Be Punished with Chemical Castration”, Library of Congress, 2 April 2012, (Çevrimiçi) <http://www.loc.gov/law/foreign-news/article/moldova-pedophiles-to-be-punished-with-chemical-castration/> , 10 Kasım 2018.

- Runckel, Jason O.: “Abuse It and Lose It: A Look at California's Mandatory Chemical Castration Law”, **Pacific Law Journal**, Volume: XXVIII, Issue: 3, 1997, p. 547-594.
- Rusnac, Corneliu: “Moldova Votes to Legalize Chemical Castration”, Associated Press, 6 March 2012, (Çevrimiçi) http://archive.boston.com/news/world/europe/articles/2012/03/06/moldova_votes_to_legalize_chemical_castration/ , 10 Aralık 2018.
- Russell, Stacy: “Castration of Repeat Sexual Offenders: An International Comparative Analysis”, **Houston Journal of International Law**, Volume: XIX, No: 2, Winter 1997, p. 425-460.
- Scott, Charles L., Trent Holmberg: “Castration of Sex Offenders: Prisoners’ Rights Versus Public Safety”, **The Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law**, Volume: XXXI, Issue: 4, 2003, p. 502-509.
- Scutti, Susan: “Does Chemical Castration Help Child Sex Offenders Control Their Urges?”, Medical Daily, 16 May 2016, (Çevrimiçi) <https://www.medicaldaily.com/chemical-castration-sex-offenders-386339> , 6 Kasım 2018.
- Smith, Haley A.: “Common Enemy and Political Opportunity Leave Archaically Modern Sentencing Unchecked: The Unconstitutionality of Louisiana's Chemical Castration Statute”, **Loyola Law Review**, Volume: LIX, No:1, Spring 2013, p. 211-266.
- Sosic, Miha: “Günümüz Cinsel Ceza Hukuku Açısından Failin Kastrasyonu”, **II. Türkiye-Slovenya Uluslararası Hukuk Sempozyumu “Cinsel**

- Suçlar ve Evlilik Hukuku**", Yayına Hazırlayanlar: Yener Ünver, Damjan Korosec, Editör: Yener Ünver, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014, s. 141-154.
- Sözüer, Adem: "Suç Politikası İlkeleri Bağlamında Türk Ceza Kanunu Tasarısı'nın Değerlendirilmesi", **Türk Ceza Kanunu Reformu: Toplumsal Değişim Sürecinde Türk Ceza Kanunu Reformu Paneli (21-22 Mayıs 2004-Ankara)**, Türkiye Barolar Birliği Yayınları: 68, Ankara, Şen Matbaa, 2004, s. 31-49.
- Sözüer, Adem, Selman Dursun, Serdar Talas: **Türk Ceza Hukuku Mevzuatı**, 4. Basım, İstanbul, Alfa Yayınları, 2017.
- Stinneford, John F.: "Incapacitation through Maiming: Chemical Castration, the Eighth Amendment, and the Denial of Human Dignity", **University of St. Thomas Law Journal**, Volume: III, Issue: 3, Spring 2006, p. 559-599.
- Şimşek, Oğuz: "Anayasa Hukukunda İnsan Onuru Kavramı ve Korunması", Yayımlanmamış Doktora Tezi, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İzmir, 1999.
- Taneri, Aydın: "Hadım", **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt: XV, 1997, s. 1-3.
- Taşdemir, Hakan, Fatma Taşdemir: "Aşağılayıcı Muamele ve Ceza Yasağı", **Akademik Hassasiyetler**, Cilt: II, Sayı: 4, 2015, s. 73-81.
- Taşkın, Ahmet: "Türk Ceza Kanununda Vücut Dokunulmazlığının Korunması", **İğdiş, Sünnet, Bedene Şiddet Kitabı**, Editörler: Emine Gürsoy

- Naskali, Aylin Koç, İstanbul, Kitabevi Yayınları, 2009, s. 33-47.
- Temel, Erhan: “Hadımlaştırma Operasyonlarından Dolayı Alman Hukukunda Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 115-125.
- Tilemann, Hal: **Review of Laws Providing for Chemical Castration in Criminal Justice**, South Jakarta, Institute for Criminal Justice Reform, 2016, p. 9, (Çevrimiçi) http://icjr.or.id/data/wp-content/uploads/2016/06/paper-ICJR_ResearchNote_CC_CM.pdf , 17 Ekim 2018.
- Tullio, Elizabeth M.: “Chemical Castration for Child Predators: Practical, Effective, and Constitutional”, **Chapman Law Review**, Volume: XIII, Issue: 1, 2009, p. 191-220.
- Uçar, Muharrem: “Tıp Etiği Açısından Kastrasyon”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 152-160.
- Uzun, Büşra: “Mukayeseli Hukukta Cinsel Suç Faillerinin Kastrasyonu ve Ülkemize İlişkin Öneriler”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, **Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, İstanbul, 2014.
- Üzülmez, İlhan: “Ceza Sorumluluğunun Esası ve Cezalandırmanın Amacına Dair Düşünce Hareketleri (Ceza Hukukunda Okullar Mücadelesi)”, **Atatürk Üniversitesi Erzincan**

- Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: V, Sayı: 1-4, 2001, s. 259-294.
- Üzülmez, İlhan: “Hadımlaştırmadan Kaynaklanan Cezai Sorumluluk”, **Ankara Barosu III. Sağlık Hukuku Kurultayı 7-8 Mayıs 2010**, Ankara, Ankara Barosu Yayınları, 2011, s. 161-168.
- Vanderzyl, Kari A.: “Castration as an Alternative to Incarceration: An Impotent Approach to the Punishment of Sex Offenders”, **Northern Illinois University Law Review**, Volume: XV, Issue: 1, 1994, p. 107-140.
- Waldron, Jeremy: “How Law Protects Dignity”, **The Cambridge Law Journal**, Volume: LXXI, Issue: 1, 2012, p. 200-222.
- Ward, Tony, Theresa A. Gannon, Astrid Birgden: “Human Rights and the Treatment of Sex Offenders”, **Sexual Abuse: A Journal of Research and Treatment**, Volume: XIX, Issue: 3, 2007, p. 195-216.
- Wille, Reinhard, Klaus M. Beier: “Castration in Germany”, **Annals of Sex Research**, Volume: II, Issue: 2, 1989, p. 103-133.
- Yaran, Rahmi: “Hadım (Fıkıh)”, **Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi**, Cilt: XV, 1997, s. 3.
- Yenidünya, Ahmet Caner, Yusuf Yaşar: “Kastrasyon Cinsel Suç Faillerine Uygulanabilecek Uygun Bir Yaptırım mıdır?”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi 10. Kuruluş Yıldönümü Armağanı**, Yıl: 4, Sayı: 14, Temmuz 2013, s. 347-364.

Yücel, Mustafa Tören:

“Cinsel Suçluların Tretmanı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, Yıl: 24, Sayı: 94, Mayıs-Haziran 2011, s. 69-94.

Yücel, Özge:

“Toplumsal Cinsiyet Temelli Etik Bağlamında Cinsel Suçluların Kimyasal Kısırlaştırılmaları Sorunu”, **Ufuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, Cilt: II, Sayı: 1, Haziran 2014, s. 51-62.

Zengin, Mehmet Ali:

“İnsan Onurunun Korunması Bakımından Kısırlaştırma Cezası”, **Tıp Hukuku Dergisi**, Yıl: 1, Sayı: 1, Nisan 2012, s. 75-99.